

Alþjóðamálastofnun Háskóla Íslands
Rannsóknasetur um smáriki
Gimli v/Sæmundargötu
101 Reykjavík

15. júní 2009

Alþingi
Nefndasvið

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (þskj. 38 - 38. mál) og tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar að Evrópusambandinu (þskj. 54 – 54. mál), báðar lagðar fyrir Alþingi á 137. löggjafarþingi 2009.

Alþjóðamálastofnun fagnar því að Alþingi leitar til stofnunarinnar með umsögn varðandi þessa tillögu til þingsályktunar, ekki síst í ljósi mikilvægis tillögunnar hvað varðar mögulegar breytingar á framtíðarhögum lands og þjóðar. Í þessari umsögn er einkum tekin afstaða til þriggja þátta, en það er 1) undirbúningur samningsmarkmiða; 2) fræðsluhlutverk óháðs aðila og; 3) þátttaka annarra en þings og embættismannakerfis í undirbúningi og samningsferli. Rétt er að benda einnig á hér að Alþjóðamálastofnun telur hlutverk sitt ekki vera að taka afstöðu til þess hvort sækja beri um aðild að ESB eður ei. Þessi umsögn miðast hins vegar við að ákvörðun þingsins verði að sækja um aðild, enda er það í samræmi við samstarfsyfirlýsingu ríkisstjórnarflokkanna. Í því ljósi telur stofnunin nauðsynlegt að benda á að mögulega umsókn og afstöðu til aðildar megi ekki grundvalla einungis á þröngum viðskiptahagsmunum, enda er Evrópusambandið (ESB) annað og meira en viðskipta- og tollabandalag í átt við það sem Fríverslunarsamtök Evrópu (EFTA) eru. Báðar tillögunnar sem hér eru lagðar fram eru að nokkru leyti því marki brenndar að einblína á efnahags- og viðskiptahagsmuni. Því hvetur Alþjóðamálastofnun til þess að mikil áhersla verði lögð á að ná þverpólitískri samstöðu um aðildarumsókn og á hvaða forsendum hún verði gerð. Einungis þannig getur íslenska ríkið ætlast til þess að þjóðin taki upplýsta afstöðu til aðildar þegar samningaferlinu lýkur. Víkur nú að þeim þremur efnispáttum sem brugðist verður við hér.

- 1) Samningsmarkmið og samningaferlið: Æskileg vinnubrögð í öllu samningaferli eru að undirbúa vandlega þá vinnu sem fyrir liggur áður en hún hefst. Meðal þess sem þarf að gera er að meta besta kost (e. *Best Alternative to a Negotiated Agreement* eða *BATNA*) beggja aðila. Ef besti kostur í einhverjum efnisatriðum er að halda í núverandi fyrirkomulag borgar sig ekki að fara í samninga um það ákvæði. Þá er mikilvægt að hafa forgangsörðun á hreinu, en ljóst er af báðum ofangreindum tillögum að allir aðilar hérlandis telja forræði yfir sjávarauðlindum eitt mikilvægasta viðfangsefni viðræðnanna. Hér telur Alþjóðamálastofnun rétt að benda á að ekki megi festa sig í fyrirfram mótuðum hugmyndum. Algengt er að heyra í umræðu hér á landi að tryggja verði formleg yfirráð Íslendinga yfir fiskveiðiauðlindinni. Í núverandi fiskveiðistefnu ESB er þetta ekki mögulegt, en hins vegar gæti verið hægt að semja um sérákvæði sem fæli í sér að Íslendingar færu með ákvarðanatökuvaldið, þrátt fyrir að yfirráð heyrðu formlega undir ESB. Þetta dæmi er tekið til að benda á að samningsaðilar megi ekki festa sig í fyrirfram gefnum hugmyndum um niðurstöðu, þrátt fyrir að ítarlegur undirbúningur þurfi að fara fram. Til þess að tryggja að þetta gerist ekki er nauðsynlegt að

hafa fjölbreytilegan hóp samningamanna, en fjölbreytilegir hópar eru ólíklegri til að falla í ýmsar þær gryfjur sem á veginum munu verða. Nánar er farið í þetta í lið 3 hér á eftir. Þá er rétt að minna á að samninganefndin þarf að búa sig undir það að á einhverjum tímapunkti borgi sig ekki að halda samningum áfram. Þetta er nokkuð sem fræðin sýna að reynist oft erfitt, þar sem mikil vinna og kostnaður hafa verið lögð í samninginn.

- 2) Fræðsluhlutverk Alþingis og annarra aðila: Í tillögu stjórnarandstöðu er fjallað um að ræða þurfi með „hvaða hætti eftirliti Alþingis og upplýsingagjöf til þess skuli háttað á meðan mögulegar aðildarviðræður standa“, auk þess sem kanna þurfi hvernig „staðið skuli að opinberum stuðningi við kynningu á niðurstöðum viðræðna við Evrópusambandið.“ Hér telur Alþjóðamálastofnun rétt að benda á að hún hefur um nokkurt skeið verið leiðandi í fræðslu og upplýsingagjöf um alþjóða- og utanríkismál. Í því sambandi má nefna að stofnunin hefur staðið fyrir yfirgripsmikilli fundaröð undanfarna fjóra mánuði þar sem leitað hefur verið til innlendra og erlendra sérfræðinga um málefni Evrópusambandsins. Yfirskrift fundaraðarinnar var „Framtíð Íslands í samfélagi þjóðanna“ og var við undirbúning og framkvæmd hennar unnið í samstarfi við alla háskóla landsins og utanríkisráðuneyti. Umfjöllunarefnin snertu öll samskipti Íslands við önnur ríki og voru t.d. þróun landbúnaðarstefnu ESB, möguleg áhrif á sveitarstjórnarmál aðildarríkja, samningaviðræður og samningatækni sem líkleg er til árangurs í aðildarviðræðum, efnahagslegt öryggi innan ESB, og möguleg áhrif smáríkja innan ESB, svo eitthvað sé nefnt. Að auki má nefna fyrirlestra sérfræðinga um stækkunarmál innan sambandsins og varnar- og öryggismál.

Sú vinna sem Alþjóðamálastofnun hefur nú þegar unnið ætti að geta nýst Alþingi og hvetur stofnunin til frekara samráðs þegar kemur að eftirliti og upplýsingagjöf, jafnt til þings og almennings, meðan á samningaviðræðum stendur. Stofnunin stendur fyrir víðtækri útgáfustarfsemi, ein af fáum sem gefið hefur út mörg fræðirit um Evrópumálefni, en þar má t.d. nefna „Inni eða úti? Aðildarviðræður við Evrópusambandið“ eftir Auðun Arnórsson sem kom út í maí og „Evrópuvitund“ sem er samsafn fræðigreina um Evrópumálefni sem kom út sl. haust. Að auki stendur Rannsóknasetur um smáriki fyrir útgáfu rannsóknarritraðar nokkrum sinnum á ári sem leggur áherslu á smárikjafræði, oftast en ekki tengt Evrópumálum. Stofnunin lýsir sig hér með reiðubúna til að sinna þessu verkefni formlega, í samstarfi við þingið, með gagnrýninni umfjöllun innlendra og erlendra sérfræðinga um þau mál sem efst verða á baugi í viðræðunum hverju sinni. Þetta mætti m.a. gera með því að starfsmaður á vegum stofnunarinnar væri í sambandi við starfsmann samninganefndar um þau málefni sem fyrir liggja í viðræðum og ynni að því að fá sérfræðinga til að fjalla um hver áhrif málaflöksins eru á íslenskan almenning. Hugsu mætti sér að þessir pistlar væru birtir á vef Alþjóðamálastofnunar, Alþingis og Ríkisútvarpsins, eða birtir í prentmiðlum.

- 3) Þátttaka utanaðkomandi aðila: Í tillögu utanríkisráðherra er tekið fram að stefnt sé „að því að Alþingi setji á fót sérstaka Evrópunefnd Alþingis með fulltrúum allra stjórn málaflökka er fari með samskipti við viðræðunefnd vegna ESB.“ Hér telur Alþjóðamálastofnun nauðsynlegt að ekki sé einblínt á pólitíska hagsmuni og hvetur til þess að einnig verði litið til tillögu stjórnarandstöðunnar, þar sem segir í greinargerð að hafa skuli víðtækt samráð „við hagsmunaaðila vegna þessarar vinnu.“ Hér er rétt að ítreka það sem kemur fram að ofan, að ekki megi skilgreina hagsmunaaðila of þröngt og í því ljósi þurfi að horfa til bæði aðila vinnumarkaðarins og fræðasamfélagsins, svo dæmi séu tekin, um samráð. Ef ekki er hægt að tryggja þátttöku fulltrúa þessara aðila í samninganefndinni sjálfri þarf að setja á fót samráðsferli sem tryggir að allir þessir aðilar hafi aðkomu að niðurstöðu samninganna.

Af framansögðu má ljóst vera að Alþjóðamálastofnun sem sjálfstæð fræði- og rannsóknarstofnun innan Háskóla Íslands er vel í stakk búin til að aðstoða með ráðgjöf varðandi samningatækni, upplýsinga- og fræðsluveitu varðandi málefni Evrópusambandsins, aðildarviðræðurnar sjálfar og þau samningsmarkmið sem leggja á upp með. Mikilvægt er að slíku fræðslu og upplýsingastarfi sé sinnt af sjálfstæðri stofnun innan fræðasamfélagsins sem hika ekki við að starfa í samvinnu við aðra skóla innanlands sem utan, og sem hefur aðgang að öllum helstu sérfræðingum landsins á þessu sviði og jafnframt möguleika á að nýta erlenda sérfræðinga. Upplýst, óháð umræða er það sem þarf til þess að þjóðin geti sjálf ákveðið sín næstu skref í þessu mikilvæga máli. Alþjóðamálastofnun er tilbúin að veita þinginu ráðgjöf á öllum stigum þessa máls.

F.h. Alþjóðamálastofnunar Háskóla Íslands og Rannsóknaseturs um smáríki,

Pia Hansson,
forstöðumaður

*Alþingi
Erindi nr. P 137/474
komudagur 30.6.2009*

Utanríkismálanefnd Alþingis
Alþingi
150 Reykjavík

29.06.2009

Íslandsdeild Amnesty International hefur borist beiðni um umsögn við þingsályktunartillögur er varða aðild Íslands að Evrópusambandinu, 38.mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu, og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Amnesty International tekur ekki afstöðu til umsóknar um aðild Íslands að Evrópusambandinu né með hvaða hætti undirbúningur mögulegrar aðildarumsóknar skuli fara fram. Aftur á móti vill Íslandsdeild Amnesty International nota þetta tækifæri til að upplýsa um þær tillögur sem Amnesty International hefur tekið saman um úrbætur er lúta að mannréttindum innan Evrópusambandsins og í samskiptum sambandsins við ríki utan þess.

Í hjálagðri skýrslu "From words to action on human rights, Amnesty International's recommendations for the Swedish presidency of the EU" er að finna áhyggjuefni samtakanna og tillögur um úrbætur.

Virðingarfyllt

Jóhanna K. Eyjólfsdóttir
Framkvæmdastjóri
Íslandsdeildar Amnesty International

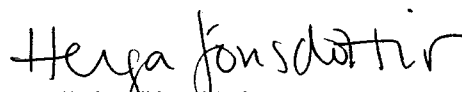
Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 15. júní 2009

Efni: Umsögn BSRB um annars vegar tillögur til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, þskj. 45 — ~~45. mál~~ og hins vegar aðildarumsókn að Evrópusambandinu þskj. 38 – 38. mál. 54. mál

BSRB hefur borist til umsagnar tvær tillögur til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu. BSRB hefur ekki tekið afstöðu til aðildar að Evrópusambandinu. Hins vegar taka samtökin undir mat á grundvallarhagsmunum Íslands sem fram koma í þingsályktunartillögu ríkisstjórnarinnar. BSRB áskilur sér engu að síður rétt til þess að mæla fyrir fleiri atriðum en upptalning grundvallarhagsmuna skv. þingsályktunartillögu tilgreinir þegar fram líða stundir. Hjálagt er samantekt um nokkur af helstu áhyggjuefnum BSRB í tengslum við aðild að Evrópusambandinu.

Fyrir hönd BSRB

Helga Jónsdóttir,
framkvæmdastjóri

Greinagerð BSRB fyrir fund utanríkismálanefndar Alþingis 8. júní 2009

Afstaða BSRB til frumvarpa ríkisstjórnar og stjórnarandstöðu um aðildarumsókn til Evrópusambandsins.

BSRB tekur ekki sérstaka afstöðu til frumvarpanna, með eða á móti. Hins vegar lýsa samtökin sig sammála því mati á grundvallarhagsmunum Íslands sem fram koma í þingsályktunartillögu ríkisstjórnarinnar. Á sama tíma undirstrikar BSRB að þessi upptalning útilokar ekki að fleiri grundvallarhagsmunir komi til sögunnar í hugsanlegum aðildarviðræðum við ESB.

Hvað þarf til svo tryggja megi lýðræðislegan rétt til að stýra almannapjónustu á félagslegum forsendum

Við þau tímamót sem nú eru, annars vegar vegna komandi umsóknar að ESB og hins vegar vegna fjármálakreppunnar og þeirra afleiðinga sem hún hefur á umfang hins opinbera og getu þess til að veita almenningi sem besta og víðtækasta almannapjónustu, er nú tækifæri til og brýn nauðsyn á að yfirfara og bæta lagaumhverfi hinnar opinberu almannapjónustu. Tilgangur slíkrar endurskoðunar er að styrkja opinbera almannapjónustu og verja hana fyrir markaðsvæðingu og efla sem framast er unnt forræði hins opinbera, hvort sem ríkis eða sveitarfélaga yfir almannapjónustunni.

BSRB tekur því heilshugar undir með þeim áherslum sem er að finna í þingsályktunartillögu utanríkisráðherra að það teljist meðal grundvallarhagsmuna Íslands að tryggja lýðræðislegan rétt til að stýra almannapjónustu á félagslegum forsendum. Opinber almannapjónusta endurspeglar lýðræðislegan vilja þjóðarinnar til að taka sameiginlega á grundvallarþáttum í þjóðlífinu sem jöfnuð og öryggi að leiðarljósi. Enn fremur telur BSRB nauðsynlegt að þeir kraftar sem búa í hinni opinberu almannapjónustu og því starfsfólki sem þar starfar, verði nýttir til fulls á skapandi og skilvirknan hátt. Nauðsynlegt er að undirstrika þann eigindamun sem er á rekstri hins opinbera á almannapjónustu sem byggir á samfélagslegum markmiðum og gildum um jafnan aðgang allra að þjónustunni óháð efnahag eða búsetu og hins vegar markmiðum einkarekinna fyrirtækja, sem veita þjónustu þar sem hún gefur af sér arð og ekki annars.

Þegar Ísland hugar að því markmiði sínu að vernda hagsmuni sína gagnvart ESB hvað varðar almannapjónustuna og til að viðhalda möguleikum sínum til að veita hana á félagslegum grunni, þá eru tvær meginleiðir uppi í því máli.

1. Kröfur á hendur ESB.

Annars vegar er að sækja fram með kröfugerð á hendur ESB og þegar grann er skoðað er slík kröfugerð af tvennum toga: í fyrsta lagi kröfur um undantekningar frá gildandi lögum og reglum, sem að eru þá yfirleitt veittar í tiltölulega skamman tíma og í öðru lagi kröfur um breytingar á reglunni, annað hvort sem varðar Ísland eingöngu eða ESB í heild. Hugsanlegar undantekningar frá lögum og reglum ESB um fyrirkomulag opinberrar þjónustu til skemmri tíma, eru ekki fullnægjandi ef niðurstaðan verður, eftir nokkur ár, sú sem reynt var að forðast í upphafi. Kröfur um breytingar á regluverki ESB í heild í aðildarviðræðum eru fyrirfram ekki taldar mjög líklegar til að ná fram að ganga, nema þá helst að þær hafi samhljóm við kröfur sama eðlis sem þegar eru bornar uppi innan ESB af sterkum aðilum. Hið sama gildir ef Ísland mun reyna að ná fram sérkröfum um undanþágu frá lagaverki ESB til allrar framtíðar. Sjálfsagt er þó að reyna til þrautar allar slíkar leiðir. Hér gætu íslensk stjórnvöld því sett samningsmarkmið sem ríma efnislega við kröfur EPSU, (European Federation of Public Service Unions), Evrópusambands starfsfólks í almannaðjónustu og varða framþróun opinberrar almannaðjónustu innan ESB. (Sjá: <http://www.epsu.org/a/4115>). Kröfur EPSU, sem studdar eru af Evrópusambandi verkalýðsfélaga, ETUC, sem telur um 60 milljón félaga bæði í opinbera geiranum og á hinum almenna markaði, snúa í sem stystu máli að því að ESB móti og samþykki sérstaka tilskipun um almannaðjónustuna sem viðurkenni hið sérstaka hlutverk hennar og verji hana ágangi markaðsaflanna.

2. Íslensk varnarlínan dregin

Hin meginleiðin sem er tiltæk, er að gera nauðsynlegar breytingar á lagaumhverfi opinberrar þjónustu á Íslandi. Sú leið er mun auðveldari þar sem við þurfum ekki að eiga beint við ESB um útfærslu hennar og framkvæmd hennar er því í okkar höndum. Hér er okkur kleift að slá skjaldborg um almannaðjónustuna og rétt stjórnvalda til að skipuleggja hana og framkvæma í samræmi við vilja kjósenda. Leggur BSRB því til að unnin verði rammalöggjöf um opinbera almannaðjónustu og verða hér á eftir tilgreindir helstu efnisþættir slíkra laga.

Hér er hægt að ná miklum árangri án þess að ganga á svig við núverandi lög og reglur ESB. Lykillinn að því er sú stefna ESB að ríkjum sé í sjálfsvald sett að skipuleggja og skilgreina almannaðjónustuna eftir eigin höfði, svo fremi sem það stangast ekki á við regluverk ESB. Hængurinn á því frelsi sem ESB veitir þarna, er hins vegar sá að ef að viðkomandi stjórnvöld aðildarríkis eða væntanlegs umsækjanda hafa ekki mjög skýr lög er varða opinbera almannaðjónustu, eða hagað skipulagi, rekstarumhverfi og framkvæmd almannaðjónustunnar með slíkum hætti að óljóst er hvort hún telst rekin á samkeppnisviði eins og það er skilgreint af ESB, þá er almannaðjónustan í stórri hættu á að lenda inn á áhrifasviði löggjafar um innri markaðinn. Það getur

opnað einkaaðilum aðgang að hinni opinberu þjónustu án þess að stjórnvöld fái rönd við reist og grefur undan hornsteinum hennar og veikir innviði. Það gerist m.a. með þeim hætti að eðlileg framþróun og nýsköpun innan almannaðjónustunnar nær ekki fram að ganga, þar sem slíkar nýjungar eru taldar vera í samkeppni við einkaaðila eða stjórnendur almannaðjónustu telja hættu á slíkum árekstrum og halda að sér höndum.

Rammalöggjöf um almannaðjónustuna og samningsmarkmið

BSRB telur því að augljósasta leiðin til að ná fram settum markmiðum stjórnvalda svo tryggja megi lýðræðislegan rétt til að stýra almannaðjónustu á félagslegum forsendum almannaðjónustuna sé að setja ný heildstæð lög um almannaðjónustuna. Í þeim lögum yrði reynt sem frekast er unnt að skipuleggja almannaðjónustuna þannig að hún rekist ekki á gildandi lög ESB.

Í þeim rammalögum yrði kveðið á um meginlínur er varða skipulagningu almannaðjónustunnar og munu þau hafa áhrif á önnur gildandi lög er málið varðar, svo sem lög um opinber innkaup, ríkisaðstoð, samkeppnislög o.fl. Enn fremur yrðu viðeigandi lög skoðuð með hliðsjón af settum rammalögum og það svigrúm nýtt að fullu sem fyrir hendi er innan tilskipanarammans.

Áhersluatriði vegna setninga laga um almannaðjónustu.

1. Opinber yfirvöld, ríki og sveitarfélag bera ábyrgð á almannaðjónustunni gagnvart íslenskum ríkisborgurum, öðrum þeim sem til hennar kunna að hafa rétt og gagnvart samfélaginu í heild. Almannaðjónustan er veitt í almannapágu með þeim hætti er opinber yfirvöld telja best hagað til að tryggja þarfir borgaranna, svo hún megi stuðla að almennum jöfnuði. Grunnildi almannaðjónustunnar eru: Þjónusta fyrir alla, samhengi þjónustu yfir tíma, há gæði þjónustu, þarfir einstaklinga en ekki greiðslugeta stýri aðgengi að þjónustunni, virk notendavernd, að stjórnsýslan sé opin og gegnsæ, þjónusta samræmd og samtakamátturinn nýttur, lýðræðisleg stjórn, ábyrgð og samstaða.
2. Til almannaðjónustu tilheyrir heilbrigðisþjónusta, félagsþjónusta, menntakerfið, almannatryggingar, lífeyrissjóðþjónusta, vatnsveitur, hitaveitur, orkuveitur, sundlaugar, bókasöfn, almenningssamgöngur, félagslega húsnæðiskerfið o.fl. þættir þjónustu sem hið opinbera, ríki og/eða sveitarfélög kunna að telja rétt að flokka til opinberrar almannaðjónustu.
3. Ríki og sveitarfélög geta stutt fjárhagslega (niðurgreitt) hverja þá opinberu almannaðjónustu sem þau ákveða og í þeim mæli þau telja nauðsynlegt til framdráttar almannahagsmunum eða hagsmunum þeirra hópa sem þjónustunnar njóta og/eða svo það megi stuðla að almennri framþróun og uppbyggingu almannaðjónustunnar.

4. Þær stofnanir eða fyrirtæki sem veita almannaþjónustu skulu vera að fullu í eigu ríkisins eða sveitarfélags, eða í hverri þeirri eignarsamsetningu þessara aðila sem verða vill, eða í höndum félaga (associations) sem eru að fullu í eign opinberra aðila, óháð því hvort fyrirtæki eða félög séu á hlutafélagaformi eða öðru rekstrarformi.
 5. Öll viðskipti innan stofnana, fyrirtækja eða félaga sem veita opinbera almannaðjónustu eða þeirra á milli eru undanskilin kvöð um útboðsskyldu á hinum almenna markaði.
 6. Rekstur opinberrar almannaðjónusta verður ekki boðinn út á markaði nema að undangenginni skýrri ákvörðun meirihluta stjórnar í viðeigandi opinberri stofnun, fyrirtæki eða félagi sem áður veitti umrædda þjónustu. Á það við hvort sem ætlunin er að leita tilboða í þjónustuna í heild eða einhvern hluta hennar.
 7. Þar sem almannaðjónusta er háð tilskipunum innri markaðar ESB:
 - a) þá verður öll einokunaraþjónusta, hvort sem er á landsvísu eða á héraðsvísu, að vera í eigu opinberra aðila (dæmi Landsnet eða vatnsveitur) (Annar möguleiki væri að útiloka einka- og sérleyfi til einkaaðila...)
 - b) sérhver veitandi almannaðjónustu sem ekki er í eigu hins opinbera (t.d. orkufyrirtæki eða önnur fyrirtæki sem þegar hafa verið einkavædd og ekki er talið gerlegt að ná aftur undir opinbera stjórn) lúta sömu ákvæðum .
 8. Þessi lög koma með engum hætti í veg fyrir rekstur góðgerðar-stofnana og fyrirtækja sem ekki eru rekin með arðsemissjónarmið fyrir augum (non-profit) á vissum þáttum þjónustu sem skarast við verkefni ríkis og sveitarfélaga.
-

Greinagerð:

Markaðsvæðing á kostnað almannaðjónustu

Vandamálið sem almannaðjónustan innan ESB stendur frammi fyrir í þeim skilningi sem hér er um rætt, snýst ekki síst að því að mörkin milli hinnar opinberu almannaðjónustu og einkamarkaðarins eru óljós og að löggjöf ESB á síðustu tveimur áratugum eða svo, hefur sífellt aukið rétt einkafyrirtækja á kostnað þess svigrúms sem hið opinbera hefur til að veita almannaðjónustu. Hér er um að ræða fjölbreytta löggjöf eins og á sviði samkeppnislaga, laga um ríkisaðstoð, laga um opinber innkaup, laga um útboð og úthýsingu, um samstarf hins opinbera við einkaaðila (PPP, Public Private Partnership) o.s.frv. Grunnurinn að þessari ívilnun í átt til markaðsvæðingar samfélagsþjónustunnar innan ESB er, svo einföldun sé beitt, annars vegar stóraukin ítök þeirrar

pólítísku hugmyndafræði sem kennd er við nýfrjálshyggju og predíkar, eins og þekkt er, sem óheftasta markaðshyggju og sem minnst umsvif hins opinbera og svo það vægi sem hinir svokölluðu hornsteinar ESB, þ.e. fjórfrelsið svo nefnda, hafa. Fleiri þættir hafa síðan orðið til að ýta undir þessa þróun, eins og t.d. kröfur ESB um ríkisfjármál aðildarríkja og skuldastöðu, sem juku t.d. mjög hlut einkaaðila í opinberum rekstri í Bretlandi gegnum PPP. Mörg þessara fyrirtækja sem tóku að sér að byggja og reka opinberar byggingar eru nú í fjárhagslegum vandræðum vegna kreppunnar og þekkjum við slík dæmi einnig héðan frá Íslandi. Í slíkum tilfellum, hvort sem um er að ræða skólabyggingar eða sjúkrahús þá er það hið opinbera sem ber ábyrgðina á að þjónustan stöðvist ekki. Þannig að á endanum er það alltaf hið opinbera sem ber ábyrgðina og þarf að borga brúsann.

Það merkilega er að þessi þróun hefur átt sér stað, oft rekin áfram af hinu innra samspili laga og dóma, þrátt fyrir að rannsóknir hafa sýnt að markaðsvæðing opinberrar þjónustu, hvort sem er með úthýsingu verkefna, svokölluðum samstarfsverkefnum (PPP, PFI o.frv.) ríkis og sveitarfélaga við einkaaðila, veitingu sérleyfa til langs tíma til einkafyrirtækja á sviðum sem hið opinbera hefur áður séð um eða með hreinræktaðri einkavæðingu í kjölfar sölu opinberra fyrirtækja eða niðurlagningar opinberra stofnana eða fyrirtækja, er hvorki hinu opinbera né almenningi, hvort sem er sem almennum þegnum, sjúklingum, nemum eða skattborgunum, til hins góða. Tilgreina má fjölmörg dæmi um hækkandi verð til neytenda, aukinn kostnað, minna öryggi í rekstri og fyrir starfsfólk, versnandi kjör starfsmanna, og síðast en ekki síst aukinn kostnað ríkisins og sveitarfélaga.

Skipting almannaðjónustunnar innan ESB

Eins og þeir sem til þekkja vita þá er almannaðjónusta innan ESB skipt upp í tvo flokka, Services of General Interest (SGI) og Services of General Economic Interest (SGEI). skipt upp í tvo flokka, Services of General Interest (SGI) og Services of General Economic Interest (SGEI). Reyndar hefur aðeins seinna hugtakið til skamms tíma haft lagastöð innan ESB, en hið fyrra hefur þó fundið sér leið í hinum svonefndum „Protocall on SGI“ í hinum enn ósamþykktu Lissabon sáttmála. Þar hefur það þó fengið nýja merkingu sem nokkurs konar samheiti fyrir almannaðjónustu í heild (ath!!) en var áður notað í merkingunni kjarna-almannaðjónusta sem örugglega stóð utan áhrifasviðs markaðsins. Við þeirri merkingu hefur nú hugtakið Non Economic Services of General Interest (NESGI) tekið. Services of General Economic Interest (SGEI) er hins vegar almannaðjónusta sem ESB telur að falla eigi undir lög hins innri markaðar og vera opið fyrir samkeppni. Styrinn stendur síðan um hvaða þjónusta lendir í hvorum flokki og þar sem tilskipanir ESB eru oft nokkuð óljósar hvað það varðar, hefur það verið hlutskipti Evrópuðómstólsins (ECJ) að kveða upp úr með það frá einu tilfelli til hins næsta. Dómstóllinn hefur því gegnt lykilhlutverki í að

móta framþróun hinnar opinberu almannaþjónustu innan ESB, fremur en ríkisstjórnir aðildarlandanna eða kjósendur þeirra. Tekur dómstóllinn þar mið af löggjöf viðkomandi lands, hvort þjónustan er veitt gegn greiðslu, hvort hún sé á samkeppnismarkaði, hvert markmið þjónustunnar er, hvernig hún er fjármögnuð o.s.frv.

Fjórfrælsið og almannaðjónustan

Það er þó ekki alltaf um að ræða löggjöf sem virðist snerta almannaðjónustuna með beinum hætti, sem þó hefur áhrif á framvindu hennar og framþróun. Framkvæmdanefnd ESB lagði þannig fram hina umdeildu þjónustutilskipun sem átti að tryggja lagalegar undirstöður tveggja þátta fjórfrælsins svokallaða, þ.e. réttarins til að veita þjónustu og réttarins til að stofna fyrirtæki í öðru landi. Framkvæmdanefndin taldi rétt að flokka ýmsa mikilvæga almannaðjónustu undir tilskipunina, þ.m.t. heilbrigðisþjónustu og félagsþjónustu og hefði þar með fært þá þjónustu út á hinn almenna markað að miklu leyti. Eftir mikla baráttu verkalýðshreyfingarinnar og fjölda annarra aðila, sem stóð í þrjú ár tókst að undanskilja þessa þjónustu tilskipuninni, en þó alls ekki með jafn afgerandi hætti og ætla mætti. Þjónustutilskipunin gerir ráð fyrir að undanþágan nái aðeins til lögverndaðra stétta eins og lækna og hjúkrunarfræðinga, hjá öðrum starfsmönnum ríkja markaðslögmálin á Evrópuvísu. Og handbók um innleiðingu tilskipunarinnar (frá DG Markt) segir að aðeins sé átt við þjónustu þessara stétta við sjúklingana sjálfa. Öll þjónusta önnur í heilbrigðiskerfinu sem viðkemur öðrum þáttum en sjúklingunum beint, svo sem bókhaldsþjónusta, ræstingar, stjórnsýsla, viðhald búnaðar og húsa og starfsemi rannsóknarstöðva fellur hins vegar undir þjónustutilskipunina.

Þessi skilningur er hins vegar væntanlega ekki sá hinn sami og heilbrigðisráðuneytið á Íslandi hefur á hvað falli undir opinbera heilbrigðisþjónustu og er sjálfsagt að mati BSRB að íslensk stjórnvöld setji fram skýrar skilgreiningar á hvað telst opinber heilbrigðisþjónusta og kröfur í samræmi við það.

Réttur aðildarríkja eða ESB?

Annað dæmi má taka úr heilbrigðisgeiranum, en það er tilskipun framkvæmdanefndarinnar sem nú liggur frammi, um veitingu heilbrigðisþjónustu yfir landamæri. Hér er það Evrópuþingdómstóllinn sem hefur rutt brautina með dómum um að einstaklingar sem hafa leitað lækninga í öðrum löndum ESB, að vissum skilyrðum uppfylltum, eigi heimtingu á endurgreiðslu á kostnaði vegna læknaaðgerðanna af hálfu opinberra aðila heima fyrir. Í kjölfar nokkurra slíkra dóma, með tilvísun í mismunandi forsendur, leggur framkvæmdanefndin síðan fram umrædda tilskipun, sem hefur síðan verið harðlega gagnrýnd, m.a. fyrir að mismuna íbúum ESB eftir því hvaða landi þeir koma frá, fyrir að grafa undan möguleikum aðildarríkjanna til að skipuleggja og

fjármagna heilbrigðisþjónustuna o.fl. í þeim dúr. En ekki síst fyrir að framkvæmdanefndin skrifar sjálfa sig inn í tilskipunina sem umsagnaraðila um hverjir eigi rétt á að njóta slíkra endurgreiðslna. Þetta er þrátt fyrir að í stofnsáttmála ESB er tekið skýrt fram að skipulag og framboð heilbrigðisþjónustu sé á ábyrgð hvers aðildarríkis fyrir sig og ekki á sviði ESB.

Þessi dæmi sýna að það getur verið við ramman reip að draga þegar kemur að því fyrir aðildarríki að halda sjálfstæði sínu við veitingu opinberrar almannþjónustu og flestar tilskipanir, lög eða dómar er snerta breið svið er varða fjórfrelsi hins innra markaðar með einum eða öðrum hætti geta haft neikvæð áhrif á hina opinberu almannþjónustu og notendur hennar.

Sjálfstæð skoðun og mat nauðsyn

Því þyrfti að kortleggja hina ýmsu dóma Evrópudómstólsins og hvaða röksemdum hann beitir þegar kemur að því að draga markalínuna milli hins „frjálsa“ opinbera geira og markaðarins. Það þarf að leggja mat á hugsanlega „markaðsglufur“ í hinum opinbera geira og þá hvaða áhrif dómar eins og Viking, Laval, Rüffert og Luxemborgar-dómarnir gætu hugsanlega haft á launakjör og rétt launafólks og samtaka þeirra, þ.m.t. verkfallsréttinn. Hversu örugga vörn veita gildandi íslensk lög í þessum efnum? Munu þau standast að fara í gegnum kvarnir Evrópudómstólsins?

Ferill ESB-máls

*Alþingi
Erindi nr. P 137/486
komudagur 30.6.2009*

Minnisblað 25. júní 2009

**Björg Thorarensen, prófessor
Davíð Þór Björgvinsson, dómari við Mannréttindadómstól Evrópu**

54. mál

Minnisblað þetta er tekið saman að ósk Árna Þórs Sigurðssonar, formanns utanríkismálanefndar Alþingis, og hefur að geyma yfirlit um þau meginatriði sem fram kom í máli okkar á fundi með nefndinni 12. júní sl.

Greina þarf á milli ákvarðana sem eru í eðli sínu pólitískar annars vegar og stjórnskipulegar og/eða lögfræðilegar hins vegar.

Stigin eru þessi:

1. Ákvörðun um að sækja um aðild er í eðli sínu pólitísk. Þær leiðir sem eru stjórnskipulega færar til að undirbúa slíka ákvarðanatöku geta verið af fleiri en einum toga en nefna má þrjár stjórnskipulegar leiðir:
 - a. Utanríkisráðherra ber tillöguna uppi í ríkisstjórn (enda um að ræða utanríkismál í almennum skilningi, þótt málið sé þó raunar mjög umfangsmikið og snerti fleiri málaflokka en utanríkismál í þrengri skilningi).
 - b. Ríkisstjórnin leitar samþykkis Alþingis með þingsályktunartillögu til að styrkja hið pólitíska umboð. Tvær slíkar tillögur liggja fyrir. Þær eru ólíkar. Önnur gerir ráð fyrir beinu umboði til að sækja um aðild, en hin leggur fyrir utanríkismálanefnd Alþingis að setja af stað vinnu til undirbúnings mögulegri umsókn um aðild. Ekki getur verið ágreiningur um að fyrri tillagan er afdráttarlausari.
 - c. Umboðs er leitað til að hefja viðræður í þjóðaratvæðagreiðslu og ákvörðun tekin um það í ríkisstjórn eða með þingsályktunartillögu. Ef þessi leið er valin þarf að setja lög um framkvæmd þjóðaratkvæðagreiðslunnar. Hvort og að hvaða marki menn vilja skilgreina umboð samningamanna (víkka eða þrengja það), sem og ákvarðanir um skipan eða samsetningu samninganefna (pólitískar, sérfræðilegar, embættislegar) eru alfarið pólitískt úrlausnarefni.
2. Samningaviðræður. Vísað er til fyrri liðar. Skipa þarf að vinnuhópa út frá pólitískum, sérfræðilegum og embættislegum sjónarmiðum. Hér koma ekki sérstök stjórnskipuleg eða lagaleg sjónarmið til skoðunar. Um ESB efni er til staðar mest reynsla og þekking í embættismannakerfi utanríkisráðuneytisins, þótt góða kunnáttumenn meðal embættismanna sé einnig að finna í öðrum ráðuneytum, allt eftir málaflokkum. Æskilegt er þó að hópar stjórnmalamanna og embættismanna fái fræðilegt fulltingi, t.d. úr háskólum landsins og/eða einnig frá erlendum sérfræðingum um málefni ESB.

3. Undirritun samnings. Undirritun samnings leiðir ekki til þess að hann verði bindandi að þjóðarétti enda hlýtur samningurinn að geyma fyrirvara um samþykki Alþingis og stjórnarskrárbreytingar áður en hann verður fullgiltur. Eftir að samningur hefur verið undirritaður leitar ráðherra eftir því að fá hann fullgiltan til þess að hann verði þjóðréttarlega bindandi. Ekki síðar en á þessu stigi er nauðsynlegt að leysa úr álitamálum er varða breytingar á stjórnarskrá og mögulega þjóðaratkvæðagreiðslu, ef svo ber undir. Tekið skal fram að þjóðaratkvæðagreiðsla um aðild að ESB er ekki stjórnskipuleg skylda. Ákvörðun um að halda þjóðaratkvæðagreiðslu er pólitísk. Á hinn bóginn er hér miðað við að breyting á stjórnarskrá nauðsynleg til þess að Ísland geti gerst aðili að ESB þar sem stjórnarskráin gerir ekki ráð fyrir því að hægt sé að framselja ríkisvald til yfirþjóðlegra stofnana í þeim mæli sem aðild að ESB felur í sér.
4. Ef haldin er þjóðaratkvæðagreiðsla þarf að ákveða hvort hún á að vera bindandi eða ekki.
 - a. Ef hún er ekki lagalega bindandi er væntanlega byggt á þeim skilningi að hún sé ráðgefandi, þótt niðurstaðan hafi mikið pólitískt vægi og stjórnmalamenn, sem vilja til hennar stofna muni greiða atkvæði í þinginu í samræmi við niðurstöðuna, hvenær sem hún er haldin, eða eftir atvikum ekki verði flutt þingmál þar sem reynir á aðild. Þó ber að hafa í huga að alþingismönnum ber að fylgja sannfæringu sinni við atkvæðagreiðslu í þinginu og því verða þeir ekki persónulega bundnir af því að fylgja niðurstöðu þjóðaratkvæðagreiðslu.
 - b. Ef hún er bindandi er um að ræða ákvörðun sem ætlað er að binda hendur löggjafans um efni sem annars er á valdsviði hans samkvæmt ákvæðum stjórnarskrár. Niðurstaða þjóðaratkvæðagreiðslu, á hvaða stigi sem hún er annars haldin, getur því aðeins bindandi fyrir löggjafann í lagalegum og stjórnskipulegum skilningi að stjórnarskráin heimili það. Bindandi þjóðaratkvæðagreiðsla krefst þess vegna breytinga á stjórnarskrá.
5. Frá stjórnskipulegu sjónarmiði eru leiðir ólíkar eftir því hvort þjóðaratkvæðagreiðsla er "ráðgefandi" eða bindandi.
 - a. Ef þjóðaratkvæðagreiðsla er ráðgefandi sýnist þetta vera eðlileg leið:
 - (i) Samningaviðræður
 - (ii) Undirritun samnings
 - (iii) Þjóðaratkvæðagreiðsla (ef samningur er felldur verða engin frekari skref tekin).
 - (iv) Breyting á stjórnarskrá, þ.e. samþykki frumvarps – þingkosningar – samþykki að nýju.
 - (vi) Fullgilding samnings og lögfesting að því marki sem nauðsynlegt er talið.
 - b. Ef þjóðaratkvæðagreiðsla á að vera bindandi sýnist þetta eðlileg leið:

(i) Samningaviðræður

(ii) Undirritun samnings

(iii) Breyting á stjórnarskrá á tveimur þingum með kosningum á milli, sem þarf að fela í sér tvennt:

Heimild til að framselja ríkisvald

Heimild til að binda gildi laga sem heimila aðild við þjóðaratkvæðagreiðslu

(iv) Samþykkt laga sem gera ráð fyrir aðild, en gildistaka skilyrt við samþykki í þjóðaratkvæðagreiðslu. Ef lögin eru felld í þjóðaratkvæðagreiðslu taka þau ekki gildi. Ef þau eru samþykkt taka þau gildi og Ísland gengur í ESB.

6. Um það bil sem samantekt þessa minnisblað var að ljúka var borin undir okkur sú leið að halda ráðgefandi þjóðaratkvæðagreiðslu eftir undirritun aðildarsamnings. Ef hann yrði samþykktur yrði ráðist í nauðsynlegar stjórnarskrárbreytingar, bæði að því er varðar framsal ríkisvalds og heimild til að hafa bindandi þjóðaratkvæðagreiðslur. Síðan yrði þing rofið og boðað til kosninga og nýtt þing myndi þá staðfesta stjórnarskrárbreytingarnar en vísa fullgildingu samningsins eða lagafrumvarps um aðild að ESB í bindandi þjóðaratkvæðagreiðslu.

Þessi leið er eins konar blanda þeirra leiða sem að framan eru raktar, þar sem haldnar yrðu tvær þjóðaratkvæðagreiðslur (auk kosninga til Alþingis), þar sem önnur yrði ráðgefandi en hin bindandi. Ákvörðun um að halda tvær þjóðaratkvæðagreiðslur er í eðli sínu pólitísk og engin sérstök lagaleg eða stjórnskipuleg rök hníga til þess að hún sé valin fremur en þær sem raktar voru að framan. Það er á hinn bóginn heldur ekkert stjórnskipulega því til fyrirstöðu að fara þessa leið, enda sé að henni lagður stjórnskipulegur grundvöllur með þeim breytingum á stjórnarskrá sem til þurfa til að unnt sé að fara hana. Þetta sýnist fremur þungt í framkvæmd, en gerlegt engu að síður.

7. Ýmsar aðrar leiðir eru færar sem ekki eru ræddar hér sérstaklega, svo sem eins og að ráðast strax í breytingar á stjórnarskrá, áður en sótt er um aðild eða viðræður hefjast, bæði til að skapa heimildir til að framselja ríkisvald og til þess að mæla fyrir um bindandi þjóðaratkvæðagreiðslur. Með því er öllum stjórnskipulegum hindrunum rutt úr vegi strax í upphafi og ferill málsins verður allur einfaldari. Þessi eða aðrar mögulegar leiðir verða ekki raktar hér að öðru leyti, en sjálfsagt að aðstoða nefndina við að skoða aðra kosti en hér hafa verið gerðir að umtalsefni ef talin er þörf á.

Dagsetning
10.06.2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Alþingishúsinu við Austurvöll
150 Reykjavík

Utanríkismálanefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Byggðastofnunar um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu (38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu, og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu).

Hlutverk Byggðastofnunar er að vinna að eflingu byggðar og atvinnulífs á landsbyggðinni og miðast eftirfarandi umsögn við áhrif tillagnanna á þá þætti. Ekki hefur verið fjallað um umsögnina í stjórn stofnunarinnar.

Fyrri tillagan er frá stjórnarflokkunum um að Alþingi feli ríkisstjórn að leggja inn umsókn um aðild að Evrópusambandinu og að loknum viðræðum við sambandið verði haldin þjóðaratkvæðagreiðsla um aðildarsamning. Síðari tillagan er frá þingmönnum tveggja stærstu stjórnarandstöðuflokkanna, um að Alþingi feli utanríkismálanefnd að undirbúa mögulega umsókn um aðild að Evrópusambandinu og að nefndinni verði fengin eftirfarandi verkefni:

- „1. Að setja saman greinargerð um mikilvægustu hagsmuni Íslands í aðildarviðræðum við Evrópusambandið.
 2. Að vinna vegvísi að mögulegri aðildarumsókn sem taki til umfjöllunar öll álitamál varðandi upphaf aðildarviðræðna og hvernig skuli að þeim staðið, auk þess að fjalla um nauðsynlegar ráðstafanir í tengslum við staðfestingu mögulegs aðildarsamnings.
- Nefndin ljúki framangreindum verkefnum sem allra fyrst og eigi síðar en 31. ágúst 2009.“

Tillaga ríkisstjórnar felur í sér að löggjafinn færir framkvæmdavaldi umboð til samninga, sem að einhverju leyti myndi takmarkast af meðfylgjandi athugasemdum og hugsanlega af álitum meirihluta utanríkismálanefndar. Formlega er útfærsla umsóknarferlisins þó sett í hendur framkvæmdavalds.

Tillaga framsóknar- og sjálfstæðismanna gerir ráð fyrir að löggjafinn feli framkvæmdavaldi ekki umboð fyrr en utanríkismálanefnd hefur lokið greinargerð um málið og verður að ætla að umboðið muni afmarkast af niðurstöðum greinargerðar nefndarinnar.

Í athugasemdum þingsályktunar ríkisstjórnar og í greinargerð þingsályktunar framsóknar- og sjálfstæðismanna koma m.a. fram mikilvægir hagsmunir Íslands sem þurfi að hafa í huga í samningsviðræðum og eru þar m.a. nefndir hagsmunir landbúnaðar og sjávarútvegs.

Í athugasemdum við tillögu ríkisstjórnarinnar er nefnt að haft verði samráð við hagsmunaaðila, m.a. á sviði byggðamála. Brýnt er að verði málið falið utanríkismálanefnd verði einnig hugað að byggðamálum. Utanríkisráðherra skipaði nefnd í desember 2008, m.a. til að greina hvernig byggðastefna Evrópusambandsins fellur að byggðastefnu íslenskra stjórnvalda og hvaða áhrif hugsanleg aðild Íslands að sambandinu kynni að hafa í því sambandi. Byggðastofnun telur að æskilegt væri að nefndin skilaði niðurstöðum áður en tekin verður ákvörðun um umsóknaraðild.

Í bók um aðildarviðræður við Evrópusambandið „Inni eða úti?“ eftir Auðunn Arnórsson (Háskólaútgáfan 2009) er fjallað um einstaka kafla sem væntanlega þarf að semja um í aðildarviðræðum og eru þeir m. a. flokkaðir í 35 flokka, eftir því hvort ætla megi að þeir verði Íslandi auðafgreiddir, miðlungserfiðir eða erfiðir. Mat Auðuns er að sex kaflar gætu orðið Íslandi erfiðir. Einn þessara kafla eru byggðamál, en geta má þess að rúmlega þriðjungur af fjárlögum ESB fer til byggðamála. Það er því gríðarlega mikilvægt að Ísland gæti vel hagsmuna sinna í þessum málaflokki.

Tillaga þingmanna framsóknar- og sjálfstæðismanna er sett fram í kjölfar tillögu ríkisstjórnarinnar, væntanlega til þess að ná breiðari samstöðu um aðildarumsókn. Byggðastofnun telur nauðsynlegt að um jafn afdrifaríka ákvörðun og aðild að Evrópusambandinu sé víðtæk samstaða bæði milli stjórn mála flokka og milli höfuðborgarsvæðis og landsbyggðar. Æskilegast væri að allir stjórn mála flokkar gætu orðið sammála um eina tillögu í þessu mikilvæga máli.

Virðingarfyllt

Guðmundur Guðmundsson

Sérfræðingur á þróunarsviði Byggðastofnunar

Alþingi
Utanríkisráðgjafi

Alþingi
Erindi nr. **B 137/177**
komudagur **12.6.2009**

Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 12. júní 2009

**Efni. Umsagnir um þingskjöl 38 og 54 á 137. löggjafarþingi 2009, um
Evrópusambandsmál.
Tilv. 2009060001**

Stjórn Bændasamtaka Íslands fjallaði um þessar tillögur til þingsályktunar á stjórnarfundum sínum þann 8. júní. Bændasamtök Íslands eru alfarð á móti aðildarviðræðum um ESB og leggja til að hvorug þessara tillagna fái framgang.

Greinargerð:

Bændasamtök Íslands hafa um árábil afdráttarlaust tekið afstöðu gegn aðild að ESB. Þessa eindregnu stefnu byggja samtökin á upplýsingum sem þau hafa aflað sér árum saman. Afstaðan hefur styrkst af viðræðum við bændur og skoðunum aðildarfélaganna um allt land.

Meginrök fyrir afstöðu BÍ eru þessi:

Fæðu- og matvælaöryggi skerðist

Þjóðir eiga að framleiða eins mikið af matvælum til eigin nota og þær mögulega geta. Það er óábyrgt að veikja íslenska matvælaframleiðslu með því að heimila óheftan innflutning á búvörum.

Atvinna og byggðir í hættu

Fjöldi manns hefur atvinnu af innlendum landbúnaði og afleiddum störfum. Margir munu missa vinnuna víða um land vegna minnkandi umsvifa íslensks landbúnaðar. Víða í dreifbýli eru samfélög sem treysta að stórum hluta á landbúnað sem lífsviðurværi sinn. Fækkun framleiðanda veikir búsetu í sveitum.

Íslenskur landbúnaður myndi veikjast mikið við inngöngu í ESB

Landbúnaðarstefna ESB hentar ekki íslenskum landbúnaði. Bændur telja farsæla að þjóðin sjálf móti sína landbúnaðarstefnu og hafna því að færa forræðið til sameiginlegrar stefnumótunar ESB ríkja. Innganga Íslands í ESB leiðir til samdráttar og tekjumissis í landbúnaði í samanburði við núverandi stuðningskerfi. Innganga í ESB myndi gerbreyta tekjusetningu íslensks landbúnaðar og veikja búrekstur. Landbúnaðarstefna ESB tekur ekki tillit til þeirra sem vinna við stoðgreinar landbúnaðarins og úrvinnslu á búvörum. Síðreitlegt styrkjakerfi ESB í CAP mundi veikja stóðir íslensks landbúnaðar.

Gæðum og heilbrigði yrði fórnað

Þjóðinni er mikilvægt að standa vörð um þær gæðabúvörur sem framleiddar eru á Íslandi. Íslenskir bændur vilja ekki fórna góðum framleiðsluvörum fyrir ótryggan innflutning. Heilbrigði íslenskra búfjárstofna er dýrmætt og það ber að vernda.

Tollvernd er nauðsyn

Tollvernd er forsenda þess að viðhalda framleiðslugetu og nýtingu lands til landbúnaðar. Algjör niðurfelling tolla á landbúnaðarvörur myndi minnka til muna markaðshlutdeild íslenskra búvara á augabragði. Rekstrargrundvöllur búskapar og afurðastöðva brýsti. Tollar hafa lækkað mikið á undanförmum árum. Lækkuð tollvernd hefur hert mjög að rekstri bænda.

Neikvæð reynsla nágrannabjóða

Upplýsingar um finnskan og sænskan landbúnað sýna að norrænar jaðarþjóðir í ESB njóta ekki ávinnings af sameiginlegri landbúnaðarstefnu sambandsins til jafns við þjóðir sunnar í Evrópu. Aukin tækifæri til útflutnings til annarra ESB landa hafa ekki komið í stað samdráttar á innanlandsmarkaði.

Lítill samkeppni í smásöluverslun

Aukinn innflutningur á landbúnaðarvörum mun aðeins að óverulegu leyti skila sér í lægra vöruverði fyrir neytendur.

Með hliðsjón af ofangreindu er mjög nauðsynlegt með tilliti til hagsmuna landbúnaðar að leggja algerlega til hliðar þær þingsályktunartillögur sem hér um ræðir. Þí skora á stjórnvöld að leggja til hliðar öll áform um umsókn og inngöngu í Evrópusambandið.

Virðingarfyllst
f.h. Bændasamtaka Íslands

Eiríkur Blöndal

Fygigögn.

Íslenskur landbúnaður og Evrópusambandið - meginrök Bændasamtakanna gegn aðild að ESB.
Gefið út með Bændablaðinu 28. janúar 2009.

Alþingi
Erindi nr. P 137/189
komudagur 16.6.2009

Til utanríkismálanefndar Alþingis vegna umsóknar Íslands um aðild að ESB.

54. mál

Dr. Gísli Hjálmtýsson, stjórnarformaður Thule Investments.

Ég rita þetta bréf til að styðja það að Ísland sækir um aðild að ESB sem fyrst. Ég tel að fyrir því liggi mjög mörg rök og að hagsmunir þeir sem knýja á um aðild vegi margfalt þyngra en þeir hagsmunir sem kunnu að verða fórnað. Margrætt er um þá ótvíræðu hagsmuni sem snúa að upptöku stöðugs gjaldmiðils og endurreisn trausts á Íslandi og framtíð Íslands. Ég tel að valið snúist um framtíðarsýn, annað hvort sem hluti af ESB eða sem einangrað örríki.

Aðild að ESB er framtíðarsýn um að einstaklingar og fyrirtæki muni í meginatriðum búa við stöðugleika og sömu starfsskilyrði og samkeppnisaðilar erlendis. Ég tel að aðild að ESB sé ein af grundvallarforsendum fyrir uppbyggingu fjölbreytilegs atvinnulífs sem nýti menntun og mannauð þjóðarinnar. Kjósum við að einangra okkur utan ESB, tel ég einsýnt að við munum búa til lengri tíma við gjaldeyrishöft, ónóga erlenda fjárfestingu, lánsfjárrúð og fábreytt hrávöruatvinnulíf sem mun leiða til umtalsvert lakari lífskjara en í okkar samkeppnislöndum. Framtíðarsýn einangrunar, þar sem hagsmunir stóriðju, sjávarútvegs og landbúnaðar eru í öndvegi, mun hvetja til flóttu fólks og fyrirtækja, og einkum menntafólks og hátæknifyrirtækja.

Nú er talað um að nýsköpun og mannauður verði grunnur að endurreisn Íslands. Ég hef starfað í meira en 20 ár að nýsköpun, sem rannsakandi, frumkvöðull og fjárfestir í nýsköpun bæði í USA og á Íslandi. Mörg þeirra félaga sem Thule investments fjárfestir í eru í samfélögum á stærð við Ísland (s.s. Manchester, New Hampshire) eða búa við sambærilega einangrun (t.d. Belfast, Norður Írlandi). Þá höfum við fjárfest í Reykjavík (t.d. CCP) og Akureyri (t.d. Theriak) og víðar. Frá sjónarmiði fjárfestis, jafnvel þeirra sem fjárfesta í nýsköpun og taka umtalsverða áhættu, er áhætta af fjárfestingu á Íslandi meiri en annars staðar, vegna óstöðugleika, gjaldmiðils, einangrunar og seljanleika; þetta á við í góðu árferði, t.d. 2005. Fyrir þessa áhættu fær fjárfestir í nýsköpun á Íslandi enga umbun umfram það sem hann fær annars staðar þar sem þessir þættir eru ekki fyrir hendi. Fyrir vikið er aðgengi nýrra fyrirtækja að fjármagni á Íslandi umtalsvert verra en annars staðar og dæmi um fjárfestingar erlendra aðila í nýsköpun á Íslandi örfá og að mestu bundin við stóriðju og viðlíka verkefni, og þá oftast með aðkomu ríkisins. Jafnvel stjarna eins og CCP fékk enga fjármögnun erlendis, þrátt fyrir talsverða eftirleit, og fyrsti erlendi hluthafi félagsins kom til einungis eftir að félagið hafði sögu af umtalsverðu erlendu fjárstreymi og hagnaðarrekkstri.

Einangrun Íslands, langvarandi höft á fjármagnsflutningum, eigin mynt, og aðrar sérlausnir minnka enn frekar möguleika Íslenskra sprotafyrirtækja til fjármögnunar. Framtíðarsýn sem byggist á inngöngu í stöðugt peninga- og regluumherfi ESB, mun gera íslensk nýfyrirtæki samkeppnisfær um aðgengi að fjármagni til vaxtar, og leggja þannig grunn að endurreisn sem hámenntuð ungmenni landsins munu kjósa að taka þátt í.

Evrópusamtökin

Fundur í utanríkismálanefnd Alþingis 8.júní 2009 - minnisblað

Evrópusamtökin þakka það tækifæri sem þeim gefst til þess að senda fulltrúa á fund utanríkismálanefndar að þessu sinni. Þau vísa til fræðsluefnis frá samtökunum sem sent hefur verið nefndinni og þau lýsa sig reiðubúin til frekari gagnaöflunar eftir því sem óskað verður eftir. Óþarft er að taka fram að samtökin eru einróma hlynnt því að sótt verði um aðild að ESB og telja þau að Íslendingar elgi sem fyrst að taka sér enn nánari stöðu með þeim Evrópuríkjum sem sambandið mynda. Samtökin telja aðildina að Evrópska efnahagssvæðinu hafa skilað Íslendingum miklum ávinningi, en að á skorti, að þeir hafi nú nægileg áhrif á mótun þeirrar sameiginlegu löggjafar, sem aðildinni fylgir. Þá skorti á að rödd Íslands heyrst í valdamiklum stofnunum Evrópusambandsins þegar fjallað er um mikilvæg málafni er varða álfuna alla.

Evrópusamtökin leggja áherslu á, að einungis aðildarviðræður myndu leiða í ljós hvaða kostir væru í boði. Nánari umfjöllun um niðurstöðu viðræðnanna myndu síðan auðvelda þjóðinni töku ákvörðunar um aðild í almennri þjóðaratkvæðagreiðslu, sem sérstaklega yrði efnt til. Jákvæð niðurstaða í atkvæðagreiðslu um aðild myndi kalla á breytingar á stjórnarskrá lýðveldisins og ætti að fjalla um tímasetningu slíkrar breytingar í því ferli sem nú fer fram.

Í þetta sinn viljum við nota tækifærið og minnst stuttlega á meðferð aðildarumsóknar Íslands, ef af verður, hjá þeim ríkjum sem þegar eru aðilar að sambandinu.

Í bók Auðuns Arnórssonar – „inni eða úti?“ (Arnórsson, 2009)¹ er ágætlega gerð grein fyrir kaflaskiptingu samningaviðræðna og því ferli sem ný aðildarumsókn myndi fá. Í bókinni er gert ráð fyrir að aðildarviðræðum yrði skipt í 35 kafla og er í stuttu máli gerð grein fyrir hvaða kaflar teidust auðafgreiddir og hvar yrði e.t.v. þyngra undir fæti. Er tekið undir þær skoðanir sem fram koma hjá höfundinum í því efni.

En það sem ekki kemur þar fram, er frásögn af verklaginu sem fylgt var við aðildarsamninga EFTA-ríkjanna Austurríkis, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar. Mikil verk hafði þá verið unnið í

¹ Inni eða úti. Höfundur Auðunn Arnórsson. Útg. Alþjóðamálastofnun HÍ 2009

samningaviðræðum um stofnun Evrópska efnahagsvæðisins og í eftirfarandi aðlögun landsréttar ríkjanna að regluverki Evrópusambandsins.

Eftirlitsstofnun EFTA hafði yfirumsjón með því verki og fór starfslið hennar yfir allar breytingar á landsrétti einstakra ríkja. Voru upplýsingar um slíkbreytingar jafnóðum metnar og vegnar af starfsliði ESA og síðan færðar inn í gagnagrunn stofnunarinnar í svokallaða AIDA-skrá. Hefur skráin síðan verið reglulega uppfærð og geymir hún því nákvæmar upplýsingar um stöðu aðlögunar viðalgandi löggjafar EES-EFTA ríkjanna, þ.e. Íslands, Noregs og Liechtenstein, að rétti ESB. Evrópusambandið hefur samsvarandi skrá yfir stöðu mála í aðildarríkjunum sínum.

Reglulega eru birtar upplýsingar um stöðu aðlögunar ESB-réttar að landsrétti einstakra EES-ríkja og má segja að nokkur samkeppni sé ríkjandi í því skyni að komast hjá „tossasæti“ í því efni. Hafa Noregur, Ísland og Liechtenstein yfirleitt komið vel út úr þeim samanburði en talið er að EFTA-EES ríkin hafi nú aðlagð landsrétt sinn að 70% löggjafar ESB, þegar ýmiss konar skammtínagerðir eru undanskildar.

Þegar aðildarsamningarnir sem vitnað er til fóru fram, varð að samkomulagi við upphaf þeirra, að í stað þess að samningamenn þyrftu að fara ítarlega yfir stöðu aðlögunar ESB í hverju tilviki yrði byggt á niðurstöðum ESA hvað það snertir. Viðræðunum var þá eins og sláð skipt í allmarga kafla. Þegar þeir áttu sér samsvörun í EES-samningunum útbjó starfslið ESA sérstaka möppu með útskrift af AIDA-skránni og kom þar fram staða aðlögunar að viðkomandi gerðum í umsóknarríkjunum. Mappan var síðan fengin samningamönnum EFTA-ríkjanna, sem lögðu hana fram á næsta samningafundi. Vissulega voru á þessum tíma nokkur göt í aðlögun landsréttar EFTA-EES ríkjanna og gat það kallað á umfjöllun um málið á samningafundum, en upp í slík göt hefur nú verið stoppað. Sárafa göt í aðlögun EFTA-EES-ríkjanna eru nú til meðferðar á hverjum tíma hjá ESA.

Síðan EFTA ríkin fjögur gengu í Evrópusambandið hefur aðildarríkjunum þess fjölgað í 27 með nálægt 500 milljónum íbúa samtals. Hvert aðildarríki fjallar um hvern einstakan kafla aðildarviðræðna við umsóknarríki og geta þá komið upp ýmsar athugasemdir og spurningar ríkjanna sem svara þarf og kanna nánar. Því er ljóst að aðildarviðræður verða stöðugt umfangsmeyri eftir því sem aðildarríkjunum fjölgar. Það reynir mikið á utærkisþjónustu og embættismenn umsóknarríksins og ekki veitir af bandamönnum í hópi aðildarríkjanna við mat á ýmsum athugasemdum sem upp kynnu að koma. En tilvísun til þess verklags sem að framan getur mun vissulega geta flýtt samningaviðræðunum verulega og mætti m.a. afgreiða fleiri en einn kafla samtímis.

Það er mjög mikilvægt að tínaplan samningaviðræðanna sé skynsamlega gert og að forysturlið ESB sem tekur við aðildarumsókn mæli sterklega með heini við hin aðildarríkin. Þá væri æskilegt að umsókn Íslands væri með tilvísun til EES-aðildar Íslands tekin fram fyrir þær umsóknir sem nú

eru til umfjallunar hjá ríkjun ESB. Þess vegna væri áskjallegt að aðildarumálin sé sett fram á næsta forystutímabili Svís innan ESB, en það hefst um næstu mánaðarmót og standur á síðari helmingi þessa árs. Utanríkisráðgjafi Svís, Carl Bildt, hefur nýverið lýst yfir vilji sínum gagnvart aðildarumálin frá Íslendingum.

Þórir Friðfinnsson

Alþingi
Erindi nr. P 137/142
komudagur 10.6.2009

Akureyri 9. júní 2009

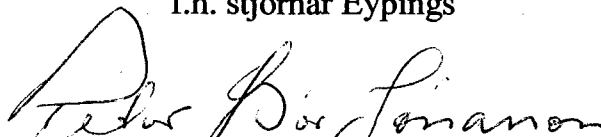
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Stjórn Eypings hefur fengið til umsagnar frá utanríkismálanefnd Alþingis **tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu**, 38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, undirbúningur mögulegrar urnsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Stjórnin samþykkti eftirfarandi:

Augljóst er að aðildarumsókn að Evrópusambandinu mun fela í sér mikil áhrif á íslensk sveitarfélög. Stjórn Eypings leggur því áherslu á að sveitarfélögin eigi fulltrúa sem komi að undirbúningi aðildarumsóknar allt frá byrjun. Eðlilegt er að náin samvinna verði við Samband ísl. sveitarfélaga um framvindu málsins. Stjórnin gerir að öðru leyti ekki athugasemdir við þingsályktunartillögurnar.

f.h. stjórnar Eypings

Pjetur Þór Jónasson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. **P 137/185**
komudagur **15.6.2009**

Reykjavík, 6. júní 2009

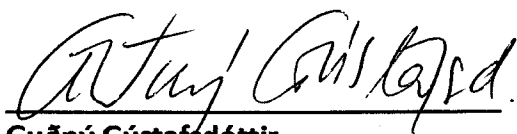
Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd

**Umsögn Femínistafélags Íslands um þingsályktunartillögur nr. 38 og 54
137. löggjafarþing 2009**

Femínistafélag Íslands fagnar því að í þingsályktunartillögu utanríkisráðherra um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (mál nr. 38) sé skýrt kveðið á um að hafa skuli samráð við samtök á sviði jafnréttismála áður en gengið er til viðræðna við sambandið. Félagið lýsir sig reiðubúið til slíks samráðs og opinna umræðu um mögulegar aðildarviðræður.

Samkvæmt þingsályktunartillögu nr. 54 er utanríkismálanefnd falið að taka tillit til þess hvernig skipa skuli viðræðunefnd Íslands en samkvæmt tillögu nr. 38 á ríkisstjórnin að skipa nefndina. Hvor tillagan sem verður ofan á þá leggur Femínistafélagið ríka áherslu á að möguleg samninganefnd verði bæði skipuð konum og körlum og að jafnréttissjónarmiða verði gætt í hvívetna í samningaviðræðunum.

Fyrir hönd Femínistafélags Íslands

Guðný Gústafsdóttir
Talskona

– fyrir íslenska verslun

Alþingi
Erindi nr. Þ 137/192
komudagur 16.6.2009

Nefndarsvið Alþingis
B.t. Sigrún Brynja Einarsdóttir
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 15. júní, 2009

Efni: Umsögn FÍS um þingsályktunartillögur er varða aðildarviðræður og aðildarumsókn að Evrópusambandinu (38. mál og 54. mál)

I. Almenn

Vísað er til erindis háttvirtar Utanríkismálanefndar Alþingis dagsett 2. júní 2009 þar sem óskað er umsagnar FÍS um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu (38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu, og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu).

Sérstök ástæða er til að fagna því að breið samstaða virðist vera að myndast á Alþingi fyrir því að farið verði í aðildarviðræður við ESB. Þótt áferðarmunur sé á tillögunum tveimur, er ljóst að vilji fyrir aðildarviðræðum er skýr.

Það er hins vegar einkar mikilvægt að Utanríkismálanefnd og þingmenn viðhafi hröð og öguð vinnubrögð, sem byggi á efnislegum forsendum. Íslensk þjóð má ekki við því að enn eina ferðina fari vikur og mánuðir í þras um skipan nefnda eða tæknilegar útfærslur sem er til þess eins fallið að tefja grundavallarmál með tilheyrandi tjóni fyrir almenning. Mikilvægi þessa máls kallar á að flokkadrættir og persónupólitík verði lögð til hliðar og að þingmenn fylgi sannfæringu sinni af drengskap.

Það er skoðun FÍS að í ljósi ofangreindra atriða sé tillaga til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (38. mál) betur til þess fallin að skýra línur í þessu mikilvæga hagsmunamáli. Kveðið er skýrt á um þjóðaratkvæðagreiðslu um aðildarsamning í tillögunni, sem er mikilvægt. Þá er í athugasemdum gerð fullnægjandi grein fyrir hvernig vinna á málið í samráði við hagsmunaaðila. Telja verður að sú vinna feli í sér samantekt á helstu hagsmunamálum Íslands.

– fyrir íslenska verslun

II. Ábendingar

FÍS ítrekar mikilvægi þess að samstarf í gjaldmiðilsmálum verði skoðað alvarlega samhliða viðræðum. Slík ráðstöfun myndi að öllum líkindum hafa jákvæð áhrif til skemmri tíma. Hún myndi hafa mjög jákvæð áhrif á afstöðu erlendra viðskiptaaðila innlendra fyrirtækja og banka – og aflétta óvissu í kringum atvinnurekstur, að minnsta kosti að hluta.

Þrátt fyrir ofangreint má ekki missa sjónar á að hið opinbera gangi hratt fram í að aflétta því óvissuástandi sem ríkir í kringum atvinnurekstur í landinu með markvissum aðgerðum sem tengjast ekki aðildarviðræðum.

III. Annað

Að lokum áskilur FÍS sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum.

Félagið lýsir sig jafnframt reiðubúið til að funda um efnið sé þess óskað.

Virðingarfyllt,

Almar Guðmundsson

Framkvæmdastjóri Félags íslenskra stórkaupmanna

– fyrir íslenska verslun

Alþingi
Erindi nr. P 137/190
komudagur 16.6.2009

Félag kjúklingabænda
Bændahöllinni v/Hagatorg
107, Reykjavík
Sími: 354 563 0300
Fax: 354 511 0990
Netfang:
stofnungi@bondi.is

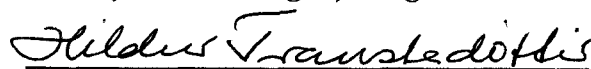
Reykjavík 15. júní. 2009

viðtakandi:
Alþingi
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

**Efni. Umsagnir um þingskjöl 38 og 54 á 137. löggjafarþingi 2009, um
Evrópusambandsmál.**

Stjórn Félags kjúklingabænda leggst alfarið gegn aðildarumsókn og inngöngu Íslands í Evrópusambandið og leggur til að hvorug þessara tillagna nái fram að ganga. FK telur að þessi búgrein muni leggjast af á Íslandi þar sem engar líkur séu á að engar varanlegar undanþágur náist í tollamálum. Að öðru leyti styður stjórn FK umsögn BÍ varðandi aðildarumsókn að ESB, þar sem andstaða við aðild er rökstudd.

virðingarfyllt,
fyrir hönd Félags kjúklingabænda

Hildur Traustadóttir
framkvæmdastjóri

Félag skipstjórnarmanna

Alþingi
Erindi nr. P 137/257
komudagur 18.6.2009

Nefndasvið Alþingis

Utanríkismálanefnd

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík.

Reykjavík 14. Júní 2009.

Efni: Þingsályktunartillögur þskj.38 – 38. mál og þskj.54 – 54. Mál.

Félagi skipstjórnarmanna hafa borist til umsagnar tvær ofangreindar þingsályktunartillögur.

Félagið telur að þingsályktunartillaga þskj.38 um aðildarumsókn að Evrópusambandinu sé fjarri því nægjanlega undirbúin. Að vísu koma fram samningsmarkmið í greinargerð með tillögunni, en félagið telur að nauðsynlegt sé að vinna þau mál áður en ákvörðun um umsókn er tekin.

Þingsályktunartillaga þskj.54 um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu fellur betur að skoðun félagsins, enda er þar gert ráð fyrir vönduðum undirbúningi og á grundvelli þeirrar vinnu tekin ákvörðun um hugsanlega umsókn.

Aðalatriði er þó að Evrópusambandsumræðunni ljúki, hvort sem henni lýkur með aðildarumsókn eða ekki.

Virðingarfyllt

f.h. Félags skipstjórnarmanna

Guðjón Ármann Einarsson

Alþingi
Erindi nr. **P 137/143**
komudagur 10.6.2009

VIÐ ERUM SAMMÁLA, félag

Funaföld 89
112 Reykjavík
kt. 600409-0180
Banki: 0116-26-601

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 9. júní 2009

54.mál

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu

VIÐ ERUM SAMMÁLA er félag sem var stofnað í þeim tilgangi að aflla fylgis við yfirlýsingu er varðar aðild að Evrópusambandinu.

Yfirlýsingin er svohljóðandi í heild sinni:

Við erum sammála
um að sækja elgi um aðild að ESB

Við erum sammála um að hagsmunum íslensku þjóðarinnar verði best borgið innan ESB og með upptöku evru. Þess vegna viljum við að þegar verði sótt um aðild að ESB og gengið frá aðildarsamningi þar sem helðarhagsmunir þjóðarinnar eru hafðir að leiðarljósi.

Um þetta erum við sammála þrátt fyrir að vera hópur fólks með margar og ólíkar skoðanir um flest annað. Við erum sammála hvert á elgin forsendum og höfum fyrir því okkar elgin ástæður og rök.

Við erum sammála um að aðildarsamning á að bera undir þjóðina til samþykktar eða synjunar í þjóðaréttkvæðagreiðslu. Þá munum við, eins og aðrir Íslendingar, gera endanlega upp hug okkar um hvort við erum enn sömu skoðunar og fyrr og greiða atkvæði í samræmi við það.

Við erum sammála um að ríkisstjórnin sem tekur við völdum að loknum kosningum 25. apríl elgi að hafa það eitt af sínum forgangsverkefnum að skilgreina samningsmarkmið og sækja um aðild að ESB.

Eins og fram kemur í yfirlýsingunni eru þeir sem hafa undirritað sammála á elgin forsendum og hafa fyrir því elgin ástæður og rök.

Þegar litið er til þingsályktunartillagnanna er ljóst að margt í þeim báðum fellur að því sem segir í yfirlýsingu okkar. Það er líka ljóst að þeir sem skrifa undir yfirlýsinguna vilja „að þegar verði sótt um aðild að ESB og gengið frá aðildarsamningi þar sem

helldarhagsmunir þjóðarinnar eru hafðir að leiðarljósi... .. [ríkisstjórnin] elgi að hafa það eitt af sínum forgangsverkefnum að skilgreina samningsmarkmið og sækja um aðild að ESB."

Að þessu sögðu er ljóst að þeir sem undirrituðu yfirlýsinguna vilja að þegar verði sótt um aðild að ESB.

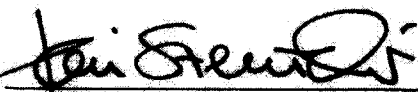
Yfirlýsingin er skýr og afdráttarlaus. Þegar þessi umsögn er rituð hafa 14.962 undirritað yfirlýsinguna. Það er sanngjörn og eðlileg krafa að utanríkisráðgjafi Alþingis, Alþingi og ríkisstjórn taki ríkt tillit til þessarar yfirlýsingar og þeirra sjónarmiða sem þar eru sett fram.

Okkur er til efs að nokkur umsögn sem mun berast utanríkisráðgjafi vegna þessara mála sem hér eru til umsagnar styðjist við jafn skýra stefnu og sé gerð í jafn skýru umboði jafn margra nafngreindra einstaklinga.

Nánari upplýsingar um VIÐ ERUM SAMMÁLA er að finna á vefslóðinni www.sammala.is. Þar er einnig að finna nöfn þeirra sem hafa undirritað yfirlýsinguna. Ekki þótti rétt að þýngja utanríkisráðgjafinn með því prenta út allan nafnallistann og láta fylgja umsögninni.

Að síðustu óskum við eftir því að fá að koma fund nefndarinnar til þess að ræða þessi brýnu mál.

VIÐ ERUM SAMMÁLA

Jón Steindór Valdimarsson, formaður

www.sammala.is

sammala@sammala.is

gsm 824-6122

FJÁRMÁLAÆFTIRLITIÐ

Alþingi
Erindi nr. P 137/187
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
b/t Utanríkismálanefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

15. júní 2009
Tilvísun: 2009060015

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál.

Fjármálaeftirlitið vísar til bréfs, dags. 2. júní sl., þar sem Utanríkismálanefnd Alþingis óskaði eftir umsögn Fjármálaeftirlitsins um tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál.

Fjármálaeftirlitið gerir ekki athugasemdir við efnisatriði tillögunar.

Virðingarfyllst,

FJÁRMÁLAÆFTIRLITIÐ

Guðmundur Jónsson

Árný J. Guðmundsdóttir

Minnisblað

Efni: Yfirferð fjárlagaskrifstofu á kostnaðarmati utanríkisráðuneytisins vegna aðildarumsókn að ESB.

Til: Utanríkismálanefndar

Frá: Fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytisins

Utanríkisráðuneytið hefur lagt fram minnisblað um kostnaðarmat vegna þingsályktunar um aðildarumsókn að ESB. Niðurstaða ráðuneytisins er að beinn kostnaður gæti numið 300 m.kr. og um 100 m.kr. hjá öðrum ráðuneytum. Auk þess tekur utanríkisráðuneytið með þýðingarkostnað sem gæti numið samtals 590 m.kr. Samandregið áætlað utanríkisráðuneytið að þessi kostnaður dreifist þannig á næstu árin (m.kr.):

Ár	2009	2010	2011	2012	Samtals
Annar kostnaður utanríkisráðuneytisins	0	200	100	0	300
Kostnaður hjá öðrum ráðuneytum	0	50	50	0	100
Þýðingarkostnaður	50	180	180	180	590

Utanríkisráðuneytið miðar við að aðildarviðræður gætu hafist t.d. í byrjun næsta árs og þeim verði lokið um mitt ár 2011 og taki því um það bil 18 mánuði.

Annar kostnaður

Það sem utanríkisráðuneytið fellir undir annan kostnað í sínu mati má segja að sé í rauninni beinn kostnaður vegna aðildarviðræðna við ESB. Helstu þættir sem eru taldir hafa áhrif á þennan kostnað eru; starfsmannakostnaður, ferðakostnaður, aðkeypt sérfræðipjónusta (innlend og erlend) og tímalengd viðræðna. Utanríkisráðuneytið hefur ekki lagt fram neina skiptingu á þessum kostnaðarþáttum. Í matinu er engin sérstök sundurgreining á kostnaði sem gæti fallið til hjá öðrum ráðuneytum en talið er að það sér fyrst og fremst ferðakostnaður. Mat utanríkisráðuneytisins er því mjög gróft og með mjög miklum skekkjumörkum.

Starfsmannakostnaður: Utanríkisráðuneytið áætlað að einungis þurfi að ráða um 3 starfsmenn aukalega til að sinna aðildarviðræðum. Raunar er um að ræða starfsmenn sem eru að störfum hjá ráðuneytinu en eru með tímabundna ráðningarsamninga sem eru að renna út. Áætlað er að um 15-20 manns muni að meðaltali koma að aðildarviðræðunum fyrir hönd íslenskra stjórnvalda og að þegar álagið er mest verði það um 35 manns, flestir frá utanríkisráðuneytinu. Til að mæta þessu gerir utanríkisráðuneytið ráð fyrir því að færa starfsfólk úr öðrum verkefnum en einnig að starfsfólk taki tímabundið á sig meira álag. Fyrirséð er dregið verður saman í vissum verkefnum t.d. vegna þróunaraðstoðar og að það ætti að gera utanríkisráðuneytinu kleift að færa mannskap yfir í aðildarviðræðurnar. Ekki liggur þó fyrir á þessu stigi hvernig ráðuneytið ætlað að gera þetta, þ.e. hvaða verkefni nákvæmlega verða lögð til hliðar til að manna aðildarviðræður. Þá er algjörlega óljóst hvernig önnur ráðuneyti geti sett mannskap í viðræðurnar, hvort að þurfi að ráða fleira af fólki eða hvort það verði líka að einhverju marki hægt með tilfærslum á verkefnum. Einnig skal bent á að í fjárlögum 2010 og 2011 mun utanríkisráðuneytið, eins og önnur ráðuneyti, þurfa að skila umtalsverðum sparnaði

í rekstrarkostnaði vegna áforma um að bæta afkomu ríkissjóðs og koma jafnvægi á ríkisfjármálin. Í kostnaðarmati utanríkisráðuneytisins er ekki gert ráð fyrir áhrifum af slíkum áframhaldandi samdrætti í rekstri á árinu 2011.

Ferðakostnaður: Ekkert sérstakt mat á þessum kostnaðarlið liggur fyrir hjá utanríkisráðuneytinu miðað við fjölda ferða og má því reikna með miklum skekkjumörkum í þeim lið.

Sérfræðipjónusta: Ekkert sérstakt mat á þessum kostnaðarlið liggur fyrir hjá utanríkisráðuneytinu. Þessi kostnaðarliður getur orðið umtalsverður. Það er þó álitamál eftir því hversu víðtæk samningsmarkmiðin verða og hversu mikið bakland sérfræðinga talin verður þörf á. Mögulegt væri að sækja að einhverju leyti í reynslu og þekkingu hinna Norðurlandanna án mjög verulegs tilkostnaðar og hafa utanríkisráðuneytinu borist tilboð um slíka aðstoð.

Tímalengd aðildarviðræðna: Í mati sínu miðar utanríkisráðuneytið við það að aðildarviðræður taki um 18 mánuði. Reynsla annarra þjóða sýnir þó að viðræðurnar gætu tekið skemmri tíma. Norðmenn luku sínum aðildarviðræðum á um það bil einu ári og önnur lönd eins og t.d. Svíar, Austurríkismenn og Finnar þurftu 14 mánuði í viðræður.

Vakin er athygli á að gengisþróun getur haft töluverð áhrif á kostnaðinn og eykur það á óvissuna, sérstaklega í ferðakostnaði og erlendri sérfræðipjónustu.

Þýðingarkostnaður

Áætlaður þýðingarkostnaður er í raun ekki beinn kostnaður vegna aðildarviðræðnanna sem slíkra. Um þriðjungur af því væru þýðingar á efni sem ESB hefur þegar gefið út en afgangurinn vegna upptöku á nýjum sviðum regluverksins. Það er þó mat utanríkisráðuneytisins að það þurfi að hefja þessa þýðingarvinnu samhliða aðildarviðræðum. Það mat byggir t.d. á samningsrammanum fyrir Króatíu og ESB en þar kemur fram að Króatar eigi að klára allar þýðingar sem fyrst fyrir inngöngu í sambandið. Það skal þó bent á að utanríkisráðuneytið hefur ekki getað bent á neinar almennar reglur hjá ESB um að það verði að vera búið að þýða allt fyrir inngöngu. Hér virðist því vera um að ræða kostnað sem snýr fremur að inngöngu í ESB en að aðildarumsókn. Ef Íslendingar ákveða að ganga í ESB verður að fara í þessa þýðingarvinnu en ef aðild væri hafnað að afloknum viðræðum yrði ekki tilefni til að leggja í þennan þýðingarkostnað.

Utanríkisráðuneytið gerir ráð fyrir að það þurfi að ráða 24 þýðendur til viðbótar og að umfang þýðinga sé samtals um 30 til 50 þúsund blaðsíður.

Upplýsingar fyrir nánara kostnaðarmat

Eins og utanríkisráðuneytið bendir á í sínu mati er mikil óvissa um hvað aðildarviðræðurnar gætu að lokum kostað. Einn helsti óvissuþátturinn er hvernig eigi að skipuleggja og nálgast aðildarviðræður. Ódýrasta nálgunin væri einföld umsókn þar sem ekki væri lögð mikil áhersla á samningsmarkmið og samningsviðræður. Hinn póllinn væri að farið væri í aðildarviðræður með mjög víðtæk samningsmarkmið þar sem fátt væri undanskilið og að þau væru undirbyggð með mjög mikilli sérfræðilegri greiningu, erlendri ráðgjöf og virku baklandi. Það er að stórum hluta pólitísk álitamál hvar umfang aðildarviðræðna væri staðsett á þennan mælikvarða gagnvart kostnaðarmatinu. Lausleg skoðun bendir til að kostnaðurinn gæti orðið umtalsvert meiri miðað við að meiri þungi verði lagður í viðræðurnar. Vegna þessara álitamála og óvissuþátta og þar sem afar lítil greining á hugsanlegri framkvæmd aðildar-

viðræðna hefur farið fram á þessu stigi hjá utanríkisráðuneytinu liggja ekki fyrir nægilegar upplýsingar til að hægt sé að setja fram viðhlítandi kostnaðarmat. Til þess þyrfti að fá frekari svör um m.a. eftirfarandi atriði:

- **Starfsmannakostnaður.** Gera þyrfti nánari greiningu á því hversu margir hópar (og hversu margir starfsmenn) mundu verða settir saman í sambandi við aðildarviðræður. Þá vantar upplýsingar um hvernig ráðuneytin (sérstaklega utanríkisráðuneytið) geta mætt auknu álagi vegna aðildarviðræðna, hvort þurfi að ráða inn nýtt fólk eða hvort það sé svigrúm til leggja önnur verkefni til hliðar. Einnig þarf að skoða hvort einhver dýr starfskraftur yrði sérstaklega ráðinn til að stýra aðildarumræðum eða tilteknum málefnasviðum fyrir Íslands hönd.
- **Ferðakostnaður.** Upplýsingar vantar um hversu oft og hversu margir þurfa að ferðast t.d. til Brussel vegna aðildarviðræðna. Athuga mætti hvort ESB gæti gefið upp einhvern mælikvarða á það og skoða reynslu annarra þjóða.
- **Aðkeypt sérfræðiþjónusta.** Upplýsingar vantar um hversu mikla sérfræðiþjónustu þarf að kaupa. Einnig þyrfti að kanna betur verð við kaup á slíkri sérfræðiþjónustu. Hvort þurfi mikið af erlendri ráðgjöf eða hvort að innlend sérfræðiráðgjöf dugi að mestu. Hvaða skýrslur og talnaefni þurfi að láta framleiða ofl. Kanna þyrfti betur möguleika á því að fá upplýsingar og ráðleggingar frá t.d. embættismönnum hjá hinum Norðurlöndunum.
- **Reynsla annarra þjóða.** Það þyrfti að kanna nánar umfang og kostnað við aðildarviðræður hjá öðum þjóðum. Mætti t.d. kanna það hjá Möltu og Króatíu. Nota mætti viðmið úr þeirra reynslu til að kostnaðarmeta aðildarviðræður íslendingar við ESB.

Niðurstaða

Helstu óvissuþættir í kostnaðarmati utanríkisráðuneytisins eru starfsmannakostnaður, ferðakostnaður og hversu mikill þungi verði lagður í undirbúning og framgang aðildarviðræðna. Óljóst er hvort að utanríkisráðuneytið geti látið hluta af starfsfólki sínu leggja verkefni til hliðar til að sinna aðildarviðræðum. Sérstaklega á það við um þegar álagið verður sem mest. Starfsmenn utanríkisráðuneytisins þyrftu að vera reiðbúnir til að taka á sig mjög mikið aukið álag til að það gæti gengið eftir. Mjög mikinn fjárhagsaga þyrfti til kostnaðarmatið gæti staðist. Takmarka þyrfi mjög ferðakostnað og aðkeypta sérfræðiþjónustu í kostnaðaráætluninni og stilla í hóf undirbúningsvinnu vegna samningsmarkmiða. Afmarka þyrfti betur umfang aðildarviðræðna og greina niður í áfanga og verkefni ef leggja ætti nákvæmara mat á kostnaðinn sem af þeim gætu leitt.

Alþingi
Erindi nr. P 137/198
komudagur 16.6 2009

Alþingi, nefndasvið
b/t utanríkismálanefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Ísafirði 15. júní 2009

**Efni: Umsögn um þingsályktanir varðandi aðildarumsókn að
Evrópusambandinu mál nr 38 og 54.**

Stjórn Fjórðungssambands Vestfirðinga hefur fjallað um efni þingsályktana er varða tillögu um aðildarumsóknar að Evrópusambandinu. Stjórn Fjórðungssambands Vestfirðinga hefur við þá vinnu kynnt sér drög að umsögn Sambands Íslenskra sveitarfélaga um sömu þingmál. Stjórn Fjórðungssambands Vestfirðinga tekur undir þau efnisatriði er koma fram í umsögn Sambands Íslenskra sveitarfélaga en vill áréttta eftirfarandi atriði.

Fjórðungssamband Vestfirðinga styður að hafin verði undirbúningur að aðildarumsókn að Evrópusambandinu. Fjórðungssamband Vestfirðinga hvetur til þess að náð verði sem víðtækastri sátt um innhald væntanlegrar aðildarumsóknar og reynt verði að sameina innihald þessara tveggja þingmála í eitt. Fjórðungssamband Vestfirðinga leggur hinsvegar sérstaka áherslu á eftirfarandi þætti aðildarumsóknar;

- Í aðildarumsókn verði tryggð yfirráð íslenskra stjórnvalda yfir náttúruauðlindum til lands og sjávar enda er hér um að ræða grundvöll fyrir grunnavinnuvegum Vestfirðinga.

Fjórðungssamband Vestfirðinga

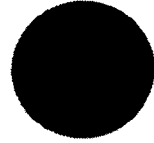

- Í vinnu að aðildarumsókn skoðuð áhrif byggðaaætla
Evrópusambandsins á uppbyggingu innviða Vestfjarða s.s. samgangna,
raforkuöryggis og fjarskipta, uppbyggingu framhaldsmenntunar og
samfélagslega þætti er varða starfsemi sveitarfélaga. Hér er vísað til
svonefndra byggðakorta Evrópusambandsins, sem eiga vísun til
greiningar á þróunar á skilgreindum atvinnu og þjónustusvæðum
(NUTS). Á grundvelli þeirrar skoðunar verði settar fram kröfur í
aðildarumsókn er lúti að hraðari uppbyggingu framangreindra þátta á
landsvæðum eins og Vestfjörðum. Markmiðið verði að hraða jöfnun
skilyrða búsetu og atvinnulífs á landsbyggð og höfuðborgarsvæðis og
auka með þeim hætti samkeppnishæfni Íslands í Evrópu.
- Í aðildarumsókn verði sett fram sú tillaga að landshlutasamtök
sveitarfélaga ásamt Sambandi íslenskra sveitarfélaga, verið sá vettvangur
sem hefur umsjón með starfsemi sveitarfélaga innan héraðanefndar
Evrópusambandsins (Committee of the Regions).

f.h. Fjórðungssambands Vestfirðinga

Aðalsteinn Óskarsson, framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/285
komudagur 18.6.2009

Reykjavík 17.júní, 2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis

54. mál

Umsögn Framtíðarlandsins um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu

Stjórn Framtíðarlandsins hefur tekið til skoðunar tillögur til þingsályktunar (þskj. 38 og 54) er varða aðild að Evrópusambandinu

Stjórnin leggst ekki gegn því að að lögð verði inn umsókn og farið í aðildarviðræður sem ljúki með samningi sem verður lagður í dóm þjóðarinnar. Hún fagnar því ákvæði í þskj. 38 að lagt verði fram frumvarp til laga um þjóðaratkvæðagreiðslur um mikilvæg mál.

Framtíðarlandið vill ítreka að umhverfisverndarsamtök komi að mótun samningsmarkmiða og að aðildarviðræðunum sjálfum, enda er mikilvægt að Íslendingar reyni ekki að fá undanþágur frá löggjöf og tiiskipunum ESB um umhverfismál.

Lögð er til breyting á tillögum þskj 38 er varða grundvallarhagsmuni Íslands. Lagt er til að fyrsta tillagan hljóði svo. „Að tryggja forræði þjóðarinnar yfir vatns- og orkuauðlindum og sjálfbærri ráðstöfun þeirra í samræmi við umhverfistefnu ESB“

Með vinsemd og virðingu

Stjórn Framtíðarlandsins

*Alþingi
Erindi nr. P 137/232
komudagur 16.6.2009*

**Alþingi
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík**

Akureyri 15.júní 2009

Efni:

Varðandi „Tiliögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, þingskjal 38”, og „Tillögu til þingsályktunar um undirbúning aðildar að Evrópusambandinu, þingskjal 54”.

Ég vil leggja það til við Alþingi Íslendinga að það hafni ofangreindum þingsályktunartillögum þar sem ég tel að mjólkuriðnaði á Íslandi sé í hættu stefnt sem og hagsmunum heillar þjóðar.

Rök sem ég færi fyrir því er að við frjálsan og óheftan innflutning má búast við minnkandi markaðshlutdeild um 25 til 50% á íslenskum mjólkurvörum. Alls er óvíst hvort að framleiðsla minnki að sama magni hjá öllum mjólkurframleiðendum, heldur má búast við að mjólkurframleiðsla muni leggjast af á stórum svæðum með ófyrirsjáanlegum afleiðingum á framtíðarþúsetu þeirra svæða, sem og afkomu margra fjölskyldna sem að mjólkurframleiðslu og mjólkuriðnaði kemur. Hætt er við að þau gæði og sá orðstír sem íslenskur mjólkuriðnaðurinn hefur skapað sér í gegnum áratuga reynslu, rannsóknavinnu, menntun og þjálfun starfólks verði að engu, því gera má ráð fyrir því að smásölukeðjurnar sjái sjálfar um innflutninginn á erlendum mjólkurvörum og geti því í framhaldi af krafti stærðar sinnar, stjórnað því hvernig framleiðsla á íslenskum mjólkurvörum verði stunduð hér á landi til frambúðar.

Ég tel það nauðsyn að fyrir liggi heilstætt mat á hagsmunum íslensku þjóðarinnar áður en að sótt er um aðild að ESB, því frjáls og óheftur innflutningur mun hafa mikil og ófyrirsjáanleg áhrif á íslenskt atvinnulíf og engin vissa er fyrir því að þau áhrif verði afturkræf og afleiðingarnar er ómögulegt að meta.

Þess vegna vil ég ítreka það við Alþingi Íslendinga að hafna umræddum þingsályktunartillögum.

Guðni Hannes Guðmundsson
Kt: 201072-3529
Mjólkurfræðingur og ostagerðarmaður
Drekagili 24
603 Akureyri

Utanríkismálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. **P** 137/302
komudagur 19.6.2009

Reykjavík, 19.06.2009
Tilv. 90.13
JS/sdk

Málefni: Tillaga um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, 38. mál, og tillaga til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál, 137. löggjafarþing

Vísað er í erindi utanríkismálanefndar um ofangreint málefni, dagsett 2. júní 2009.

Hafrannsóknastofnunin hefur ekki sérstaka athugasemd fram að færa varðandi fram komnar þingsályktunartillögur. Ljóst er að vanda þarf undirbúning málsmeðferðar, ekki síst á sviði nýtingu sjávarauðlinda. Stofnunin lýsir sig reiðubúna að veita aðstoð í þessum efnum eftir því sem kostur er.

F.h. Hafrannsóknastofnunarinnar,

Jóhann Sigurjónsson

Alþingi
Erindi nr. P 137/193
komudagur 16.6.2009

54. mál

Til Alþingis

Athugasemdir við frumvörp um umsókn um aðild að Evrópusambandinu. Undirritaður gerir eftirfarandi athugasemdir:

1. Að með grundvallarhagsmunum í aðildarviðræðum verði að Ísland verði herlaust og óbundið af hvers kyns kvöðum um vígbúnað, hervæðingu og hernað um aldur og ævi.
2. Að með grundvallarhagsmunum í aðildarviðræðum komi fram að við hugsanlega úrsögn Íslands úr Evrópusambandinu taki á ný gildi fyrri samningar um frjálsa verslun með vörur og þjónustu.
3. Að með grundvallarhagsmunum í aðildarviðræðum komi fram að íslenska verði eitt mála opinbert tungumál á Íslandi. Engar kröfur verði gerðar um annað af hálfu Evrópusambandsins á neinu sviði.

Með athugasemdum þessum fylgir grein eftir undirritaðan sem birtist í Fréttablaðinu 13. júní 2009 og fjallar um hervæðingu Evrópusambandsins. Viðbrögð hafa verið mikil og sterk, bæði með netpósti, símskeytum og símtölum. Af þeim dreg ég þá ályktun að stefni í borgarastyrjöld. Farsælast tel ég að mál þetta allt falli niður.

Haraldur Ólafsson

Hávallagötu 48

Reykjavík

Vilja Íslendingar verða þegnar í herveldi gömlu evrópsku nýlenduveldanna?

Í hinni áköfu Evrópuumræðu síðustu missera er mest rætt um peninga. Meintur ávinningur af innlimun Íslands í Evrópusambandið er sagður felast í trausti eða hliðstæðum hughrifum hjá þeim sem fara með peninga og líkist sá málflutningur helst trúboði. Litið fer fyrir samantekt kostnaðarliða, sem þó eru ólíkt skýrari og ekki smáir. Fleira í þessu samhengi er lítt rætt og þar má nefna vígvæðingu og hernað.

Evrópusambandið hefur á undanförunum árum lagt æ ríkari áherslu á mikilvægi þess að auka vígbúnað og hernaðarskuldbindingar aðildarríkjanna. Saga þess máls verður ekki rakin hér í smáatriðum, en stórt skref var stigið með samningu Lissabonsáttmálans sem lagður var fram í árslok 2007 og samþykktur hefur verið af nærri öllum aðildarríkjum sambandsins.

Lissabonsáttmálann má líta á sem stjórnarskrárígildi. Hann er líklega besta heimildin um vígbúnaðar- og hernaðarstefnu sambandsins og ólíkt betri heimild en íslenskir Evróputrúboðar sem sumir hverjir hika ekki við að segja ósatt um hermál Evrópusambandsins, hvort sem það er af þekkingarleysi eða öðrum ástæðum. Lissabonsáttmállinn er líka heimild um fyrirhugaða framtíðarstöðu íbúa sambandsins. Í inngangi sáttmálans er nefnilega tekið fram að aðildarríki sambandsins séu ákveðin í að gera þjóðir sínar að þegnum í Evrópusambandinu.

Í Lissabonsáttmálanum er farið mörgum orðum um sameiginlega utanríkisstefnu og hnykkt er á að hernaður (sem í enskri útgáfu er jafnan nefnt *defence* en hefð er fyrir að nefna hernað á íslensku) sé þar innifalinn. Í 42. grein sáttmálans segir að sameiginleg öryggis- og hernaðarstefna skuli vera framsækin. Stefnt sé að sameiginlegum her þegar Æðsta ráðið (e. *European Council*) samþykkir slíkt samhljóða. Í sömu grein er fjallað skýrt um skuldbindingar aðildarríkja. Þar segir: "Aðildarríki skulu með með hernaði og öðrum aðgerðum (e. *civilian*) framfylgja sameiginlegri öryggis- og hernaðarstefnu og ákvörðunum Ráðsins (e. *the Council*) þar að lútandi." Lesendur ættu að staldra við þessa málsgrein, því í henni felst mjög ákveðin skuldbinding sem er algerlega á skjön við íslenskt samfélag. Síðar í sömu grein er hnykkt á vígbúnaðarskyldunni með orðunum "Aðildarríki skulu vígbúast af kappi" (e. *Member states shall undertake progressively to improve their military capabilities*) og fjallað með mörgum orðum um að hermálaþjónusta Evrópusambandsins sé til ráðgjafar við vígvæðingu og styrkingu og þróun á hergagnaiðnaði.

Víða annars staðar í Lissabonsáttmálanum er fjallað um vígbúnað og hernað. Settir eru fyrirvarar, m.a. um skörun við þátttöku í öðru hernaðarsamstarfi. Eins og ávallt þegar langur texti með ýmis konar tilvísunum á í hlut geta vaknað spurningar um túlkun, en heildarsýnin er þó deginum ljósari: Evrópusambandið stefnir að því sinna meintum hagsmunum sínum í skjóli þess að vera vel vígvætt hernaðarbandalag. Á því er hnykkt með ályktun Evrópuþingsins þann 19. febrúar 2009 þar sem farið er fram á að sambandið fái 60.000 manna her. Mjór er mikils vísir.

Einhverjum kann að þykja aukin vígvæðing heimsins svo brýnt framfaramál að rétt sé að Íslendingar létti undir við það verkefni. Þeim hinum sömu má benda á að hervæddar þjóðir sem Íslendingar bera sig gjarnan við í öðrum málum leggja flestar um 2% af þjóðarframleiðslu í fallstykki, púður og það sem með fylgir. Sumar þjóðir eru örlátari þegar kemur að þessum útgjaldalið. Þar má nefna Tyrki sem knýja fast á dyr Evrópusambandsins og sjá ekki eftir rúmum 5% af andvirði þjóðarframleiðslunnar í vígbúnað. Fyrir Íslendinga mundi lægra hlutfallið sem hér er nefnt samsvara nærri þremur tugum milljarða á ári. Rétt væri að Evróputrúboðar segðu hvar þeir hyggist sækja það fé.

Því verður ekki trúað að óreyndu að íslenskir stjórnámálmenn sem hingað til hafa efast um ágæti hervæðingar, þar á meðal þær ágætu konur sem hófu feril sinn í framboði sem var eindregið andvígt hernaðarbandalögum, skipi sér í fararbrodd fyrir innlimun Íslands í verðandi herveldi. Eðlilegt er að gera þá kröfu að öll samtök sem mótað hafa stefnu sína gagnvart innlimun Íslands í Evrópusambandið áður en Lissabonsáttmálinn kom til skjalanna endurskoði þá stefnu. Sér í lagi hlýtur íslensk verkalyðshreyfing að hafna því að félagar hennar og afkomendur þeirra verði gerðir að þegnum í verðandi herveldi gömlu evrópsku nýlenduveldanna.

Undirfyrirsögn:

Því verður ekki trúað að óreyndu að verkalyðshreyfingin og þeir stjórnámálmenn sem hingað til hafa efast um ágæti hervæðingar fari í fararbroddi þeirra sem vilja gera Íslendinga að þegnum í herveldi Evrópusambandsins.

Haraldur Ólafsson

Mynd á <http://andvari.vedur.is/~haraldur/>

Höfundur er prófessor við Háskóla Íslands og hefur haft forgöngu um stofnun sprotafyrirtækja

Hreyfing
sjálfstæðissinna
í Evrópumálum

Alþingi
Erindi nr. P 137/233
komudagur 16.6.2009

Reykjavík, 14. júní 2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Nefndasviði skrifstofu Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

54. mál

Efni: Umsögn um þingsályktunartillögu Framsóknarflokks og Sjálfstæðisflokks um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, sbr. þskj. 38.

Heimssýn, hreyfing sjálfstæðissinna í Evrópumálum, er andvíg því að sótt verði um inngöngu í Evrópusambandið eins og fram kemur í umsögn Heimssýnar um þingsályktunartillögu ríkisstjórnarinnar, þskj 38, mál 38.

Ljóst er að þingsályktunartillaga Framsóknarflokks og Sjálfstæðisflokks um Evrópumál sem liggur fyrir Alþingi er annars eðlis en tillaga ríkisstjórnarinnar og felur ekki í sér að sótt verði um inngöngu í Evrópusambandið heldur fjallar tillagan um þann lágmarks undirbúning sem þarf að vera til staðar til að Alþingi geti tekið ákvörðun um hvort sótt verði um inngöngu í Evrópusambandið eða ekki.

Heimssýn telur að jafnframt verði einnig að liggja fyrir að þjóðin sé óumdeilanlega samþykk því að ganga í ESB áður en gengið er til samningaviðræðna. Eina leiðin til þess að leiða það í ljós er að fram fari sérstök þjóðaratkvæðagreiðsla um það hvort sækja skuli um inngöngu í Evrópusambandið.

Í tillögunni á þskj. 54 er gert ráð fyrir því að utanríkismálanefnd Alþingis verði falið að hafa yfirumsjón með þeirri könnun á öllum hliðum þessa máls sem fram þurfi að fara áður en frekari ákverðanir eru teknar af hálfu Alþingis og að þeirri vinnu skuli lokið fyrir 31. ágúst nk. Ljóst er að sá tímarammi er alltof knappur ef að því á að standa eins og best verður á kosið.

Virðingarfyllst,

f. h. Heimssýnar

Ragnar Arnalds
formðaur

Akureyri 15. Júní 2009

Til nefndasviðs Alþingis
Alþingi v. Austurvöll.

Efni: Umsögn um þingsályktunartillögur um aðildarumsókn að Evrópusambandinu.

Jafnréttisstofu hefur borist til umsagnar tvær þingsályktunartillögur um aðildarumsókn eða mögulega umsókn um aðild að Evrópusambandinu 38. og 54. mál. Hér á eftir verður gerð grein fyrir skipulagi, reglum og stefnu EU sem snúa að jafnréttismálum sem og kostum þess og göllum að ganga í Evrópusambandið frá sjónarhóli jafnréttis kynjanna.

Skipulag

Jafnrétti kynjanna er sérstakt svið hjá Evrópusambandinu sem er vistað í deild sem fjallar um atvinnumál, félagsmál og jöfn tækifæri. Með jöfnum tækifærum er ekki aðeins verið að vísa til jafnréttis kynjanna heldur er einnig átt við rétt fatlaðra, aldraðra, samkynhneigðra, fólks af erlendum uppruna eða öðru þjóðerni innan ríkis o.s.frv. Evrópusambandið hefur ekki farið þá leið að setja hvers konar mismunun undir einn hatt eins og búið er að gera í Svíþjóð og Noregi. Það er til umræðu en hefur mætt andstöðu þar sem enn sé mikið verk að vinna við að tryggja jafnrétti kynjanna. Sérstök ráðgjafarnefnd er starfandi í jafnréttismálum (Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men) sem fær drög að tilskipunum og tillögum til umsagnar og leggur fram tillögur umaðgerðir til framkvæmdastjórnarinnar. Undirrituð á sæti í nefndinni sem áheyrnarfulltrúi.

Um síðustu áramót tók *Jafnréttisstofnun Evrópusambandsins* til starfa. Hún verður staðsett í Vilnius í Litháen en starfar í Brussell meðan verið er að ráða starfsfólk og undirbúa starfið. Yfir stofnuninni er 18 manna stjórn sem þýðir að aðildarríkin 27 skiptast á um setu í henni. EFTA ríkin sóttu fast að fá fulltrúa í stjórninni en ekki var við það komandi. Rök EU voru þau að fyrst ekki væri hægt að hleypa aðildarríkjunum að væri ekki verjandi að EFTA ríkin fengju sæti í sinn hlut. Íslenskir ráðherrar og sendiherra Íslands í Brussell beittu sér mjög í málinu en án árangurs.

Jafnréttisstefnan

Evrópusambandið samþykkti á sínum tíma jafnréttisstefnu fyrir árin 2006-2010, *Roadmap to Gender Equality*. Nú er að hefjast endurskoðun á henni fyrir tímabilið 2010-2014. Stefnan byggir á sex meginþáttum. Þeir eru:

1. *Jafnrétti á vinnumarkaði og aukin atvinnuþátttaka kvenna.* Markmið EU er að atvinnuþátttakan verði komin upp í 60% í öllum aðildarríkjunum árið 2010. Það hefur gengið býsna vel en hugsanlega kann kreppan að hægja á.

2. *Samræming einkalífs og atvinnulífs.* Þessi þáttur felur m.a. í sér sveigjanlegan vinnutíma, bætt foreldraorlof og betri vinnuaðstæður.
3. *Jöfn þátttaka kynjanna í stefnumótun og ákvarðanatöku.* Hluttur kvenna á þjóðþingum EU var að meðaltali 24% árið 2008 þannig að mikið verk er að vinna.
4. *Afnám kynbundins ofbeldis.* Stefna EU nær ekki aðeins til ofbeldis í nánnum samböndum heldur er sjónum beint að vandamálum eins og limlestingum á kynfærum kvenna, heiðursmorðum, nauðungarhjónaböndum og mansali. Allt eru þetta vaxandi vandamál í Evrópu.
5. *Afnám kynja og staðalímynda.* Hér er sjónum beint að hefðbundnu og heftandi náms- og starfsvali, staðalmyndum sem einkenna auglýsingar, ráðningar í störf o.fl.
6. *Jafnari þátttaka í utanríkis- og þróunarmálum.* Lögð er áhersla á þá skyldu EU að styðja jafnréttisbaráttu í fátækum löndum heims og að konur og karlar taki jafnan þátt í því starfi.

Það er hlutverk áðurnefndrar deildar um atvinnumál, félagsmál og jöfn tækifæri að fylgja stefnunni eftir en kommisar hennar er nú Vladimir Spidla frá Slóveníu. Á hverju ári er gefin út skýrsla um stöðu jafnréttismála. Ríki EU skiptast á um að gegna formennsku í framkvæmdastjórninni, sex mánuði í senn. Hvert ríki leggur fram áætlun um hvað eigi að gera á formennskutímanum þar á meðal í jafnréttismálum. Á hverju ári eru haldnar ráðstefnur og unnar rannsóknir eða skýrslur sem tengjast áherslu formennskulandsins.

Tilskipanir

Allmargar tilskipanir eru í gildi sem varða jafnrétti kynjanna. Meðal þeirra má nefna:

1. Tilskipun 75/117/EEC frá árinu 1975 um launajafnrétti kynjanna.
2. Bann við beinni sem óbeinni mismunun (sama meðferð mála) t.d. í lífeyrisgreiðslum til þeirra sem eru í hlutastarfi nr. 76/207/EEC.
3. Viðbótarilskipun 2002/73/EC um jafnrétti til starfa, starfsþjálfunar, stöðuhækkana og vinnuaðbúnaðar.
4. Tilskipun 97/80/EC (199/) um öfuga sönnunarbyrði í málum sem varða meinta kynjamismunun á vinnustað (þ.e. sá sem er sakaður um mismunun verður að sanna að hún hafi ekki átt sér stað).
5. Tilskipun 79/7/EEC um að hrinda í framkvæmd reglunni um jafnan aðgang kvenna og karla að félagslegu öryggi (frá 1978).
6. Tilskipun 86/378/EEC um jöfn réttindi kvenna og karla til félagslegra öryggiskerfa á vinnumarkaði (occupational social security schemes).
7. Viðbótarilskipun frá 1996 við tilskipun 86/378/EEC um félagslegt öryggi þeirra sem eru á vinnumarkaði.
8. Rammatilskipun um foreldraorlof nr. 96/34/EC en hún kveður á um jafnan rétt kvenna og karla til þriggja mánaða orlofs.
9. Tilskipun nr. 92/85/EEC frá 1992 um aðgerðir á vinnustöðum til að hvetja til aukins öryggis og heilsuverndar barnshafandi kvenna, kvenna sem hafa nýlega fætt barn eða er með barn á brjósti og eru í vinnu.
10. Tilskipun um jafnrétti (equal treatment) kvenna og karla sem vinna í ýmsum störfum þar með talið landbúnaði, eru sjálfstætt starfandi og um vernd sjálfstætt starfandi kvenna sem eru barnshafandi.

Þessu til viðbótar má nefna tvær tilskipanir sem snerta hvers kyns mismunun en þær voru til meðferðar sérstakrar nefndar (Helgi Hjörvar stýrði henni) sem skilaði skýrslu í fyrra en síðan hefur ekkert heyrst meira um þær.

Almennt má segja að Íslendingar séu komnir mun lengra en flest ríki Evrópusambandsins hvað varðar jafnrétti kynjanna. Hvort sem við lítum á atvinnuþátttöku, hlut kvenna í stjórnámálum, fæðingarorlof, lagaleg réttindi og félagslega stöðu stöndum við mun framar. Við erum á svipuðu róli og þau Norðurlandanna sem eru aðilar að Evrópusambandinu. Það er einkum í launámálum og hvað varðar hlut kvenna í stjórnnum fyrirtækja og stofnana sem við erum á sama báti sem og í málum sem snerta kynbundið ofbeldi (sjá bækling Evrópusambandsins: Report on Equality between Women and Men 2009, slóðin er: http://bookshop.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=KEAU09001ENC_002.pdf&eubphfUId=10192125&catalogNbr=KE-AU-09-001-EN-C).

Kostir og gallar

Ef reynt er að meta kosti og galla þess að ganga í Evrópusambandið einungis út frá jafnrétti kynjanna kemur eftirfarandi til athugunar:

Kostir:

1. Með aðild að EU fengist aðgangur og aðild að mótun Jafnréttisstofnunar Evrópusambandsins og þar með þeim verkefnum sem þar verða unnin. Ljóst er að Íslendingar hafa miklu að miðla á sviði jafnréttismála bæði hvað varðar lagasetningu, baráttu og áhrif félagasamtaka, samráð og skipulag málaflokksins.
2. Eftirlitskerfi EU er öflugt á ýmsum sviðum og mál fara til dómstóla ef þeim er ekki fylgt eftir. Danska kvennavefsíðan *Kvinfo* (<http://www.kvinfo.dk/side/558/article/885/>) heldur því fram að Danir hafi grætt mikið í jafnréttismálum með aðildinni að EU þar sem tregða hafi verið mikil á dönskum vinnumarkaði við að bæta og tryggja jafnrétti kynjanna. Tilskipanir Evrópusambandsins hafi veitt mikið aðhald. Ekki er þar með sagt að sama eigi við hér en þó verður að benda á að hér hefur gengið afar hægt að knýja fram aðgerðir til að draga úr launamun kynjanna, hvað þá að setja reglur um fjölda kvenna í stjóruum fyrirtækja. Aðeins umhelmingur fyrirtækja og stofnana hér á landi með 25 starfsmenn eða fleiri hafa sinnt þeirri lagaskyldu að gera jafnréttisáætlanir. Það veitir því ekki af auknu aðhaldi.
3. Aðgangur að styrkjum og verkefnum myndi aukast. Eins og staðan er nú er lítið um að leitað sér samstarfs við Íslendinga á sviði jafnréttismála. Við höfum aðgang að svokölluðu *Daphne III* prógrammi sem styður verkefni sem beinast að baráttu gegn kynbundnu ofbeldi og *Progress* sem m.a. styður verkefni um jafnrétti kynjanna innan stjórnsýslu. Undirrituð hefur í starfi sínu í ráðgjafarnefnd EU í jafnréttismálum orðið vör við að ýmis konar samvinna og verkefni eru gangi sem við höfum engan aðgang að og engin áhrif á.
4. Með aðild gæti Ísland haft áhrif á mótun jafnréttisstefnu Evrópusambandsins og þar með lagt hinum Norðurlöndunum lið sem iðulega standa í ströngu við að minna á kynjasjónarmið eða að standa vörð um áunnin réttindi.

Gallar.

1. Eins og að ofan kom fram erum við Íslendingar að flestu leyti komin lengra hvað varðar jafnrétti kynjanna en flest önnur ríki EU þótt víða sé langt í land hjá okkur. Við værum

því ekki „græða“ á aðildinni hvað varðar lög eða stefnu nema í einstaka tilfellum. Við yrðum frekar gefendur en þiggjendur en reyndar segir í góðri bók að betra sé að gefa en þiggja.

2. Hætt er við að mikill tími færi í að verja áunnin réttindi, tilskipanir og samþykktu stefnu þar sem við er að eiga fjölda ríkja sem byggja á allt öðrum samfélagsgrunni en við. Eins og staðan er nú er vart að vænta mikilla framfara að sinni. Þetta skal skýrt í næsta lið.
3. Eins og komið hefur fram í umræðum við norræna ráðamenn gætir nú nokkurrar „þreytu“ hvað varðar stækkun Evrópusambandsins. Það er ekki aðeins vegna kreppunnar og þeirra efnahagslegu þrenginga sem nú ganga yfir flest ríki EU heldur er ástæðan ekki síður pólitískur og hugmyndafræðilegur ágreiningur. Hann snertir einkum svið félagsmála ekki síst jafnrétti kynjanna. Þessar upplýsingar hefur undirrituð frá dönskum og sænskum kollegum sem sitja í nefndum innan EU. Innan nokkurra fyrrum kommúnistaríkja hafa rammkapólskir stjórnmálaflokkar náð miklum áhrifum. Þetta á nú einkum við um Pólland, Tékkland og Ungverjaland. Þeir leggjast gegn atvinnu- og stjórnmálapátttöku kvenna, berjast gegn frjálsum fóstureyðingum og getnaðarvörnum, vilja alls ekki auka fæðingarorlof karla (helst leggja það niður) og vilja hverfa aftur til þess tíma (sem reyndar má efast um að hafi nokkurn tíma verið til) er konur voru heima og sinntu búi og börnum. Þessi ríki í Mið- og Austur-Evrópu fá liðstyrk frá Írlandi, Möltu og Grikklandi. Þessi öfl beita sér bæði í framkvæmdastjórninni og inni á Evrópuþinginu, t.d. reyndu þau að leggja niður jafnréttisnefnd Evrópuþingsins en það tókst ekki. Til að skýra betur hvað hér er á ferð má taka dæmi sem danskur fulltrúi sagði undirritaðri. Tékkar eru rétt að ljúka formennskutíð sinni en Svíar taka við 1. júlí. Fulltrúar Tékkna hafa ítrekað reynt að fá aðildarríkin til að taka upp sáttmála sem kveða á um rétt til hjónaskilnaða og vilja banna þá. Fulltrúar Norðurlandanna þriggja sem eru aðilar að EU eyða ásamt fulltrúum fleiri ríkja dýrmætum tíma í að þrasa um afleiðingar hjónaskilnaða, móðurhlutverkið og skaðsemi leikskóla. Tékkar og fleiri hafa lagst eindregið gegn tilskipunum um leikskóla. Á sama tíma glíma flestar Evrópuþjóðir við mannfækkun meðan Norðurlöndin með hina miklu atvinnupátttöku kvenna og öflugt velferðarkerfi eru í góðum málum hvað varðar viðhald þjóðanna.

Vart þarf að taka fram hvílík afturför það væri ef þessum þjóðum tækist að ná tillögum sínum fram. Jafnvel á miðöldum voru ætíð viðurkenndar leiðir til hjónaskilnaða. Þarna eru á ferð öfl sem risu upp í kjölfar samfélagshruns í austri. Ef þessi ihaldsöfl styrkjast og ná yfirtökum (annað eins hefur gerst í sögu Evrópu og þá í kjölfar efnahagskreppu) gæti aðild að Evrópusambandinu haft í för með sér enn tímafrekari varnarbaráttu og jafnvel réttindamissi. Kannski finnst mörgum þetta langsótt en þetta er sú umræða sem nú á sér stað innan Evrópusambandsins þótt ekki fari hún hátt. Þarna er hætta á ferð sem verður að hafa í huga við mat á kostum og göllum.

Verði samþykkt að Ísland sendi umsókn um aðild að Evrópusambandinu til Brussel er brýnt að viðræður og samningsmarkmið taki mið af jafnrétti kynjanna í samræmi við 1. gr. laga nr. 10/2008 um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla en þar segir að gætt skuli jafnréttissjónarmiða og vinna að kynjasambættingu í stefnumótun og ákvarðanatöku á öllum sviðum samfélagsins og 17. gr. þar sem segir að „kynjasambættingar skuli gætt við alla stefnumótun og áætlanagerð sem gerð er á vegum ráðuneyta og opinberra stofnana er starfa á málefnasviði þeirra. Hið sama gildir um alla ákvarðanatöku innan ráðuneyta og stofnana eftir því sem við á.“ Samninganefnd Íslands ber því að gæta hagsmuna beggja kynja og vonandi verður sú

stefna tekin, ef af umsókn verður, að knýja á um öflugri aðgerðaáætlanir og aðgerðir til að tryggja jafnrétti kynjanna.

Virðingarfyllst,

Kristín Ástgeirsdóttir
Jafnréttisstýra
Borgum
600 Akureyri.

Mat á hagsmunum við aðild að ESB

Þar sem Ísland hefur nú þegar skuldbundið sig með EES samningnum til að taka upp nær allar tilskipanir ESB varðandi jafnréttismál er ekki að vænta breytinga hvað varðar gildandi jafnréttislög við aðild að ESB. Við fulla aðild yrði Íslendingum þó gert skylt að fylgja ýmsum ályktunum sem eru í gildi innan sambandsins s.s. tilmælum um svonefnda jákvæða mismunun og yfirlýsingu um aðgerðir til að vinna gegn kynferðislegri áreitni á vinnustöðum. Það er ekki gert ráð fyrir að ofangreind tilmæli kalli á breytingar á lögum eða reglugerðum hérlandis. Hinsvegar gerir framkvæmdastjórnin reglulega úttekt á framkvæmd tilmæla af þessu tagi. Samantekt á slíkum upplýsingum getur reynst umfangsmikil en er jákvæð að því leyti að hún getur aukið þrýsting á stofnanir og fyrirtæki að standa sig í þessum málaflokki.

Við aðild að ESB væri Íslendingum skylt að taka upp tvær tilskipanir um bann við mismunun og það myndi væntanlega hafa áhrif á verksvið Jafnréttisstofu, en tillögur starfshóps innan Félags- og tryggingamálaráðuneytisins varðandi innleiðingu ofangreindra tilskipana felast m.a. í ráðningu starfsmanns sem veittir þeim sem telja sig hafa sætt mismunun á grundvelli fyrrgreindra tilskipana óháða aðstoð við að framfylgja kærum um mismunun, setur fram tilmæli í málum er varða mismunun og annað sem fellur undir eftirlit með framkvæmd laga um bann við mismunun á vinnumarkaði.

Kostir við aðild Íslands að ESB gætu falist í frekari aðgangi að sjóðum sambandsins t.d. EU Social Fund, sem veitir styrki til verkefna sem varða jafnrétti kynjanna og gegnir mikilvægu hlutverki í atvinnumálastefnu sambandsins. Jafnréttisstofnun Evrópu er þessa dagana að taka til starfa en helstu markmið stofnunarinnar er að vinna að framvindu jafnréttismála, vinna gegn hvers konar mismunun sem byggist á kynferði, og aðstoða eftir föngum ESB og aðildarríkin í stefnumótun þeirra á sviði jafnréttismála. Helstu kostir við að tengjast stofnuninni myndu felast í aðgengi að samstarfsverkefnum og fjármagni til fræðslu- og rannsóknarstarfa sem falla undir lögbundið hlutverk Jafnréttisstofu. Starfsemi Jafnréttisstofnunar hefur að vísu farið seint í gang og fjármagn til hennar talið of lítið í samanburði við aðrar stofnanir sambandsins.

Ef að aðild yrði væri óskandi að í því fælust möguleikar til að hafa áhrif á stefnumótun og löggjöf í þessum málaflokki. Þau rök hafa heyrst í umræðu gegn aðild að Evrópusambandinu að hlutfall kvenna á Evrópuþinginu geti haft áhrif á löggjöf varðandi jafnrétti kynjanna, en það sýnir sig að hlutfall kvenna í áþingi og í framkvæmdastjórn sambandsins er 31-37% sem er svipuð prósentutala og við þekkjum á Alþingi og sveitarstjórnnum hérlandis. Staða kvenna í landsstjórnnum aðildarríkjanna er þó mjög mismunandi allt frá 7% - 46%.

Samantekt um ESB og jafnréttismál

Evrópusambandið hefur sett fram 13 tilskipanir um jafnrétti kynjanna. Þessar tilskipanir eru bindandi fyrir aðildarríki sambandsins en þeim er skylt að setja löginn inn í sín landslög.

Löggjöfin spannar vítt svið allt frá lögum um aðgengi að vinnu, vörum og þjónustu, félagslegu öryggi, vinnuaðstæðum til laga er vernda ófrískar konur og þær sem eru nýlega búnar að eignast börn.

Evrópusambandið setur fram jafnréttisstefnu til fjögurra ára, Vegvísi 2006-2010 þar sem lögð er áhersla á sex áherslusvið ESB í jafnréttismálum.

– Atvinnustefna

- Atvinnuþátttaka kvenna (verði 60% árið 2010), efnahagslegt sjálfstæði, gegn fátækt, gegn útilokun, gegn kynjaskiptingu og mismunun jaðarhópa

Atvinnuþátttaka kvenna innan Evrópusambandsins er 55.7% hjá yngri konum en 31.7% hjá konum á sextugs- og sjötugsaldri. Atvinnuleysi á meðal kvenna er 9.7% en 7.8% á meðal karla. Evrópusambandið leggur í stefnu sinni mikla áherslu á að ná markmiðum Lissabon sáttmálans og leggur til sértækar aðgerðir eins og starfsþjálfun kvenna og stuðning við nýsköpun. Þrátt fyrir að löggjöf Evrópusambandsins kveði á um launajafnrétti kynjanna eru konur enn með 15% lægri laun en karlar. Evrópusambandið telur muninn felast í mismunun gagnvart konum og að það krefjist margháttaðra aðgerða að brúa þennan mun. Fátækt er vaxandi vandamál og kemur ekki síst niður á einstæðum konum sem hafa ekki sama rétt og karlar vegna styttri vinnutíma og óreglulegs starfsferils. Tryggja þarf aðgengi kvenna að viðeigandi benefits „gæðum, réttindum“ sér í lagi við starfslok. Lögð er áhersla á viðunandi vinnumhverfi kvenna sérstaklega en raunin er sú að mun oft er hugað að öruggu vinnumhverfi karla. Líta þarf til þarfa kvenna og karla og skapa þekkingu á því hvernig staðan er í þessum málaflokki. Evrópusambandið hyggst beita sér fyrir afnámi allrar mismununar og samfélagi fyrir alla. Staða kvenna í minnihlutahópum er oft mjög erfið þar sem þær verða fyrir tvöfaldri mismunun. Þessi staðreynd kallar á breytingar í stefnumótun hvað varðar innflytjendur og aðlögun kvenna að viðkomandi menningu og auka þarf aðgengi þessara kvenna að menntun og starfsþjálfun.

– Samþætting einkalífs og atvinnulífs

- Sveigjanleiki, fjölskyldustefna, launað fæðingarorlof, velferðarþjónusta, fjölskylduþátttaka feðra, feðraorlof

Sveigjanleiki á vinnustöðum er nauðsynlegur en hingað til hafa konur nýtt sér þann sveigjanleika í meiri mæli en karlar og það skapar ákveðið ójafnvægi sem hefur neikvæð áhrif á stöðu kvenna og efnahagslegt sjálfstæði þeirra. Lækkandi fæðingatiðni, fjölgun eldra fólks og fækkun vinnuafls eru vandamál sem Evrópa stendur frammi fyrir. Betri þjónusta við íbúa álfunnar er nauðsynleg t.d. ummönnun barna, aukin þjónusta við eldra fólk og fólk með fatlanir. Slíka þjónustu þarf að bæta og þekkingu starfsfólks innan þessara sviða en það eru aðallega konur. Þjónusta við konur og karla á vinnumarkaði er mjög hæg og ómarkviss. Fáir karlar vinna hlutastarf eða aðeins 7.4% feðra taka fæðingaorlof á móti 32% mæðra. Konur bera ábyrgð á uppeldi barna og annari ummönnun í fjölskyldunni. Hvetja þarf karla til aukinnar fjölskylduábyrgðar sem felst m.a. í að taka fæðingarorlof.

– Jöfn þátttaka í stefnumótun og ákvarðanatöku

- Stjórnsmál, atvinnu- og viðskiptalíf, vísindi

Þörf er á kortlagningu á stöðu kvenna í stjórnsmálum innan sambandsins og hvatning til að þeirra nauðsynleg á öllum stigum stjórnsmálanna. Þegar kynin taka bæði þátt í atvinnulífinu verður vonandi til sterkara starfsumhverfi og betri vinnumenning. Nauðsynlegt er að skapa gagnsæi í ráðningamálum, sveigjanlegt vinnuumhverfi og auka aðgang að ummönnun barna og veikra sem er frumskilyrði fyrir bættum kjörum. Breytingar á stefnumörkun eru lagðar til og sértækar aðgerðir til að auka hlut kvenna í vísindum og rannsóknarstörfum.

– Afnám kynbundins ofbeldis

- Umskurður, nauðungarhjórabönd, „heiðursmorð“, mansal

Rík áhersla á mikilvægi fræðslu, sérþekkingar og að taka þátt í að skiptast á bestu aðgerðum, best practices, til að vinna gegn kynbundnu ofbeldi. Sértækra aðgerða er þörf til að sporna við kynbundnu ofbeldi eins og umskurðum, heiðursmorðum o.fl.

– Afnám kynja- og staðalímynda

- Í menntun og menningu, vinnumarkaði, fjölmiðlum og dægurmenningu

Vegna kynbundins náms- og starfsvals eru konur í störfum sem eru minna metin en störf karla. Evrópusambandið verður að vinna gegn staðalímyndum í leik- og grunnskólum og fræðsla til kennara um þessi mál skal því sett á oddinn. Hvetja skal ungt fólk til að velja sér óhefðbundin störf og menntun. Það þarf að auðvelda konum og körlum að fara í óhefðbundin störf og mismunarlög sett og starfshjálfun eflað. Evrópusambandið hefur styrkt þróun í þessa átt. Fjölmíðlar hafa stórt hlutverk þegar kemur að umfjöllun um staðalímyndir. Fjölmíðlar geta haft mikil áhrif á sýn fólks á hlutverk karla og kvenna í nútímasamfélagi. Mikilvægt að hvetja fjölmíðla til að vinna með hlutaðeigandi aðilum sem standa fyrir vinnu gegn staðalímyndum.

– **Jafnari þátttaka í utanríkis- og þróunarmálum**

- Þróunarstarf innan og utan Evrópu, hnattrænt öryggi og heilbrigði, vinna gegn fátækt

Evrópusambandið fer stækkandi en aðildarríkjum þess er skylt að vera með jafnréttislög í sínum landslögum til að geta fylgt stefnu sambandisins í þessum málum eftir. Sambandið hefur aðstoðað lönd sem ekki hafa jafnréttislög við að setja þau. Evrópusambandið hefur stórt hlutverk þegar kemur að jafnrétti kynjanna bæði innan sem utan sambandsins. Sambandið berst gegn fátækt en kynjajafnrétti er forsenda þess að minnka fátækt og er samþætting kynjasjónarmiða nýtt í þessu sambandi en hún er grunnaðferðarfræði þegar kemur að vinnu í þróunarlöndum varðandi t.d. umhverfismál, menntunarmál, efnahagsmál og stjórnmál.

A Roadmap for equality between women and men 2006-2010 (2006)

Nú liggur fyrir formleg ákvörðun um stofnun sérstakrar Jafnréttisstofnunar Evrópu og verður hún staðsett í Litháen. Framkvæmdastýra stofnunarinnar hefur verið ráðin og munu um 15 manns starfa með henni. Helstu markmið stofnunarinnar verður að vinna að framvindu jafnréttismála, meðal annars með því að tryggja markmið um samþættingu kynjasjónarmiða í viðfangsefnum ESB og aðildarríkjanna, vinna gegn hvers konar mismunum sem byggist á kynferði, og aðstoða eftir föngum ESB og aðildarríkin í stefnumótun þeirra á sviði jafnréttismála. EFTA ríkjunum stendur til boða að gerast aðilar að stofnuninni.

Skýrslur um stöðu jafnréttismála

Evrópusambandið gefur árlega út skýrslu um stöðu jafnréttismála en í henni er farið yfir hvað hefur áunnist og hvað þarf að gera betur með tilliti til stefnunnar sem sett er fram í Vegvísinum.

Í nýjustu skýrslunni (27.2.2009) kemur fram að konum hefur fjölgað verulega á vinnumarkaði undanfarin ár og með aukinni þátttöku sinni stuðlað að efnahagslegum vexti. Engu að síður er staða kvenna mun lakari en karla þegar kemur að spurningunni um launajafnrétti og starfsframa.

Í skýrslunni er bent á að síðan árið 2000 hafi um 12 milljón nýrra starfa orðið til í ríkjum Evrópusambandsins og þar af eru konur í um 7,5 milljónum starfa. Atvinnuþátttaka þeirra er því um 58,3% að jafnaði í ríkjum sambandsins, sem er nokkur aukning frá árinu 2000 (sambærilegt hlutfall á Íslandi er tæplega 80%). Það er að vísu mikill munur á atvinnuþátttöku á milli aðildarlandanna en hlutföll eru allt frá því að vera 36.9% til 73.2%. Þegar tölur eru skoðaðar varðandi atvinnuþátttöku karla og kvenna með börn undir 12 ára á sínu framfæri kemur fram mikill munur á atvinnuþátttöku kynjanna sem endurspeglar ábyrgð kvenna á ummönnun barna og þörf fyrir ummönnunarþjónustu og sveigjanleika á vinnumarkaði. Hlutfall kvenna í hlutastörfum var 31.2% árið 2007, fjórum sinnum hærra en hlutfall karla. Í Evrópusambandinu telja meira en 6 milljón kvenna á aldrinum 25-49 ára að þær geti ekki stundað vinnu eða séu neyddar til að vera í hlutastörfum vegna fjölskylduábyrgðar. Þá hefur eldri konum á vinnumarkaði einnig fjölgað hraðar en körlum á sama aldri.

Þrátt fyrir þessi jákvæðu tíðindi um aukna atvinnuþátttöku kvenna er staða þeirra á vinnumarkaði enn mun lakari en karla. Bent er á að þótt mun fleiri konur en karlar ljúki háskólanámi (58.9%) og árangur kvenna sé almennt betri beri þær engu að síður mun minna úr bótum launalega séð. Samkvæmt skýrslunni fá konur að jafnaði 15% minna greitt fyrri hverja unna klukkustund en karlar. Enn fremur er ljóst að hlutur kvenna er rýr þegar kemur að stjórnunarstöðum. Konum sem framkvæmdastjórum fyrirtækja fjölgar til dæmis mjög hægt, en talið er að þær séu um 30% og hlutfallið er jafnvel mun lægra í meirihluta aðildarríkjanna.

Skýrslan undirstrikar þörf fyrir frekari aðgerðir til að ná árangri á þessu sviði, um leið og fleiri og betri störf eru sköpuð. Jafnrétti milli kvenna og karla á vinnumarkaði þarf að vera forgangsmál, segir í skýrslunni.

Skýrslan:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0077:FIN:EN:PDF>

Styrkir til jafnréttismála.

Þegar kemur að styrkjum og sjóðum hafa EEA, EFTA ríkin aðgang að flestum þeirra. Áætlanir sem snúa að jafnrétti kynjanna og minnihlutahópum eru t.d. Progress sem er jafnréttis- og vinnumálaáætlun Evrópusambandsins og Daphne-áætlunin sem vinnur gegn ofbeldi gegn börnum, ungmennum og konum. Progress áætlunin starfar samhliða Félagsmálasjóði Evrópu, EU Social Fund, sem veitir einnig styrki til verkefna sem varða jafnrétti kynjanna og gegnir mikilvægu hlutverki í atvinnumálastefnu sambandsins. Sjóðurinn veitir m.a. fjármagn til jöfnunar tækifæra kvenna og karla á atvinnumarkaði, nýsköpunar í atvinnulífi og endurmenntunar og þjálfunar starfsfólks.

Progress

Progress er jafnréttis- og vinnumálaáætlun Evrópusambandsins. Í áætluninni er einblínt á vinnumál, félagsvernd, vinnuvernd, jafnrétti kynjanna og samfélags án aðgreininga. Sérstaklega er litið til þeirra hópa sem eru í mestri hættu á mismunun sökum uppruna, kynþáttar, aldurs, fötlunar, trúar eða kynhneigðar. Þeir sem geta sótt um styrki til verkefna eru frjáls félagasamtök, fyrirtæki, opinberar stofnanir, einstaklingar, háskólar og sveitarfélög. Tilgreint er í auglýsingum hverjir geta sótt um í hvert sinn. Auglýst er allt árið um kring eftir umsóknum í verkefni. Um tvenns konar verkefni er að ræða, annars vegar verkefni þar sem umsækjandi er verktaki og eru verkefni þá að fullu greidd af Evrópusambandinu og hins vegar verkefni þar sem

Evrópusambandið óskar eftir ákveðnum hugmyndum og eru 80% af heildarkostnaði þeirra verkefna greidd.

DAPHNE III

Daphne-áætlunin vinnur gegn ofbeldi gegn börnum, ungmennum og konum. Meginmarkmiðið er að hvetja til skammtíma- og langtímaverkefna sem ætlað er að vernda þessa hópa fyrir hvers kyns ofbeldi, efla stuðning við þolendur ofbeldis og stuðla að bættu líkamlegu og andlegu heilbrigði. Þeir sem geta sótt um styrk til verkefna eru frjáls félagasamtök, fyrirtæki, stofnanir, sveitarfélög og allir sem vilja vinna gegn ofbeldi gegn börnum og konum.

On 3 March, the Commission is launching a European campaign to raise awareness on the gender pay gap and how it can be tackled. To reach out to citizens, employers and workers, the campaign features:

- A website with up-to-date materials and figures on the gender pay gap in the EU that promotes action and good practices across Europe on equal pay;
- a VRN and a video clip showcasing how the pay gap affects women throughout the working lifecycle;
- and a toolbox to be distributed among employers and workers. The toolbox will be distributed via direct marketing and on demand in the website.
- Other activities include advertising in European press: Time magazine, 2/16/30 March; International Herald Tribune EMEA, 7 March; El País, 12 March; The Observer, 8 March; La Repubblica, Suddeutsche Zeitung, Le Monde - 9 March. In-flight magazines – March
- and advertising in buses in 5 pilot cities: Berlin, Brussels, Budapest, Madrid, Warsaw.

Linkur á herferð sem er í gangi varðandi launamun kynjanna o.fl.:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=681>

Linkur á konur í stjórnámálum-Tími til aðgerða:

http://ec.europa.eu/employment_social/publications/booklets/equality/pdf/ke8109543_en.pdf

Linkur á Gender equality síðuna:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=418&langId=en>

Frá: Ólöf Þorvarðsdóttir <vindurinnndansandi@gmail.com>
Til: Umsögn Jóns Vals Jenss. um þingsályktunartillögur um EBS (EB)
Dagur: June 15, 2009 2:25:28 PM GMT+00:00
Netfang: esb@althingi.is
Netfang: ollajon@ismennt.is
Netfang: vindurinnndansandi@internet.is

Til háttvirtrar utanríkismálanefndar hins háa Alþingis:

Umsögn undirritaðs, Jóns Vals Jenssonar, um tvær þingsályktunartillögur um umsókn um inngöngu í Evrópusambandið (sem hér verður kallað Evrópubandalagið) og um undirbúning hennar, – þ.e. 38. mál á 137. löggjafarþingi 2009 og 54. mál á sama löggjafarþingi.

I. kafli, einkum um löggjafarvald sem fært yrði undir erlent ríkjabandalag

Fyrri tillagan, sem komin er frá ríkisstjórninni eða leiðtogum hennar og kynnt á þingi af utanríkisráðherra, er ekki nema tvær línur, en gengur þó í róttækustu átt allra tillagna og samþykktra laga á Alþingi frá stofnun lýðveldisins.

Fyrsta athugasemd mín er sú, að **þessi tillaga er ekki í samræmi við stjórnskipunarlög Íslands, þ.e. 2. grein stjórnarskrárinnar og ákvæði 25.–28. gr. hennar um löggjöf, sem eingöngu á að vera í höndum Alþingis.**

Það á ekki að vera neinum alþingismanni heimilt að ganga gegn þeirri stjórnarskrá, sem hann hefur svarið trúnaðareid, nema með því að bera beinlínis fram *tillögu um stjórnarskrárbreytingu*, sem þingmönnum er vissulega heimilt. En hér er farið öfuga leið að því máli. Með svokallaðri *aðild* að Evrópubandalaginu, sem réttnefndari væri: *innlimun* í bandalagið (sjá hér: Tölum um INNLIMUN, ekki “aðild að ESB” = *fylgiskjal 1 með þessari umsögn til Alþingis*) væri æðsta löggjafarvald flutt í raun til meginlands Evrópu, til Evrópubandalagsins. Þetta er augljóst strax af inngöngusáttmálum ríkja eins og Svíþjóðar og Finnlands (sjá *fylgiskjal 2: Réttinda-afsalið sem yfirlýst og staðfest yrði með aðildarsamningi (accession treaty) við Evrópubandalagið*), sem og af öllu því sem vitað er um, hvernig bandalagið starfar í reynd. Þaðan koma t.d. um 80% af öllum nú lögum og lagagerðum Þýskalands nú um stundir. Þau eru ekki lögð fyrir þjóðþingin, heldur öðlast lagagildi, um leið og þau eru orðin að lögum úti í Brussel og Strassborg (að þessu leyti o.fl. eru þau gerólík lögum og reglugerðum sem við tökum hér upp – sem samþykkt á Alþingi í hverju tilviki – á grunni EES-samningsins, en þaðan kom um 17,2% beinnar löggjafar okkar og 21,6% óbeinnar á árunum 1992–2006 (sjá ritið *Tengsl Íslands og Evrópusambandsins*, með undirtitlinum “Skýrsla Evrópunefndar um samstarfið á vettvangi EES og Schengen og um álitæfni varðandi hugsanlega aðild Íslands að Evrópusambandinu”, Rv. 2007, bls. 56–57). Og þessi Evrópubandalagslög hefðu þar að auki algeran forgang fram yfir okkar eigin (eldri) lög og ýta hverjum þeim lagaákvæðum frá, sem brjóta í bága við þau nýju Evrópubandalagslög! (sbr aftur fylgiskjal 2).

En í 2. grein stjórnarskrár lýðveldisins Íslands segir svo: “Alþingi og forseti Íslands fara saman með löggjafarvaldið.” (Hér skal því sleppt í bili að fjalla um ákvæði 2. gr. um framkvæmdavald og dómvald í lýðveldinu – þó að hvort tveggja verði fyrir hnekki við “aðild” að þessu valdfreka bandalagi – , þar sem ærið verkefni er að ræða um löggjafarvaldið.)

Þá er í 25.–28. grein stjórnarskrárinnar einungis gert ráð fyrir, að löggjöf komi endanlega frá **Alþingi Íslendinga** og þurfi til **staðfestingu forseta Íslands**.

Þessum stjórnarskrárákvæðum er snúið baki við með afar afdrifaríkum hætti með innlimun í nefnt Evrópubandalag. Æðsta og úrslita-löggjafarvald er þannig framselt eða öllu heldur: því er afsalað til evrópsks stórríkjasambands, án þess að borið sé undir ákvörðunarvald Alþingis í hverju tilviki – raunar í engum tilvikum! Þetta er svo skelfileg atлага gegn stjórnarskrártryggðum réttindum okkar Íslendinga sjálfra og hins háa Alþingis, að hér sjáum við sjálfstætt fullveldi okkar líða undir lok, um það er engum blöðum að fletta.

Sú stofnun eða það ríki, sem hefur æðsta og ráðandi löggjafarvald í einhverjum löndum, hefur það síðan ekki í raun kverkatak á nánast öllu öðru í þeim löndum? Þingmenn hugleiði það. Þeir eru ekki yfir það hafnir að þurfa að hugsa sig um í málum, gera það allan starfsferil sinn, og þeim ber einnig og umfram öll önnur mál að gera það í þessu stærsta áhorfsmáli, sem nokkurn tímann á eftir að koma til ígrundunar þeirra og ákvörðunar.

Það er engin afsökun, að önnur lönd hafi gengið þessa leið. Það á í 1. lagi að standa fast á frumreglunum, grunni stjórnskipunar okkar og löggjafarvalds, sem er **ekki** léttvægt mál. Í 2. lagi yrði Ísland **fólksfæsta** þjóð bandalagsins, ef

við létum innlimast í það, og fengjum þar **fæsta fulltrúa** meðal þjóðanna í stofnunum bandalagsins (og jafnvel ekki 1 fulltrúa í frakvæmdastjórninni nema í mesta lagi hálfan starfstíma hennar, ef Lissabon-sáttmálinn og fyrirhugaðar breytingar ná fram að ganga). Með í mesta lagi þrjá af 348 ráðherrum í ráðherraráðinu eða 0,862% og fimm af 790 þingmönnum í Evrópuþinginu eða 0,633% væru við dæmd til áhrifaleysis, ef öðrum þjóðfulltrúum þar þykir það henta. Í 3. lagi má benda á, að jafnvel Svíar eru farnir að gera sér grein fyrir löggjafar-réttindaafsali sínu til Evrópubandalagsins, sem ár eftir ár eykur við löggjöf landsins um mörg veigamestu mál, sem almenningur á sama sáralitla sem enga aðkomu að (sjá fylgiskjal 3).

II. kafli, um tillögu ríkisstjórnarflokkanna

Þar segir í tillögunni sjálfri (feitletrað hér): "Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að leggja inn umsókn um aðild að Evrópusambandinu og að **loknum viðræðum** við sambandið verði haldin **þjóðaratkvæðagreiðsla** um væntanlegan aðildarsamning."

Nú er af öllu augljóst, að róttækari stefnubreyting hefur aldrei átt sér stað á Alþingi í tíð lýðveldisins heldur en sú að ganga í þetta valdfreka ríkjabandalag. Samt er samkvæmt þessari tillögu afráðið að láta niðurstöðu atkvæðagreiðslu á Alþingi um þessa þingsályktunartillögu **ekki** ganga fyrir þjóðina til samþykktar eða synjunar. Það er verið að svita þjóðina þeim möguleika að hafa með þjóðaratkvæðagreiðslu áhrif á það, hvort lagt verður út á þessa óráðsbraut, sem jafnvel bara í sjálfri sér, óháð því hvar hún endar, felur í sér afar mikinn kostnað og áhættu. Þar á meðal er þetta:

1. Undirbúningsvinna að því að fylgja eftir, hér á landi og erlendis, vinnu við umsóknina.
2. Ef umsóknin verður samþykkt tæk í höfuðstöðvum EB, kemur síðan **um eða yfir 800 milljóna króna kostnaður** við aðildarviðræðurnar sjálfar, sem sagt er að **27 sérfræðinganefndir** myndu þurfa að starfa við, **jafnvel þótt ekkert sé látið á því umfangi og þeim kostnaði bera í nefndri þingsályktunartillögu og athugasemdum við hana!** Sumir tala raunar um miklu meiri kostnað við allt ferlið en þetta, þrjá milljarða króna, sem ég veit ekki hvað til er í.
3. Ragnar Frisch, prófessor í hagfræði, benti á það í fyrirlestri, sem hann hélt hér á landi 1962, "hvernig samningsumleitarnir binda landið í atvinnumálum," og sagð: "Aðeins það að hefja samningsumleitarnir mun strax valda margs konar ákvörðunum í atvinnulífi þjóðarinnar. Það verða gerðar framkvæmdir og fjöldi breytinga í framleiðsluháttum til þess að aðhæfa efnahagslíf landsins ástandinu í Efnahagsbanalaginu. Þorir nokkur að halda því fram í alvöru, að að þjóðin sé frjálst að taka lokaákvörðun, þegar að því kemur? Hvaða flokkur mun voga að *fá þessar breytingar teknar aftur?*" (*Aðild að Efnahagsbandalagi Evrópu er óhyggileg og hættuleg*, Rv. 1962, s. 19–20). Jafnvel þótt þetta hafi ekki orðið að áhrinsorðum í Noregi, er íslenskt samfélag augljóslega miklu smærra og viðkvæmara í þessum efnum.
4. Þjóðir Evrópubandalagsins eru um 1550 sinnum fólksfleiri en við Íslendingar, hafa í Evrópubandalaginu yfir gífurlegum sjóðum að ráða. Bandalagið hefur ekki látið endurskoða reikninga sína í 14 ár þrátt fyrir alvarleg fjármálahneyksli, sðem þar hafa komið upp, og gerir ekki grein fyrir um 7% útgjalda sinna. Þegar ríki eins og Tékkland og Svíþjóð sóttu um upptöku 'bandalagið, var beitt gríðarlegum áróðri, í fyrrnefnda landinu var t.d. margfalt meira eytt til auglýsingar og áróðurs fyrir "já"-stefnuna en stefnu hinna, sem stóðu gegn inngöngu, og var þar talið um EB-fjármagn að ræða að miklu leyti. **Vilji þetta bandalag ná landi inn fyrir sínar raðir, á það í fullu tré við litla þjóð, og því ber að varast það umfram allt að leika sér að þeim eldi að bjóða upp á það ástand, að áróður innlimunarafllanna hnekki hér frjálstri ákvörðun þjóðarinnar.**

Þingflokkur Vinstri grænna, sem fyrir kosningar hét því, að hann myndi beita sér fyrir **tvöfaldri** þjóðaratkvæðagreiðslu um þessi Evrópubandalagsmál, ef farið yrði að kanna þau, tekur nú þátt í þerri ósvinnu að svipta þjóðina neitunarvaldi til að stöðva þetta viðurhlutamikla ferli að sækja um inngöngu í Evrópubandalagið, jafn-afdrifaríkt og það þó gæti orðið fyrir íslenskt stjórnskipulag og yfirráð Alþingis í löggjafarefnum, að ógleymdum yfirráðum okkar yfir fiskveiðilögsögu okkar og trúlega öðrum auðlindum! Það væru svik af hálfu þess flokks við kjósendur sína að greiða atkvæði með þessari þingsályktunartillögu.

Þá segir í athugasemdum með nefndarálitinu: "Fagleg viðræðunefnd við ESB verður skipuð af ríkisstjórn Íslands." Af þessu er ljóst, að hér verður meðfram um pólitíska nefnd að ræða, þar hafi þeir flokkar, sem að henni standa, tögl og höld, en síðan er þeirri sömu nefnd atlað að "leita ráðgjafar hjá" samráðshópi fulltrúa hagsmunaaðila. Ekkert er kveðið á um, hvernig sá hópur sé skipaður eða hvort þessi pólitískt skipaða "faglega viðræðunefnd" ráði, hverja hæun velji sér þar til samráðs (sem hefur vitaskuld mikil áhrif á heildarniðurstöður samráðsins), og ekki verður séð, að **hagsmunahópur þjóðarinnar sjálfar og stjórnskipunar hennar og löggjafarréttinda** fái þar neinn aðgang, heldur eingöngu hagsmunahópar í þrengri stétta-, fjármála- og atvinnuskilningi.

Þetta vanmat á höfuðatriðum í stjórnskipulagi ríkisins, því sem sjálfstæðisbaráttan hefur áunnið okkur með sífelldri sókn til fullveldis og sjálfstæðis og yfirráða yfir 200 mílna auðlindalögsögu okkar og meira til, kristallast síðan í upptalningu í athugasemdum fyrrnefndrar þátt., þar sem sagt er: "**Meðal grundvallarhagsmuna Íslands eru:**" o.s.frv. Þar er ekki minnst á það einu aukateknu orði að **tryggja okkar eigin æðsta löggjafarvald í landinu!**

Lærum af sögunni og Jóni Sigurðssyni að fara varlega með það fjöregg þjóðarinnar sem löggjafarvaldið er. Og hér er full ástæða til að minna á pistla mína um þá afstöðu Jóns forseta, sem felur í sér fullkomna andstöðu hans við stefnumál í hans samtíð, sem líkja má við EB-innlimunarstefnuna:

1. HÉR [= fylgiskjal 4] talar hann um, að sjálfsforræði landsins megi ekki ofurselja erlendum valdsstofnunum, heldur beri þjóðinni að hafa "alla stjórnarathöfn sem næsta sér og hagkvæmasta," ekki í mörghundruð mílna fjarska; Ísland eigi ekki að "vera sem eitt fylki í Danmörku, vera undirlagt sömu grundvallarlögum og Danmörk, [með] nokkur atkvæði á þingum Dana" –
2. og HÉR [= fylgiskjal 5] sést, að hann hafnar því, að Íslendingar ættu að fara að deila fullveldi Dana með þeim, hafandi einungis "25. part atkvæða í vorum eiginmálum" á þingi þeirra – og ég sýni þar fram á, hve hlutur okkar væri eðlilega **ennþá minni** á EB-þinginu í Strassborg, einungis 158. partur atkvæðanna (5 af 790)! Menn lesi um það í samhengi við orð Jóns Sigurðssonar!
3. Þá hafði ég einnig tilfært HÉR (í 2. neðanmálsg. og meginmáli) [= fylgiskjal 6] orð Jóns forseta 1857–8 gegn beiðni Frakka um að koma sér upp aðstöðu á Dýrafirði, þar sem hann ítrekaði, gegn þeim sem vildu vísa málinu til ákvörðunar í Kaupmannahöfn, að "**alþing [ætti] að varast að afsala sér atkvæði að fyrra bragði, heldur að geyma rétt sinn óskertan til að segja álit sitt um öll þau mál, sem Ísland varðar,**" og með samanburði við dæmi um góða málsmeðferð Breta á Nýfundnalandi sagði Jón: "**hversu skyldum vér þá sjálfir svipta oss atkvæði, sem elgum að réttu lagi fullkomin löggjafarréttindi skilið?**"

Þegar aftur er litið á "grundvallarhagsmuni Íslands", sem taldir eru upp í athugasemdum um þált. ríkisstjórnarinnar og áður er á minnst, er vant að sjá, hvernig búast megi við því, að Evrópubandalagið myndi "tryggja forræði þjóðarinnar yfir vatns- og orkuauðlindum og ráðstöfun þeirra" og "yfir fiskveiðiauðlindinni, sjálfbæra nýtingu auðlindarinnar og hlutdeild í deilistofnum og eins víðtækt forsvar í hagsmunagæslu í sjávarútvegi í alþjóðasamningum og hægt er," því að Evrópubandalagið áskilur sér einmitt yfirráð yfir sjávarútvegsstefnunni og er með nýjar hugmyndir um auðlindastefnu í sigtinu. **Varast ber – ef farið verður út í umsókn og aðildarviðræður, sem vonandi verður aldrei – að treysta neinum fagurgala, heldur fá allt skriflegt og vottfest um skilmála beggja aðila og samþykktir og um túlkun allra atriða.** En þar að auki er mjög hætt við því, að Samfylkingin (SF) sé með það í bakhendinni að geta hugsað sér í e.k. hrossakaupum um málin að **svíkja** í þessum efnum einmitt, sem hér var talað um. Þess vegna m.a. eru aðildarviðræður ríkisskipaðrar viðræðunefndar, þar sem SF er með sterka aðstöðu, mjög hættulegar, því að þar gætu svikin att sér stað og síðan reynt eftir á (rétt eins og í Noregi 1994) að halda uppi blekkingaráróðri gagnvart þjóðinni um það að þetta sé þrátt fyrir allt ásættanlegur samningur.

Meðal þess, sem myndi nýtast SF til slíks áróðurs, væru fullyrðingar um, að samninganefnd okkar hafi gætt "grundvallarhagsmuna Íslands" í flestum atriðum þrátt fyrir undanhaldið frá yfirráðum okkar yfir sjávarauðlindinni, fiskimiðum og olíuauðlindum. Þetta myndi hún rökstyðja með því að birta þennan lista um nefnda "grundvallarhagsmuni Íslands":

- " * Að tryggja forræði þjóðarinnar yfir vatns- og orkuauðlindum og ráðstöfun þeirra.
- * Að tryggja forræði þjóðarinnar yfir fiskveiðiauðlindinni, sjálfbæra nýtingu auðlindarinnar og hlutdeild í deilistofnum og eins víðtækt forsvar í hagsmunagæslu í sjávarútvegi í alþjóðasamningum og hægt er.
- * Að tryggja öflugan íslenskan landbúnað á grundvelli fæðuöryggis og matvælaöryggis.
- * Að tryggja lýðræðislegan rétt til að stýra almannajónustu á félagslegum forsendum.
- * Að standa vörð um réttindi launafólks og vinnurétt.
- * Að ná fram hagstæðu og vaxtarhvetjandi samkeppnis- og starfsumhverfi fyrir atvinnulíf á Íslandi um leið og sérstöðu vegna sérstakra aðstæðna er gætt"

– og halda því síðan fram, að vegna þess að meirihluta þessara atriða hafi verið gætt, séu **flestir** okkar "grundvallarhagsmunir" í höfn!

En hversu gild eru sum atriðin þarna í samanburði við það megin-mál, sem hamrað var eðlilega á hér ofar, þ.e. **að tryggja okkar eigin æðsta löggjafarvald í landinu**, sem þessi upptalning minnst ekki einu aukateknu orði á? Hversu þungvæg eru t.d. 4. og 5. atriðin þarna? Eru menn að halda því fram, að það sé svo stór munur á Íslandi og Evrópubandalaginu í þeim efnum? Hafi Ísland fengið eitthvað af löggjöf frá EB, er það ekki sízt á félagslega sviðinu, og það er slitið vopn, ef beita á því, að tala um, að við högnumst eitthvað mikið á því að fá meira af slíku frá EB, en þetta er þó sennilega eitt af því, sem SF ætlar sér í áróðursherferð fyrir innlimun okkar í þetta bandalag. Þar að auki er rangt að stilla upp þessum atriðum eins og þau séu jafnvæg á við yfirráð okkar yfir öllum auðlindum okkar til allrar framtíðar.

En jafnvel þetta um réttindi launafólks og vinnurétt er afar hæpið atriði fyrir SF að nota sem merkilega grundvallarhagsmuni, sem gangi vel upp í inngöngusamningi við EB. Þetta atriði í upptalningunni er hér vitaskuld ekki sett fram sem vantraust Samfylkingarmanna á EB, heldur til að nota sem eitthvað til að slá í augu manna, þegar endanleg þjóðaratkvæðagreiðsla yrði. En í raun er einmitt alls ekkert sjálfgefið að þessi mál verði okkur hagfelldari í EB. Þar er það upp komið í Svíþjóð, að jafnrétti verktaka til vinnu í öllum þátttökuríkjunum er farið að ógna starfsöryggi Svía sjálfrá, m.a. með þeim hætti, að löglegt er orðið að undirbjóða laun undir töxtum verkalýðsfélaga. Ég vísa um það til greinar eftir **Rafrn Gíslason**, sem er hér að finna í **fylgiskjali 7**.

Þá vil ég gera athugasemd um þessi lokaorð í athss. við þált. ríkisstjórnarinnar: "Stefnt er að því að Alþingi setji á fót sérstaka Evrópunefnd Alþingis með fulltrúum allra stjórn málaflókka er fari með samskipti við viðræðunefnd vegna

ESB." Ég bendi á, að Evrópunefnd Alþingis er hér ætlað að fara með samskipti við ríkisstjórnarskipaða "viðræðunefnd við ESB", pólitíska yfirnefnd, sem getur í öllu ferlinu valið sér þá "fulltrúa hagsmunaaðila" til "ráðgjafar" sem henni sýnist. Hér setur Alþingi ofan, þegar pólitískt skipað nefnd ríkisstjórnarinnar (þótt "fagleg" sé kölluð) hefur þarna alla þræði í sínum höndum, en Evrópunefnd Alþingis og utanríkismálanefnd settar hjá sem fjarlægir áheyrendur.

II. kafli, um tillögu þingmanna í stjórnarandstöðuflokkunum (54. mál)

Ég hef í raun lítinn tíma til athugasemda um þessa þátt. Ég er andvígur stefnu hennar nema að því leyti sem hún setur mikla fyrirvara um það, hvernig ríkisstjórnin ætlar sér að vinna málið, með ofurflýti og að mörgu leyti ámælisverðum vinnubrögum, eins og kemur fram í máli mínu hér ofar og einnig í þátt. þessara stjórnarandstöðupingmanna og greinargerð þeirra.

Það er ómurlagt að lesa sumt í þessari greinargerð um sjálf príncípmálin, t.d. þetta orðalag: "Flutningsmenn telja að með vönduðum málalímbúnaði megi stuðla að viðtækari sátt um málið í þjóðfélaginu en ríkisstjórn Íslands hefur lagt grunn að." **Það verður aldrei nein viðtæk sátt um innlimun Íslands í Evrópubandalagið né neitt það, sem stefnt getur í þá átt.**

En vegvísir þessarar greinargerðar (undir lok hennar) tiltekur ýmis ágæt atriði, sem og þetta ofar, þar sem talað er um, að huga þurfi í undirbúningsvinnunni sérstaklega að "fullveldi þjóðarinnar, sjávarútvegshagsmunum, m.a. réttindum innan fiskveiðilögsögu Íslands og hlutdeildar í flökkustofnum ásamt áhrifum á fiskveiðistjórnun" o.fl. ágætu, sem og "einhliða úrsagnarrétti þjóðarinnar úr Evrópusambandinu".

Þó eru málflytjendur þessarar þátt. eins og gersamlega sofandi gagnvart því að rökstyðja það með skýrum hætti, að löggjafarvald hyrfi í öllum afgerandi málum frá Alþingi til Evrópubandalagsins, ef gengið yrði í það, eins og ég hef ítrekað hér ofar og í fylgiskjölum 2 og 3 hér á eftir. Framsal löggjafarvalds (með þeim afleiðingum, að 4/5 laga okkar yrðu EB-lög og það, sem verra er: að öll okkar lög vikju fyrir EB-lögum, þar sem í milli bæri) er vitaskuld hið afdrifaríkasta valdaafsal, skerðing á fullveldi þjóðarinnar og lögbings þess og bein árás á allt það, sem áunnizt hafði með sjálfstæðisbaráttu þjóðarinnar allt frá tíma Jóns Sigurðssonar.

Látum það verða lokaorð mín hér. Séu ásláttarvillur hér (einkum í seinni hlutanum), er flýti um að kenna, og biðst ég þá afsökunar á því.

Virðingarfyllst,

Jón Valur Jónsson, cand. theol., Sólvallagötu 14, 101 Reykjavík.

Sími 552-6604, gsm 616-9070, kennitala 310849-2279.

Netfang: ollajon@ismennt.is (bilað sem stendur)

og annað: yindurinnndansandi@internet.is (netfang Ólafar konu minnar).

Vefsíður mínar um Evrópubandalagsmál:

Evrópubandalagið = <http://jonvalurjensson.blog.is/blog/jonvalurjensson/category/1387/>

Evrópumál = <http://jonvalurjensson.blog.is/blog/jonvalurjensson/category/1203/>

EBÉ (Evrópubandalagið) (104 pistilar) = <http://blogg.visir.is/jvi/category/ebe-evropubandalagið/>

FYLGISKJAL 1 með umsögn JVJ hér fyrir ofan:

<http://blogg.visir.is/jvi/2009/06/06/tolum-um-innlimun-ekki-adild/>

Tölum um INNLIMUN, ekki "aðild að ESB"

Að verða "aðildarríki" Evrópubandalagsins er ekki sambærilegt við aðild að ýmsum öðrum fjölþjóðlegum stofnunum, t.d. Sameinuðu þjóðunum, NATO, OECD, EFTA né jafnvel viðskiptabandalaginu NAFTA. Evrópubandalagið áskilur sér æðsta vald í löggjafarefnum, fullt vald yfir fiskveiðilögsögu ríkjanna milli 12 og 200 mílna, bannar alfarið veiðar vissra dýrategunda (allar selveiðar og hvalveiðar), afnemur brátt neitunarvald meðlimaríkjanna í öllum áherzlumálum bandalagsins nema hermálum, vinnur (með mjög ámælisverðum hætti) að samþykkt stjórnarskrár*, stefnir að einni samræmdri utanríkis- og varnarstefnu (sennilega stofnun eigin hers með tímanum) og ætlar að verða með bæði sérstakan forseta og

utanríkisráðherra, ennfremur sérfána og sér-þjóðsöng og stefnir leynt og ljóst að því að verða "stórveldi", sbr. Ragnar Arnalds: *Sjálfstæðið er sívirk auðlind*, s. 102:

„... í september (septemberinn) /september 1991/ erð höfðinní forseti Framfarindastjórnarinnar, Jacques Delors, og þá er hann kominn til þess að segja: „Þetta er þetta stóra orðin, þetta er þetta stóra orðin! Við verðum að verða stórveldi!“

– sbr. og sama rit, s. 103:

„... í september (septemberinn) /september 1991/ segur hann: „Löndin sem sækja um aðild verða að sýna að þau eru stórveldi“ og hann segir: „Þetta er þetta stóra orðin, þetta er þetta stóra orðin!“ í samþykktinni er: „... að þetta er þetta stóra orðin, þetta er þetta stóra orðin!“

Og þetta, afnám neitunarvalds einstakra ríkja, er einmitt það, sem síðar var stefnt að í verki með Lissabon-sáttmálanum, sem lítið vantar upp á að verði þar að lögum.

Af ofangreindum ástæðum á hugtakið *innlimun í EB* miklu betur við en hið sakleysislega orð „aðild“. Þegar ríki gengur í bandalagið, er það ekki eins og það ríki sé að bæta á sig enn einni skrautfjöldur, heldur er það gripið þar jötuntaki 490 milljóna manna yfirrákis-valdabákns, sem flestu vill stjórna, og á þaðan vart afturkvæmt, nema bandalagið leysist upp.

** Þegar Frakkar og Hollendingar höfnuðu stjórnarskrá Evrópubandalagsins (þeir síðarnefndu með 61% atkvæða í þjóðaratkvæðagreiðslu), þá brá Brusselvaldið á það ráð að hætta að bera þetta undir almenning – nú skyldi einungis láta löggjafarsamkundur ríkjanna ákveða þetta í næsta þrepi, þ.e. í hinni endurskoðuðu mynd, sem nefnist drög að Lissabon-sáttmálanum. En eina þjóðin, sem fekk að kjósa um hann, hafnaði honum einnig! Samt hyggst EB láta íra kjósa aftur um hann og nógu oft a.m.k. til þess að þeir beygi sig! Hollendingar og Frakkar fá svo sannarlega ekki að kjósa um þetta stjórnarskrárígildi bandalagsins – svo mikið hafa þeir í Brussel lært um varasemi lýðræðis!*

(6. júní 2009)

FYLGISKJAL 2 með umsögn JVJ hér fyrir ofan:

<http://jonvalurjensson.blog.is/blog/jonvalurjensson/entry/878892/> =

Mánudagur, 18. maí 2009

Réttinda-afsalið sem yfirlýst og staðfest yrði með aðildarsamningi (accession treaty) við Evrópubandalagið

Já, hvernig lítur það út? Engu minna en svona: **"Community law takes precedence over any national provisions which might conflict with it."** Nánar tiltekið:

- "... in joining the European Union, the applicant States accept, without reserve, the Treaty on European Union and all its objectives, all decisions taken since the entry into force of the Treaties establishing the European Communities and the Treaty on European Union and the options taken in respect of the development and strengthening of those Communities and of the Union;"
- "... it is an essential feature of the legal order introduced by the Treaties establishing the European Communities that certain of their provisions and certain acts adopted by the institutions are directly applicable, that **Community law takes precedence over any national provisions which might conflict with it**, and that procedures exist for ensuring the uniform interpretation of Community law; whereas **accession to the European Union implies recognition of the binding nature of these rules**, observance of which is indispensable to guarantee the effectiveness and unity of Community law."

Þetta má allt og fjöldamargt annað um aðildarsamninga Noregs, Svíþjóðar, Finnlands og Austurríkis (1994) lesa á þessari vefslóð: <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11994N/htm/11994N.html#0001010001>.

En svo eru sumir að reyna að telja okkur trú um, að við getum sett ákveðin sérréttindi okkar í stjórnarskrá, t.d. að Íslendingar eigi fiskistofnana við landið, og tryggt okkur þannig gagnvart allri hugsanlegri ásælni Evrópubandalagsins, ef við samþykktum að ganga í það (m.ö.o. að innlimast í það).

Það er misskilningur, og það er rangt að reyna að telja fólki trú um það. Evrópubandalagið áskilur sér æðsta

löggjafarvald í sínu stóra þjóðasamfélagi, fram yfir hvaða lög og hvaða ráðstafanir sem þjóðirnar í bandalaginu kunna að hafa gert og samrýmast ekki EB-lögunum.

Og áfram streyma þaðan lagabálkarnir ... t.d. 27.320 reglugerðir á einu saman tíu ára tímabilinu 1994–2004.

Meginflokkur: Evrópubandalagið | Aukaflokkar: Siðvarútvegsmál, Stjórnsmál og samfélag, Evrópumál

Læt hér fylgja eina athugasemd mína á eftir þessum pisti, þar sem hún hefur að geyma mikilvægt atriði sem snertir túlkunarvaldið um ög Evrópubandalagsins:

Pétur Reynisson, takk fyrir glögga athugasemd. "Það væri gaman að vita hvernig ESB-sinnar líti á þessa klásúlu? Er hún túlkunatriði, svona líkt og við gætum farið yfir á rauðu ljósi bara vegna þess að mig langar til þess?..." (!), segirðu, en þá er einmitt full ástæða til að benda lesendum á það, sem segir þarna í aðildar- eða inngöngusáttmálanum: **"that procedures exist for ensuring the uniform interpretation of Community law"**; whereas accession to the European Union implies recognition of the binding nature of these rules, observance of which is indispensable to guarantee the effectiveness and unity of Community law." (leturbr. mín, jvj). **Það er nefnilega engum þátttökuríkjum í sjálfvald sett, hvernig þau túlki lög Evrópubandalagsins, heldur eru þegar til staðar e.k. afgreiðsluleiðir eða vinnuferli (procedures) sem tryggja [bandalaginu] það, að lög þess haldi fullri virkni sinni og að þau haldist ein og óskipt, þ.e.a.s. að ekki myndist frjalsar og mismunandi túlkunarleiðir**, sem einstök ríki geti valið sér að geðþótta, af því að þau henti eiginhagsmunum þeirra.

Inngöngusáttmálinn tryggir því fyrir fram, að **túlkun bandalagsins sjálfs** fái að ráða, rétt eins og hitt grundvallaratriðið, að lög þess fá jafnan forgang og ráða úrslitum alls staðar þar sem þau rekast á löggjöf landanna sjálfra í bandalaginu ("Community law takes precedence over any national provisions which might conflict with it").

Jón Valur Jensson, 18.5.2009 kl. 17:01

FYLGISKJAL 3 með umsögn JVV hér fyrir ofan:

Á netinu hef ég vísað á þessa grein á eFRÉTTUM 29. maí 2009 [http://www.efrettir.is/index.php?option=com_n-content&Itemid=1&id=110], þar sem segir, að **Johan Hakelius**, dálkahöfundur hjá sænska dagblaðinu **Aftonbladet**, bendi á (leturbr. mínar), "að eftir kosningarnar muni 736 fulltrúar sitja á þinginu og þar af verði aðeins 18 kosnir af Svíum eða 2,4% þeirra. Hinum 718 fulltrúunum, eða 97,6%, hafi sænskir kjósendur ekkert vald yfir. Hann segir þetta hliðstætt og ef Svíar kysu aðeins 9 af þeim 349 fulltrúum sem sitja á sænska þinginu en afganginn kysu einhverjir aðrir.

Hann tekur sem dæmi að sænska kjördæmið Kalmar hafi 8 fulltrúa á sænska þinginu og geti ekki haft nein áhrif á það hverja önnur kjördæmi velja á þingið. Svíþjóð sé í nákvæmlega sömu stöðu gagnvart kosningunum til Evrópusambandsþingsins. **Svíþjóð eigi þó að heita sjálfstætt og fullvalda ríki en vitanlega sé Kalmar það ekki.**

Hakelius segir síðan að **þetta þýði einfaldlega að það sé Evrópusambandið en ekki Svíþjóð sem sé sjálfstætt ríki**. Sé Svíþjóð stjórnað af þingi þar sem 97,6% fulltrúanna eru kosin af öðrum en sænskum kjósendum þá sé landið einfaldlega alveg eins ósjálfstætt og Kalmar. Hann spyr síðan að því hvenær Svíar hafi samþykkt þetta.

Einhverjir kunna að vera þeirrar skoðunar að Svíþjóð eigi aðeins að vera fylki innan Evrópusambandsins, segir Hakelius ennfremur. En **Svíar geti hins vegar ekki látið áfram eins og þeir búi í sjálfstæðu ríki á sama tíma og þeir færa sífellt meira vald yfir eigin málum til þings þar sem þeir hafa aðeins 2,4% fulltrúanna.**

Sjálfur segist Hakelius vera hlynntur Evrópusambandi sem byggi á samstarfi sjálfstæðra Evrópuríkja en til þess þurfi ekkert Evrópusambandsþing. Slíkt þing sé aðeins ávísun á það að Svíar glati yfirráðum yfir eigin málum. Stefnumótunin sé ákveðin af öðrum en Svíum sem hafi aðeins 2,4% vægi í því sambandi." [Tilvitnun lýkur.]

Merkilegt – og sýnir, að sjálft Evrópuþingið er einn aðalókostur EB! – vitaskuld að ógleymdri framkvæmdastjórninni!

Annars minnti þessi texti á, að ég hef skrifað (hér) um **ennþá minna vægi** sem við Íslendingar hefðum í þessu Evrópubandalagi: "Þætti okkur hið bezta mál, ef Íslenska þjóðin ætti **0,4 þingmenn á Alþingi** í stað 63, en Evrópubandalagsríkin ættu hina 62,6? Og værum við sátta við að eiga sem svarar til **0,1 ráðherra sem fulltrúa okkar í 12 manna ríkisstjórn**? Vitaskuld ekki. En hér er nákvæmlega verið að sýna, hvert hlutfall okkar yrði í löggjafarstörfum þar, ef það yrði hið sama og gilda myndi um þingmannafjölda okkar á Evrópuþinginu (sem yrði í mesta lagi 5 þingmenn af 790 eða 0,63%) og í ráðherraráði Evrópubandalagsins (þar sem við hefðum þrjá ráðherra af 348 eða 0,86%)."

FYLGISKJAL 4 með umsögn JVV hér fyrir ofan:

Úr vefgrein sem ég birti 8. júní 2009: **Jón Sigurðsson forseti talar:**

- "Sumir af vorum helztu mönnum eru líka svo hræddir við sjálfsforræði landsins, að þeir eru eins og skepnan, sem varð hrædd við sína eigin mynd. En nú er það lífsmál fyrir vort land, að það hafi alla stjórnarathöfn sem næsta sér og hagkvæmasta, og þá stjórn, sem getur svo að kalla séð með eigin augum það sem hún á að ráða yfir, en ekki í speigli og ráðgátu, eða með annara augum, í 300 mílna fjarska. Þetta er krafa, sem oss virðist ekki maður geti sleppt, nema með því að óska sér að leggjast í dauðasvefn að nýju ..."

Menn hugleiði þessi orð (óbreytt stafsetning hér) úr riti eins þeirra merkismanna, sem fjallað hafa um stjórnsmál okkar Íslendinga, áður en núverandi þingmenn lýðveldis okkar tóku þar við stjórnartaumunum.

Menn hugleiði nú, hvort verið geti, að einhverjir hinna síðastnefndu geti hugsað sér að senda yfirstjórn okkar mála til annars lands í mörg hundruð mílna fjarska.

Meðan menn hugsa þetta, kemur hér annar texti Jóns forseta, þar sem hann horfir til baka til sögunnar og segir:

- "Þegar konungs veldið var takmarkað í Danmörku (1843), var byrjað á hinni sömu aðferð og áður, þegar fylkjaþingin voru sett. Íslandi var ætlað að vera sem eitt fylki í Danmörku, vera undirlagt sömu grundvallarlögum og Danmörk, hafa nokkur atkvæði á þingum Dana, en að öðru leyti halda alþingi sem einskonar amtsráði."

Þetta er hvort tveggja úr ritgerð Jóns, Um stjórnarmál Íslands, í *Nýjum félagsritum*, XXII. árg. (1862), bls. 5 (fyrsta tilvitnunin) og 2–3. **Hefði hann samþykkt framsal æðsta löggjafarvalds okkar til Brussel og Strassborgar? ALDREI!**

Nú er þetta aftur hugleiðingarefni og spurningar: Getur verið, að þetta sé það hlutskipti, sem sumir ætla landinu nú: Að setja það undir sömu grundvallarlög og annað ríki eða löggjafarvald, sem yfir okkur verði sett, í mörhundruð mílna fjarlægð – reyndar löggjafarþing, þar sem við fáum náðarsamlegast að hafa nokkur atkvæði, en erum samt algerlega undir sett og fáum nánast engu ráðið?

Getur verið, að jafnvel sumir þingmanna okkar ætli landinu þetta? Er hugsanlegt, að þeir séu svo hræddir við sjálfsforræði landsins?

Og þegar lítið er lengra til málsatvika og alls þess, sem breytt hefur frá árinu 1843 (er þarna var lengst til baka horft um forsöguna), þá má spyrja: Eru þær hugsanlegu hliðstæður, sem nú má greina í pólitískri stefnu vissra þingmanna (jafnvel heils flokks), þ.e. þeirri stefnu að koma æðsta löggjafarvaldi okkar úr landi og gefa okkur þar einungis nokkur atkvæði til umráða og áhrifa á setningu laga, reglugerða og tilskipana, sem okkur verði ætlað að hlýða, – eru þær hugsanlegu hliðstæður við fortíðarpólitík (endurtek ég) með þeim hætti, að kalla meg, að slík stefna jafngildi **landráðum** við ríki okkar og áunnin réttindi?

Ef þessi stefna miðast þó einnig við að láta sem minnst á því bera, að hér sé í reynd um afsal sjálfsforræðis okkar að teffa, í stað þess að viðurkenna það kinnroðalaust, er þetta þá einnig tilefni til að vísa hér til lagareglna okkar um landráð, sem víkja í 86. grein berum orðum að **svikum** sem einu því atriði, sem hliðsjón er höfð af, þegar reynt er að greina, hvort framin hafi verið landráð?

FYLGISKJAL 5 með umsögn JVJ hér fyrir ofan:

Laugardag 13. júní 2009

SÖNNUN þess að Jón Sigurðsson forseti hefði ekki fallið fyrir gervirökum um gagnkvæma 'hlutdeild' okkar í fullveldi annarra(r) þjóða(r), heldur þvert á móti HAFNAÐ því sem ÓRETTI

Við þekkjum málskráf landamæraútpurkkunar- og afstæðishyggjumanna, bæði meðal afvegaleiddra sagnfræðinga og "Evrópufræðinga": þeir stóla á, að það yrði jákvæður ávinningur að "deila fullveldi okkar með öðrum"! Allt önnur var afstaða Jóns Sigurðssonar í hliðstæðu máli. Vegna stefnu Dana með hinum illa þokkuðu *stöðulögum* ritaði hann eftirfarandi í I. árgang *Andvara*, tímarits Þjóðvinafélagsins, árið 1874 (leturbr. mínar – og hornklofainniskot):

- Um hitt, sem einungis snertir Danmörku, höfum vér aldrei óskað að hafa neitt atkvæði; það eru Danir

sjálfir, sem hafa verið að ota að oss þessum málum og bersýnilega til þess að ávinna með því fullkomið yfirvald yfir oss í vorum eiginmálum, því að þá er það eftir þeirra áliti jafnrétti, að þegar vér erum til dæmis 25 sinnum færri en þeir, þá skulum vér hafa einungis eitt atkvæði móti 25 í hverju máli sem er. Þeir eru íhaldnir [= skaðlausir], þó að þeir gefi oss eitt atkvæði af 25, þótt það sé í þeirra eiginmálum, en vér getum ekki staðizt við að hafa ekki meira en 25. part atkvæða í vorum eiginmálum. Oss finnst því auðsætt, að í þessari grein sé mikill óréttur falinn, er vér ættum sem fyrst að fá rétting á.**

Sjá menn ekki hliðstæðuna? Evrópubandalags-innlimunarsinnar láta eins og það yrði til góðs fyrir okkur að fá atkvæði um "málefni Evrópu" og að sá mikilvægi ávinningur réttlæti það að gefa þingfulltrúum hinna 27 þjóðanna "hlutdeild í" (reyndar yfirgnæfandi *vald yfir! – jvj*) okkar löggjafarmálum, okkar eiginmálum, ef þeim sýnist svo.

En hliðstæðan er reyndar ekki fullkomin, því að í stað þess að eiga 25. hvernþingmann á þingi Dana myndum við eiga um 158. hvern þingmann á þingi Evrópubandalagsins (EB)! En getum við, eins og Jón forseti orðar það, "staðizt" með því að hafa einungis 1/158 atkvæða í okkar eiginmálum? Vitaskuld ekki!

Hér má reyndar koma með þá mótbáru, að Alþingi mundi ekki hætta að vera til, þótt land okkar léti innlimast í EB, og að það mundi áfram setja lög, ekki aðeins Evrópuþingið í Strassborg. En því er til að svara, að:

1. löggjöfin í Þýskalandi, til dæmis, er fjórfalt meiri frá Evrópuþinginu en frá þýzka sambandsþinginu; áhrifin, um áratuga skeið, hljóta að vera gríðarleg;
2. löggjöf Evrópubandalagsins hefur allan **forgang** ("precedence") fram yfir lög og aðra forsjá, fyrirhyggju eða ráðstafanir ("provisions") hinna einstöku þátttökuríkja (sjá nánar [HÉR!](#) og [HÉR](#)). EB-lög ráða því úrslitum, enda er tekið fram í þeim aðildarsamningum, sem ný þátttökuríki skrifa undir, að alls staðar þar sem löggjöf landanna sjálfra rekst á Evrópubandalags-löggjöfina, þar ráði hin síðarnefnda ("Community law [þ.e. EB-lög] takes precedence over any national provisions which might conflict with it"). Með þessu yrði Alþingi vængstýft og gert að undirþingi annars yfirþings í reynd.

Getur nokkur maður ímyndað sér, að þetta hefði verið að skapi Jóns Sigurðssonar? – hans sem barðist fyrir [SJÁLFSFORRÆÐI](#) lands okkar og löggjafarþings í stað þess að framselja æðstu yfirstjórn þess til ríkis í mörg hundruð mílna fjarska ... En það kvað hann vísasta veginn fyrir þjóðina til "að leggjast í dauðasvefn að nýju."

* "Evrópufræðinga" sem þekkja þó sumir hverjir vart nema hrafi í sögu Evrópu.

** Andvari I, bls. 116 (?)–117, hér skv. Páli Eggert Ólasyni: Jón Sigurðsson, V. bindi: Síðasti áfangi, Rv. 1933, s. 222–3.

FYLGISKJAL 6 með umsögn JVJ hér fyrir ofan:

Úr vefgrein, sunnudag, 7. júní 2009:

Frakkar og ESB hyggja á stórsókn á norðurhjarann, með fiskveiðar, orkuauðlindir og herviðbúnað í huga – innlimun Íslands mikilvægur áfangi á þeirri hagsmunaleið

Í nýútkomnum Sunnudags-Mogga eru merkilegar upplýsingar í viðtali Péturs Blöndal við Michel ROCARD, fv. forsætisráðherra Frakka, nýskipaðan sendiherra heimsskautasvæðanna. Skipun svo tigins stjórnálamanns í starfið sýnir mikilvægi málaflöksins í huga frönsku stjórnarinnar, svo að ekki verður um villzt – a.m.k. þegar um glögga lesendur er að ræða! [*Hér er sleppt að birta vefgreinina í heild, þó að hún sé reyndar mjög lærdómsrík um fyrirætlanir Frakka (og Evrópubandalagsins) um hasmunamál þeirra á norðurskautssvæðinu og þar með trúlega einnig hér á landi. En þetta fylgiskjal er fyrst og fremst við það miðað að tilfæra hér ummæli Jóns Sigurðssonar, því til sönnunar, hvernig hann skrifaði um nausyn þess að halda ákvörðunarvaldi okkar sem mest eða fullkomlega í landinu sjálfu. Í nefndri vefgrein segir þar 2. neðanmálsgrein:]*]

Jón Sigurðsson mælti gegn þeirri hugmynd einhverra þingmanna að vísa ... málaleitan Frakka [um aðstöðu á Dýrafirði] til Kaupmannahafnar, og um það ritaði hann í Ný félagsrit, XVIII. árgang (1858), s. 109 (leturbr. jvj):

- "En af því ekki er ætíð sagt, að stjórnin fari eins viturlega að og í þessu máli, þá ætti alþing að varast að

afsala sér atkvæði að fyrra bragði, heldur að geyma rétt sinn óskertan til að segja álit sitt um öll þau mál, sem Ísland varðar, og um fiskimál þetta er réttur þingsins svo augljós, og svo almennt viðurkenndur annarstaðar í líkum efnum, að t. a. m. Englands stjórn hefir nýlega borið líkt mál undir þingið á Nýfundnalandi, um fiskiverkun Frakka þar á landi, og þegar þingið neitaði leyfi tii þess, þá tók Engla drottning eða stjórnin aptur leyfi, sem hún var búin að gefa Frökkum. Þannig virti stjórn hins volduga Englands atkvæði þingsins í einni sinni minnstu nýlendu; hversu skyldum vér þá sjálfir svipta oss atkvæði, sem eigum að réttu lagi fullkomín löggjafarréttindi skilið?"

Þessi orð Jóns eru reyndar í senn **áminning** til fullveldis- og löggjafarvalds- framsalsmanna samtíma okkar og **brýning** til fullveldissinna að hupa hvergi frá valdi okkar sjálfra til að ákveða með lögum fullan og algeran forgangsrétt okkar sjálfra í þessu landi til allra mála og yfir öllum okkar auðlindum og aðstöðu. Þá þjóðarhagsmuni vilja ýmsir svíkja nú, jafnvel heill stjórnmálaflokkur!

FYLGISKJAL 7 með umsógn JVJ hér fyrir ofan:

Grein eftir Rafn Gíslason í Morgunblaðinu og á vef hans:

<http://rafng.blog.is/blog/rafng/entry/892077/>

Launþegasamtökin og ESB.

Hver verður staða launþegahreyfingarinnar innan ESB ?

Sunnudaginn 24. maí síðast liðinn skrifaði ég grein um ASÍ - Samfylkinguna og ESB. Þar kom ég inn á hið svo kallaða Vaxholms mál í Svíþjóð og afleiðingar þess fyrir launþegahreyfinguna á ESB svæðinu. Aðdragandi þessa máls var að bæjarfélagið Vaxholm í Svíþjóð ákvað árið 2004 að fara í endurbyggingu á skólahúsnæði í bænum. Gerð voru tilboðsgögn þar sem meðal annars var kveðið á um þau fyrirtæki sem áhuga hefðu á að gera tilboð í verkið skyldu skrifa undir samning við Byggnads um launakjör og aðbúnað (kollektivavtal) en það var hinn almenna regla á sænskum vinnumarkaði. Lettneska fyrirtækið Laval un Partneris átti lægsta boðið í verkið og fékk það. Laval hafði þegar þetta var þegar starfað á sænskum byggingamarkaði um nokkurt skeið en þá í gegnum dótturfélag þess sem hét Baltic AB og á árunum 2002/03 hafði það veltu upp á um 20 milljónir sænskra króna. Baltic AB hóf síðan störf við endurbyggingu skólans sem undirverktaki fyrir hönd Laval un Partneri en í júní árið 2004 hefur Byggettan samband við Baltic AB og fer fram á að þeir skrifi undir launasamninga við þá eða svo kallaðan tímabundinn kjara- eða vinnuréttarsamning (hängaftal) en það er vaninn í svona tilfellum. Byggettan komst fljótt að því að Baltic AB hafði ekki áhuga á slíkum samningi þó að þeir hafi áður undirgengist því við tilboðið að slíkt skyldi gert. Í september sama ár slitnar svo upp úr samningaviðæðum við Baltic AB og í nóvember sama ár er fyrirtækið sett í „frost“ (blockad). Útilokunin stóð í einar 7 vikur og um jólin 2004 hættir Baltic AB störfum við skólabygginguna og fer til Lettlands. Þetta mál fór síðan fyrir sænska vinnudómstólinn sem dæmdi Byggnads og LO í fullum rétti í þessum átökum, en þar sem dómurinn var ekki einhuga var ákveðið að sækja eftir álit frá Evrópudómstólnum og settu fulltrúar LO sig ekki upp á móti því. Niðurstaða Evrópudómstólsins var sú að heimilt var og er að greiða laun samkvæmt lettneskum launasamningum þó svo unnið væri í Svíþjóð. Forsenda dómsins er sú að ESB lítur svo á að þjónusta fyrirtækja og vinnuafis skal geta farið óhindrað um ESB svæðið án hafta og afskipta stéttarfélaga í viðkomandi landi og án þess að þurfa að gangast undir kjarasamninga viðkomandi lands. Þetta á við öll fyrirtæki og launþega í ESB löndunum. Í svari sínu 25. maí 2009 við grein minni sem birtist í Mbl. 24 maí 2009 þá segir Gylfi Arnbjörnsson orðrétt:

ASÍ gerði sérstakan kjarasamning við SA 2004 um málefni erlendra starfsanna sem auðvelda okkur að koma í veg fyrir undirboð. Einnig höfum við í samstarfi við SA og félagsmálaráðherra staðið fyrir innleiðingu ýmissa reglna sem er ætlað að koma í veg fyrir að fyrirtæki geti misnotað aðstöðu sína til að ná samkeppnisforskoti með því að grafa undan lögum og kjarasamningum. Að okkar mati hefur skipulag íslensks vinnumarkaðar, þar sem saman fer mikil þátttaka í verkalýðsfélögum, samstarf við samtök atvinnurekanda um trausta kjarasamninga sem eru studdir nauðsynlegri löggjöf, reynst skila bestum árangri í að tryggja hagsmuni bæði launafólks og fyrirtækja. Aðild að ESB ógnar þessu fyrirkomulagi ekki á nokkurn hátt nema síður sé.

Ég get ekki betur séð en að LO og Byggnads í Svíþjóð hafi talið sig vera í svipaðri stöðu á sænskum vinnumarkaði áður en til Vaxholms málsins kom. Sjá grein á heimasíðu

LO. <http://www.lo.se/home/lo/home.nsf/unidView/4CA5C8558AA549D2C1256F720060D909>

Málalok Vaxhólms málsins hafa sett af stað mikið umrót á meðal sænsku verkalyðshreyfingarinnar sem finnst gróflega vegið að launþegum landsins og að það ógni velferð sænskra launþega. Nú í aðdraganda kosninganna til ESB þingsins þá er þróun þessara mála mótmælt harðlega af sænska Sósíaldemókrataflokknum og LO/Byggnads og þess krafist að afstöðu ESB til þessara mála verði breytt eins og má sjá á heimasíðum félaganna.

Sjá: <http://www.socialdemokraterna.se/Webben-for-alla/EU/maritaulyskog/MediaKontakt/Artiklar/EU-kommissionens-ordforande-bor-avga/> og <http://www.byggnads.se/Europaparlamentsvalet/Byggnads-argument-for-att-du-ska-rosta/>
Í dag 28. maí 2009 fór hópur félagsmanna Byggnads og LO með Maritu Ulvskog í broddi fylkingar út til Vaxholms til að greiða atkvæði til ESB þingsins utankjörstaðar. Það var gert til að minna á Vaxhólms málið og þá hættu sem þessir aðilar telji að steðji að sænskum launþegum og sænsku velferðar kerfi. Það er augljóst að Sósíaldemókrataflokknum og aðildarfélög LO finnst ástæða til að óttast þessa framvindu mála. Það er mér óskiljanlegt að ASÍ skuli ekki óttast þessa þróun eða telji að hana þurfi að taka alvarlega. Hvað gerir okkur betur í stakk búna til að takast á við slík mál innan ESB en önnur aðildarlönd sambandsins?

Aths. Jóns Vals Jónssonar: Þessi málflutningur Rafns hefur ekki verið afsannaður. Hér er um stóralvarlegt mál að ræða, sem setur atvinnuöryggi launþega á Íslandi í mikla hættu. Það er ekki nóg að benda á, hvernig ástandi hafi verið í þeim efnum í Evrópubandalagiinu, heldur verður að skoða, hvert stefnir í bandalagiinu á grundvelli regluverks þess, m.a. jafnréttis manna ('Evrópuborgara') og fyrirtækja innan þess. Og þá er afar hætt við undirboðum á markaðnum og atvinnuleysi betur hæfra manna verkefnaleysi margra íslenskra og betur hæfra verktaka en þeirra, sem inn í landið koma og bjóða lægri taxa.

Reykjavík 16. júní 2009

Alþingi
Erindi nr. P 137/258
komudagur 18.6.2009

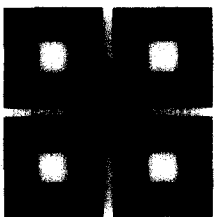
54. mál

Til formanns utanríkismálanefndar

Kennarasamband Íslands þakkar bréf yðar frá 4. júní sl. Sambandið mun ekki veita umsögn um þingmál er varða aðild að ESB né tjá sig á annan hátt um þau mál fyrir hönd félagsmanna sinna.

Virðingarfyllst
F.h. Kennarasambands Íslands

Elna Katrín Jónsdóttir, varaformaður

KVENRÉTTINDAFÉLAG
ÍSLANDS

Stofnað 27. janúar 1907

Hallveigarstöðum

Túngötu 14, 101 Reykjavík • Sími 551 8156

Netfang: krfi@krfi.is • Vefslóð: www.krfi.is

Alþingi
Erindi nr. P 137/235
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15. júní 2009

Umsögn Kvenréttindafélags Íslands um þingsályktunartillögur um aðildumsókn að
Evrópusambandinu (þingsk. 38 og 54)

Kvenréttindafélagi Íslands hefur borist boð utanríkismálanefndar Alþingis um að senda inn umsögn um ofangreindar þingsályktunartillögur og hefur stjórn félagsins metið þær svo að um sé að ræða tvær leiðir að sama marki sem ekki verður gert upp á milli.

Kvenréttindafélag Íslands hefur starfað að jafnrétti kynjanna í yfir 100 ár. Síðan 1944 hafa þeir stjórnmalaflokkar sem sæti eiga á Alþingi átt fulltrúa í aðalstjórn félagsins og leitast félagið við að starfa þverpólitískt. Umsögn þessi tekur því fyrst og fremst mið af þeim ávinningi sem stjórn félagsins telur að aðildarumsókn að ESB geti haft á jafnrétti kynjanna og réttindi kvenna á Íslandi.

Stjórn Kvenréttindafélags Íslands telur mikilvægt að þjóðin eigi þess kost að kjósa um aðild að ESB. Ef í aðildarviðræður verður farið, myndi koma fram í væntanlegum samningi hvort um ávinning fyrir jafnrétti kynjanna á Íslandi yrði um að ræða eða ekki, sem hægt yrði að taka afstöðu til að svo gefnu.

Virðingarfyllt,
f.h. stjórnar Kvenréttindafélags Íslands

Halldóra Traustadóttir,
framkvæmdastjóri KRFÍ

Alþingi - Utanríkismálanefnd
Sigrún Brynja Einarsdóttir, nefndarritari
Aðalstræti 8-10
150 Reykjavík

Mál nr. 0906004

Reykjavík, 12. júní 2009

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar um aðild að Evrópusambandinu.

Utanríkismálanefnd Alþingis hefur óskað eftir umsögn Landssambands íslenskra útvegsmanna (LÍÚ) og Samtaka fiskvinnslustöðva (SF) um tvær tillögur til þingsályktunar vegna mögulegrar aðildar Íslands að Evrópusambandinu, 38. mál, þingskjal 38 og 54. mál, þingskjal 54.

Báðar þingsályktunartillögunar fela í sér margvíslega fyrirvara um hugsanlegan stuðning við mögulega aðildarumsókn Íslands að Evrópusambandinu. Í þeim báðum kemur fram að forræði þjóðarinnar yfir fiskveiðiauðlindinni sé með mikilvægustu hagsmunum Íslands.

LÍÚ og SF hafa mótað afstöðu sína til hugsanlegrar aðildar Íslands að Evrópusambandinu. Sú afstaða byggir á þeim grundvallarsjónarmiðum sem að birtast að hluta í þessum þingsályktunartillögum á þskj. 34 og 54, þ.e. að Íslendingar fari sjálfir með forræði yfir fiskimiðunum, hafi samningsforræði við stjórn veiða og skiptingu veiðiréttar úr deilistofnum og tali eigin máli á vettvangi alþjóðastofnana enda er hér um að ræða einn mikilvægasta þáttinn í efnahagslegu sjálfstæði þjóðarinnar.

Þessir mikilvægu hagsmunir yfirgnæfa allt annað í samanburði á kostum og göllum við hugsanlega aðild Íslands að Evrópusambandinu. Sagan og reynsla annarra þjóða í samskiptum sínum við Evrópusambandið segir okkur að enngar sérmeðferðar er að vænta eða að tekið verði til sérstakra mikilvægra þjóðarhagsmuna á sviði sjávarútvegs í aðildarsamningi.

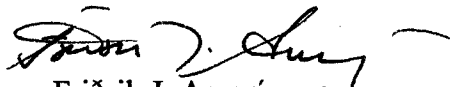
LÍÚ og SF leggjast því eindregið gegn aðild Íslands að Evrópusambandinu.

Ákveði Alþingi að sótt verði um aðild að Evrópusambandinu þá teljum við að setja beri ófrávikjanleg samningsskilyrði til samninganefndar Íslendinga um að:

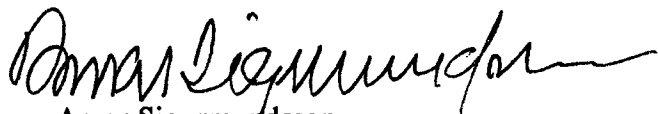
- ✓ Íslendingar fari sjálfir með forræði yfir fiskimiðunum og að lagasetningarvald á sviði sjávarútvegsmála verði hjá Alþingi.
- ✓ Íslendingar fari sjálfir með samningsforræði við stjórn veiða og skiptingu veiðiréttar úr deilistofnum.
- ✓ Íslendingar fari sjálfir með samningsforræði á alþjóðavettvangi á sviði fiskveiða og hafréttar.
- ✓ Fjárfestingar erlendra aðila í íslenskum sjávarútvegsfyrirtækjum verði áfram takmarkaðar.

Meðfylgjandi er frekari rökstuðningur fyrir afstöðu okkar.

f.h. Landssambands íslenskra
útvegsmanna

Friðrik J. Arngrímsson

F.h. Samtaka fiskvinnslustöðva

Arnar Sigurmundsson

Fylgiskjal

með umsögn LIÚ og SF um tillögur til þingsályktunar um ESB.

Afsal fullveldis til Evrópusambandsins

Mikilvægasti þáttur fullveldisins er rétturinn til að setja lög og framfylgja þeim. Með aðild að ESB yrði lagasetningarvaldið á sviði sjávarútvegsmála framselt frá Alþingi til ráðherraráðs Evrópusambandsins. Forræði og fyrirsvar í málefnum sjávarútvegs flyttist til framkvæmdastjórnar ESB í Brussel. Fiskimiðin, sem eru einhver mikilvægasta náttúruauðlind okkar og ein af grunnundirstöðum íslensks efnahags, yrðu sameiginleg auðlind Evrópusambandsins.

Forræðishyggja hefur leitt til þess að stjórn fiskveiða í aðildarlöndum ESB er meira og minna í molum. Þrátt fyrir margar tilraunir hefur framkvæmdastjórn Evrópusambandsins ekki tekist að snúa þessari alvarlegu stöðu við. Árangurinn af sameiginlegu sjávarútvegsstefnunni er óásættanlegur; viðstöðulaus ofveiði, allt of stór floti og óhagkvæmur rekstur, auk gríðarlega umfangsmikils og kostnaðarsams styrkjakerfis til þess að viðhalda starfsemi í greininni.

Framkvæmdastjórn ESB hefur reynt að endurskoða fiskveiðistefnuna, nú síðast með grænbók um endurskoðun sameiginlegu fiskveiðistefnu sambandsins. Þrátt fyrir að verulegar endurbætur yrðu á sameiginlegu fiskveiðistefnunni, yrði hún alltaf endanlega á forræði Evrópusambandsins sjálfs, en ekki aðildarríkjanna. Slíkt er óásættanlegt fyrir fullvalda þjóð eins og Ísland sem hefur ábyrgan og sjálfbæran sjávarútveg.

Ísland hefur fullveldisrétt innan 12 sjómílna landhelginnar og innan 200 sjómílna efnahagslögsögunnar. Mikilvægasti þáttur fullveldisins er rétturinn til að setja lög og framfylgja þeim. Með aðild að ESB yrði lagasetningarvaldið á sviði sjávarútvegsmála framselt frá Alþingi til ráðherraráðs Evrópusambandsins. Forræði og fyrirsvar í málefnum sjávarútvegs flyttist til framkvæmdastjórnar ESB í Brussel. Fiskimiðin, sem eru einhver mikilvægasta náttúruauðlind okkar, yrðu sameiginleg auðlind Evrópusambandsins og forræði á nýtingu þeirra mundi formlega flytjast til Brussel.

Lúxemborgarsamkomulagið dugar ekki til að tryggja hagsmuní Íslendinga sem smáþjóð með sérstaka þjóðarhagsmuni í Evrópusambandinu.

Hægvirk ákvarðanataka

Öll ákvarðanataka er varðar fiskveiðistjórnun Evrópusambandsins er hægvirk. Ísland hefði lítil áhrif á ákvarðanir sem og þróun fiskveiðistjórnunar og veiðiréttar. Það er ráðherraráð Evrópusambandsins sem samkvæmt Rómarsamningnum fer með lagasetningarvaldið hvað sjávarútveg sambandsins varðar og þar dugir aukinn meirihluti til ákvarðanatöku. Aukinn meirihluti vísar til 73,9% atkvæða innan ráðherraráðsins eða 255 atkvæða af 345. Værum við aðilar að Evrópusambandinu hefðum við óverulegt atkvæðavægi í ráðherraráðinu eða 3 atkvæði af 345.

Mikilvægi sjálfstæðs samningsréttar um fiskveiðar á alþjóðlegum vettvangi

Það hefur verið gæfa Íslendinga að þeir hafa sjálfir farið með samningsforræði á sviði fiskveiða. Margoft hefur íslenska stjórnýslan og samningamenn hennar varið og tryggt íslenska hagsmuni á svið hafréttar og nýtingu auðlinda hafsins á alþjóðlegum vettvangi. Án þessa sjálfstæða fyrirsvars hefðu íslenskum hagsmunir og sérstaða Íslands glatast í alþjóðlegum samningaviðræðum.

Mikilvægi veiða úr deilistofnum

Með aðild myndi Ísland afsala sér valdi til samninga um stjórn fiskveiða úr deilistofnum. Þessir stofnar, loðna, kolmunni, karfi, grálúða, norsk-íslensk síld, makrill o.fl. tegundir, eru okkur afar mikilvægir. Um 30% tekna af íslenskum sjávarafurðum er vegna veiða úr deilistofnum sem nú eru nýttir. Rétt er að vekja athygli á því að vegna þess að Ísland fer sjálft með samningsforræðið þá geta önnur ríki ekki bundið Ísland með samkomulagi sín á milli varðandi stjórn veiða og skiptingu veiðiréttar úr deilistofnum. Væri Ísland aðili að ESB gæti ESB gert okkur að sæta niðurstöðu sem sambandið teldi ásættanlega fyrir heildarhagsmuni þess þó að hún þjónaði ekki hagsmunum Íslands.

Reglan um hlutfallslegan stöðugleika - tvíeggjað sverð

Ein grunnreglanna í sjávarútvegsstefnu ESB er reglan um hlutfallslegan stöðugleika. Til hennar hefur oft verið vísað af þeim sem telja Íslandi betur borgið í Evrópusambandinu en utan þess. Þessi mikilvæga regla felur í sér að tekið er tillit til veiðireynslu einstakra landa úr einstökum stofnum á ákveðnum miðum.

Engin trygging er hins vegar fyrir því að reglan um hlutfallslegan stöðugleika, fremur en aðrar reglur, standi óbreytt. Norðmenn freistuðu þess að fá tryggingu fyrir því í aðildarsamningi 1994 að reglunni yrði ekki breytt, en fengu ekki. Þar nægir að vísa til Grænbókar framkvæmdastjórnarinnar frá 22. apríl 2009 um endurskoðun sameiginlegu sjávarútvegsstefnunnar. Þar er sérstaklega vikið að reglunni um hlutfallslegan stöðugleika og að hana þurfi að endurskoða eins og aðra þætti stefnunnar.

Reglan felur einnig í sér takmörkun á því að Íslendingar geti aflað sér nýrrar veiðireynslu í sameiginlegri fiskveiðilögsögu sambandsins. Sem dæmi þá gætum við ekki gert kröfu til réttláts hlutar Íslands í makrílveiðum með sama hætti og nú er væri Ísland aðili að ESB.

Engar varanlegar undanþágur

Engar varanlegar undanþágur eru veittar frá sjávarútvegsstefnu Evrópusambandsins, aðeins tímabundnar undanþágur og aðlögunartími. Þar er skemmst að minnast reynslu Norðmanna frá árinu 1994. Þeir fengu þriggja ára undanþágu fyrir veiðar norðan 62. breiddargráðu og eins árs undanþágu fyrir veiðar sunnan hennar. Norðmenn fengu einvörðungu tímabundna undanþágu frá brottkasti á afla sem beinlínis er kveðið á um í hinni sameiginlegu sjávarútvegsstefnu ESB.

Norðmenn fengu ekki viðurkenndan sjálfsákvörðunarrétt þeirra til hvalveiða, né heldur að þeir færu með samningsforræði í samningum um deilistofna.

Ábyrgð hvíli hjá þeim er nýta auðlindina

LÍU og SF fylgja þeirri grundvallarafstöðu íslenskra stjórnvalda að ábyrgð á stjórnun fiskveiða og ákvarðanataka við verndun vistkerfa hafsins og nýtingu lifandi auðlinda eigi að hvíla í höndum þeirra sem mestra hagsmuna eiga að gæta og ákvarðanirnar varða með beinum hætti.

Forræðishyggja sjávarútvegsstefnu ESB

Með aðild að Evrópusambandinu myndi Ísland verða að gangast undir sameiginlega sjávarútvegsstefnu sambandsins, Common Fisheries Policy. Með Lissabon sáttmálanum er það sérstaklega tilgreint að sjávarútvegsstefna ESB falli undir einhliða lagasetningarvald (exclusive competence) sambandsins, en ekki aðildarríkjanna.

Mikil forræðishyggja einkennir þessa stefnu, þar sem ábyrgð og stjórnun á fiskveiðum er tekin frá einstökum ríkjum, sem eiga mestra hagsmuna að gæta og flutt til stjórnkerfisins í Brussel, þ.e. beint undir stjórn bandalagsins sjálfs. Þetta fyrirkomulag hefur verið gagnrýnt og kemur fram í grænbók sambandsins um endurskoðun fiskveiðistefnunnar.

Slakur árangur af sameiginlegri sjávarútvegsstefnu ESB

Miðstýring sjávarútvegsstefnunnar hefur leitt til þess að stjórn fiskveiða í aðildarlöndum ESB er meira og minna í molum. Þrátt fyrir margar tilraunir hefur framkvæmdastjórn Evrópusambandsins ekki tekist að snúa þessari alvarlegu stöðu við. Árangurinn af sameiginlegu sjávarútvegsstefnunni er óásættanlegur; viðstöðulaus ofveiði, allt of stór floti og óhagkvæmur rekstur, auk gríðarlega umfangsmikils og kostnaðarsams styrkjakerfis til þess að viðhalda starfsemi í greininni.

Sameiginlega sjávarútvegsstefnan hefur margoft verið harkalega gagnrýnd, jafnt á vettvangi innan sambandsins sem utan þess. Eftirlit með framkvæmd hennar er í höndum aðildarríkja. Viðurkennt er að eftirlitið er veikburða, brot á reglum eru algeng og viðurlög væg. Lítil hvati er til þess að fara að lögum. Rúmlega 10.300 fiskveiðibrot voru skráð innan ESB árið 2006. Um áratuga skeið hefur ítrekað komið fram á vettvangi ESB að nauðsynlegt sé að endurskoða fiskveiðistefnuna í heild sinni. Grænbók framkvæmdastjórnarinnar er skref í þá átt, en óvíst er hver niðurstaða þeirrar vinnu verður.

Kvótahopp – arðurinn úr landi

Kæmi til aðildar að Evrópusambandinu yrðum við að laga lög okkar og reglur að lögum sambandsins, ekki öfugt. Þetta hafa Bretar t.d. fengið að reyna í baráttu sinni við svokallað kvótahopp en það er eitt þeirra vandamála sem glímt er við innan sjávarútvegsstefnu Evrópusambandsins. Með kvótahoppi skrá útgerðir skip sín í öðrum löndum sambandsins en eigin heimalandi til þess að komast yfir aflaheimildir annars aðildarríkis.

Fjárfestingar erlendra aðila

Mikilvægt er að tryggja að arður af nýtingu auðlinda verði eftir í íslensku samfélagi. Til að verja þá samfélagslegu hagsmuni eru lög sem heimila að erlendir aðilar eignist ekki meirihluta í íslenskum sjávarútvegsfyrirtækjum. Kæmi til aðildar að

Evrópusambandinu héldu þessi lagaákvæði ekki. Þar með væri engin trygging fyrir því að arður af sjávarútvegi héldist eftir í íslensku efnahagskerfi.

Brottkast uppálagt af ESB

Sjómönnum innan Evrópusambandsins er beinlínis uppálagt að stunda brottkast. Reglurnar banna að fiski sem ekki er kvóti fyrir sé landað. Það sama gildir um fisk sem ekki uppfyllir kröfur um lágmarksstærð. Talið er að Skotar einir henda árlega fiski að verðmæti sjö milljarða króna (40 millj. punda). Hér á landi er brottkast bannað með lögum.

Óraunhæfur samanburður við Möltu

Þeir sem telja Íslandi betur borgið innan Evrópusambandsins og benda á fordæmi samnings Möltu við ESB um sjávarútvegsmál því til stuðnings, draga fram óraunhæfan samanburð. Heildarafla Möltu árið 2006 var um 0,1% af heildarafla íslenskra skipa sama ár eða 1.348 tonn á móti 1,34 milljónum tonna. Það frávik sem Malta fékk byggist á verndarsjónarmiðum en felur á engan hátt í sér undanþágu frá sameiginlegri sjávarútvegsstefnu Evrópusambandsins.

Fiskveiðar pólitískt bitbein innan ESB

Fiskveiðar innan Evrópusambandsins hafa verið pólitískt bitbein í áratugi. Byggðasjónarmið og félagsleg sjónarmið ráða þar miklu. Íslenskur sjávarútvegur hefur hins vegar að leiðarljósi skynsamlega nýtingu auðlinda, sjálfbærni og arðsemi veiðanna.

Griðarlegir styrkir til sjávarútvegs

Sjávarútvegur innan Evrópusambandsins er rekinn með öðrum formerkjum en þekkist hér á landi. Atvinnugreinin sem heild er óarðbær og nýtur griðarlegra styrkja. Í júlí 2008 var tilkynnt að styrkir ESB til sjávarútvegs næstu þrjú ár næmu 340 milljörðum króna (2 milljörðum evra). Íslenskur sjávarútvegur er arðbær atvinnugrein, án ríkisstyrkja þar sem menn standa ábyrgir gerða sinna.

Alþingi
Erindi nr. P 137/194
komudagur 16.6.2009

Alþingi
Utanríkismálnefnd
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

15. júní 2009

Efni:

Umsögn um „Tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, þingskjal 38”, og „Tillögu til þingsályktunar um undirbúning aðildar að Evrópusambandinu, þingskjal 54”.

Stjórn Landssambands kúabænda og stjórn Samtaka afurðastöðva í mjólkuriðnaði hafa fjallað um „Tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, þingskjal 38”, og „Tillögu til þingsályktunar um undirbúning aðildar að Evrópusambandinu, þingskjal 54”.

Með hliðsjón af fyrirliggjandi gögnum um líkleg áhrif þess fyrir íslenska nautgriparækt ef Ísland gengi í Evrópusambandið, má fullyrða að aðild hefði í för með sér grundvallarbreytingu til hins verra fyrir íslenska nautgriparækt og íslenska mjólkurvinnslu. Þá hafnaði aðalfundur Landssambands kúabænda 2009 aðild að ESB, og stjórn Samtaka afurðastöðva í mjólkuriðnaði hefur sömuleiðis hafnað aðild Íslands að ESB. Það er því sameiginleg niðurstaða Landssambands kúabænda og Samtaka afurðastöðva í mjólkuriðnaði að leggja til við Alþingi að það hafni umræddum þingsályktunartillögum.

Fari hins vegar svo að ákveðið verði að sækja um aðild að Evrópusambandinu, telja samtökin óhjákvæmilegt að eiga þátt í því að „bjarga því sem bjargað verður” og leggja mikla áherslu á að eiga virka aðkomu að setningu samningsmarkmiða vegna hugsanlegra aðildarviðræðna og að geta fylgst með framvindu viðræðna.

Til að skýra afstöðu samtakanna fylgir greinargerð þeirra um málið:

1. Umfang og hlutverk greinarinnar:

Nautgriparæktin er stærsta grein íslensks landbúnaðar með um 54 % af heildarveltu árið 2008. Hlutverk hennar er annars vegar að framleiða einn grunnþáttinn í fæðu þjóðarinnar, og hins vegar myndar hún burðarás í byggð og mannlífi í mörgum glæsilegustu héruðum landsins. Það er því grundvallaratriði fyrir íslenskan landbúnað og íslenskt dreifbýli hvernig nautgriparæktinni reiðir af.

Árið 2008 komu 8,1% brúttótekna í nautgriparækt af framleiðslu nautgripakjöts, 88,6% komu til vegna mjólkurframleiðslu og 3,2% af öðrum þáttum. Tekjurnar vegna kjötsins koma að mestu leyti frá markaðnum en tekjur í mjólkurframleiðslunni voru að 60,6% frá markaðnum en 39,4 % var stuðningur úr ríkissjóði.

2. Nautgripakjötið:

Nautgripakjöt er hluti af íslenskum kjötmarkaði. Það er annars vegar framleitt sem fylgiafurð mjólkurinnar og hins vegar sem sjálfstæð framleiðsla. Enginn vafi er á því að kjötmarkaðurinn mun breytast verulega ef Ísland gengi í ESB. Það er hins vegar mjög erfitt að meta það í krónum og kílóum hversu mikil áhrifin yrðu fyrir íslenska nautgriparækt. Samdráttur er óhjákvæmilegur.

3. Mjólkurframleiðslan og opinberi stuðningurinn:

Mjólkurframleiðslan er eins og að framan greinir það sem mestu máli skiptir fyrir nautgriparæktina. Ekki er ljóst hversu mikill stuðningur yrði við mjólkurframleiðsluna ef Ísland gengi í ESB, en ljóst að þar skiptir afar miklu máli **hvaða samningsmarkmið yrðu sett og hvað næðist fram.**

4. Framleiðslu- og vinnslukostnaður mjólkur:

Í RANNÍS-skýrslunni frá 2001 er komist að þeirri niðurstöðu að framleiðslukostnaður mjólkur á Íslandi sé um 2,5 sinnum hærri hér en í Danmörku. Samanburður á vegum International Farm Comparison Network v. 2007 sýnir að kostnaður hér á landi sé tvöfalt hærri en í Danmörku, eða 110\$ hér á móti 55\$ í Danmörku pr. 100 kg mjólkur. Helstu áhrifavaldar í þessu efni eru norðlæg lega landsins, mjög hár fjármagnskostnaður sem tengist háu kvótaverði, mikilli endurnýjun fjósa og háu vaxtastigi, afkastaminna kúakyn en annars staðar gerist, hár fóðurkostnaður og hár vélakostnaður.

Ekki liggur fyrir hliðstæður samanburður á vinnslukostnaði mjólkur hér í samanburði við nágrannalöndin, en vegna smæðar og þess að hér er mjög hátt þjónustustig við verslanir og neytendur, má gera ráð fyrir að samanburðurinn verði talsvert óhagstæður fyrir Ísland.

5. Mjólkurframleiðslan, mjólkuriðnaðurinn og innlendi markaðurinn:

Viðfangsefnið verður enn flóknara þegar kemur að markaðnum og þeim hluta teknanna sem kemur frá honum.

Árið 2008 var heildarsala mjólkurvara m.v. prótein 117 milljónir lítra. Með öðrum orðum, íslenskir notendur mjólkurvara keyptu mjólk og mjólkurvörur úr þessu magni mjólkur. Þetta magn skiptist í grófum dráttum þannig í flokka að 47,4 milljónir lítrar mjólkur fóru til notenda sem ostur, 43,6 milljónir lítra var hvers konar drykkjarmjólk, í skyrið fóru 11,8 milljónir lítra og í mjólkurduft fóru 6,7 milljónir lítra. Í aðra vörflokka fóru 7,5 milljónir lítra. Miðað við reynslu erlendis frá og ýmsar athuganir og greiningar á íslenska mjólkurvörumarkaðnum, má ætla að hlutdeild innlendra vara á ferskvörumarkaðnum yrði mjög há, þó svo að til samkeppni kæmi við innflutning. Með sama hætti verður að gera ráð fyrir mun lægri markaðshlutdeild innlendra vara í mjólkurdufti og ostum, líklega einnig í vinnsluvörum eins og t.d. G-vörum og jógúrt. Í ljósi þess hversu hátt hlutfall íslenskrar mjólkurframleiðslu fer til notenda sem ostur og duft eða 46,2 % , er ljóst að hér geta áhrifin af hugsanlegri inngöngu Íslands í ESB orðið hvað mest fyrir íslenska nautgriparækt og íslenskan landbúnað. Ógerlegt er að fullyrða af nákvæmni hversu mikill markaðssamdrátturinn yrði en áætlað hefur verið að hlutdeild innlendra vara gæti **minnkað um 25 til 50%** ef til óvarinnar samkeppni kæmi við innfluttar mjólkurvörur. Fullyrða má að tekjusatrátturinn yrði meiri en markaðssamdrátturinn. Sá tekjusatráttur mun bitna á mjólkuriðnaðinum sem minni

tekjur frá markaðnum og koma síðan strax fram sem lægri greiðslugeta til kúabænda fyrir innlagða mjólk. Því eru hagsmunir mjólkurframleiðenda og mjólkurvinnslu mjög samtvinnuðir og ljóst að mjög erfið staða mjólkurvinnslunnar kemur til viðbótar við aðra erfiðleika sem mjólkurframleiðendur þurfa að glíma við. Svo sem hér kemur fram er það afnám verndartollanna sem er megin áhrifavaldurinn til hins verra fyrir mjólkurframleiðslu og mjólkurvinnslu á Íslandi ef landið gengi í ESB.

Hér gildir það sama og varðandi opinbera stuðninginn; Ef til aðildarviðræðna kæmi, þá skiptir mjög miklu máli hvaða samningsmarkmið yrðu sett og hvað næðist fram.

6. Byggðalegar afleiðingar samdráttar í mjólkurframleiðslu:

Ljóst má vera að ef framleiðsla dregst saman á bilinu 25 til 50%, þá mun það ekki gerast sem hlutfallslegur samdráttur hjá öllum mjólkurframleiðendum. Það er óhjákvæmilegt að mjólkurframleiðsla mun leggjast af á mörgum þeirra svæða þar sem hún er nú stunduð, með mjög alvarlegum afleiðingum fyrir byggð á viðkomandi svæðum.

7. Rekstrarleg og efnahagsleg staða:

Fyrir liggur að afkoma mjólkuriðnaðar á Íslandi hefur verið óviðunandi sl. ár og hefur verið gengið á eigin fé þrátt fyrir miklar hagræðingaraðgerðir. Afkoma kúabænda var erfið sl. ár en þar hafa óeðlilegar sveiflur á fjármagnsliðum mikil áhrif. Það sem skiptir mestu í þessu samhengi er að hvorki mjólkurframleiðendur né heldur mjólkuriðnaður geta haldið áfram rekstri við miklu lakari rekstrarskilyrði en nú eru. Veltuhraði fjármagns í mjólkurframleiðslu er lítill og fjárbinding á framleidda einingu afar mikil. Greinin er því sérstaklega viðkvæm fyrir miklum breytingum í rekstrarforsendum.

8. Smásöluverslunin

Fyrir liggur að íslenski markaðurinn er lítill og mikil samþjöppun er í smásöluversluninni þar sem þrjár verslunarkeðjur eru með ca. 90 % markaðarins. Telja má fullvíst að ef Ísland gengi í ESB, þá myndu smásölukeðjurnar sjálfar flytja inn þær mjólkurvörur sem þær teldu henta og hafa alla möguleika á að stjórna aðgengi neytenda að mjólkurvörum. Því er ógerlegt að fullyrða hvaða íslenskar mjólkurvörur stæðu neytendum til boða, eða hvort neytendur nytu lægra vöruverðs þrátt fyrir innflutning.

9. Breytingar á ESB:

Á síðustu árum hafa orðið miklar breytingar á ESB og landbúnaðarstefnu þess, örnuggt má telja að þær breytingar haldi áfram. Þetta er nauðsynlegt að hafa í huga við mat á áhrifum hugsanlegrar aðildar Íslands að sambandinu. Það er erfitt og flókið að meta áhrif aðildar við núverandi aðstæður, ógerlegt að meta hvaða áhrif breytingar innan ESB myndu hafa til framtíðar lítið.

10. Heildstætt hagsmunamat

Mikið skortir á að fyrir liggi heildstætt mat á hagsmunum Íslands þar sem reynt væri að varpa ljósi á heildaráhrif þess fyrir atvinnugreinar og einstaklinga ef Ísland gengi í ESB. Nauðsynlegt er að slíkt mat fari fram áður en sótt er um aðild því öll

rök benda til þess að aðild hefði í för með sér miklar og óafturkræfar breytingar á íslensku atvinnulífi, með afleiðingum sem ekki hafa verið metnar.

Með hliðsjón af framansögðu er ljóst að það hefði í för með sér grundvallarbreytingu til hins verra fyrir íslenska nautgriparækt og íslenska mjólkurvinnslu ef Ísland gengi í ESB. Samningaviðræður um aðild hljóta óhjákvæmilega að skapa óvissu um stöðu og framtíð atvinnugreinarinnar. Því er ítrekuð sú sameiginlega niðurstaða Landssambands kúabænda og Samtaka afurðastöðva í mjólkuriðnaði, að leggja til við Alþingi að það hafni umræddum þingsályktunartillögum.

Vegna hinna ríku hagsmuna sem greinin hefur af málinu, leggja samtökin áherslu á að fylgja umsögninni eftir við utanríkismálanefnd.

Virðingarfyllst,

Sigurður Loftsson
formaður Landssambands kúabænda

Magnús Ólafsson
formaður Samtaka afurðastöðva í
mjólkuriðnaði

Alþingi
Erindi nr. P 137/86
komudagur 15.6.2009

LANDSSAMBAND
smábátæigenda

Utanríkisráðgjafnefnd Alþingis

Alþingi v/Austurvöll

150 Reykjavík

13. júní 2009

Landssamband smábátæigenda (LS) hefur fengið til umsagnar tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu (mál nr. 38 og 54).

Á fundi stjórnar Landssambands smábátæigenda hinn 20. mars sl. var aðild að Evrópusambandinu á dagskrá.

Að loknum ítarlegum umræðum um málið var eftirfarandi samþykkt:

„Stjórnarfundur Landssambands smábátæigenda, haldinn í Reykjavík 20. mars 2009 lýsir yfir fullri andstöðu við inngöngu í Evrópusambandið.

LS bendir á að til áratuga barðist íslenska þjóðin fyrir fullum yfirráðum yfir fiskveiðiauðlindunum. Baráttan endaði með fullnaðarsigri 1975 með útfærslu landhelginnar í 200 sjómílur.

Það er útilokað að þau yfirráð kæmu ósködduð út úr aðildaviðræðum við Evrópusambandið. Ákvæði Rómarsáttmálans, hins upphaflega grundvölls Evrópusambandsins koma einfaldlega í veg fyrir það“.

Virðingarfyllst,

f.h. Landssambands smábátæigenda

Arthur Bogason formaður

**Landssamtök
sauðfjárbænda**

Alþingi
Erindi nr. P 137/457
komudagur 29.6.2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Alþingi
150 Reykjavík

Reykjavík 24.06.2009

Efni: Tillögur til þingsályktunar á 137. löggjafarþingi um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (38. mál) og um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu (54. mál).

Stjórn Landssamtaka sauðfjárbænda fjallaði um ofangreindar tillögur á fundi sínum þann 23. júní síðastliðinn. Landssamtök sauðfjárbænda eru andsnúin aðild Íslands að Evrópusambandinu og leggja til að Alþingi samþykki hvoruga ofangreindra tillagna.

Aðalfundur samtakanna í apríl síðastliðnum samþykkti jafnframt ályktun þar sem lýst er eindreginni andstöðu við aðild Íslands að ESB og aðildarviðræðum við sambandið er hafnað.

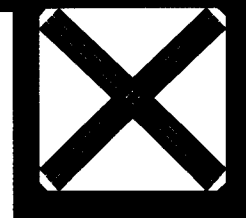
Efnislega lýsa samtökin yfir stuðningi við umsögn Bændasamtaka Íslands um tillögurnar sem send hefur verið utanríkismálanefnd og taka undir þau atriði sem þar koma fram í greinargerð.

Virðingarfyllt
f.h. Landssamtaka sauðfjárbænda

Sigurður Eypórsson
framkvæmdastjóri

Landssamtök sauðfjárbænda
Bændahöllinni við Hagatorg, 107 Reykjavík
sími 563 0350 – fax 562 8290 – netfang: ls@bondi.is - www.saudfe.is

Alþingi
Erindi nr. P 137/155
komudagur 10.6.2009

Reykjavík, 10. júní 2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10, Reykjavík

54. mál

Lýðræðissetrinu hafa borist til umsagnar frá utanríkismálanefnd Alþingis tillögur til þingsályktunar, er varða aðild að Evrópusambandinu.

Lýðræðissetrið heldur að mönnum raðvali og sjóðvali. Í sjóðvali kemur fram, hversu mikið kapp menn leggja á mál og afbrigði máls. Þar má hafa allt undir, það er að segja allar hliðar máls og málefnis. Í raðvali er skýrt, hvernig menn taka eitt afbrigði máls fram yfir annað. Það truflar ekki, þótt afbrigðin séu allmörg.

Menn sækjast eftir festu í efnahagsmálum. Verslunarráð vildi, að Ísland leitaði hennar í Efnahagsbandalagi Evrópu 1961, en nú vill Viðskiptaráð fá hana í Evrópusambandinu. Í greininni Að loknum fjármálasviptingum er bent á sjóðval til að fá festu, óháð Evrópusambandinu.

Helsta þolraun stjórnvalda frá því um 1930 til þessa dags hefur verið að bregðast við hagsveiflum úti í heimi og árferðissveiflum innanlands. Oft hafa orðið stjórnarvandræði. Vandræðin hafa í stuttu máli helst verið þau, annars vegar, að ekki hefur tekist að hafa hóf á umsvifum og eyðslu eða það hefur verið gert með heldur ósveigjanlegum hætti, og hins vegar, að það hefur þvælst fyrir mönnum að skipa kjörum almennings og skilyrðum atvinnurekstrar eftir framangreindum sveiflum. Ástæða er til að ætla, að með raðvali og sjóðvali verði sveiflurnar eðlileg viðfangsefni, menn tækju til óspilltra málanna, og vinnubrögðin gerðu ljóst, hversu mjög menn beita sér, þau yrðu sem sagt gegnsæ („óspillt“).

Þetta verður ekki skýrt nema í lengra máli, eins og reyndar stendur til, en fá má hugmynd í nýlegum Morgunblaðsgreinum (sjá heimasíðu Lýðræðissetursins). Greinarnar skýra reyndar lítið sem ekki það, sem lýtur að mótun launakjara; þar kemur raðval við sögu sem leiðarhnoða. Skilning á sjóðvali og raðvali yfirleitt má fá í ritinu Lýðræði með raðvali og sjóðvali. Á heimasíðu Lýðræðissetursins er bent á, hvernig beita má sjóðvali í ýmsum málum, svo að saman fari hóf og sveigjanleiki.

Rætt hefur verið við þingmenn og varþingmenn til að kynna sjóðval. Í mars hafði verið talað við alla, sem ástæða var til. Málinu var frestað vegna kosninganna. Vegna ráðgerðs sjóðvals um fiskveiðistjórn og rammaáætlun stendur til að tala við þá, sem eru nýir.

Virðingarfyllst,

fyrir hönd Lýðræðissetursins

Þjón P. Stefánsson

LÆKNAFÉLAG ÍSLANDS

ICELANDIC MEDICAL ASSOCIATION

Alþingi
Erindi nr. P 137/219
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Kópavogi, 15. júní 2009

54. mál

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu

Stjórn Læknafélags Íslands (LÍ) þakkar fyrir að vera beðin um umsögn um ofangreind mál.

Nýlega skilaði stjórn LÍ til Heilbrigðisráðuneytisins umsögn sinni um drög að tillögu að tilskipun um rétt sjúklinga til þess að sækja heilbrigðisþjónustu til annarra Evrópusambandsríkja. Í umsögn félagsins koma fram að það telur hag sjúklinga, heilbrigðisstarfsmanna og þess opinbera betur borgið með samþykkt tilskipunarinnar.

Í ljósi þessarar niðurstöðu er það mat félagsins að eðlilegt skref sé að kanna með viðræðum hvaða áhrif möguleg Evrópusambandsaðild myndi hafa fyrir íslenskt heilbrigðiskerfi.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Læknafélags Íslands

Birna Jónsdóttir
formaður

Alþingi
Erindi nr. p 137/170
komudagur 12.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 12. júní 2009.

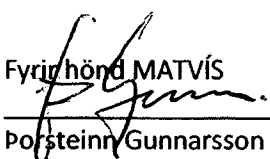
Umsögn um þingmál 38, aðildarumsókn að Evrópusambandinu, og þingmál 54, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Fyrst ber að gera smá leiðréttingu. MATVÍS er núna Matvæla- og veitingafélag Íslands. Fyrrum aðildarfélag Matvæla- og veitingasambands Íslands sameinuðust í eitt félag árið 2006.

Þingmál 38. Það ber að fagna að frumvarp þetta er komið fram og vonandi fær það hraða og jákvæða meðferð í þinginu þannig að ríkisstjórnin geti lagt inn umsókn um aðild að Evrópusambandinu.

Varðandi þingmál 54, er ekki annað að sjá en það sé sett fram til þess eins að tefja aðildarumsókn og halda okkur enn lengur í fjöturum gagnlítils gjaldmiðils, sem að íslenska krónan er sannarlega.

Fyrirhönd MATVÍS

Þorsteinn Gunnarsson

Alþingi
Erindi nr. P 137/197
komudagur 16.6 2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Sigrún Brynja Einarsdóttir
nefndarritari
Alþingi v/Austurvöll
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15. júní 2009
2009060007/42-1-3
TB
jgo/tb

Aðild að Evrópusambandinu

Vísað er til bréfs frá utanríkismálanefnd Alþingis, dags. 2. júní sl., þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um tvær tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu, 38. mál aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Eins og nöfn þingsályktunartillagnanna benda til gengur fyrri tillagan, 38. mál, lengra þar sem ríkisstjórnin óskar eftir umboði til að sækja beint um aðild að Evrópusambandinu og að loknum viðræðum við sambandið yrði haldin þjóðaratkvæðagreiðsla um væntanlegan aðildarsamning. Í athugasemdum við þingsályktunartillöguna er gert ráð fyrir viðtæku samráði við hagsmunaaðila og grundvallarhagsmunir Íslands eru settir fram. Fagleg viðræðunefnd við ESB verður skipuð af ríkisstjórn Íslands. Henni til fulltingis verður breiður samráðshópur fulltrúa hagsmunaaðila. Gert er ráð fyrir að Alþingi setji á fót sérstaka Evrópunefnd Alþingis með fulltrúum allra stjórnmalaflokka er fari með samskipti við viðræðunefnd vegna ESB.

Síðari tillagan, 54. mál, gengur út á að undirbúa mögulega umsókn um aðild að Evrópusambandinu. Þar er gert ráð fyrir að fela utanríkismálanefnd Alþingis að undirbúa mögulega umsókn um aðild. Nefndinni yrði falið að gera grein fyrir mikilvægustu hagsmunum Íslands og vinna vegvísi að mögulegri aðildarumsókn þar sem umfjöllun um öll álitamál varðandi aðildarviðræðurnar kæmu fram og einnig skuli fjallað um ráðstafanir í tengslum við staðfestingu mögulegs aðildarsamnings. Í greinargerð er farið yfir hvaða þætti þarf að skoða s.s. hugsanlegar stjórnarskrárbreytingar, hverjir eru helstu hagsmunir Íslands, lýðræðislegar umræður og upplýsingagiöf. Ekki er lagt beint til að þjóðaratkvæðagreiðsla skuli haldinn um hugsanlegan samning né heldur er fastlagt að þjóðaratkvæðagreiðsla skuli ákvarða hvort sækja eigi um aðild eða ekki heldur er það eitt af þeim málum sem koma fram í framangreindri vinnu.

Framangreindar tillögur fjalla fyrst og fremst um hvort og þá með hvaða hætti skuli sótt um aðild að Evrópusambandinu og hvaða málflokkar hafa mest vægi verði það gert. Náttúrufræðistofnun Íslands starfar samkvæmt þeim lögum og reglum sem stofnuninni eru

sett og í umboði umhverfisráðuneytisins, ríkisstjórnar Íslands og Alþingis. Stofnunin hefur því ekki sjálfstæða skoðun á aðild að Evrópusambandinu.

Náttúrufræðistofnun tekur eftir því í báðum tillögum að frekar lítið er fjallað um náttúrufræði og náttúruvernd þrátt fyrir að þessi málaflokkar séu ekki hluti af EES samningnum og verði því hluti af því sem „semja“ þarf um sérstaklega. Með umfang aðildarumsóknar í huga og séð í ljósi hlutverks Náttúrufræðistofnunar Íslands telur stofnunin eðlilegra að mæla með tillögu ríkisstjórnarinnar um skipun nefnda, fagleg nefnd og sérstök Evrópunefnd Alþingis, en að fela utanríkismálanefnd Alþingis umsjón með málinu enda málið mjög víðfemt.

Náttúrufræðistofnun telur að náttúruvernd og sjálfbær nýting náttúruauðlinda svo og aðgengi allrar þjóðarinnar að auðlindum landsins eigi að vera meðal grundvallarhagsmuna Íslendinga en það er ekki til að mynda í þingsályktunartillögu ríkisstjórnarinnar.

Náttúrufræðistofnun Íslands telur afar mikilvægt, sækja Ísland um aðild að Evrópusambandinu, að leitað verði til stofnunarinnar um upplýsingar og faglega ráðgjöf um mál sem snúa að henni og snerta sjálfbæra nýtingu og náttúruverndarmál.

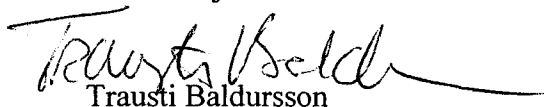
Náttúrufræðistofnun hefur viðtæka reynslu á sviði samskipta á alþjóðavettvangi. Innan stofnunarinnar er að finna yfirgripsmikla þekkingu á sviði náttúrufræðirannsókna og þar með innsýn í stöðu og þarfir þessa málaflokks á Íslandi og til hvers er ætlast af Evrópusambandinu vegna innleiðingu Evróputilskipana á sviði náttúrufræða og náttúruverndar. Stofnunin hefur á að skipa starfsfólki sem hefur áratuga reynslu og þekkingu á stjórnsýslulegum samskiptum og regluverki Norðurlanda og Evrópusambandsins á sviði náttúrufræðirannsókna og náttúruverndar.

Að mati Náttúrufræðistofnunar er margt í löggjöf Evrópusambandsins sem yrði til verulegra bóta fyrir náttúrufræði og náttúruvernd verði af inngöngu Íslands í Evrópusambandið. Til að skýra málið frekar er meðfylgjandi bréf Náttúrufræðistofnunar Íslands, dags. 19. mars sl., til nefndar um þróun Evrópumála á vegum forsætisráðuneytisins.

Virðingarfyllst

Jón Gunnar Ottósson
forstjóri

Trausti Baldursson

Meðf: Bréf Náttúrufræðistofnunar Íslands til Forsætisráðuneytisins, dags. 19. mars 2009.

AFRIT

Forsætisráðuneytið
Sturla Sigurjónsson
ritari nefndar um þróun Evrópumála
Stjórnarráðshúsinu v/Lækjargötu
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 19. mars 2009
2009020005/52-2
TB/JGO

Vísað er til bréfs frá nefnd um þróun Evrópumála, dags. 3. febrúar sl., þar sem lagðar eru fram nokkrar spurningar til ýmissa hagsmunaaðila, samtaka, fyrirtækja og stofnana vegna hugsanlegrar umsóknar Íslands um aðild að Evrópusambandinu. Nefndin miðar m.a. að því að fá upplýsingar um sértæka hagsmuni hvers hagsmunaaðila sem aðild varðar. Beðist er velvirðingar á síðbúnu svari Náttúrufræðistofnunar Íslands.

Umsögn

Hlutverk Náttúrufræðistofnunar Íslands samkvæmt lögum er að stunda undirstöðurannsóknir í dýrafræði, grasafræði og jarðfræði landsins og annast skipulega heimildasöfnun um náttúru Íslands og skráir hana á kerfisbundinn hátt. Stofnunin varðveitir niðurstöður og eintök í fræðilegum söfnum og veitir sem best yfirlit um náttúru landsins m.a. með kortagerð. Eitt af meginverkefnum stofnunarinnar er að leiðbeina um landnotkun og hóflega nýtingu náttúruauðlinda og meta útbreiðslu og verndarstöðu tegunda og vistkerfa, verndargildi þeirra og annarra náttúruminja.

Náttúruverndarlöggjöf Evrópusambandsins er ekki hluti af EES samningnum. Gangi Ísland í Evrópusambandið mun það væntanlega hafa mikil áhrif á starfsemi Náttúrufræðistofnunar Íslands. Þær tilskipanir sem munu hafa mest áhrif eru tilskipun um vernd náttúrulegra vistgerða/búsvæða, svo kallað „Habitat directive” (Council Directive 92/43/EEC/1992) og tilskipun um vernd villtra plöntu- og dýrategunda, svo kallað "Bird directive" (Council Directive 79/409/EEC) frá árinu 1979. Fyrirgreindar tilskipanir, sem fela m.a. í sér stranga tegundavernd, eru kjölfestan í náttúruverndarlöggjöf Evrópusambandsins og náttúruverndaráætlun þess, "Natura 2000". Náttúruverndaráætlunin kveður á um lögbundna skyldu aðildarríkja til að koma upp heildstæðu neti friðlanda, sem ná til allra aðildarríkja til að tryggja verndun tiltekinna vistgerða og tegunda dýra og plantna og búsvæða þeirra. Gangi Ísland í Evrópusambandið þarf það að skaffa margvísleg og ítarleg náttúrufarsgögn, m.a. um stofnstærðir og útbreiðslu tiltekinna dýra og plantna og verndarstöðu þeirra hér á landi, um tilteknar vistgerðir, útbreiðslu og verndarstöðu þeirra. Jafnframt að friða tilteknar tegundir og vistgerðir og tilnefna svæði samkvæmt fyrirfram ákveðnum viðmiðum til náttúruverndaráætlunarinnar, "Natura 2000". Tilnefningu svæðis þurfa að fylgja margvísleg og ítarleg náttúrufarsgögn, sem lögð eru til grundvallar samþykkis eða synjunar. Ísland fengi

6 ára frest til að klára þetta mál, þ.e. að ljúka friðlýsingum tegundanna og vistgerðanna og koma upp neti friðlanda sem fullnægi kröfum náttúruverndaráætlunarinnar og verði hluti af sameiginlegu neti friðlanda aðildarríkjanna. Sex ár eru skammur tími í ljósi áberandi gagnaskorts sem stafar af lítilli áherslu hér á landi á þessi mál á undanförunum árum og áratugum. Það kæmi fyrst og fremst í hlut Náttúrufræðistofnunar að afla umræddra náttúrufarsgagna, bæði hvað varðar tegundir dýra og plantna og vistgerða. Stofnunin þyrfti vernlega aukin fjárframlög frá því sem nú er til þess að sinna þessum auknu kröfum um áreiðanleg gögn með fullnægjandi hætti. Náttúruverndarlöggjöf Evrópusambandsins mun því væntanlega hafa veruleg áhrif á starfsemi Náttúrufræðistofnunar verði sótt um aðild.

Framangreind vinna tengist einnig öðrum tilskipunum sem munu gera auknar kröfur til skipulegrar vinnu á sviði náttúruvannsóknna og vöktunar á Íslandi s.s. vatnatilskipun Evrópusambandsins (Directive 2000/60/EC), sem aðeins er innleidd hér á landi núna að hluta til og tilskipun Evrópusambandsins um "Environmental Liability" (Directive 2004/35/EC).

Svör við spurningum:

Hvaða áhrif teljið þið að ESB aðild myndi hafa á viðeigandi hagsmuni eða verksvið?

Svar: Aðild að Evrópusambandinu myndi væntanlega hafa þau áhrif á störf Náttúrufræðistofnunar Íslands að stofnuninni yrði gert skylt að ljúka ákveðnum verkefnum innan tiltekins tíma, sem lúta að kerfisbundinni skráningu lífríkis, rannsóknum á stofnstærðum tegunda, útbreiðslu og verndarstöðu vistgerða og tegunda og vöktun lykilþátta í náttúru landsins. Jafnframt myndi aðildin styrkja náttúruvernd almennt hér landi og eftirlit með því að umhverfislöggjöfinni sé framfylgt með fullnægjandi hætti, sbr. t.d. framkvæmd laga um mat á umhverfisáhrifum áætlana og framkvæmda.

Hvaða hluti laga og reglna ESB hefðu jákvæð áhrif?

Svar: Tilskipanir sem myndu hafa mest jákvæð áhrif eru eins og áður segir „Habitat directive“, Bird directive“ og vatnatilskipunin auk annarra eins og t.d. tilskipuninni um "Environmental liability". Í síðast nefndu tilskipuninni eru t.d. gerðar kröfur um að upplýsingar um náttúruna og vöktun séu af það miklum gæðum að hægt sé að gera aðila ábyrga fyrir og ráða bót á umhverfisspjöllum. Jákvæð áhrif felast fyrst og fremst í betri og sambærilegri aðferðafræði og forvörn sem felst í náttúruverndaráætluninni, "Natura 2000".

Hvaða hluti laga og reglna ESB hefðu neikvæð áhrif?

Svar: Erfitt er að benda á Evrópusambandslög eða reglur sem hafa bein neikvæð áhrif og lúta að undirstöðurannsóknum á náttúru Íslands, vöktun hennar eða að náttúruverndarmálum yfirleitt. Lög og reglur Evrópusambandsins myndu áreiðanlega hafa í för með sér aukinn kostnað, sem stafar af því að Ísland er langt á eftir aðildarríkjum Evrópusambandsins í undirstöðurannsóknum á náttúru landsins, skipulegri skráningu hennar og vöktun. Auðvelt er að rökstyðja að aukinn kostnaður skili sér fljótt í auknu hagræði vegna framkvæmdar annarrar löggjafar s.s. vegna skipulagsmála, mats á umhverfisáhrifum áætlana og framkvæmda. Hér er því um kost að ræða, en ekki ókost.

Hefur verið tekin afstaða til aðildar Íslands að Evrópusambandinu?

Ef svo er, hver er hún?

Svar: Náttúrufræðistofnun starfar samkvæmt þeim lögum og reglum sem stofnuninni eru sett og í umboði umhverfisráðuneytisins, ríkisstjórnar Íslands og Alþingis. Stofnunin hefur því ekki sjálfstæða skoðun á aðild að Evrópusambandinu. Að því sögðu er það mat stofnunarinnar að margt í löggjöf Evrópusambandsins sem snýr að náttúrunni og náttúruvernd

og Íslandi bæri að innleiða yrði til verulegra bóta með lögfestingu hér á landi. Stofnunin bendir þó á að það er fátt sem komið gæti í veg fyrir að Ísland taki löggjöf Evrópusambandsins á sviði náttúruverndarmála og umhverfissvöktunar til fyrirmyndar og innleiða í íslenska löggjöf með eða án aðildar. Í því sambandi er vert að hafa í huga að náttúruverndarlöggjöf Evrópusambandsins á að verulegu leyti rætur að rekja til Bernarsamningsins um verndun villtrar náttúru í Evrópu sem Evrópusambandið, einstök aðildarríki þess og Ísland eru aðilar að. Hér á landi hefur minni áhersla verið lögð á að framfylgja þessum grundvallar samningi á sviði náttúruverndar, en í ríkjum Evrópusambandsins. Það myndi áreiðanlega breytast með aðild að sambandinu.

Virðingarfyllt

Jón Gunnar Ottósson
forstjóri

Trausti Baldursson

Nefndasvið Alþingis
Utnaríkismálanefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 15. júní 2009

Efni: Umsögn Neytendasamtakanna um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu (38. og 54. mál).

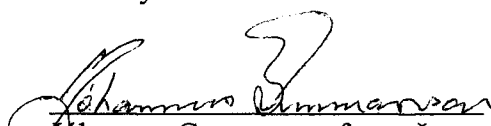
Á síðasta þingi Neytendasamtakanna sem haldið var 19.-20. september sl. var samþykkt svohljóðandi ályktun um hugsanlega aðild að Evrópusambandinu: „Þing Neytendasamtakanna telur tímabært að við látum reyna á það með aðildarviðræðum hvort hægt sé að ná viðunandi samningum í málum er varða sjávarútveg og landbúnað. Ljóst er að hagsmunir heimilanna í þessu máli eru það miklir að ekki er ástæða til bíða lengur að láta reyna á þessa þætti með aðildarviðræðum. Það yrði að sjálf-sögðu þjóðin sem tæki lokaákvörðun um ESB aðild í þjóðaratkvæðagreiðslu þegar samningar liggja fyrir.”

Að mati Neytendasamtakanna hafa neytendur mikilla hagsmuna að gæta varðandi aðild að ESB. Evrópufræðasetrið á Bifröst vann á síðasta ári skýrslu fyrir Neytendasamtökin undir heitinu „Hverju myndi ESB aðild breyta fyrir íslenska neytendur?“. Niðurstaða skýrslunnar var m.a. sú að verðlag hér á landi, sérstaklega á matvælum, myndi lækka verulega auk þess sem vextir myndu lækka töluvert. Sjá nánar fréttatilkynningu og skýrslu á heimasíðu Neytendasamtakanna.

Í ljósi þess ástands sem hér hefur skapast í kjölfar bankahrunsins telja Neytendasamtökin brýnt að leitað verði eftir aðildarviðræðum eins fljótt og kostur er.

Skýrslan ásamt fréttatilkynningu verður send í prentuðu formi ásamt frumriti þessa bréfs.

Virðingarfyllt
f.h. Neytendasamtakanna

Jóhannes Gunnarsson formaður

Reykjavík 10. apríl 2008

Fréttatilkynning

Hverju myndi ESB aðild breyta fyrir íslenska neytendur?

Evrópufræðasetrið við Háskólann við Bifröst hefur unnið skýrslu fyrir Neytendasamtökin „Hverju myndi ESB aðild breyta fyrir íslenska neytendur?“ Í skýrslunni eru skoðaðir kostar og gallar og þeir metnir út frá hagsmunum íslenskra neytenda.

Helstu niðurstöður eru:

- Með aðild að ESB yrði Ísland um leið aðili að tollabandalagi ESB. Því myndu þeir tollar sem enn eru milli Íslands og ESB landanna falla niður og munar þar mestu um landbúnaðarvörur. Þetta myndi skila sér í lægra verði á þessum vörum. Tollar gagnvart ríkjum utan ESB gætu í sumum tilvikum hækkað.
- Með aðild að tollabandalaginu myndu netviðskipti við fyrirtæki innan ESB verða ódýrari og einfaldari. Slíkt myndi auka samkeppni gagnvart ýmsum innlendum fyrirtækjum.
- Ljóst er að samhliða aðild þyrfti að endurskipuleggja íslenskan landbúnað á sama hátt og Svíar og Finnar gerðu áður en þessi lönd gengu í ESB. Draga þyrfti úr stuðningi við íslenskan landbúnað en nú er sá stuðningur með því hæsta sem gerist. Það er hins vegar ljóst að við eigum góða möguleika að ná samningum varðandi stuðning við innlendan landbúnað miðað við þá samninga sem Finnar náðu fram, þar sem allt Ísland fellur undir skilgreiningu um landbúnað á harðbýlu svæði eða heimsskautalandbúnað. Vegna þessa eru möguleikar á að fá meiri styrki til íslensks landbúnaðar frá ESB en lönd sunnar í álfunni fá. Einnig er mögulegt að íslensk stjórnvöld fengju heimild til að styrkja landbúnað sinn meira en gildir um önnur lönd innan ESB.
- Talið er að matvælaverð geti lækkað um allt að 25% með inngöngu Íslands í ESB.
- Með aðild að myntbandalagi ESB má gera ráð fyrir að vextir á íbúðarlánnum myndu lækka töluvert. Erfitt er hins vegar að segja til um hve mikil sú lækkun yrði. Minnt er á að hvert prósentustig hefur mikla þýðingu fyrir heimilin.

- Með aðild að ESB og myntbandalaginu myndi viðskiptakostnaður lækka og ætti slíkt að leiða til lægra vöruverðs.
- Ætla má að með aðild myndu viðskipti og fjárfestingar erlendra aðila aukast hér á landi og þar með yrði samkeppnin meiri.
- Með aðild að ESB myndu Íslendingar geta sótt í ýmsa sjóði sem ekki er mögulegt í dag. Þar má nefna styrki til landbúnaðar og til byggðamála. Einnig yrði samstarf við lönd ESB öflugra á ýmsum sviðum eins og í mennta- og menningarmálum, rannsóknum og félagsmálum.

Rétt er að taka fram að Neytendasamtökin eru ekki með þessari skýrslu að taka afstöðu hvort við eigum að sækja um aðild að Evrópusambandinu. Neytendasamtökin vilja hins vegar leggja sitt að mörkum til að fram fari opinská og málefnaleg umræða um kosti og galla slíkrar aðildar og er skýrslan framlag samtakanna til þeirrar umræðu.

Alþingi
Sigrún Brynja Einarsdóttir
Kirkjustræti
150 Reykjavík - stofnanir

NEYTENDASTOFA

Reykjavík, 12.06.2009
Tilv. 2009/1017 - 0.0.01
TA

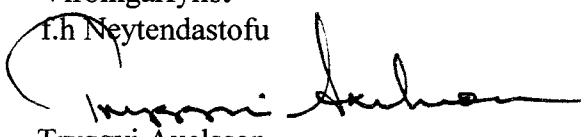
Efni: Umsögn Neytendastofu - umsókn um aðild að Evrópusambandinu 38. og 54. mál

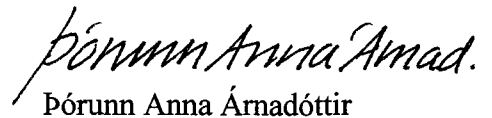
Neytendastofa þakkar fyrir bréf yðar dags. 2. júní s.l. þar sem óskað er eftir umsögn hennar um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu (38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu). Með bréfi þessu vill Neytendastofa leggja fram upplýsingar og umsögn varðandi framangreind mál.

Neytendamál er að finna í viðauka 19 við samninginn um Evrópska efnahagssvæðið. Í viðaukanum er að finna vel flestar ef ekki allar tilskipanir sem gilda um réttindi og öryggi neytenda á EES-svæðinu og hafa þær verið lögleiddar hér á landi. Viðtæk réttareining er því nú þegar milli Íslands og annarra ríkja Evrópusambandsins á sviði neytendamála að því er varðar lagaleg réttindi þeirra í viðskiptum og öryggi fyrir líf og heilsu neytenda. Auk þess tekur Neytendastofa virkan þátt í samstarfi eftirlitsstjórnvalda á Evrópska efnahagssvæðinu eins og skylt er að gera samkvæmt reglum og ákvæðum tilskipana og alþjóðaskuldbindingum Íslands samkvæmt EES-samningnum. Á nokkrum málefnasviðum gilda þó ekki reglur Evrópusambandsins hér á landi eins og kunnugt er. Hér má nefna til að mynda frelsi til innflutnings á búvörum. Ísland fellur auk þess utan við sameiginlegt tollabandalag með þeim áhrifum að í mörgum tilvikum eru gjalddöku á neytendavörum hér á landi hagað með öðrum hætti en gildir samkvæmt reglum Evrópusambandsins.

Í þingsályktunartillögunum er lagt til að hafinn verði undirbúningur að viðræðum um aðild að Evrópusambandinu þó með ólíkum hætti sé. Neytendastofa telur að hvor leiðin sem verði valin þá sé samkvæmt framansögðu ljóst að verulegur hluti af löggjöf Evrópusambandsins er varðar neytendamál er nú þegar lögfestur hér á landi og má því ætla að aðildarumsókn hafi ekki mikil efnisleg áhrif á réttarstöðu neytenda samkvæmt gildandi rétti. Meðfylgjandi er einnig nýlegur upplýsingabæklingur sem gefinn hefur verið út um réttindi neytenda á Evrópska efnahagssvæðinu.

Virðingarfyllst
f.h. Neytendastofu

Tryggvi Axelsson
Forstjóri

Þórunn Anna Árnadóttir

Alþingi
Erindi nr. P 137/196
komudagur 16.6.2009

ORKUSTOFNUN

Grensásvegur 9
108 REYKJAVÍK
os@os.is

Sími - 569 6000
Fax - 568 8896
http://www.os.is

Alþingi - Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15. júní 2009
Tilvísun: 2009060004
Bréfalykill: 50.11

Efni: Umsögn Orkustofnunar um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu, 38. mál og 54. mál.

Orkustofnun hefur borist erindi utanríkismálanefndar Alþingis, dags. 2. júní 2009, þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu. Nánar tiltekið 38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu, og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu. Orkustofnun hefur kynnt sér efni framangreindra tillagna og gerir eftirfarandi athugasemdir.

Í greinargerð með tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, 38. mál, segir m.a. að viðtækt samráð verði haft við hagsmunaaðila um samningsmarkmið fyrir viðræðurnar á ýmsum sviðum, svo sem sjávarútvegs-, landbúnaðar- og byggðamála, á sviði almannabjónustu, umhverfis- og jafnréttismála og gjaldmiðilsmála, og leitast við að ná sem breiðastri samstöðu um umræðugrundvöll viðræðnanna. Þá segir síðar í greinargerðinni að meðal grundvallarhagsmuna Íslands er að tryggja forræði þjóðarinnar yfir vatns- og orkuauðlindum og ráðstöfun þeirra. Telur Orkustofnun að til að ná fram því markmiði að gæta grundvallarhagsmuna Íslands um að tryggja forræði þjóðarinnar yfir vatns- og orkuauðlindum og ráðstöfum þeirra beri að tryggja samráð við hagsmunaaðila sem og fagaðila á því sviði en hins vegar er hvergi í greinargerðinni getið um slíkt samráð við þá aðila, sbr. framangreind upptalning. Að mati Orkustofnunar er tilvísun til hagsmunaaðila á sviði umhverfismála ekki það viðtæk að slíkt taki einnig til hagsmunaaðila á sviði orku- og auðlindamála. Að öðru leyti gerir Orkustofnun ekki athugasemdir við tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, 38. mál.

Í 1. tölul 1. mgr. tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál, segir að utanríkismálanefnd beri að setja saman greinargerð um mikilvægustu hagsmuni Íslands í aðildarviðræðum við Evrópusambandið án þess þó að tilgreina nánar hverjir þessir hagsmunir eru. Í greinargerð segir hins vegar að með tillögunni er lagt til að utanríkismálanefnd verði falið það hlutverk að tryggja að meginhagsmunir Íslands í aðildarviðræðum við Evrópusambandið hafi fengið fullnægjandi faglega umfjöllun áður en ákvörðun um aðildarumsókn er tekin. Þá segir í greinargerðinni að enn eigi eftir að vinna þó nokkra undirbúningsvinnu áður en aðildarumsókn yrði lögð fram. Er lagt til að í niðurstöðum utanríkismálanefndar skuli huga sérstaklega að fullveldi þjóðarinnar, sjávarútvegshagsmunum, m.a. réttindum innan fiskveiðilögsögu og hlutdeildar í flökkustofnum ásamt áhrifum á fiskveiðistjórnun. Jafnframt skal huga að fæðuöryggi þjóðarinnar og sérstöðu íslensks landbúnaðar, stöðu íslenskrar þjóðmenningar og þjóðtungu og einhliða úrsagnarrétti þjóðarinnar úr Evrópusambandinu. Þá verði fjallað um gerð stöðuleikasamnings við Evrópska seðlabankann til að tryggja stöðugt gengi krónunnar.

Orkustofnun telur að við framangreinda vinnu beri að auki að gera sérstaka grein fyrir mikilvægi orku- og auðlindamála. Telur stofnunin að orku- og auðlindamál séu það mikilvægur þáttur í íslensku þjóðfélagi að nauðsynlegt sé að taka fullt tillit til þeirra hagsmuna við undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu. Við slíka vinnu verði einnig að tryggja samráð við hagsmunaaðila og fagnar Orkustofnun því að í greinargerðinni sé lagt til slíkt samráð. Þá telur Orkustofnun að í viðræðunefnd Íslands við Evrópusambandið, sem í greinargerðinni er lagt til að komið verði á fót, verði tryggð aðkoma, eða samráð, við hagsmunaaðila sem og fagaðila á sviði orku- og auðlindamála.

Í 2. tölul. 1. mgr. tillögunnar er lagt til að utanríkismálanefnd vinni vegvísi að mögulegri aðildarumsókn sem taki til umfjöllunar öll álitamál varðandi upphaf aðildarviðræðna og hvernig að þeim skuli staðið, auk þess að fjalla um nauðsynlegar ráðstafanir í tengslum við staðfestingu mögulegs aðildarsamnings. Orkustofnun telur að við slíka undirbúningsvinnu verði að taka fullt tillit til sérstöðu Íslands varðandi orku- og auðlindamál. Ítrekar Orkustofnun að Ísland er á margan hátt frábrugðin öðrum ríkjum Evrópusambandsins hvað varðar þau mál og má nefna sem dæmi að landið er einangrað og ótengt öðrum raforkukerfum auk þess sem hér er á landi er hlutfall endurnýjanlegra orkugjafa í orkunotkun einstakt í samanburði við ríki Evrópusambandsins. Þá hefur Ísland fengið sérstöðu sína viðurkennda á þessu sviði með undanþágum vegna samningsins um Evrópska efnahagssvæðið. Má nefna sem dæmi tilskipanir um orkunýtni bygginga, gasmarkað, lífelfsneyti og samvinnslu hita og rafmagns svo dæmi séu tekin. Þá var Íslandi einnig veitt heimild til undanþágu frá einstökum ákvæðum tilskipunar um innri raforkumarkað. Telur Orkustofnun mikilvægt að við undirbúning að mögulegri umsókn um aðild að Evrópusambandinu, sem og við hugsanlegar aðildarviðræður, sé gætt að þessari sérstöðu Íslands og þeim undanþágum sem Ísland hefur nú þegar verið veitt frá löggjöf Evrópusambandsins í gengum samninginn um Evrópska efnahagssvæðið. Að öðru leyti gerir Orkustofnun ekki athugasemdir við tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál.

Orkustofnun ítrekar almennt mikilvægi þess að við undirbúning aðildarumsóknar að Evrópusambandinu sé tryggt að gætt verði hagsmuna Íslands hvað varðar orku- og auðlindamál og gætt verði að samráði við fagaðila sem og hagsmunaaðila. Orkustofnun vekur einnig athygli utanríkismálanefndar á lögbundið hlutverk stofnunarinnar, sem er m.a. samkvæmt sérlögum um stofnunina, að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um orkumál og önnur auðlindamál sem stofnuninni eru falin með lögum og veita stjórnvöldum ráðgjöf og umsagnir um þau mál. Auk sérþekkingar á orku- og auðlindamálum hefur safnast hjá Orkustofnun þekking á sviði löggjafar Evrópusambandsins um orku- og auðlindamál. Í ljósi þessa er Orkustofnun reiðubúin til að veita ráðgjöf hvað varðar framangreind málefni verði þess óskað.

Lárus Ólafsson
lögfræðingur

Alþingi
Erindi nr. **P 137/151**
komudagur 10.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd,
Sigrún Brynja Einarsdóttir, nefndarritari
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 4. júní 2009

Tilvísun: 2009060504AT/--

Umsögn um tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu

Persónuvernd vísar til bréfs utanríkismálanefndar Alþingis, dags. 2. júní 2009, þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar um tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu (þskj. 54, 38. og 54. mál, 137. löggjafarþing).

Tillagan er svohljóðandi:

„Alþingi ályktar að fela utanríkismálanefnd Alþingis að undirbúa mögulega umsókn um aðild að Evrópusambandinu. Nefndinni er falið eftirfarandi hlutverk:

1. Að setja saman greinargerð um mikilvægustu hagsmuni Íslands í aðildarviðræðum við Evrópusambandið.
2. Að vinna veggvísni að mögulegri aðildarumsókn sem taki til umfjöllunar öll álitamál varðandi upphaf aðildarviðræðna og hvernig að þeim skuli staðið, auk þess að fjalla um nauðsynlegar ráðstafanir í tengslum við staðfestingu mögulegs aðildarsamnings.

Nefndin ljúki framangreindum verkefnum sem allra fyrst og eigi síðar en 31. ágúst 2009.“

Persónuvernd telur að aðild að Evrópusambandinu myndi ekki breyta þeim lögum sem nú gilda um meðferð persónuupplýsinga og persónuvernd. Tilskipanir á sviði persónuréttar hafa verið innleiddar í íslenskan rétt, einkum má nefna tilskipun nr. 95/46/EB, um vernd einstaklinga í tengslum við vinnslu persónuupplýsinga og um frjálsa miðlun slíkra upplýsinga. Evróputilskipunin er grundvallarréttarheimild á sviði evrópuréttar og markmið hennar er að tryggja samræmdar reglur og samræma persónuupplýsingavernd í öllum aðildarríkjum ESB. Þann

25. júní 1999 tók gildi ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar (ákvörðun nr. 83/99) um að fella tilskipun nr. 95/46/EB inn í EES-samninginn. Tilskipunin var síðan lögtekin með setningu laga nr. 77/2000, um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

Þrátt fyrir að lög og reglur ESB á sviði persónuréttar hafi verið innleiddar hér á landi vegna þeirra skuldbindinga sem íslenska ríkið undirgekkst vegna samningsins um Evrópska Efnahagssvæðið, og hefur verið fullgiltur með lögum nr. 2/1993, hefði aðild að ESB í för með sér að Persónuvernd ætti fulltrúa með full réttindi í þeim nefndum og vinnuhópum sem starfa á grundvelli persónuverndartilskipunar nr. 95/46/EB. Þar er mest um vert að fá fulla aðild að nefnd sem skipuð er fulltrúum aðildarríkjanna og aðstoðar framkvæmdastjórnina í málefnum tengdum persónuvernd.

Virðingarfyllt

Alma Tryggvadóttir
lögfræðingur

Alþingi
b.t. utanríkismálanefndar
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 18. júní 2009

0905169SA /GB
Málalykill: 089

**Efni: Umsögn um þál. um aðildarumsókn að ESB og þál. um undirbúning
mögulegrar umsóknar um aðild**

Vísað er til bréfs utanríkismálanefndar Alþingis, dags. 2. júní sl., þar sem óskað er umsagnar um ofangreindar þingsályktunartillögur (38. og 54. mál).

Í upphafi er rétt að taka fram að stjórn Sambands Íslenskra sveitarfélaga hefur hvorki tekið afstöðu til aðildarumsóknar né hvernig standa skuli að undirbúningi mögulegra aðildarviðræðna. Sambandið getur af þeirri ástæðu ekki tekið afstöðu til þeirra þingsályktunartillagna sem nú eru til umfjöllunar í utanríkismálanefnd Alþingis en ljóst er að skoðanir sveitarstjórnarmanna eru skiptar um mögulega aðild að ESB.

Í þessari umsögn er lögð áhersla á að gera grein fyrir helstu hagsmunamálum sveitarfélaga í mögulegum aðildarviðræðum og rökstyðja mikilvægi þess að sveitarfélög komi frá upphafi með beinum hætti að viðræðum, ef til kemur, og undirbúningi þeirra. Ef til aðildarviðræðna kemur er lögð áhersla á að sérstaða sveitarstjórnarstigsins umfram aðra hagsmunaaðila verði viðurkennd, enda er um að ræða annað stjórnsýslustig landsins.

Próunar- og alþjóðasvið sambandsins tók saman greinargerð í upphafi árs um áhrif Evrópusambandsaðildar á íslensk sveitarfélög sem lögð var fyrir stjórn sambandsins án þess að hún tæki efnislega afstöðu til málsins. Greinargerðin hefur þegar verið send utanríkismálanefnd. Í henni eru metin bein áhrif hugsanlegrar aðildar á sveitarstjórnarstigið. Helstu niðurstöður eru þær að ekki yrði um miklar viðbætur að ræða á löggjafarsviðinu frá því sem EES-samningurinn gerir ráð fyrir. Stærstu breytingarnar yrðu á sviði byggðamála þar sem aðild myndi opna fyrir aðgang að byggðasjóðum ESB og bjóða upp á ýmis sóknarfæri fyrir sveitarfélög í byggða- og atvinnuþróunarmálum. Með aðild fengju íslensk sveitarfélög einnig aðild að Héraðanefnd ESB.

1. Aðkoma sveitarfélaga að aðildarviðræðum

Hugsanleg aðild að Evrópusambandinu mun bæði hafa áhrif á starfsemi og afkomu sveitarfélaganna sjálfra og á íbúa og atvinnulíf í sveitarfélögum. Samband Íslenskra sveitarfélaga leggur því ríka áherslu á að fulltrúar sambandsins, f.h. allra sveitarfélaga, komi beint að ákvarðanatöku. Ríki og sveitarfélög hafa gagnkvæma hagsmuni af því að vinna saman að aðildarviðræðum og undirbúningi þeirra þannig að sú þekking sem er til staðar á báðum stjórnsýslustigum nýtist í viðræðunum og þátttöku í ESB samstarfinu ef til aðildar kemur.

Lögð er áhersla á að sveitarstjórnarstigið geti komið þekkingu sinni og sjónarmiðum að á öllum stigum aðildarviðræðna og við undirbúning þeirra. Til að tryggja þetta telur sambandið nauðsynlegt að það eigi fulltrúa í aðalsamninganefnd Íslands og auk þess aðild að undirhópum sem fjalla um samningskafla sem snerta sveitarfélög svo sem gerð er grein fyrir hér á eftir. Sú málsmeðferð sem viðhöfð var við skipun Evrópunefndar forsætis- og utanríkisráðherra má ekki endurtaka sig en þá var hafnað beiðni sveitarfélaganna um aðild að nefndinni með vísan til þess að fulltrúar stjórnmalaflokkanna í nefndinni ættu að gæta hagsmuna sveitarstjórnarstigsins.

Sambandið vill í þessu sambandi vekja athygli á skýrslu sem gerð var um reynslu sveitarfélagasambandanna í Austurríki, Finnlandi og Svíþjóð¹ af aðildarviðræðum þessara landa. Þar er aðal lærdómurinn talinn vera mikilvægi þess að koma eins fljótt og hægt er í viðræðuferlinu á samráði á jafnréttisgrundvelli milli allra hagsmunaaðila með sérstakri áherslu á samráð innan opinbera geirans, þ.e.a.s. milli sveitarstjórnarstigsins og ríkisvaldsins.

2. Um undirbúning aðildarviðræðna

Mikil þekking er á Evrópumálum innan Sambands íslenskra sveitarfélaga og Brussel-skrifstofu þess en undanfarna mánuði hefur sambandið lagt áherslu á að byggja upp þekkingu á byggðastefnu ESB til að undirbúa sveitarstjórnarstigið ef til aðildarviðræðna kemur. Byggðastefna ESB gerir ráð fyrir meiri aðkomu og forræði sveitarstjórna og héraða í atvinnu- og byggðamálum en tíðkast hefur hér á landi. Mikilvægt er að hraða flutningi byggðamála úr iðnaðarráðuneyti í samgönguráðuneytið, sem ríkisstjórnin hefur boðað, til að tryggja betri samhæfingu og markvissari undirbúning aðildarviðræðna, ef til kemur. Sambandið lýsir yfir vonbrigðum með að ákvæði þar að lútandi er ekki að finna í frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna tilfærslu verkefna innan Stjórnarráðs Íslands, sem hefur verið lagt fram á Alþingi.

Auk byggðamála er mikilvægt að sveitarstjórnarstigið komi beint að undirbúningi og aðildarviðræðum um sjávarútvegs- og landbúnaðarmál vegna mikilvægis þeirra málaflokka fyrir afkomu margra sveitarfélaga og atvinnulíf í þeim. Enn fremur hljóta sveitarfélögin að leggja áherslu á að eiga aðkomu að umhverfismálum, samgöngumálum, orkumálum, skattamálum og félags- og atvinnumálum. Sveitarfélög þyrftu enn fremur að hafa beina aðkomu að samningaviðræðum um stofnanamál vegna aðildar þeirra að Héraðanefnd ESB og hugsanlega Efnahags- og félagsmálanefndar Evrópu (ECOSOC) sem opinberir vinnuveitendur.

Samkvæmt reglum Evrópusambandsins geta umsóknarríki óskað eftir stuðningi vegna undirbúnings og aðlögunar fyrir fulla aðild að sambandinu (e. IPA). Þessi stuðningur getur verið með ýmsu móti en verulegur hluti snýr að undirbúningi fyrir þátttöku í byggðamálum Evrópusambandsins. Mikilvægt er að sveitarfélögin verði þátttakendur í viðræðum um þennan stuðning enda

¹ LOGON REPORT 2000, www.logon.eu

mun væntanlega mikið mæða á stjórnsýslu sveitarfélaga og samtaka þeirra í aðildarviðræðum.

Sambandið leggur jafnframt áherslu á að hraðað verði lögfestingu samskiptareglna ríkis og sveitarfélaga í samræmi við ákvæði stjórnarsáttmálans. Ef Ísland verður aðili að ESB skiptir miklu máli að skýrt verði kveðið á um samráð um ESB-málefni og kostnaðarmat Evrópulöggjafar sem varðar sveitarfélögin og að tryggt verði að sveitarfélögum verði tryggðar hæfilegar tekjur til að takast á við ný verkefni, t.d. á sviði umhverfismála.

3. Megináherslur í aðildarviðræðum

Á vettvangi Sambands íslenskra sveitarfélaga hefur ekki farið fram umræða um samningsmarkmið í mögulegum aðildarviðræðum. Í þessari umsögn er þ.a.l. útilokað að setja fram beinar áherslur sveitarfélaga ef ákveðið verður að hefja aðildarviðræður. Sambandið telur þó ástæðu til að vekja sérstaka athygli á nokkrum samningsköflum og benda á atriði í þeim sem telja verður að snerti sérstaklega hagsmuni íslenskra sveitarfélaga. Til hægðarauka eru ábendingar settar fram í röð með vísan til kaflanúmera í væntanlegum aðildarsamningi. Af þessu má ekki gagnálykta að ekki sé þörf á aðkomu sveitarfélaga að öðrum samningsköflum en á þessu stigi eru ekki forsendur til að fjalla sérstaklega um þá. Þetta á við um kafla á borð við 14. kafla um samgöngumál, 16. kafla um skattamál, 17. kafla um efnahags- og myntbandalagið, 19. kafla um félags- og atvinnumál, og 33. kafla um fjármál og fjárlög ESB.

Þar sem EES-samningurinn nær nú þegar til nánast allra gerða sem varða fjórfrelsið og samkeppnisrétt er ekki gert ráð fyrir að aðildarviðræður um fyrstu tíu kafla aðildarsamnings muni hafa mikil áhrif á sveitarfélögin. Þess ber þó að geta að ýmsar mikilvægar gerðir, m.a. tilskipun um þjónustuviðskipti, eru enn í innleiðingarferli hér á landi. Rétt er að benda á að ef aðild að ESB verður samþykkt mun það leiða til breytinga á lögum um sveitarstjórnarkosningar hvað varðar kosningarrétt og kjörgengi ESB-borgara sem búsettir eru hér á landi.

a. Landbúnaður og matvælaöryggi, 11. og 12. kafli

Þess má vænta að aðild að ESB muni hafa mikil áhrif á stöðu landbúnaðar hér á landi. Forystumenn bænda virðast almennt ekki sjá mikil sóknarfæri við það að ganga í bandalagið, enda hefur útflutningur landbúnaðarafurða verið óverulegur þáttur í atvinnugreininni og telja þeir óvíst hvort breyting verði þar á við hugsanlega inngöngu, þrátt fyrir aukið aðgengi að styrkjum, m.a. til markaðssetningar afurða. Bændur óttast einnig neikvæðar afleiðingar óhefts innflutnings fyrir afkomu stéttarinnar. Í tengslum við frumvarp um innleiðingu matvælalöggjafar ESB hefur einnig verið bent á mikla sérstöðu íslenskra búfjárfstofna sem geta verið viðkvæmir fyrir erlendum smitsjúkdómum. Loks hafa bændur og stjórnámálamenn bent á að skynsamlegt geti verið að fara fram á takmarkanir á rétti útlendinga til þess að eignast fasteignir hér á landi m.t.t. þess að viðhalda búsetu í sveitum.

Almennt hljóta sveitarfélögin að vera hlynnt því að íslenskur landbúnaður verði skilgreindur sem heimskautalandbúnaður og að styrkjakerfi gagnvart

Íslenskum bændum taki mið af legu landsins ef til aðildar kemur. Jafnframt hljóta sveitarfélögin að leggja áherslu á að matvælaöryggi sé tryggt. Sveitarfélögin hafa ekki mótað stefnu um það hvort óska eigi eftir takmörkunum á eignarhaldi á fasteignum en hafa ber í huga að slíkar takmarkanir í lögum hafa á liðnum árum verið felldar úr gildi gagnvart EES-borgurum. Af þeirri ástæðu er e.t.v. ólíklegt að slík undanþága nái fram að ganga.

Í tengslum við matvælalöggjöf ESB hafa sveitarfélögin lagst gegn því að taka upp svonefnt markaðseftirlit með innfluttum matvælum, sem er mun kostnaðarsamara en það eftirlit sem nú fer fram við tollafgreiðslu. Eðlilegt er að skoðað verði í aðildarviðræðum hvort hægt sé að fá tímabundna eða varanlega undanþágu frá því fyrirkomulagi vegna landfræðilegra aðstæðna.

Sveitarfélögin þurfa sérstaklega að byggja upp þekkingu á og eiga aðkomu að samningagerð um styrki vegna byggðapróunar á grundvelli landbúnaðarstefnu ESB (CAP). Samkvæmt reglugerð ESB um stuðning við dreifðar byggðir² er m.a. kveðið á um gerð svæðisbundinna áætlana á ýmsum sviðum þar sem gert er ráð fyrir aðkomu allra hagsmunaaðila. Drög að slíkum áætlunum, t.d. fyrir hvert starfssvæði landshlutasamtaka sveitarfélaga, þurfa að liggja fyrir þegar aðildarviðræður um 11. kafla hefjast. Í því tilfalli verður að teljast eðlilegt að gera ráð fyrir aðkomu fulltrúa allra sveitarfélaga á viðkomandi svæði sem og annarra hagsmunaaðila.

b. Sjávarútvegur, 13. kafli

Útgerð og fiskvinnsla skipta mörg sveitarfélög gríðarlegu máli. Sveitarfélögin hljóta því að leggja mikla áherslu á að fundnar verði leiðir í aðildarviðræðum til þess að tryggja það að íslensk stjórnvöld ráði áfram fiskveiðistefnu og veiðiheimildum í íslenskri lögsögu. Raunhæfasta leiðin til að tryggja slík markmið í aðildarviðræðum kann að vera sú að íslensk efnahagslögsaga verði skilgreind sem sérstakt fiskveiðistjórnunarsvæði undir stjórn íslenskra stjórnvalda.

Sveitarfélögin þurfa sérstaklega að byggja upp þekkingu á og eiga aðkomu að samningagerð um styrki vegna byggðapróunar á grundvelli sjávarútvegsstefnu ESB. Hér gilda sömu reglur og varðandi 11. kafla, þ.e. gert er ráð fyrir að hagsmunaaðilar setji fram áætlun um þróun sjávarbyggða og byggji sínar kröfur í aðildarviðræðum á þeim.

c. Orkumál, 15. kafli

Evrópusambandið leggur mikla áherslu á þróun og notkun vistvænna orkugjafa og ver það miklum fjármunum til að aðstoða ríki við að miðla þekkingu sín á milli á þessu sviði. Þekking Íslendinga á nýtingu jarðhita og virkjun vatnsfalla er viðurkennd meðal aðildarríkja og er sjálfsagt að nýta sér það í hugsanlegum aðildarviðræðum. Aðkoma orkufyrirtækja í eigu sveitarfélaga skiptir þar miklu máli enda má ætla að hægt verði að flytja út

² Council Regulation (EC) No 1698/2005

þekkingu þeirra til sveitarfélaga og héraða annarsstaðar í Evrópu fyrir tilstilli byggðastyrkja ESB ef rétt er á málum haldið.

Þótt helstu gerðir á sviði orkumála hafi þegar verið innleiddar í íslenskan rétt á grundvelli EES-samningsins er mikilvægt að tryggt verði í mögulegum aðildarviðræðum að þær sérstöku undanþágur og aðlaganir sem Ísland hefur í sumum tilvikum fengið vegna sérstöðu landsins verði áfram í gildi. Nýrri löggjöf á sviði loftslagsmála verður að gefa sérstakan gaum og afla undanþága og aðlagana þar sem við á vegna þess hve stór hluti orkunotkunar byggist á endurnýjanlegum orkugjöfum.

Sambandið telur ástæðu til að nefna að tilskipun um orkunýtingu í byggingum er nú til endurskoðunar á vettvangi ESB. Lögð er áhersla á að undanþága sem Ísland fékk frá þeirri tilskipun verði áfram í gildi, óháð því hvort landið gengur í ESB. Þá telur sambandið það sjálfgefið að áhersla verði lögð á það í aðildarviðræðum að forræði landsmanna á orkuauðlindum í jörðu og á hafsbótum verði óskert.

d. Byggðamál, 22. kafli

Sveitarfélögin hljóta að leggja mikla áherslu á að vandað verði til aðildarviðræðna um byggðamál enda mun málaflokkurinn hafa mikil áhrif á öll sveitarfélög í landinu. Fyrsta skrefið til að undirbúa viðræður er að safna saman upplýsingum sem greindar eru niður á sveitarfélög, landshluta og/eða kjördæmi³. Auk lýðfræðilegra upplýsinga og fjárhagsupplýsinga þarf að safna upplýsingum um atvinnumál, menntamál, vinnumarkaðsmál, veðurfar, náttúrufar, samgöngur (þ.m.t. fjarlægðir og þann tíma sem tekur að fara á milli staða) o.fl. Þessar upplýsingar þurfa að ná yfir þriggja ára tímabil. Því meira af upplýsingum sem hægt er að vinna úr og leggja fram því sterkari verður samningsstaða Íslands í málaflokknum.

Nauðsynlegt er að auka þekkingu hér á landi á núgildandi reglugerð ESB um byggðamál en allur stuðningur á sviði byggðamála byggir á henni.⁴ Í viðauka með henni er að finna ýmis sérákvæði sem aðildarríki hafa samið um hingað til og hægt verður að styðjast við og því er vert að kynna sér þau sérstaklega. Þá þarf einnig að byggja upp þekkingu á gildandi byggðastefnu, drögum að framtíðarbyggðastefnu, leiðbeiningum um byggðamál o.m.fl. sem viðkemur hinum umfangsmikla málaflokki sem byggðamál ESB er. Þá þarf að taka saman yfirlit yfir þær stofnanir á Íslandi sem sinna byggðamálum, með einum eða öðrum hætti, og skoða hvort rétt sé að sameina og/eða breyta starfsháttum þeirra. ESB gerir kröfu um að umsóknarlönd geti sýnt fram á að þau hafi burði til að framfylgja byggðastefnu þess, þ.m.t. gerð þróunaráætlana, úthlutun fjármagns, framkvæmd verkefna, árangursmat og ýmiskonar skýrslugerð. Allar þessar upplýsingar eru lagðar til grundvallar þegar væntanleg samningsmarkmið eru mótuð og hugsanlegar aðildarviðræður hefjast.

³ Sjá European Regional and Urban Statistic – reference guide, 2009. Útg. Eurostat

⁴ Council Regulation (EC) No 1083/2006

Fulltrúar ríkis og sveitarfélaga þurfa að ræða sameiginlega kosti og galla þess að óskað verði eftir því að Ísland verði skilgreint sem jaðarsvæði (outermost region), hvort heppilegt sé að skipta landinu í eitt eða tvö NUTS II svæði, móta framtíðarsýn í byggðamálum á Íslandi og hvaða markmið byggðastefnu ESB falla að íslenskum aðstæðum o.fl. Þegar þetta liggur fyrir er hægt að móta samningsmarkmið, hefja aðildarviðræður um byggðamál og leggja fram kröfur með vísan í framangreinda reglugerð ESB um byggðamál og á grundvelli tölfraediupplýsinga. Loks þarf að gera drög að ek. heildarþróunaráætlun og ef ákveðið verður að sækjast eftir að landinu verði skipt í tvö NUTS 2 svæði þarf að gera slíka heildaráætlun fyrir bæði svæðin sem brotin er niður á minni svæði (sbr. kafla um landbúnaðar- og byggðamál). Til að tryggja besta mögulega árangur í aðildarviðræðum þurfa sveitarfélög, landshlutasamtök sveitarfélaga og atvinnuþróunarfélög að taka þátt í að safna og vinna úr tölfraediupplýsingum og taka virkan þátt í gerð áætlana og hugsanlegri endurskipulagningu á stofnanagerð.

e. Umhverfismál, 27. kafli

Stærstur hluti gerða á þessu sviði hafa þegar verið innleiddar í íslenskan rétt á grundvelli EES-samningsins, í sumum tilvikum með aðlögunarákvæðum. Ýmsar mikilvægar gerðir bíða þó enn innleiðingar. Má þar nefna rammatilskipun um vatnsstjórn, endurskoðaða rammatilskipun um úrgangsmál, tilskipanir um flóðavarnir og varnir gegn mengun grunnvatns, tilskipun um landupplýsingar (svonefnd INSPIRE-tilskipun), tilskipun um umhverfisábyrgð auk nýrra tilskipana um aðgerðir til að draga úr útstreymi gróðurhúsalofttegunda og viðskipti með losunarheimildir á því sviði. Sumar þessara gerða geta leitt til verulegra útgjalda fyrir ríki og sveitarfélög.

Utan við EES-samninginn falla gerðir á sviði náttúruverndar. Ástæða er til að fara ítarlega yfir möguleg áhrif þeirrar löggjafar ef Ísland gengur í ESB, m.a. um áhrif á heimildir íslenskra stjórnvalda til að ákveða veiðar á villtum dýrum. Fyrir fram er þó tæpast ástæða til að ætla að um stórfellda hagsmuni verði að ræða fyrir sveitarfélögin þar sem kostnaðarsömstu gerðirnar á sviði umhverfismála eru hvort sem er innleiddar á grundvelli EES-samningsins.

Virðingarfyllst
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/145
komudagur 10.6.2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Sigrún Brynja Einarsdóttir, nefndarritari

Umsögn Samiðnar um 38. mál, tillaga til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, tillaga til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Samiðn telur eðlilegt að fjalla um 38. mál, og 54. mál, í sömu umsögninni, enda verður að telja að þær gangi í hliðstæða átt og leiði til sömu niðurstöðu þrátt fyrir að nálgunin sé ekki sú sama.

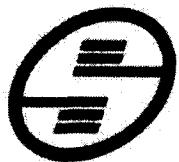
Samiðn gerir ekki athugasemd við 38. mál, enda telur sambandið mikilvægt að sótt verði um aðild að ESB sem fyrst svo hægt verði að hefja umsóknarferilinn sem að öllu jöfnu tekur mörg misseri. Það er afar mikilvægt fyrir endurreisn íslensks atvinnulífs sem framundan er að fyrir liggi hver framtíðarstaða landsins verður gagnvart ESB, ekki síst varðandi framtíðarskipan gjaldmiðilsins. Samiðn leggur áherslu á að hugsanlegur samningur milli Íslands og ESB verði lagður fyrir þjóðina þegar hann liggur endanlega fyrir. Einnig leggur Samiðn áherslu á að reynt verði að skapa víðtæka samstöðu um aðildarumsóknina, bæði meðal þingmanna og þjóðarinnar, og tryggð verði aðkoma verkalyðshreyfingarinnar á öllum stigum málsins.

Æskilegt er að samkomulag takist um að umsókn um aðild að ESB verði send sem fyrst eða eigi síðar en í júlí mánuði n.k. þannig að hún komi til umfjöllunar á fundi utanríkisráðherra ESB sem haldin er í þeim mánuði. Jafnframt verði unnið áfram af hálfu utanríkismálanefndar Alþingis við að ná samstöðu um samningsmarkmið og mótun vinnuferla, enda liggur fyrir að umsóknin verður ekki tekin til afgreiðslu af hálfu ESB fyrr í desembermánuði n.k.

Með víðtækri samstöðu um umsóknarferilinn og vinnufyrirkomulag gefst góður tími til að huga að þeim efnisatriðum sem upp eru talin í 54. máli, tillaga til þingsályktun um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

F.h. Samiðnar

Þorbjörn Guðmundsson, framkvæmdastjóri

SAMORKA
Samtök orku- og veitufyrirtækja

Alþingi
Erindi nr. P 137/188
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
b.t. utanríkismálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

15. júní 2009

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu, 38. og 54. mál.

Hugsanleg aðild Íslands að Evrópusambandinu (ESB) er málafni sem ekki hefur verið ályktað um á vettvangi Samorku. Flest aðildarfyrirtæki samtakanna eru í eigu opinberra aðila, sveitarfélaga eða ríkisins og skoðanir í þessum efnum án efa skiptar innan samtakanna. Í árslok 2008 könnuðu Samtök atvinnulífsins (SA) afstöðu aðildarfyrirtækja til þess hvort samtökin ættu að beita sér fyrir aðild Ísland að ESB og upptöku evru á Íslandi. Af aðildarfyrirtækjum Samorku (sem er eitt aðildarfélag SA) svöruðu 32% (í atkvæðamagni talið) játandi, 2% neitandi en 66% tóku ekki afstöðu.

Á vettvangi Samorku hefur hins vegar verið fjallað um möguleg áhrif aðildar, en óhætt er að segja að allar helstu lagagerðir ESB á þessu sviði hafi þegar verið teknar upp hérlandis. Þá má benda á að fyrirkomulag eignarhalds náttúruauðlinda er ekki viðfangsefni ESB, heldur er það alfarið á hendi aðildarríkjanna.

Samorka gerir hvorki athugasemdir né lýsir stuðningi við þær tillögur sem hér eru til umfjöllunar.

Að öðru leyti vísast til umsagna einstakra aðildarfyrirtækja Samorku.

Virðingarfyllst,

Guðstaf Adolf Skúlason
aðstoðarframkvæmdastjóri

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Alþingi
Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8 – 10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15.06.2009

Efni: Tillaga til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (38. mál) og tillaga til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu (54. mál)

Samtök atvinnulífsins (SA) fagna því að stjórnvöld hyggjast hafa viðtækt samráð við hagsmunaaðila um samningsmarkmið fyrir hugsanlegar aðildarviðræður við Evrópusambandið (ESB). Einkum fagna SA því að reynt verður af hálfu stjórnvalda að ná fram samstarfi í gjaldmiðilsmálum, samhliða viðræðum um hugsanlega ESB aðild, til þess að styrkja gengi krónunnar. Innan SA eru þau sjónarmið ríkjandi að sú tilraun, sem staðið hefur frá þeim tíma sem Ísland gerðist aðili að EES-samningnum, með sjálfstæðan, íslenskan gjaldmiðil samhliða frjálsum fjármagnsflutningum, sé fullreynð. Hér á landi skapast ekki samkeppnishæf starfsskilyrði fyrir atvinnulíf með örsmáan, sjálfstæðan gjaldmiðil því vextir verða ávallt hærri en hjá samkeppnisaðilum og óstöðugleiki og verðbólga meiri. Opið hagkerfi, virk samkeppni og sambærilegir vextir og verðlagsþróun og hjá helstu viðskiptaþjóðunum eru nauðsynlegar forsendur fyrir því að íslenskt atvinnulíf vaxi og dafni og lífskjör landsmanna verði í fremstu röð.

Þar sem íslensk stjórnvöld leggja ríka áherslu á opið og gagnsætt ferli í samningaviðræðunum og reglubundna upplýsingagjöf til almennings og hagsmunaaðila um gang aðildarviðræðna, bjóða SA fram krafta sína og þekkingu, til að tryggja að markmiðum stjórnvalda verði náð. Sömuleiðis bjóða SA fram aðstoð við störf faglegu viðræðunefndarinnar, sem til stendur að skipa af ríkisstjórninni, og SA munu jafnframt taka virkan þátt í störfum samráðshópsins, sem vera á viðræðunefndinni til ráðgjafar.

Samtök atvinnulífsins munu gæta hagsmuna allra aðildarfélaga SA á grundvelli þess að skoðanir innan samtakana eru skiptar um hvort sækja eigi um aðild Íslands að ESB eða ekki. Í desember 2008 voru kynntar niðurstöður skoðanakönnunar meðal félagsmanna SA, um afstöðu þeirra til þess hvort samtökin ættu að beita sér fyrir aðild Íslands að ESB og upptöku evru. Könnunin sýndi meirihluta í fimm aðildarsamtökum SA fyrir því, að samtökin beittu sér fyrir aðild og upptöku evru, en meirihluti í þremur aðildarsamtökum SA var andvígur. Á grundvelli könnunarinnar var staðfest að SA myndu ekki beita sér fyrir aðild Íslands að ESB.

Samtök atvinnulífsins og forverar þeirra hafa frá upphafi verið fylgjandi samningnum um Evrópska efnahagssvæðið enda hefur hann reynst íslensku efnahagslífi gríðarlega mikilvægur. Markmið samningsins er að tryggja frjálst flæði vörn, þjónustu og fjármagns ásamt frjálstri för fólks. Á undanförunum árum hefur samningurinn tryggt Íslendingum greiðari aðgang, en þó ekki óheftan, að sínum mikilvægustu mörkuðum. Þá hefur hann stuðlað að ýmsum jákvæðum

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

breytingum á lagaumhverfi íslensks atvinnulífs og tryggt okkur þátttöku í ýmsum evrópskum samstarfsverkefnum, t.d. á sviði rannsókna og þróunar, svo og á sviði menntamála. Umsóknarferli um aðild að ESB tekur sinn tíma og þurfa væntingar um það efni að vera raunsæjar. Þjóðin mun því áfram búa við EES-samninginn næstu árin.

Samtök atvinnulífsins vara við þeirri þróun sem vart hefur orðið að undanförmu að íslensk stjórnvöld glati metnaði sínum um áframhaldandi þátttöku í EES. Má í því sambandi benda á að í síðustu samanburðarathugun Eftirlitsstofnunar EFTA á innleiðingu EES gerða í landsrétt (e. Internal Market Scoreboard) er árangur Íslands lakastur allra EES-ríkjanna þrjátíu, með 2,2% innleiðingarhalla (e. transposition deficit). Á þessu þarf sem fyrst að verða breyting. Meðal annars hefur verið mjög óeðlilegur seinagangur í innleiðingu nýrrar matvælalöggjafar sem byggir á reglum ESB, en slíkt gæti teft í tvísýnu aðgangi íslenskra sjávarafurða að Evrópumörkuðum.

Tilskipun um frelsi í þjónustuviðskiptum er annað dæmi þar sem framganga íslenskra stjórnvalda hefur ekki verið nægjanlega sannfærandi. Tilskipuninni er ætlað að efla þjónustuviðskipti innan ESB og EES með því að ryðja úr vegi viðskiptahindrunum. Við það skapast stórauðin viðskiptatækifæri. Er það fagnaðarefni þar sem frelsi í þjónustuviðskiptum milli landa hefur verið meira í orði en á borði. Tilskipunin hefur verið árum saman í undirbúningi innan ESB og síðan á vettvangi EES. Komu engar athugasemdir fram af hálfu íslenskra stjórnvalda fyrr en við lokafrágang málsins í sameiginlegu EES-nefndinni sl. vor, þegar þau ákváðu að gera lítt skiljanlega fyrirvara. Hliðstæðir fyrirvarar eru síðan endurteknir í þingsályktunartillögu ríkisstjórnarinnar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, þar sem segir: „Meðal grundvallarhagsmuna Íslands eru: ... Að tryggja lýðræðislegan rétt til að stýra almannaþjónustu á félagslegum forsendum“. Fyrirvarar þessir eru tilefnislausir. Þeir lúta ekki að hugsanlegri aðildarumsókn að ESB þar sem þjónustutilskipunin er innleidd með sambærilegum hætti í EES. Þeir eru auk þess óþarfir. Skilyrði til að reka almannaðjónustu ráðast af ákvæðum EES-samningsins og samsvarandi ákvæðum stofnsáttmála ESB ásamt með dómaframkvæmd. Engin þörf er fyrir Ísland að áskilja sér rétt til að víkja frá þeim reglum og engar líkur á að slíkt fengist samþykkt.

Annað svið EES-samningsins þar sem íslensk stjórnvöld hafa neyðst til að nýta sér heimild til að víkja tímabundið frá meginreglum samningsins er fjármagnshreyfingar. Í 45. gr. samningsins er hins vegar gerð sú krafa að þegar slíkar neyðarráðstafanir eru gerðar skuli þær vera þess eðlis að þær hafi í för með sér eins litla röskun á samningnum og kostur er og megi ekki vera viðtækari en brýnasta nauðsyn krefur til að ráða bóta á vanda í fjármagnshreyfingum sem upp hefur komið. Er augljóst að stjórnvöld þurfa að setja sér tímasetta áætlun um að gjaldeyrishöftum verði sem fyrst aflétt og takmarka gildissvið þeirra á meðan þau eru fyrir hendi.

Samkvæmt framansögðu er mikilvægt að stjórnvöld haldi áfram fullum metnaði við þátttöku í EES-samningnum. Slíkt er atvinnulífinu mikilvægt, auk þess sem það er nauðsynlegt til að skapa trúverðugleika hugsanlegrar aðildarumsóknar. Öll meiri háttar frávik geta spillt fyrir árangri í hugsanlegum aðildarviðræðum.

Nefna má einnig að íslensk stjórnvöld hafa að undanförmu verið að kanna aukna samvinnu við ESB og náið samstarf við gerð nýs alþjóðlegs loftslagssamnings. Orkufrekur iðnaður mun frá árinu 2013 falla undir viðskiptakerfi ESB með útstreymisheimildir. Fyrir liggur að þær útstreymisheimildir sem byggja á sérstöku ákvæði við Kyoto-bókunina samræmast illa viðskiptakerfi ESB. Með nánara samstarfi við Evrópusambandið og sameiginlegum heildarkvóta geta þau sérstöku vandamál verið úr sögunni sem skapast af því hve hagkerfið er

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

smátt, sveigjanleiki lítill og hve mikil áhrif einstök iðnaðarverkefni geta haft. Á þessu sviði er þannig verið að ræða útvíkkun á EES –samningnum.

Samtök atvinnulífsins eru og verða áfram vettvangur fyrir umræðu um aðild að ESB og fyrir ólíkar skoðanir þar sem vissulega togast á almenn sjónarmið sem lúta að almennri efnahagsstjórn og nánara samstarfi við Evrópuþjóðir og hagsmuni einstakra atvinnugreina, einkum sjávarútvegs og innlendrar matvælaframleiðslu. En innan SA hefur engu að síður um langt skeið verið unnið ýmislegt efni sem tengist Evrópusambandinu. SA eru mjög virk í starfi Evrópusamtaka atvinnulífsins, BUSINESSEUROPE í Brussel. BUSSINESSEUROPE vinna mjög ótullega að því, að koma sjónarmiðum atvinnulífsins á framfæri við framkvæmdastjórn ESB, Evrópuþingið, ráðherraráð ESB, ESB aðildarríkin 27 og aðrar valdastofnanir í Evrópu. Þessi tengsl SA geta nýst íslenskum stjórnvöldum afar vel í hugsanlegum aðildarviðræðum við ESB

Virðingarfyllt

Vilhjálmur Egilsson,
framkvæmdastjóri

Samtök ferðapjónustunnar

Borgartún 35
105 Reykjavík
Sími: 511 8000
Símbref: 511 8008
www.saf.is
Netfang: info@saf.is

Alþingi
Erindi nr. P/37/160
komudagur 11.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 10. júní 2009

Efni: Tillögur til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu

Fyrirtæki innan Samtaka ferðapjónustunnar samþykktu samhljóða eftir farandi ályktun á aðalfundi sínum 27. mars s.l.

„Ályktun um ESB

Aðalfundur Samtaka ferðapjónustunnar haldinn 27. mars 2009 á Grand Hótel Reykjavík beinir því til ríkisstjórnar Íslands að hafnar verði viðræður við Evrópusambandið um aðild Íslands og upptöku evru með skýr samningsmarkmið og gengið að þeim loknum til þjóðaratkvæðagreiðslu. Samkvæmt viðhorfskönnun sem gerð var meðal félagsmanna SAF um Evrópumál í nóvember 2008 eru 83% félagsmanna hlynnt því að evra verði tekin upp sem gjaldmiðill á Íslandi í stað íslensku krónunnar. Samkvæmt sömu könnun voru 77% félagsmanna hlynnt því að Ísland tækju upp aðildarviðræður við ESB. „

Stjórn Samtaka ferðapjónustunnar skorar á þingmenn að koma sér saman um eina tillögu í stað tveggja. Fyrirtækin í landinu búa við óþolandi starfsskilyrði sem stendur og þurfa fyrst og fremst nothæfan gjaldmiðil og samkeppnishæfa vexti. Þau geta ekki og vilja ekki í þessu árferði þurfa að fylgjast með þingmönnum karpa um smáatriði þegar mikið er í húfi.

Virðingarfyllt
f.h. Samtaka ferðapjónustunnar

Erna hauksdóttir
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/184
komudagur 15.6.2009

Utanríkismálanefnd Alþingis
Alþingishúsinu við Austurvöll
150 Reykjavík

54. mál

Reykjavík 12. júní 2009.

Samtök fjárfesta (SF) vilja nota það tækifæri sem utaríkismálanefnd Alþingis gefur til að koma áleiðis skoðun SF á aðildarumsókn að Evrópusambandinu (ESB).

SF telur afar brýnt að án frekari tafa verði farið í aðildarviðræður Íslendinga við ESB. Ljóst er að umræðan um aðild eða ekki aðild að ESB mun koma upp aftur og aftur þar til viðræðum við ESB er lokið og samningur borinn undir þjóðaratkvæði.

Hvort sem aðildin verður samþykkt eða felld þá verður þar með komin niðurstaða og í ljósi hennar verður hægt að móta framtíðarstefnu þjóðarinnar innan eða utan ESB.

SF væntir þess að Alþingi beri gæfu til að heimila aðildarviðræðurnar við ESB án frekari tafa svo hægt verði að eyða þeirri óvissu fyrir land og þjóð sem af þessu leiðir.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka fjárfesta

Bolli Héðinsson,
formaður.

Reykjavík, 15. júní 2009

Alþingi
Erindi nr. P 137/191
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd

**Umsögn frá miðnefnd Samtaka hernaðarandstæðinga
varðandi 38. mál og 54. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu**

Samtök hernaðarandstæðinga eru félagasamtök sem berjast fyrir því að alþjóðleg deilumál verði leyst án ofbeldis og hafna öllum tilraunum til að kúga þjóðir með hervaldi. Þátttaka Íslendinga í hernaði, hverju nafni sem hann nefnist, má aldrei líðast. Í stefnuskrá SHA, sem samþykkt var á landsráðstefnu í nóvember 2005 var áréttuð sú stefna að samtökin hafni aðild að hvers konar samtökum og bandalögum sem stofnuð eru til að leysa ágreiningsmál með beitingu hervalds.

Umræður um Evrópusambandið hafa til þessa ekki verið mjög fyrirferðarmiklar í starfsemi SHA og samtökin hafa sem slík ekki tekið afstöðu til hinna hefðbundnari þátta bandalagsins, s.s. að greiða fyrir flutningum vöru, fjármagns og vinnuafis innan bandalagsins. Hins vegar hafa SHA fylgst með þeim þáttum í starfsemi ESB er snúa að hernaðarmálum og þá sérstaklega eins og þeir birtast í Lissabonsáttmála Evrópusambandsins, sem ætla verður að muni verða fullgiltur innan tíðar.

Nokkrar greinar Lissabonsáttmálans eru þess eðlis að ástæða er fyrir friðar- og afvopnunarinnna að hafa varann á sér. Í 27., 31., 49. og 50. lið sáttmálans er fjallað um sameiginlega stefnu í utanríkis- og hermálum, þar sem æðsta ráði bandalagsins virðist gefið mikið svigrúm til að ákveða að framfylgja utanríkisstefnu þess, þar með talið með hernaðaraðgerðum. Jafnframt kveður sáttmálinn með harla skýrum hætti á um að aðildarríki skuli vígvæðast í þágu sambandsins.

Samtök hernaðarandstæðinga leggja áherslu á að íslensk stjórnvöld geri engan þann samning við erlend ríki eða ríkjabandalög sem kunni að skuldbinda þjóðina til þátttöku í stríði eða rekstri hernaðarkerfa, hvort heldur er með beinum eða óbeinum hætti.

F.h. miðnefndar Samtaka hernaðarandstæðinga,

Stefán Pálsson, formaður

Nefndasvið Alþingis
Austurstrætis 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 10. júní 2009

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, 38. mál, og tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál.

Samtök iðnaðarins fagna því að Alþingi og ríkisstjórn skuli loks hafa ákveðið að taka aðild Íslands að Evrópusambandinu á dagskrá. SI hafa allt frá því þau hófu starfsemi í byrjun árs 1994 látið sig þessi mál varða og hvatt til þess að sótt yrði um aðild að Evrópusambandinu. Áhugi þeirra á þessu mikilvæga máli er því ekki nýtilkominn. Fram hjá hinu verður hins vegar ekki litið að atburðir síðustu missera, núverandi staða efnahagsmála og framtíðarhorfur gera aðildarviðræður við Evrópusambandið brýnni og mikilvægari en nokkru sinni. Nú verður ekki unað við að beðið verði lengur með að taka af skarið - biðin og frestun á því að taka á málinu er orðin meiri en nóg. Tíminn skiptir máli.

Tillögurnar tvær

Utanríkismálanefnd óskar eftir því að umsögn þessi fjalli sameiginlega um þingsályktunartillögurnar tvær og er það skynsamlegt í ljósi þess að þær fjalla í aðalatriðum um sama efni. Mikilvægt er að ná sem víðtækastri samstöðu um þessi mál og því er æskilegast að nefndinni takist að sameina þær og gera að einni.

Grundvallarmunur - tíminn skiptir máli

Á tillögunum tveimur er þó grundvallarmunur sem verður að taka afstöðu til þegar í upphafi. Mál 38 gerir ráð fyrir að ríkisstjórninni verði falið „... að leggja inn umsókn ...“ um aðild að Evrópusambandinu en mál 54 gerir ráð fyrir að fela utanríkismálanefnd Alþingis „... að undirbúa mögulega umsókn ...“ um aðild að Evrópusambandinu.

SI eru eindregið þeirrar skoðunar að taka elgi ákvörðun um að sækja um aðild að Evrópusambandinu og að umsóknin verði lögð inn strax í sumar. Sjálf umsóknin er ákaflega einfalt plagg, sbr. afrit af umsóknum Noregs og Svíþjóðar á sínum tíma:

Mr. President,

The Norwegian Government hereby has the honour to apply for membership of the European Communities and to inform you that Norway is prepared to enter into negotiations on the conditions for admission.

Yours sincerely,

Gro H. Brundtland

Gro Harlem Brundtland

Mr President,

On behalf of the Government of the Kingdom of Sweden I have the honour to announce that Sweden hereby applies for membership of the European Economic Community in accordance with Article 237 of the Treaty establishing the European Economic Community.

Please accept, Mr President, the assurances of my highest consideration.

Ingvar Carlsson

Ingvar Carlsson

Umsókninni þarf og á ekki að fylgja neitt annað. Rétt er einnig að benda á að samningaviðræður hefjast ekki þegar í stað heldur mun líða nokkur tími. Það er til dæmis útilokað að þær hefjist fyrir 1. september enda þótt umsókn yrði lögð inn fyrir 15. júlí. Hins vegar er auðvitað augljóst að viðræður tefjast í réttu hlutfalli við þann drátt sem verður á því að umsókn er lögð inn. Allur dráttur í þessum efnum tefur fyrir því að fullreynt verði hvort samningar takast um aðildina og síðan hvort íslenska þjóðin hafnar eða samþykkir þann samning. Hver sem niðurstaðan verður á endanum er fyrir allra hluta sakir farsælast að hún fálst sem allra fyrst.

Hér skiptir einnig máli að Svíar verða í forsæti ESB síðari hluta þessa árs og líklegt er að núverandi stækkunarstjóri, Olli Rehn, láti af því embætti um áramótin. Í þessu máli eins og öðrum skipta tengsl, þekking á hagsmunum og velvilji máli - það má ekki vanmeta.

Undirbúningur og málsmeðferð

Því miður hafa stjórnvöld til margra ára ekki sinnt sem skyldi nauðsynlegri undirbúningsvinnu fyrir mögulega aðild Íslands að Evrópusambandinu s.s. að greina samningaferlið og undirbúa jarðveginn meðal aðildarþjóða ESB og útskýra hagsmunum og sérstöðu Íslands. Það gerir verkefnið framundan vandasamara og erfiðara en ella en þýðir alls ekki að þar með elgi að fresta verkefninu - það væri versta niðurstaðan.

Þrátt fyrir allt hefur verið unnið mikið starf á þessu sviði og þá ekki síst á vettvangi atvinnulífs og háskólasamfélags. Þá hafa stjórnmaðlaflokkarnir einnig unnið mikið starf að þessum málum og nægir að nefna það sem síðast var gert á vegum Evrópunefndar Sjálfstæðisflokksins. Þá má ekki gleyma Evrópuskýrslunni sem oft er kennd við Björn Bjarnason, fv. alþingismann og loks vinnu Evrópunefndar forsætisráðherra, auk fjölda rita og skýrsla.

Það liggur því í öllum aðalatriðum fyrir hvað felst í aðild og hvar áttakapunktur verða. Það á hins vegar án frekari tafa að hefja ítarlega greiningu á samningaferlinu, fara yfir hvern samningskafla fyrir sig og draga fram þann mun sem er á núverandi stöðu, m.a. vegna EES-samningsins og þess að vera aðill.

Brýnt er að setja án frekari tafa upp samráðsvettvang atvinnulífs og stjórnvalda um framgang viðræðna og einstök efnisatriði þar sem útilit er fyrir að áhrif kunni að verða neikvæð og hvernig skuli bregðast við í samningum og/eða með aðgerðum hér innanlands.

SI taka eftir því að í hvorugri þingsályktunartillögunni er minnst á hagsmunum iðnaðarins né annarra mikilvægra atvinnugreina s.s. ferðaþjónustu, þjónustu og verslun. Aðild að ESB snýst ekki bara um hagsmunum sjávarútvegs- og landbúnaðar eins og stundum mætti ætla. Það ætti að vera öllum ljóst að landbúnaður og sjávarútvegur munu ekki geta staðið undir því að skapa ný störf í tugþúsundatali á næstu árum né undir nauðsynlegri aukningu á verðmætasköpun í samfélaginu og síðast en ekki síst auknum útflutnings- og gjaldeyrístekjum. Það fellur í hlut annarra atvinnugreina, ekki síst iðnaðarins. Þessar staðreyndir verður að hafa í huga í samningaferlinu og við mat á þýðingu aðildar að ESB.

Samtök iðnaðarins leggja því ríka áherslu á að þau verði höfð með í ráðum á öllum stigum þessa mikilvæga máls. Þess má geta að SI hafa hrundið af stað umfangsmiklu starfi innan sinnar vébanda um samningaferlið og hagsmunum iðnaðarins í einstökum atriðum og eru meira en reiðubúin til þess að leggja stjórnvöldum lið og/eða vinna með þeim að þessum verkefnum.

Viðhorf Samtaka Iðnaðarins

SI hafa ítrekað fjallað um Evrópumál og æðsta valdastofnun þess ályktað margt um þau. Hér skal látið nægja að vitna til hluta tveggja síðustu ályktana:

6. mars 2008

Samtök Iðnaðarins hafa um áráðil beitt sér fyrir faglegri og málefnalegri umræðu um Evrópumálin. Í ályktun Iðnþings fyrir ári var lögð áhersla á að Íslendingar kæmst að niðurstöðu varðandi afstöðu til Evrópusambandsins á þessu kjörtímabili. Staða efnahagsmála hefur leitt til þess að innganga í Evrópusambandið og upptaka evru eru til meiri og alvarlegrar umræðu í íslensku atvinnulífi en áður hefur verið. Flestir eru nú sammála um að einhliða upptaka evru komi ekki til greina og því sé ekki um aðra kosti að ræða en að ganga í Evrópusambandið eða halda óbreyttu fyrirkomulagi.

Samtök Iðnaðarins skora á ríkisstjórnina að taka aðild Íslands að ESB á dagskrá og fela hinni nýju Evrópunefnd sinni það hlutverk að móta samningsmarkmið, fara í saumana á samningaferlinu, færa rök fyrir þeim sjónarmiðum sem við þurfum að halda á lofti vegna sérstöðu okkar og hefjast þegar handa við að finna lausnir sem við getum unað við. Því betur undirbúin sem við göngum til þessa verks þeim mun betur mun okkur farnast.

5. mars 2009

Margt bendir til að íslenskt efnahagskerfi geti ekki staðið eitt og sér og stuðst við eigin gjaldmiðil ef Íslendingar ætla sér að vera í framvarðasveit þjóða í hagsæld og lífsgæðum. Til þess að svo megi verða þarf í senn að leysa þann bráðavanda sem að steðjar og marka stefnu til framtíðar. Mikilvægur og ómissandi þáttur er grundvallarbreyting í peningamálum og stjórn efnahagsmála. Þar er eina raunhæfa leiðin að ganga í ESB og taka upp evru. Stjórnvöld verða að gera hreint fyrir sínum dyrum í þessum efnum.

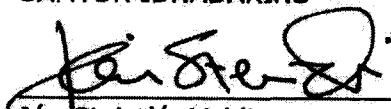
Að beiðni Evrópunefndar Sjálfstæðisflokksins svöruðu SI nokkrum spurningum um Evrópumálin og sömuleiðis svöruðu SI spurningum Evrópunefndar forsætisráðherra um svipað efni. Þessi svör eru látin fylgja hér með utanríkismálanefnd til glöggvunar um helstu ástæður þess að SI telja aðild nauðsynlega. Einnig fylgja tvö vönduð rit sem tekin voru saman fyrir Iðnþing 2008 og 2009. Þá skal loks benda á myndband sem gert var fyrir SI fyrir Iðnþing 2008 og er að finna á síðinni:

<http://www.si.is/malaflokkar/alithjodlegt-samstarf/frettir-og-greinar-um-alithjodamal/nr/3525>

Samtök Iðnaðarins ítreka þá skoðun sína að það á að taka af skarið og taka ákvörðun um að sækja um aðild að ESB. Umsókn á að senda inn sem allra fyrst. Strax á að hefja markvissan undirbúning viðræðna og greiningu þeirra atriða þar sem fyrirséð er að bregðast þarf við. Samtímis á að ákveða og tímasetja nauðsynlegar breytingar á lögum og stjórnarskrá sem tryggja málsmeðferð þegar samningsniðurstaða liggur fyrir og stöðu aðildar Íslands í ESB gagnvart stjórnarskrá okkar.

Að lokum minna Samtök Iðnaðarins á að þau vilja og ætlast til að vera höfð með í ráðum í vinnu stjórnvalda í þessu mikilvæga hagsmunamáli Iðnaðarins til langrar framtíðar.

SAMTÖK IÐNAÐARINS

Jón Steindór Valdimarsson
framkvæmdastjóri

Meðfylgjandi: Mótum eigin framtíð - Ísland og Evrópa (rit SI, mars 2008)
Mótum eigin framtíð - Vöxtur og verðmæti (rit SI, mars 2009)
Svar SI við spurningum Evrópunefndar Sjálfstæðisflokksins, 1. desember 2008
Svar SI við spurningum Nefndar um þróun Evrópumála, 18. febrúar 2009

Nefnd um þróun Evrópumála
Sturla Sigurjónsson
Forsætisráðuneytið
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. febrúar 2009

Efni: Mat á hagsmunum við aðild Íslands að Evrópusambandinu

Vísað er til bréfs nefndarinnar frá 3. febrúar 2009 þar sem fjórum spurningum er beint til Samtaka iðnaðarins og fara svör við þeim hér á eftir. Þar er stiklað á stóru og reynt að halda sig við aðalatriði máls til þess að gefa sem gleggsta mynd.

Almennt

Samtök iðnaðarins eru samtök u.þ.b. ellefu hundruð fyrirtækja af ólíku tagi. Þau spanna allt frá einstaklingsfyrirtækjum til nokkurra af stærstu fyrirtækjum landsins. Þau selja vörur sínar og þjónustu sum hver einungis á heimamarkaði en önnur nánast eingöngu á erlendum mörkuðum. Viðfangsefni þeirra eru að sama skapi fjölbreytt: álframleiðsla, hugbúnaðargerð, matvælaframleiðsla, mannvirkjagerð, málmsmíði, framleiðsla véla- og tækja, lyfjagerð, stoðtækjaframleiðsla, líftækni o.s. frv.

Þessi fjölbreytni er dregin fram til þess að vekja athygli á margbreytileika iðnaðarins og að hagsmunir og starfsskilyrði, s.s. lagarammi er að sama skapi mismunandi. Þess vegna er erfitt að gefa tæmandi svör þannig að öllu sé haldið til haga fyrir alla hagsmuni.

1 Hvaða áhrif teljið þið að ESB aðild myndi hafa á viðelgandi hagsmunum eða verksviði?

Eftir því sem best verður séð hafa nánast allar efnisreglur er varða umsvif félagsmanna SI, framleiðslu, markaðsfærslu innan ESB, yrði Ísland aðili, þegar tekið gildi með EES-samningnum, sbr. það sem segir hér síðar.

Það þýðir hins vegar ekki að aðild að ESB hafi hverfandi áhrif á iðnaðinn. Þvert á móti myndi aðild hafa mikil áhrif. Þau áhrif stafa fyrst og fremst af þeim miklu breytingum sem yrðu á efnahagslegri umgjörð iðnaðarins (og alls hagkerfisins). Þar er vísað til þátttöku í efnahags- og myntbandalaginu og upptöku evru. Flest bendir til að það myndi auka stöðugleika og lækka vexti. Það lækkar fjármagns- og framleiðslukostnað. Það er forsenda þess að byggja upp öflugt atvinnulíf sem aflar þjóðarbúinu tekna til þess að rísa undir skuldum, útgjöldum hins opinbera og viðunandi líf skjörum almennings. Þá er ekki síður mikilvægt að byggja upp traust innanlands og utan á íslensku efnahags- og atvinnulífi.

Þá má almennt ætla að möguleikar Íslendinga til þess að hafa áhrif á regluverk það sem snertir iðnaðinn beint og óbeint yrðu meiri með aðild og þar með fullum aðgangi að öllu stefnumótunar og lagasetningarferlinu í stað þess að vera meira og minna óvirkir viðtakendur eins og nú er innan EES-samstarfsins. Í þessu samhengi má ekki

gleyma því að mörg okkar iðnfyrirtæki eru í fararbroddi á sínu sviði í heiminum og hafa því ríka hagsmuni.

Bein áhrif á regluverk sem tengist iðnaði (félagsmönnum SI) sýnast takmörkuð. Leiðir það af því að regluverk ESB tekur þegar til hans með EES samningnum. Ef lítið er til þeirra þátta sem breytast í regluverkinu sjálfu við það að fara úr EES-samningi til fullrar aðildar er gott að átta sig á hvernig samningum um aðild að ESB er skipt upp í svokallaða samningskafla. Þeir eru 34:

1. Frjálst vöruflæði	19. Menntun og menning
2. Frjáls för vinnuafis	20. Umhverfismál
3. Stofnsetningarréttur	21. Neytenda- og heilsuvernd
4. Frelsi til þjónustuviðskipta	22. Evrópskt samgöngunet
5. Frjáls flutningur fjármagns	23. Bygðamál
6. Opnber innkaup	24. Stofnanir
7. Félagaréttur	25. Dóms- og innanríkismál
8. Hugverkaréttur	26. Réttarvarsla og grundvallarmannréttindi
9. Samkeppnismál	27. Utanríkis-, öryggis- og varnarmál
10. Fjármálaþjónusta	28. Tollabandalag
11. Upplýsingatækni og fjölmöðun	29. Framlagamál
12. Matvæla- og heilbrigðismál	30. Fjárhagslegt eftirlit
13. Samgöngumál	31. Utanríkistengsl
14. Orkumál	32. Skattamál
15. Hagtölur	33. Gjaldmiðilssamstarf
16. Félags- og vinnumarkaðsmál	34. Fiskveiðar
17. Atvinnustefna	35. Landbúnaðarmál
18. Vísindi og rannsóknir	

Segja má að fyrstu 22 kaflarnir séu að fullu hluti af EES-samningnum og þar verði því litlar sem engar breytingar. Það er að segja beinar efnisreglur. Hins vegar er rétt að benda á að í vaxandi mæli er beitt stefnumörkun á ákveðnum sviðum sem byggir á „soft law“ sem eru þá áætlanir og aðgerðir, t.d. fjárhagslegar, til þess að ná settum markmiðum fremur en ákvæðum reglugerða eða tilskipana sem falla undir EES. Skýrt dæmi um þetta er svokölluð Lissabon-áætlun um samkeppnishæfni. Það væri án efa til bóta fyrir iðnaðinn að geta staðið jafnfætis öðrum iðnaði innan ESB að þessu leyti.

Af þeim köflum sem eftir standa má ætla að kaflar 23., 28., 32., 33., 34. og 35. geti haft bein áhrif á iðnaðinn að einhverju marki. Án nokkurs vafa er kafli 33. sem þar skiptir iðnaðinn mestu máli.

Kafli 28. fjallar um tollamál. Eins og kunnugt er ESB tollabandalag. Þetta þýðir að fullkomnið tollfrelsi verður í viðskiptum Íslands og ESB (tollar eru enn fyrst og fremst á afurðum landbúnaðar og sjávarútvegs) en Ísland tekur upp tolla ESB gagnvart viðskiptum við ríki utan ESB. Þar með þyrfti ekki lengur að tollafgreiða vörur í viðskiptum við önnur ESB ríki. Það myndi greiða fyrir viðskiptum. Einhverjar breytingar kunna að verða á tollum aðfanga til iðnaðar við þetta. Þarna gætu breytingar komið sér vel fyrir suma en verr fyrir aðra. Hins er að gæta að tollar hafa varið mjög lækkanði á undanförunum árum og fjöldi fríverslunarsamninga er í gildi.

Tollabandalagið felur enn fremur í sér að þeir fríverslunarsamningar sem Ísland á aðild að falla niður en fær í staðinn aðgang að fríverslunarsamningum ESB við 3ju

ríki sem er víðtækara en hið íslenska. Ekki hefur verið gerð úttekt á áhrifum þessa svo vitað sé en ætla má að viðskipti yrðu greiðari.

Skattasamvinna innan ESB lýtur fyrst og fremst að virðisaukaskatti, hámarki og lágmarki skattþrepa og skattagrunni. Ekki verður séð að það leiði til neinna efnislegra breytinga hér fyrir lönaðinn. Hins vegar breytist fyrirkomulag innheimtu og álagningar þar sem ESB er landamæralaust í skilningi vöru- og þjónustuviðskipta.

2 Hvaða hluti laga og reglna ESB hefðu jákvæð/neikvæð áhrif?

Eins og fram koma hér á undan hafa flestar efnisreglur er varða framleiðslu og viðskipti þegar tekið gildi. Breytingar á tollskrá kunna að hafa áhrif sem geta ýmist verið jákvæð eða neikvæð.

Innan vébanda SI eru úrvinnslustöðvar og fyrirtæki sem vinna vörur úr landbúnaðarhráefnum. Með aðild mun starfsaðstaða þeirra breytast þar sem viðskipti með landbúnaðarafurðir og hráefni verður gefin frjálst að því marki sem heilbrigðissjónarmið standa ekki gegn því. T.d. má ætla að ekki verði leyfður flutningur lifandi sláturdýra til Íslands. Líklegt er að samkeppni harðni við opnun markaða en jafnframt opnast tækifæri til útflutnings. Niðurstaðan hér ræðst nokkuð af því hvernig farið verður almennt með landbúnaðarmál í aðildarsamningi.

Enda þótt fiskvinnslufyrirtæki elgi ekki aðild að SI er rétt að benda á að möguleikar til fullvinnslu sjávarafurða munu aukast við aðild þar sem tollar af fullunnum sjávarafurðum munu falla niður.

3 Hefur verið tekin afstaða til aðildar Íslands að Evrópusambandinu?

Ef svo er, hver er hún?

Samtök lönaðarins hafa um langa hríð talað fyrir aðild Íslands að Evrópu-sambandinu. Árið 2002 voru tekin af öll tvímæli um afstöðu SI í Evrópumálum á Iðnþingi, sem er æðsta vald í málefnum SI. Þar sagði:

Samtök lönaðarins hafa mótað sér þá stefnu að rétt sé að sækja um aðild að Evrópusambandinu. Rökin eru fyrst og fremst efnahagsleg og lúta að starfsskilyrðum fyrirtækja á Íslandi og líf skjörum almennings. Önnur mikilvæg rök varða fullveldi landsins og þátttöku við mótun og töku ákvarðana sem snerta hagsmuni og framtíð þjóðarinnar á flestum sviðum.

Stöðugleiki í efnahagsmálum og starfsumhverfi er nauðsynlegur þróttmiklu atvinnulífi og skilyrði þess að erlendir fjárfestar vilji festa fé sitt á Íslandi. Það verður sífellt ljósara að íslenska krónan er íslensku efnahagslífi of dýrkeypt vegna hárra vaxta, óöryggis sem henni fylgir og neikvæðum áhrifum á erlendar fjárfestingar. Það er áhyggjuefni að við munum ekki njóta þess gengisstöðugleika og lægri vaxta sem keppinautar okkar innan ESB búa nú þegar við.

Samtök lönaðarins hafa lagt sig fram um að kynna sér kosti og galla aðildar að ESB og tekið virkan þátt í evrópsku samstarfi um áratuga skeið. Þau hafa beitt sér fyrir umræðu og miðlun upplýsinga um þetta efni. Þau hafa einnig látið kanna með reglubundnum hætti viðhorf og vilja félagsmanna sinna og þjóðarinnar í þessum efnum.

Niðurstöður allra þessara kannana sýna að ótvíræður vilji félagsmanna Samtaka lönaðarins og kjósenda er sá að teknar verði upp viðræður við ESB um aðild, að taka elgi upp evru og að aðild hafi jákvæð áhrif á efnahag Íslands.

Það er því ekki eftir neinu að bíða í þessum efnum.

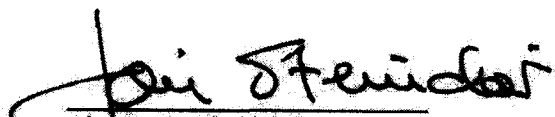
Þessi afstaða Samtaka Iðnaðarins hefur því legið fyrir um langt árabli. Helstu rökin hafa alla tíð verið þau sömu: aðild skapar forsendur fyrir efnahagslegum stöðugleika og þar ásættanlegum starfsskilyrðum til skamms og langs tíma.

Þessi skoðun hefur ekki breyst á liðnum árum. Skiptir þá ekki máli hvort íslenska efnahagskerfið hefur verið í upp- eða niðursveiflu.

Til viðbótar hafa rök um endurreisn trausts innanlands og utan bæst við og þar með möguleikar íslensks efnahags- og atvinnulífs til þess að geta byggt upp hellbrigt atvinnulíf sem getur starfað á svipuðum samkeppnisgrundvelli og atvinnulíf annarra ríkja sem við viljum bera okkur saman við og eigum í harðri samkeppni við á hverjum degi. Ákvörðun um að sækja um aðild og stefna að upptöku evru munu án vafa senda jákvæð skilaboð til umheimsins og auka trú hans á því að Íslandi takist að vinna sig út úr þeim vanda sem það á við að etja.

Samkvæmt ofanrituðu liggur fyrir að Samtök Iðnaðarins telja rétt að sækja um aðild að Evrópu sambandinu og taka upp evru. Eins og árið 2002 telja SI ekki eftir neinu að bíða í þeim efnum. Reyndan sýnir að bið í þessum efnum er til tjóns.

SAMTÖK IÐNAÐARINS

Jón Steindór Valdimarsson
frankvæmdastjóri

Meðfylgjandi: Svör send Evrópunefnd Sjálfstæðisflokksins í lok síðasta árs (tvö skjöl).

**Hvað breytist í umhverfi greinarinnar ef annar gjaldmiðill er einhliða tekinn upp?
Hverjir eru kostir þess fyrir greinina ef annar gjaldmiðill er tekinn upp?
Hverjir eru gallar þess fyrir greinina ef annar gjaldmiðill er tekinn upp?
Hvert yrði þjóðhagslegt framlag greinarinnar ef nýr gjaldmiðill yrði tekinn upp?**

Samtök iðnaðarins telja óraunsætt að taka einhliða upp annan gjaldmiðil. Í því felist miklir gallar og áhætta sem stefni hagsmunum þjóðarinnar í hættu til lengri tíma illtíð og þar með iðnaðarins og alls atvinnulífsins. Þess vegna er eitt svar við þessum fjórum spurningum.

Samtök iðnaðarins telja að einhliða upptaka evru sé verri og áhættusamari kostur en að ganga í ESB og taka upp evru með réttum hætti sem fullgildur aðili að ESB með stuðningi þess og því gangverki sem um evruna og myntbandalagið gilda.

Samtök iðnaðarins telja að þyngst vegi að með einhliða upptöku evru fengist ekki sá aðlögunartími og stuðningur sem aðild að ESB og upptaka evru í kjölfarið hefur í för með sér. Ísland yrði ekki þátttakandi í stöðugleikasáttmálanum og myndi ekki búa við stuðning Evrópska seðlabankans. ERM II kerfið, sem er undanfari aðildar að myntbandalaginu, er hannað til að stuðla að því að hagkerfi sem hyggst taka upp evru aðlagist smá saman að hagkerfi myntbandalags annarra evruríkja. Því er ætlað að stefna saman verðlagi, vöxtum og skiptigengi sem nota á við gjaldmiðilsskiptin.

Samtök iðnaðarins telja fulla ástæðu til að óttast að einhliða upptaka evru geti valdið áhlaupi á íslenska banka, m.a. af hálfu íslenskra sparifjáreigenda. Framboð peninga verður að ytri stærð í hagkerfinu og veltur á aðgengi ríkisins að erlendu lánsfé. Sú ráðstöfun, að setja í umferð erlent grunnfé þannig að íslenskar innistæður standi í evrum, fjölgar ekki þeim evrum sem raunverulega eru til staðar í landinu. Einhliða upptaka evru myndi valda því að gjaldeyrisvaraforðinn yrði ekki lengur til hliðar við fjármálakerfið og til að styðja við greiðsluhæfi krónunnar, sem við þurfum á að halda a.m.k. til skamms tíma. Ef almenníngur myndi af einhverjum ástæðum missa traust á þessu fyrirkomulagi gæti Seðlabankinn ekki verið lánveitandi til þrautavara. Ennfremur er rétt að minna á að með einhliða upptöku evru myndu íslensk stjórnvöld missa myntsláttuhagnað en með aðild að myntbandalagi fengju þau hlut í slíkum hagnaði.

Samtök iðnaðarins benda á að með einhliða upptöku evru mun efnahagsstjórnin ekki búa við þann aga sem felst í því að halda efnahagsmálum innan ramma Maastricht-skilyrðanna. Miklu meiri hættu er á slaka í hagstjórn án aðildar og að ekki verði borið traust til efnahagsstjórnar á Íslandi ef hún er ekki sett undir leikreglur evrunnar. Land sem tekur einhliða upp aðra mynt getur líka einhliða lagt hana niður og tekið upp nýja. Í ljósi forsögunnar kynnu viðskiptalönd okkar að óttast slíka ráðstöfun – Ísland yrði tækifærissinni í peningamálum.

Fyrir liggur að lönd sem taka einhliða upp aðra mynt búa við vaxtaálag. Ekki er því ástæða til að ætla annað en að alltaf yrði hærra vaxtastig hér á landi en í öðrum evrulöndum þótt við værum með evru.

Samtök iðnaðarins benda á að einhliða upptaka evru á sama tíma og unnið er með Alþjóðagjaldeyrissjóðnum að því að styrkja krónuna, a.m.k. þar til önnur leið verður valin í gjaldmiðilsmálum, yrði ekki til þess fallin að auka traust á Íslendingum, traust sem sárlega vantar. Traust kynni hins vegar að aukast ef Íslendingar lýstu því yfir að þeir ætluðu sér á næstu mánuðum að sækja um aðild að ESB og taka upp evru í fyllingu tímans að því gefnu að samningar um aðild tækjust og yrðu staðfestir í þjóðaratkvæðagreiðslu.

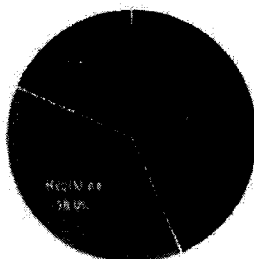
Samtök iðnaðarins hafa lengi bent á að krónan og peningamálastjórnin hafa skaðað íslenskt atvinnulíf og íslenskan efnahag. Hávaxtastefna ýtti mjög undir ójafnvægi í þjóðarbúskapnum sem brast með látum þegar bankarnir féllu. Krónan verður því að víkja en Samtök iðnaðarins telja óskynsamlegt að velja ekki besta kostinn sem í boði er. Ástæðulaust er að velta vöngum frekar yfir leið sem leiðir til verri niðurstöðu og er áhættusamari en að ganga í ESB og taka upp evru.

Samtök iðnaðarins telja enga ástæðu til þess að velta fyrir sér upptöku evru (eða annarra mynta) með einhliða hætti fyrr en fullreynt er að samningar nást ekki um aðild að ESB eða þjóðin hafnar aðildarsamningi í þjóðaratkvæðagreiðslu. Ef hafist er handa þegar í stað má ætla að samningaviðræðum og þjóðaratkvæðagreiðslu gæti lokið innan 18 mánaða.

Hvað breytist í umhverfi grelnarinnar ef Ísland gengur í ESB og Evran er tekin upp?

Rétt er í upphafi að gera grein fyrir því að iðnaðurinn er fjarri því að vera einsleit grein. Gildir þá einu hvort litlið er til stærðar fyrirtækjanna, viðfangsefna, framleiðslu og þjónustu, hvort markaður er innanlands eða utan, hvort þau séu háð innfluttum hráefnum, njóti fjarlægðarverndar eða eru berskjölduð fyrir samkeppni o.s.frv. Áhrif þess að ganga í ESB og taka upp evru eru því mismunandi.

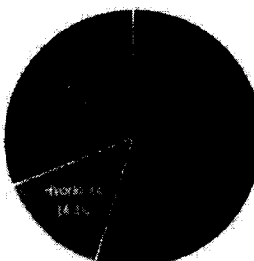
Í mars 2007 var gerð könnun meðal aðildarfyrirtæka Samtaka iðnaðarins og spurt:

Telur þú að aðild að Evrópusambandinu yrði hagstæð eða óhagstæð fyrir fyrirtækið þitt?

Eins og sjá má eru helmingi fleiri sem telja áhrifin verða hagstæð eða 43% á móti 19% sem telja þau óhagstæð. Um 38% telja hins vegar að áhrifin verði hvorki hagstæð né óhagstæð. Rétt er að hafa í huga að þegar þessi könnun var gerð var gengisvísitalan rúmlega 120 og stýrivextir Seðlabankans 14,25%.

Í sömu könnun var einnig spurt:

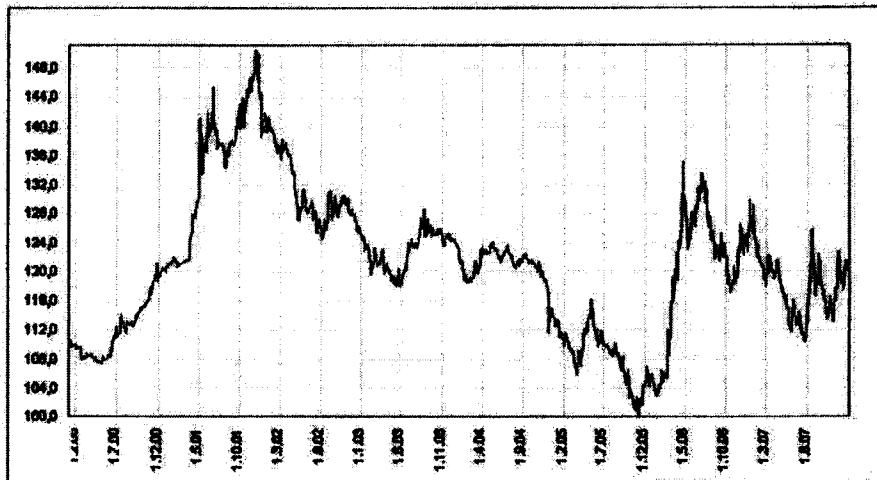

Telur þú að það sé gott eða slæmt fyrir efnahag Íslands í heild að ganga í Evrópusambandið?

Hér má sjá að 55% félagsmanna Samtaka Iðnaðarins telja aðild að ESB góða fyrir efnahag Íslands í heild en 31% slæma. Um 14% hvorki góða né slæma.

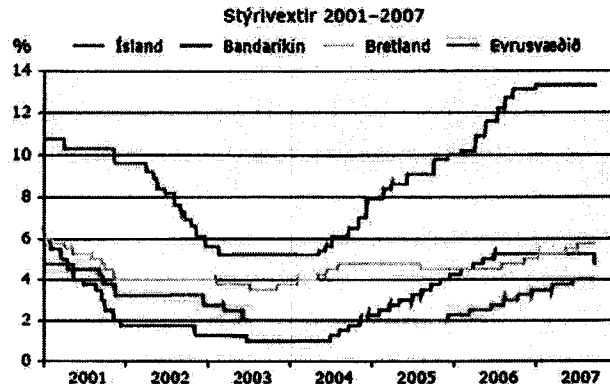
Af svörum við þessum tveimur spurningum má ráða að það er afdráttarlaus meirihluti fyrirtækjanna sem telur betra að vera í ESB en utan, hvort sem lítið er til elgin hags eða þjóðarhags. Reyndar er athyglisvert að sjá að þegar spurt er um þjóðarhag fækkar þeim mjög mikið sem telja að aðild hafi hvorki góð né slæm áhrif.

Það sem breytist í umhverfi fyrirtækjanna við það að ganga í ESB og taka upp evru er fyrst og fremst að stærstur hluti gengisáhættu verður úr sögunni, a.m.k. að því marki sem viðskipti eru við evruland eða unnt er að elga viðskipti í evrum. Þetta þýðir aukinn stöðugleika í verði hráefna og annarra aðfanga auk þess sem tekjur fyrir útflutning verða stöðugri, þ.e. gengisáhætta vegna innlands kostnaðar hverfur. Með þessu hverfur verulega stór óvissupáttur úr rekstri fyrirtækja.

Sveiflur í verði evru frá 1. janúar 2000 til 31. janúar 2007
Hæsta verð 150 kr. en lægsta verð 100 kr.

Þegar Ísland verður aðili að ESB og hefur tekið upp evru verður vaxtastig ákvarðað með stýrivöxtum Seðlabanka Evrópu. Sú gagnrýni að Ísland geti ekki búið við vaxtastig Seðlabanka Evrópu vegna þess að hagsveiflur hér séu ekki samhverfar við hagsveiflu evrusvæðisins á sér ekki lengur stoð. Aðild að ESB og upptaka evru leiðir ein og sér til aukinnar samþættingar á hagkerfunum. Sú fjármálakreppa sem nú ríður yfir hinn vestræna heim sýnir líka glögglega að Íslenska hagkerfið deilir örlögum með nágrönnum sínum.

Myndritið hér að framan sýnir stýrivexti frá 2001 til september 2007. Íslenskir vextir eru langt yfir evruvöxtum og nú í desember 2008 eru íslenskir stýrivextir 18% en stýrivextir Seðlabanka Evrópu eru 2,5%. Þó nú séu aðstæður allsérstæðar hefur vaxtamunur milli Íslands og evrulanda verið óþolandi mikill og myllusteinn um háls atvinnurekstrar á Íslandi.

Íslenskur iðnaður hefur um árabíl llöð fyrir miklar svelfflur í gengi krónunnar og háa vexti. Svelfflur gengisins og vaxtastig hefur verið langt umfram það sem erlendir keppinautar iðnaðarins hafa búið við. Verðbólga er hér meiri en annars staðar og laun hafa hækkað mun meira en í samkeppnislöndum án þess þó að það hafi skilað auknum kaupmætti. Hægt og bítandi hefur grafið undan samkeppnishæfni iðnaðarins.

Til framtíðar munu líf skjör þjóðarinnar ráðast af getu okkar til að framleiða og selja vörur og þjónustu, einkum til útflutnings. Án stöðugleika í gengi gjaldmiðils og samkeppnishæfs vaxtastigs mun ekki takast að byggja upp trausta atvinnustarfssemi í kjölfar hruns bankanna. Þetta gildir um allan iðnað en sérstaklega má nefna að nýsköpunar- og sprotafyrirtæki eiga erfitt uppdráttar við svona aðstæður. Við verðum fyrir óbætanlegu og ómælanlegu tjóni í glötuðum tækifærum og uppbyggingu sem við eðlileg starfsskilyrði hefðu getað blómstrað.

Samtök iðnaðarins telja mikilvægast fyrir iðnaðinn að með aðild að ESB og upptöku evru skapast skilyrði fyrir bráðnauðsynlegan stöðugleika sem ekki er unnt að skapa með því að standa utan ESB og evru. Stöðugleiki er frumforsenda þess að okkur takist að byggja hér upp tæknivæddan hátækni iðnað sem byggir í ríkum mæli á mannauði og getur sótt fram á erlenda markaði og aflað okkur nauðsynlegs gjaldeyris. Sama gildir um iðnað sem að mestu eða eingöngu þjónar heimamarkaði. Hann verður betur í stakk búinn til þess að takast á við samkeppni.

Aðrar beinar breytingar á starfsumhverfi iðnaðarins verða óverulegar þar sem reglur EES-samningsins tekur til flestra þátta er varða framleiðslu og markaðssetningu.

Hverjir eru kostir þess fyrir greinina ef Ísland gengur í ESB og Evran er tekin upp?

Að langstærstu leyti býr iðnaðurinn við sama laga- og reglugerðarramma og keppinautar innan ESB. Stærsti munurinn er rakinn í svarinu hér að framan. Höfuðkosturinn við aðild fyrir iðnaðinn, sem og allt annað atvinnulíf og heimilin í landinu, er að með aðild og evru verða skapaðar forsendur fyrir stöðugleika, skaplegu vaxtastigi og gengissvelfflur gagnvart mikilvægustu viðskiptalöndum okkar verða úr sögunni og mun minni gagnvart öðrum myntsvaldum. Þar með geta stjórnendur einbeitt sér að rekstri fyrirtækis sinna, framleiðslunni, vöruþróun, markaðssetningu og nýsköpun. Þá munu þeir geta sýnt færni

sína í raunverulegum rekstri í stað þess að sveiflur í gengi, sviptingar í vöxtum og verðbólguþáttur skipti sköpum um hvort reksturinn skilar tapi eða hagnaði.

Iðnaðurinn og atvinnulífið hefur mjög takmörkuð tækifæri til þess að hafa áhrif á mótun þeirra reglna sem honum er gert að starfa eftir. Í sumum tilvikum eru aðstæður hérlandis með þeim hætti að til bóta væri að haga einstökum atriðum öðruvísi en gert er ráð fyrir í reglum ESB, t.d. vegna veðurfars og samgangna. Með aðild að Evrópuþinginu fyrir stjórnámálamenn og Efnahags- og félagsmálanefndinni fyrir aðila vinnumarkaðarins má ætla að unnt verði að vekja athygli á málum af þessu tagi og færa til betri vegar.

Það hefur oftast en ekki komið í ljós að verulegur brestur er á því að Íslendingar þekki tilurð, forsögu og þar með túlkunarmöguleika ESB-löggjafarinnar og það þess vegna leitt til innleiðingar sem er mun strangari en efni standa til og í sumum tilfellum óþörf. Má þar nefna reglur um rekstrarleyfi í vöruflutningum og aksturs- og hvíldartíma.

Hverjir eru gallar þess fyrir greinina ef Ísland gengur í ESB og Evran er tekin upp?

Samtök Iðnaðarins sjá ekki nema óverulega galla við aðild að ESB og upptöku evru fyrir Iðnaðinn. Samtök Iðnaðarins standa vörð um hagsmunum um 1.100 fyrirtækja af ótal stærðum og gerðum sem á köflum hafa ólíka hagsmunum. Öll fyrirtæki í Iðnaði munu hins vegar njóta góðs af stöðugu gengi, lægri vöxtum og minni verðbólgu.

Eina greinin sem myndi trúlega verða fyrir auknum samkeppnisþrýstingi við aðild er úrvinnsluIðnaður landbúnaðarafurða. Samtök Iðnaðarins hafa alltaf lagt áherslu á að þegar viðskiptaumhverfi er breytt sé nauðsynlegt að veita hæfilegan aðlögunartíma. Það er einnig áhorfsmál hvort alþjóðleg þróun á öðrum vettvangi mun ekki hafa sambærileg áhrif hvort sem yrði að aðild að ESB eða ekki. Á vettvangi WTO er stöðugt unnið að auknu frelsi í viðskiptum með landbúnaðarafurðir og mun sú þróun ekki fara fram hjá Íslandi. Raunar hafa talsmenn bænda haldið því fram að vera kunni að betra skjól sé innan ESB en utan í þessu tilliti.

Hvert yrði þjóðhagslegt framlag greinarinnar ef gengið yrði í ESB og Evra tekin upp?

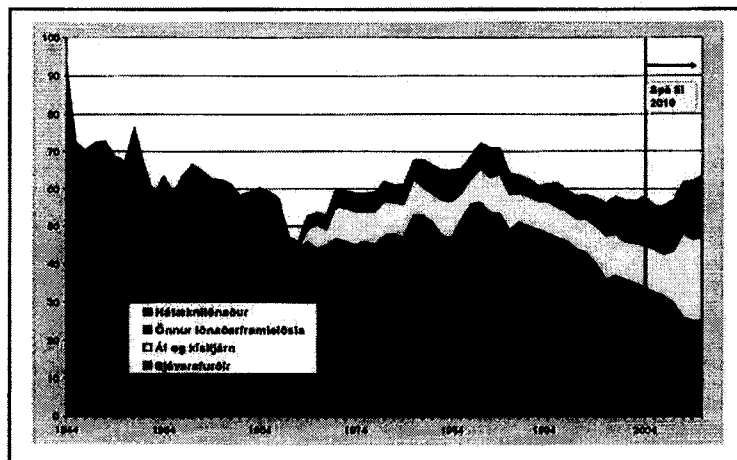
Samtök Iðnaðarins telja að auk þess sem rakið er hér að framan hafi aðild að ESB og upptaka evru í för með sér að íslenskt efnahagslíf og þar með íslenskur Iðnaður og atvinnulíf búi við nauðsynlegan trúverðugleika. Um leið og ákvörðun um að ganga í ESB liggur fyrir og að samhliða því yrði evra tekin upp myndi hagkerfið hefja aðlögun að þekktu framtíðarfyrirkomulagi. Verðlag, vextir og gengi myndu þegar byrja aðlagast að því sem gengur og gerist innan ESB. Ákvarðanir um fjárfestingar yrðu auðveldari sem og gerð kjarasamninga. Við þær aðstæður myndu starfsskilyrði Iðnaðarins batna verulega frá því sem nú er. Það mun sjálfkrafa fela í sér aukna verðmætasköpun og skapa ný og áður ónýtt tækifæri. Engin ástæða er til þess að ætla annað en íslenskur Iðnaður geti vaxið og dafnað sem aldrei fyrr. Iðnaðurinn mun því auka hlut sinn í þjóðarframleiðslunni og tekjuöflun með auknum útflutningi. Ómögulegt er að leggja mat á hver þessi aukning gæti orðið en allar rannsóknir benda til að umfang utanríkisviðskipta aukist afar mikið við aðild að myntbandalagi.

Íslenska krónan hefur verið mikill örlagavaldur í íslenskum Iðnaði. Þegar gengi krónunnar hefur verið haldið sterku með ógnarháum vöxtum hefur útflutnings- og samkeppnisIðnaður átt afar erfitt uppdráttar. Á sama tíma hafa hvers kyns framkvæmdir verið í miklum blóma og byggingariðnaður blómstrað. Sviptingar í gengi krónunnar geta fyrirvaralaust breytt ástandinu eins og raun ber vitni. Fyrir vikið hefur öll áætlanagerð reynst erfið og stjórnendur

átt erfitt með framtíðarstefnumótun. Afleiðingin hefur verið sú að mörg fremstu iðnfyrirtæki landsins hafa tekið út vöxt sinn erlendis þar sem stöðugleiki ríkir. Að matl Samtaka iðnaðarins er stærsti kosturinn við að skipta út krónu fólgin í þeim stöðugleika sem aðild að stærra myntkerfi felur í sér.

Samtök iðnaðarins gáfu út og kynntu svokallaðar hátækniskýrslur á Iðnþingi 2005. Þar var gerð úttekt á þróun hátækniiðnaðar á Íslandi m.a. í samanburði við aðrar greinar innan lands og elns sambærilega uppbyggingu í öðrum löndum. Þá var brugðist upp framtíðarsýn og spá um væntanlega þróun í helstu greinum iðnaðar að gefnum tilteknum skilyrðum um hagstæð starfsskilyrði og stuðning við nýsköpun og þróunarstarf í fyrirtækjum. Í spánni sem náði yfir tímabilið 2005-2010 kom fram að hlutur iðnaðarins í heildarverðmætasköpun gæti aukist úr 23,5% árið 2004 í 26% 2010. Þar af væri hlutur hátæknivara og þjónustu tæpur þriðjungur. Á mælikvarða gjaldeyrstekna var vöxtur iðnaðar samkvæmt spánni enn stærri eða úr 22% af heildargjaldeyrstekjum árið 2004 í 40% árið 2010. Hlutur hátæknivöru og þjónustu væri rúmlega þriðjungur þar af eða um 14% af heildargjaldeyrstekjum. Á sama tíma væri hlutur sjávarútvegs í heildargjaldeyrstekjum að breytast frá 33% árið 2004 í 25% árið 2010 og hlutur stóriðju úr 12% árið 2004 í 23% árið 2010.

(sjá: <http://www.sj.is/starfsgreinahopar/upplýsingataekni/frettir-og-greinar/nr/1936>)

Framangreindar spár hafa að mestu gengið eftir nema að hlutur þáttatekna m.a. af fjármálaþjónustu jókst framan af tímabilinu mun meira en almennar spár gerðu ráð fyrir og skekktu myndina nokkuð. Hitt sem ekki gekk eftir í framangreindri spá var að starfsskilyrði útflutnings- og samkeppnissgreina voru spátímabilinu verið mjög erfið, sérstaklega varðandi gengi krónunnar, vinnuafli og áhættufjármögnun. Þetta hefur m.a. leitt til þess að stærri fyrirtæki í útflutningsiðnaði hafa fyrst og fremst tekið vöxt sinn erlendis og vöxturinn hér heima verið mun hægari bæði hjá stærri og minni fyrirtækjunum. Með bættum starfsskilyrðum byggðum á stöðugleika, traustum gjaldmiðli og áherslu á nýsköpunarstarf fyrirtækjum mætti hins vegar snúa þessari þróun í stórsókn á stuttum tíma og þannig leggja grunn að endurreisn Íslands eftir hrun fjármálakerfisins. Miklar væntingar eru bundnar við samstarf fjögurra ráðuneyta, SI og samtaka tæknifyrirtækja um svonefndan Hátækni- og sprotavettvang (sjá: <http://www.sj.is/starfsgreinahopar/sprotafyrirtaeki/frettir-og-greinar/nr/3398>) sem nýlega var undirritað með það að markmiði að vinna að vegvísi til framtíðar um eflingu og uppbyggingu hátækni- og sprotafyrirtækja á Íslandi. Lykilforsendur í þeirri uppbyggingu eru, auk aðildar að ESB og upptaka evru, að treysta stoðir nýsköpunar í fyrirtækjum og virkja mannauðinn.

Búast má við að erlendir fjárfestar yrðu í auknum mæli reiðubúnir að leggja fé í lönfyrirtæki á Íslandi. Það er alkunn staðreynd að erlend fjárfesting er hér sáralítill nema í stórlöðu. Ein helsta orsök þess er sú að erlendir fjárfestar skilja ekki íslensku krónuna og sveiflur í gengi hennar. Verði gengið í ESB og tekið upp evra eiga erlendir fjárfestar auðveldara með að meta fjárfestingarkostnað út frá eigin verðleikum í samanburði við aðra. Þeir þurfa þá ekki lengur að taka með í reikninginn áhættuþætti s.s. gengi krónunnar, íslenska vexti, íslenska verðbólgu eða reyna að skilja hvað felst í EES-samningnum, sem fæstir þekkja.

Um langt árabli hefur iðnaðurinn staðið undir um fjórðungi verðmætasköpunar í landinu og veltt um fimmtungi vinnufærra manna atvinnu. Iðnaðurinn samanstendur af mörgum ólíkum greinum sem hafa á köflum ólíka hagsmuni. Styrkleiki gengisins kemur þannig niður með ólíkum hætti á einstökum greinum. Allar greinar skaðast hins vegar af ógnarháum stýrivöxtum og miklum sveiflum í gengi krónunnar. Verði þeirri samkeppnishindrun, sem íslenska krónan er, rutt úr vegi má leiða að því sterkar líkur að losna muni enn frekar um sköpunarkraft atvinnulífsins. Það er óhrekjanleg staðreynd að afnám viðskiptahindrana mun auka viðskipti og framleiðslu. Birtingarmynd þeirrar vantrúar sem ríkir gagnvart Íslandi er velk staða krónunnar. Mikilvægt skref í því að endurrelsa trú umhelmsins á Íslandi er að yfirgefa þann mikla örlaga- og skaðvald sem íslenska krónan hefur reynst vera.

Er raunhæft fyrir atvinnugreinina að setja sér sértæk samningsmarkmið í viðræðum við ESB? Ef svo er hver ættu þau að vera?

Samtök iðnaðarins telja að ekki sé þörf á ákveðnum samningsmarkmiðum er varða iðnaðinn sérstaklega. Eina undantekningin frá þeirri reglu er sú að gæta verður þess að úrvinnsluiðnaður landbúnaðarafurða fái eðlilegan aðlögunartíma að óheftum markaðs- aðgangi frá öðrum aðildarríkjum ESB. Sömuleiðis þarf að tryggja að gætt sé að því að innflutningur afurða þar sem hætta er á dýrasjúkdómum, sem hér þekkjast ekki, fullnægjandi ströngustu kröfum um eftirlit og prófanir. Um leið þarf að tryggja að úrvinnslufyrirtæki landbúnaðarafurða elgi sem jafnastan aðgang að hráefni til úrvinnslu á við keppinauta sína innan ESB.

Rétt er einnig að huga sérstaklega að því að tryggja verði að við getum nýtt endurnýjanlegar vatns- og jarðhitauðildir okkar til orkuframleiðslu og iðnaðarferla. Í fljótu bragði virðist ekkert í reglum ESB hindra þetta, raunar leggur ESB mikla áherslu á að auka hlut hreinna orkugjafa.

Annað sem ástæða er til að taka fram?

Samtök iðnaðarins hafa allt frá stofnun sinni árið 1994 talað fyrir aukinni þátttöku Íslands í samstarfi Evrópuþjóðanna. Fyrirrennarar Samtaka iðnaðarins studdu eindregið aðild Íslands að EFTA og síðar EES-samningnum. Þau spor hafa öll eflt og stælt iðnaðinn um leið og þau hafa leitt til margvíslegra breytinga og ýmsar greinar iðnaðarins ekki staðist framþróunina og aukna samkeppni. Engin ástæða er til annars en að ætla ESB aðild yrði viðlíka framfaraspor.

Langt er síðan Samtök iðnaðarins mörkuðu þá stefnu að rétt væri að Ísland gerðist aðili að ESB og tæki upp evru. Þannig væri hagsmunum iðnaðarins best borgið og um leið heildarhagsmunum þjóðarinnar. Þessi skoðun Samtakanna hefur verið staðföst hvort sem vel eða illa hefur árað í efnahagsmálum þjóðarinnar almennt.

Samtök iðnaðarins hafa alla tíð varað við því að líta svo á að aðild að ESB og upptaka evru fell í sér skyndi- eða fullnaðarlausn á öllu því sem miður hefur farið í atvinnulífinu eða stjórn efnahagsmála. Þau hafa hins vegar bent á að með aðild að ESB og evru skapist sú umgjörð

sem gefur okkur best tækifæri til þess að ná þeim árangri sem er nauðsynlegur til þess að tryggja þá hagseild sem við viljum búa íslensku þjóðinni. Það krefst hins vegar styrkrar stjórnar og aga. Til þess að svo verði þurfum við aðhald sem felst í því að skuldbinda okkur til þess að stýra okkar málum í samræmi við Maastricht-skilyrðin og gangast undir það aðhald sem í þeim felst.

Samtök lönaðarins telja að aðild að ESB og upptaka evru muni alls ekki draga úr fullveldi eða sjálfstæði Íslands. Þvert á móti munum við með aðild geta haft meiri áhrif á skipulag atvinnulífsins og lönaðarins með því slíja við borðið þar sem ákvarðanir eru teknar. Í dag tökum við þegjandi og hljóðalaust upp reglugerðaverk ESB án þess að fá að hafa nein áhrif á það eða njóta þeirra kosta sem aðild að myntbandalagi hefur í för með sér. Aðild mun því frekar styrkja fullveldi okkar og áhrif á eigin framtíð en hitt.

Þau rök heyrast oft að stærsti gallinn við að taka upp aðra mynt felist í því hafa ekki sjálfstæði í peningamálum og að gengi gjaldmiðilsins geti ekki styrkst eða velkst eftir því sem efnahagslegar forsendur gefa tilefni til. Þessi rök standast ekki enda ljóst að peningastefnan lagði sitt af mörkum við að koma íslenska hagkerfinu í þá stöðu sem nú er komin upp. Okkar sjálfstæða peningastefna er ekki sjálfstæðari en svo að við höfum enga stjórn haft að gjaldmiðlum og fyrir vikið býr íslenskt atvinnulíf við ónothæfa mynt og ofurvexti og hefur gert um áráðil.

Við ákvörðun um aðild að ESB og upptöku evru verður að fara fram heildstætt mat og vega saman ólíka hagsmuni. Hið kalda hagsmunamat verður að vera raunsemt og má ekki draga taum sérhagsmuna eða markast af kreddum eða þar sem form er tekið fram yfir efnislega þætti. Samtök lönaðarins eru sannfærð um að sé þessa gætt verði niðurstaðan augljós bæði fyrir atvinnulífið í landinu í heild, helmiðin í landinu og þar með þjóðarbúskapinn.

Evrópunefnd Sjálfstæðisflokksins
- Málefnaþópur um atvinnuvegi –
Samtök lönáðarins (Samtök sprotafyrirtækja)

Verkefnið

Eftir umræður vinnuhópa á vegum málefnaþópsins um atvinnuvegi var ákveðið að leita eftir svörum við frekari spurningum frá hagsmunaaðilum atvinnuveganna.

Mikilvægt er að fá fram skýra afstöðu hagsmunaaðila atvinnuveganna varðandi aðra möguleika en Evruna og ESB aðild. Vinsamlegast tilgreindu hvern af eftirtöldum kostum þú telur helst koma til greina sem grunn að framtíðastefnu Íslands í peningamálum.

Valkostir í núverandi stöðu	Tilgreinið einn valkost
1. Aðild að ESB og upptaka Evru í kjölfarið 2. Einhliða upptaka Evru 3. Einhliða upptaka annars gjaldmiðils en Evru: a. US\$ b. GBP c. Svissneskur franki d. NOK e. JPY f. Aðrir kostir? 4. Myntráð 5. Upptaka annars gjaldmiðils í <u>samstarfi</u> við önnur þjóðríki/seðlabanka. 6. Halda íslensku krónunni a. Flot b. Fastgengi 7. Önnur leið – hver?	Kostur nr. 1.

Teljið þið að framtíðarhorfur ESB og framtíðarsýn ykkar greinar samræmist til lengri tíma lítið? Vinsamlegast tilgreinið helstu þætti.

Evrópusambandið er samfélag fullvalda ríkja sem eru sífellt að skoða og endurmeta samstarf sitt á grundvelli sameiginlegra hagsmuna sinna. Ekkert bendir til þess að ESB sé að þróast með þeim hætti að samræmist ekki hagsmunum lönáðarins. Eitt af kjarnaviðfangsefnum ESB er að ýta undir samkeppnishæfni atvinnulífs aðildarríkjanna.

Teljið þið að innleiðing Lissabon samkomulagsins muni hafa jákvæða áhrif eða neikvæða áhrif á grein ykkar til lengri tíma lítið?

Ekki verður séð að Lissabon-samkomulagið muni hafa afgerandi áhrif á lönáðinn. Ætla má að þau verði þó frekar jákvæð en neikvæð þar sem verið er að auka skilvirkni, efla lýðræði og skilgreina betur valdsvið og valdaskil stofnana ESB og aðildarríkjanna.

SAMTÖK SUNNLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
Erindi nr. P 137/610
komudagur 18.6.2009 Selfossi, 16. júní 2009
0811001SA PH

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 -10
150 Reykjavík

Efni: Umsögn SASS um 38. og 54. mál, aðildarumsókn að ESB

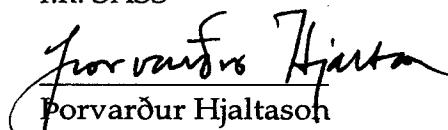
Á fundi stjórnar SASS, sem haldinn var 12. júní sl., var tekið fyrir bréf frá utanríkismálanefnd Alþingis, þar sem óskað var umsagnar um tillögur til þingsályktunar er varða aðild að Evrópusambandinu, 38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, og undirbúning mögulegrar umsóknar um aðilda að Evrópusambandinu.

Eftirfarandi umsögn var samþykkt:

„Stjórn SASS tekur ekki afstöðu til tillagnanna en hvetur til vandaðrar umfjöllunar og víðtæks samráðs um málið.“

Umsögninni er hér með komið á framfæri.

Virðingarfyllst,
f.h. SASS

Þorvarður Hjaltason
framkvæmdastjóri

Alþingi
Erindi nr. P 137/200
komudagur 16.6.2009

SIÐMENNT
Félag siðrænna húmanista á Íslandi
Æsufelli 4, 2F
111 Reykjavík
www.sidmennt.is
sidmennt@sidmennt.is

Utanríkismálanefnd Alþingis

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn stjórnar Siðmenntar varðandi þingsályktunartillögur er varða aðild að Evrópusambandinu (38. mál og 54. mál).

Stjórn Siðmenntar tekur ekki afstöðu til ESB aðildar sem lífsskoðunarfélag af þeirri ástæðu að efnahagsmál eru stór hluti af ESB aðildarspurningunni og þau eru utan sviðs Siðmenntar.

Stjórn félagsins vill þó benda á að mannréttindalöggjöf er fremri þeirri íslensku í ESB löndum eins og Svíþjóð (t.d. hvað dómskerfið og lög um mismunun varðar) vegna þróaðrar ESB-löggjafar. Það er helsta ósk félagsins að hérlandis verði íslensk mannréttindalöggjöf bætt í þá veru, hvort sem að það yrði með aðild að ESB eða ekki.

Kærar þakkir

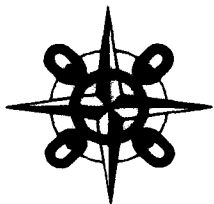
F.h. stjórnar Siðmenntar

Svanur Sigurbjörnsson

Frekar upplýsingar:

Hope Knútsson, formaður s: 557 3734

Svanur Sigurbjörnsson, stjórnarmaður s: 896 3465

SJÓMANNASAMBAND ÍSLANDS

Sætúni 1 · 105 Reykjavík · Sími 561 0769 · Símbref 561 0774

Alþingi
Erindi nr. P 137/199
Middagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík 15. júní 2009.

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar er varða umsókn um aðild að Evrópusambandinu, 38. og 54. mál.

Utanríkismálanefnd Alþingis hefur farið þess á leit að Sjómannasamband Íslands gefi umsögn um tillögu til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu, 38. mál og tillögu til þingsályktunar um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu, 54. mál.

Rétt er að geta þess í byrjun að það er almenn skoðun innan Sjómannasambands Íslands að fá Ísland ekki undanþágu frá hinni sameiginlegu sjávarútvegsstefnu Evrópusambandsins muni aðild skaða íslenskan sjávarútveg og þar með hagsmuni sjómanna. Hins vegar telur sambandið nauðsynlegt að umræðunni um aðild eða ekki aðild fari að ljúka í eitt skipti fyrir öll. Því er væntanlega ekki um annað að ræða en að fara í aðildarviðræður til að sjá svart á hvítu hvað er í boði.

Varðandi þær tillögur til þingsályktunar sem liggja fyrir tekur Sjómannasamband Íslands ekki sérstaklega afstöðu með annarri tillögunni. Efnislega eru þær mjög keimlíkar og treystir sambandið Alþingi til að sjóða saman úr þeim eina ásættanlega tillögu fyrir sem flesta. Sjómannasamband Íslands leggur þó áherslu á að áður en gengið er til aðildarviðræðna við Evrópusambandið verði samningsmarkmiðin varðandi yfirráð yfir auðlindum landsins skýrt afmörkuð.

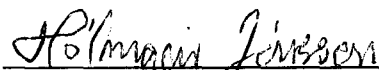
Varðandi samningsmarkmiðin leggur Sjómannasamband Íslands áherslu á að Ísland hafi fullt forræði á því að semja um veiðar og hlutdeild úr flökkustofnum/deilistofnum. Auk þess þarf að vera skýrt að Ísland hafi rétt til að veiða og nýta sjávarspendýr innan lögsögunnar. Jafnframt þarf að tryggja fullt forræði Íslands yfir auðlindinni innan lögsögunnar þegar til lengri tíma er litið gerist landið aðili að Evrópusambandinu. Sé ekki tryggt að Ísland hafi fullt forræði yfir fiskimiðum sínum og fullt samningsfrelsi varðandi flökkustofna um ófyrirsjáanlega framtíð telur Sjómannasamband Íslands að ekki komi til greina að Ísland gerist aðili að Evrópusambandinu.

Varðandi afstöðuna til viðræðna um aðild að Evrópusambandinu er jafnframt vísað til ályktunar sem samþykkt var á 26. þingi Sjómannasambands Íslands, sem haldið var dagana 4. og 5. desember síðastliðinn, en þar segir:

„Í kjölfar hruns íslensku bankanna og hinnar alþjóðlegu fjármálakreppu sem nú geysar hefur krafan um að Ísland gerist aðili að ESB orðið sífellt háværari. Í þeirri kröfu virðist megin

Þunginn vera vegna stöðu krónunnar og kröfu um að skipt verði um gjaldmiðil. Vissulega þarf að skoða kosti þess og galla fyrir íslenska þjóð að ganga í ESB. Sjávarútvegur er einn mikilvægasti atvinnuvegur þjóðarinnar og hlýtur hann því að vega þungt þegar kostir og gallar aðildar að ESB eru skoðaðir. Sjávarútvegsstefna ESB miðast við að sjávarútvegurinn sé jaðaratvinnuvegur en ekki einn aðal atvinnuvegur heillar þjóðar eins og við á um íslenskan sjávarútveg. Verði farið í viðræður um aðild að ESB gerir 26. þing Sjómannasambands Íslands þá kröfu að skilyrt verði að Ísland hafi fullt forræði yfir auðlindunum og fullt samningsumboð varðandi deilistofna. Verði þessi skilyrði ekki hluti af samningskröfu Íslands hafnar 26. þing Sjómannasambands Íslands aðildarviðræðum.“

f.h. Sjómannasambands Íslands,

Hólmgeir Jónsson

*Alþingi
Erindi nr. P 137/116
komudagur 8.6.2009*

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn

38 mál og 54 mál: Tillögur til þingsályktunar varðandi aðild að ESB.

Starfsgreinasambandi Íslands og „Matvælasviði“ Starfsgreinasambands Íslands hefur borist, að ósk utanríkisnefndar Alþingis um umsögn ofangreindar þingsályktunartillögu. Þar sem matvælasviðið heyrir undir sambandið sem slíkt er einungis um eina umsögn að ræða að hálfu þess.

Þing Starfsgreinasambands Íslands, sem er stefnumarkandi fyrir sambandið og síðast var haldið í október 2007 samþykkti sérstaka ályktun um Evrópumál, hjálögð. Þar segir: „Þing Starfsgreinasambands Íslands telur mikilvægt að kannað verði hvort aðild að Evrópusambandinu og upptaka evru þjóni hagsmunum Íslands. Það þarf að skilgreina kostina og gallana og gefa fólki tækifæri til að átta sig á því hvað muni breytast við mögulega inngöngu. Það verður að vera verkefni ríkisstjórnarinnar á yfirstandandi kjörtímabili.“

Frá því að þingið var haldið hefur farið fram viðtæk umræða á vettvangi sambandsins um aðild að ESB. Í þeirri umræðu hefur komið fram mikilvægi þess að aðildarviðræður einar muni leiða fram raunverulega kosti og galla beinnar aðildar. Starfsgreinasambandið telur þess vegna mikilvægt að umsóknarferill hefjist sem fyrst og að niðurstaða þeirra viðræðna verði borin undir þjóðina í þjóðaratkvæðagreiðslu.

Reykjavík, 8. júní 2009.

Virðingarfyllt, f.h.
Starfsgreinasamband Íslands

Skúli Thoroddsen, framkvæmdastjóri

Ályktun fylgir hér með:

- Ályktun um ESB og evru -

Þing Starfsgreinasambands Íslands (2007) telur mikilvægt að kannað verði hvort aðild að Evrópusambandinu og upptaka evru þjóni hagsmunum Íslands. Það þarf að skilgreina kostina og gallana og gefa fólki tækifæri til að átta sig á því hvað muni breytast við mögulega inngöngu. Það verður að vera verkefni ríkisstjórnarinnar á yfirstandandi kjörtímabili.

Greinargerð

Innganga í Evrópusambandið og upptaka evru er stærra mál en svo að það leysi skammtímaóróleika og ójafnvægi í efnahagslífinu. Ákvörðun um slíkt verður að ráðast af mati á því hvernig hagsmunum okkar er best borgið til lengri tíma.

Innganga í Evrópusambandið og upptaka evru hefði í för með sér margþættan ávinning en í því felst einnig óvissa. Meira er vitað um ávinninginn af ESB-aðild en um mögulegar neikvæðar afleiðingar hennar eins og þeim að tryggja sérhagsmuni Íslands og afleiðingum af óagaðri hagstjórn.

Ávinningurinn af ESB-aðild fælist m.a. í aðkomu að ákvarðanatöku um það laga og regluverk sem við höfum þegar skuldbundið okkur til að innleiða með EES samningnum, án þess að geta komið sjónarmiðum okkar að, svo fullnægjandi sé. Gildissvið ESS-samningsins vegna vinnumarkaðs- og félagsmála hefur verið takmarkað af íslenskum stjórnvöldum, svo sem um málefni fatlaðra, málefni minnihlutahópa, Lissabon-ferlið í starfsmenntamálum og samtenging efnahags-, félags- og atvinnumála. Aðild að ESB myndi jafnframt hafa í för með sér að Ísland yrði aðili að samstarfi um landbúnaðar- og byggðamál og verslun með landbúnaðarvörur yrði frjáls innan samstarfsins. Helstu hættur snúa að landbúnaðar- og fiskveiðistefnu sambandsins en ljóst er að Ísland þyrfti að tryggja sérhagsmuni sína í aðildarviðræðum ef að aðild á að geta orðið.

Ávinningurinn af upptöku evru væri ef vel tækist til, aukin efnahagslegur stöðugleiki, lægra vöruverð, lægri vextir og minni viðskiptakostnaður. Helstu hættur fælust í því að Ísland myndi með upptöku evru afsala sér sjálfstæðri stjórn peningamála. Við slíkar aðstæður gæti kreppa samhliða mistökum í hagstjórn leitt til mikils og þráláts atvinnuleysis og í uppsveiflu gæti þensla og verðbólga orðið enn meiri en ella.

Alþingi
Erindi nr. P 137/234
komudagur 16.6.2009

Nefndasvið Alþingis
Alþingi
150 Reykjavík

Reykjavík, 16. júní 2009

54. mál

Efni: Umsögn um tillögur til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu.

SVÞ – Samtök verslunar og þjónustu hefur fengið til umsagnar tvær þingsályktunartillögur um nefnt mál. Önnur er þingsályktunartillaga frá stjórnvöldum um aðildarumsókn að Evrópusambandinu. Hin er tillaga um undirbúning mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu sem flutt er af þingflokki Framsóknarflokks og Sjálfstæðisflokks. SVÞ fagnar því að Evrópumálin eru nú komin á dagskrá þingsins.

Stjórn SVÞ sendi í dag frá sér ályktun sem ber yfirskriftina „Að tala í lausnum“. Þar er skorað á stjórnvöld að samþykkja á yfirstandandi þingi trúverðuga umsókn um aðild að Evrópusambandinu – þar sem hugur fylgi máli. Með slíkri umsókn fái stefna á stöðugleika til framtíðar og gjaldmiðil sem íslensk fyrirtæki geta notað í viðskiptum sínum við alþjóðasamfélagið.

Í könnun sem fram fór á vegum Samtaka atvinnulífsins sl. vetur um viðhorf aðildarfyrirtækja SA til aðildar að Evrópusambandinu kom fram að meðal aðildarfyrirtækja SVÞ er afgerandi vilji til þess að stefna að aðild að sambandinu. Í könnuninni lýstu 80% þeirra félagsmanna sem þátt tóku, sig fylgjandi því að þetta skref yrði stigið.

Mikil hætta er á að þær tvær þingsályktunartillögur sem nú liggja fyrir leiði til þess að deilur verði á þinginu um smáatriði og útfærsluleiðir. Slíkt má ekki gerast með eitt stærsta hagsmunamál þjóðarinnar fyrr og síðar. SVÞ ætlar ekki í þessari umsögn að fjalla efnislega um þær hvora um sig. Aðalatriði málsins liggur skýrt fyrir, sem er að Alþingi komi sér saman um eina trúverðuga umsókn, enda annað ekki boðlegt þegar horft er til þess alvarlega ástands sem nú ríkir í þjóðfélaginu.

Evrópumálin hafa mikið verið rædd í samfélaginu að undanförmu og fulltrúar þings og atvinnulífs hafa kynnt sér málin í heimsóknum til Evrópusambandsins auk þess hafa nokkrar fræðibækur verið gefnar út um þetta efni nýlega sem auðveldar mönnum að fá yfirsýn yfir málið. Það á því ekkert að vera því til fyrirstöðu að leggja nú þegar inn umsókn og nýta þann velvilja sem Svíar hafa lýst yfir gagnvart aðildarumsókn frá Íslendingum.

Samtök verslunar og þjónustu líta á sig sem mikilvægan hagsmunaaðila í því að koma hér á samkeppnishæfu starfsumhverfi með stöðugleika, lægri vöxtum og afnámi verðtryggingar sem mun skila sér í lægra vöruverði og auknum viðskiptum á sviði verslunar og þjónustu sem skapar ný störf. Samtök verslunar og þjónustu óska eftir því að verða virkir þátttakendur í samningaferlinu.

Virðingarfyllst,

f.h. SVÞ

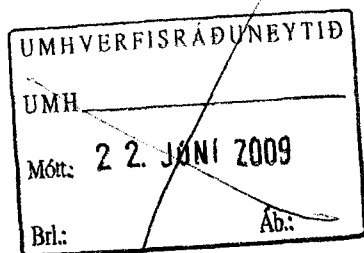
Andrés Magnússon, framkvæmdastjóri.

Alþingi
Erindi nr. P 137/259
komudagur 18.6.2009

Alþingi - Utanríkismálanefnd
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

UMHVERFISSTOFNUN

Reykjavík, 16. júní 2009
Tilvísun: UST20090600022/pek

Umsögn um þingsályktunartillögur - 38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu

Með bréfi, dags. 2. júní 2009 sendi utanríkismálanefnd Alþingis Umhverfisstofnun til umsagnar þingsályktunartillögur - 38. mál, aðildarumsókn að Evrópusambandinu og 54. mál, undirbúningur mögulegrar umsóknar um aðild að Evrópusambandinu.

Umhverfisstofnun telur ekki tilefni til að gera greinarmun á framangreindum tillögum í umfjöllun stofnunarinnar. Stofnunin tekur aðeins afstöðu til mögulegra áhrifa aðildar á löggjöf og stjórnsýslu umhverfismála.

Í lögum um Evrópska efnahagssvæðið nr. 13/1993 segir í 73. gr. um umhverfismál að aðgerðir samningsaðila á sviði umhverfismála skulu byggjast á eftirtöldum markmiðum: „a. að varðveita, vernda og bæta umhverfið; b. að stuðla að því að vernda heilsu manna; c. að tryggja að náttúruauðlindir séu nýttar af varúð og skynsemi.“ Ennfremur segir í ákvæðinu að aðgerðir samningsaðila á sviði umhverfismála skulu grundvallaðar á þeim meginreglum að girt skuli fyrir umhverfisspjöll, áhersla sé lögð á úrbætur þar sem tjón á upphaf sitt og bótaskylda sé lögð á þann sem mengun veldur. Áhersla er því lögð á meginregluna um lausn við upptök og greiðslureglu umhverfisréttarins. Loks segir að kröfur um umhverfisvernd skulu vera þáttur í stefnu samningsaðila á öðrum sviðum. Hér er um að ræða svokallaða samþættingarreglu umhverfisréttarins. Útfærsla þeirrar reglu felur m.a. í sér að sjónarmið umhverfisverndar skuli samþætt auðlindanýtingu.

Frá gildistöku Samningsins um Evrópska efnahagssvæðið hafa verið felldar inn í samninginn fjölmargar tilskipanir og reglugerðir Evrópusambandsins á sviði umhverfismála. Almennt má segja að aðild að samningnum hafi haft víðtæk áhrif á íslenska löggjöf og stjórnsýslu á sviði umhverfismála m.a. um mat á umhverfisáhrifum, mengunarvarnir hvers konar, upplýsingarétt um umhverfismál, umhverfisábyrgð og meðferð efna.

Í skýrslu utanríkisráðherra um Ísland á innri markaði Evrópu sem lögð var fyrir Alþingi í janúar 2008 kemur fram að vegna aukins vægis og umfangs umhverfismála sé drjúgum hluta af hagsmunagæslu utanríkisþjónustunnar í EES-málum varið í umhverfismál. Byggði þessi ályktun meðal annars á því að náttúruvernd falli utan gildissviðs EES-samningsins og því þarf

oft að skoða sérstaklega hvernig reglur falli að EES-samningum. Það getur oft á tíðum verið skilgreiningaratriði hvað fellur undir náttúruvernd og mörkin þar á milli oft óljós. Er í skýrslunni ítrekað að þessi málaflokkur kalli á árvekni og öfluga hagsmunagæslu af hálfu íslenskra stjórnvalda.

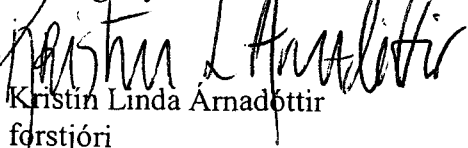
Kröfur um umhverfisvernd þurfa að vera nákvæmar og hafa skýra lagastoð að íslenskum rétti þar sem gjarnarn er um að ræða reglur sem leggja bönd á atvinnustarfsemi og meðferð eignarréttinda. Skýrist það einkum af ákvæðum stjórnarskrár um vernd eignarréttinda og atvinnufrelsis og lögmætisreglu stjórnisýsluréttarins. Það er mat Umhverfisstofnunar að þessi miklu áhrif Samningsins um Evrópska efnahagssvæðið á umhverfislöggjöfina séu almennt mjög jákvæð. Í ljósi þess er full ástæða til að ætla að íslensk löggjöf sem snýr að umhverfisþáttum sem eru ekki hluti af EES-samningnum myndu njóta góðs af aðild að ESB. Þar er um að ræða löggjöf um náttúruvernd og vernd villtra fugla og spendýra.

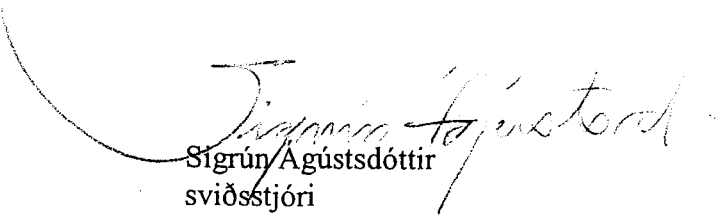
Umhverfismál snerta alla starfsemi og til að nálgast málin með sem víðustum hætti setur ESB gjarnan rammalöggjöf (rammatilskipanir) þar sem tekið er heildstætt á viðfangsefninu og má þar nefna svokallaða vatnatilskipun og tilskipun um málefni hafsins sem dæmi. Slík rammalöggjöf er að mati Umhverfisstofnunar mjög af hinu góða.

Afmörkun EES-samningsins gerir það af verkum að nokkuð er um að semja þarf um aðlögun löggjafar ESB um umhverfisvernd. Gerist þetta æ oftar hin síðari ár, með löggjöf sem hefur vítt gildissvið, á borð við framangreindar rammatilskipanir. Slíkir samningar geta verið verulega tímafrekir og þar með kostnaðarsamir. Hagsmunamat á Íslandi leiðir einnig í einstaka tilvikum til þess að leitað er samkomulags um aðlögun. Meginreglur EES-samningsins um tvær stoðir, stoð ESB og stoð EFTA eru viss öryggisventill í þeim efnum en hafa verður í huga að afstaða ESB í slíkum samningaviðræðum markast verulega af því að þegar hefur verið gert hagsmunamat og náðst málamiðlun í ríkjum ESB um viðkomandi löggjöf. Þrátt fyrir að EES-EFTA ríkin hafi aðgang að sérfræðinganefndum framkvæmdastjórnar ESB, sem oft reynist afar gagnlegt, tryggir sá aðgangur ekki frumkvæðis- og atkvæðisrétt hvað varðar löggjöfina. Má því ætla að þær breytingar sem leiða myndu af aðild að ESB í stað aðildar að Samningnum um Evrópska efnahagssvæðið myndu veita betri tækifæri til að koma að upplýsingum og sjónarmiðum um umhverfismál á Íslandi þ.m.t. sjónarmiðum sem eru sértæk um umhverfismál eyríkja samanborið við umhverfismál meginlandsríkja

Með vísun til framangreindra sjónarmið telur Umhverfisstofnun líkur á að aðild að ESB hefði jákvæð áhrif á löggjöf og stjórnisýslu á sviði umhverfismála.

Viðfangarfullst

Kristín Linda Árnadóttir
fórstjóri

Sigrún Ágústs dóttir
sviðsstjóri

Minnisblað

Til Utanríkismálanefndar

Frá: Utanríkisráðuneyti

Efni: Undirbúningur fyrir mögulegar viðræður um aðild Íslands að ESB

Í framhaldi af fundi utanríkismálanefndar fimmtudaginn 18. júní getur utanríkisráðuneytið upplýst neðangreint varðandi vinnu innan ráðuneytisins.

Ráðuneytið hefur unnið ákveðna grunnvinnu til þess að vera í stakk búið til að svara ma'gvislegum spurningum sem vakna í tengslum við mögulegar aðildarviðræður. Þessi vinna hefur lotið að neðangreindum atriðum.

1. Ferli aðildarumsóknar og -viðræðna: Utanríkismálanefnd hefur verið sent skjal varðandi þetta atriði. Þessu tengt hafa starfsmenn ráðuneytisins skoðað nánar hvað tiltekin atriði í ferlinu hafa í för með sér. Hér má t.d. nefna upplýsingar um það ferli sem hefst fallist ráðgjerraráð ESB á umsókn og feli framkvæmdastjórn sambandsins að vinna skýrslu um umsóknina. Hinu sama gegnir um ferlið ef samþykkt er af hálfu aðildarríkja ESB að hefja aði darviðræður.

2. Þfling tengsla: Vegna framangreindra athugana hafa tengsl hafa verið efld við lykilaðila innan stofnana ESB. Væri ógerlegt að svara þeim spurningum sem vakna í tengslum við ferlið án þess.

3. Þkipulag aðildarviðræðna: Starfsmenn ráðuneytisins hafa kynnt sér hvernig staðið hefur verið að aðildarviðræðum í öðrum ríkjum. Má þar nefna Möltu og Króatíu auk Finnlands.

4. Starf Evrópunefndar forsætisráðherra: Starfsmaður nefndarinnar hafði aðstöðu í uta ríkisráðuneytinu og vann ýmis verkefni er lutu að skoðun á málefnum sem m.a. þarf að taka afstöðu til í tengslum við mögulegar aðildarviðræður.

5. Þerstakar nefndir utanríkisráðherra: Á árunum 2003 og 2004 skiluðu nefndir þáverandi uta ríkisráðherra um sjávarútvegs- og landbúnaðarmál sérstökum áfangaskýrslum. Nefndirnar voru settar á fót á ný á árinu 2008 til að taka upp þráðin miðað við þróunina í þessum má aflokkum innan ESB. Þar að auki hefur verið starfandi nefnd um byggðamál frá byrjun þessar árs.

Samantekt um utanríkis- og öryggismál ESB í ljósi Lissabon sáttmálans

Meginmarkmið sameiginlegrar utanríkis- og öryggismálastefnu ESB (e. *CFSP – Common Foreign and Security Policy*) er að standa vörð um grundvallargildi og hagsmuni bandalagsins, að efla öryggi og sjálfstæði aðildarríkja, að styrkja lýðræði, réttarríki, mannréttindi og alþjóðalög, að stuðla að sjálfbærri þróun í þróunarríkjum með það að markmiði að útrýma fátækt, vinna að því að afnema viðskiptahömlur, standa vörð um umhverfið og aðstoða ríki sem verða fyrir hamförum. Að öllum þessum gildum og hagsmunum skal unnið að í samræmi við meginreglur stofnsáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Þær breytingar sem verða þegar Lissabon samningurinn tekur gildi hafa það að markmiði að efla samræmingu milli aðgerða og stefnumála sem eru á forræði ráðherraráðsins, annars vegar, og framkvæmdastjórnarinnar, með aðkomu Evrópuþingins, hins vegar. Kristallast þetta m.a. í því að háttsettur fulltrúi ESB á sviði utanríkismála verður jafnframt varaforseti framkvæmdastjórnar ESB.

Ákvarðanir í utanríkis- og öryggismálum þarf að samþykkja einróma og ekki er hægt að þvinga aðildarríki með atkvæðagreiðslu til að taka þátt í aðgerðum, hvorki friðargæslu né hernaðaraðgerðum, eða til að fylgja ákveðinni stefnu. Ríki geta hins vegar valið “upþbyggilega hjásetu” (hefur verið nefnt á ensku “constructive abstention”) ef þau vilja ekki standa í vegi fyrir vilja meirihlutans. Jafnframt er ríkjum gefið kost á að stofna til nánari samvinnu til lengra tíma litið (e. permanent structured cooperation). Ákvarðanir um þvingunaraðgerðir verða jafnframt teknar með auknum meirihluta þegar ráðið hefur tekið einróma ákvörðun um beitingu þvingunaraðgerða gegn ákveðnu ríki.

Háttsettur fulltrúi ESB á sviði utanríkismála

Lissabon sáttmálinn gerir ráð fyrir efldu hlutverki og stöðu háttsetts fulltrúa (HSF) um utanríkismál. HSF mun bera ábyrgð á heildarframkvæmd utanríkisstefnu sambandsins. Hann verður með tillögurétt fyrir leiðtogaráðinu, mun stýra fundum utanríkisráðherraráðs ESB og verður auk þess fulltrúi ESB í utanríkismálum gagnvart öðrum ríkjum og samtökum. Hann mun jafnframt sjá um samráð um utanríkismál við Evrópuþingið.

Þróunarsamvinna, Ísland og ESB

Stærta Íslands, áherslur og markmið í þróunarsamvinnu falla að stefnu og markmiðum ESB, enda byggð á sömu alþjóðlegu samþykktum og yfirlýsingum, s.s. Þúsaldarmarkmiðum SP, Monterrey samþykktinni um fjármögnun þróunar, Parísaryfirlýsingunni um samhæfingu aðs oðar og verklagsreglum þróunarnefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD). Skv. lögum um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands nr. 121/2008 er nú unnið að gerð þróunarsamvinnuáætlunar, en þar munu koma fram markmið um framlög til næstu fjögurra ára (2010-2013).

ESB hefur samþykkt að framlög til þróunaraðstoðar nemi að meðaltali 0,56% af vergum þjóðartekjum (VPT) árið 2010 og 0,7% af VPT fyrir árið 2015. Hvað varðar markmið einstakra ríkja þá stefna þau 15 ríki er gengu í sambandið fyrir 2002 að ná 0,51% af vergum þjóðartekjum árið 2010 og 0,7% árið 2015. Þau ríki sem gengu í sambandið eftir 2002, munu reyna að ná 0,17% markmiðinu fyrir 2010 og 0,33% fyrir 2015. Tekið skal fram að fyrirvari um tými á fjárlögum er tilgreindur við allar þessar fyrirætlanir (“within their respective budget allocation processes”).

Öryggis- og varnarmálastefna ESB

Lissabon sáttmálinn kveður á um að öryggis- og varnarmálastefna ESB verði óaðskiljanlegur hluti af utanríkis- og öryggismálastefnu ESB og hafi þar að leiðandi sömu markmið. Þau meginverkefni sem falla undir öryggis- og varnarmálastefnuna eru friðargæsla, friðaruppbygging, hættuástandsstjórnun (e. crisis management), og mannúðar- og neyðaraðstoð. Sáttmálinn skuldbindur aðildarríkin til að móta til lengra tíma litið sameiginlega varnarmálastefnu og þar með, þegar leiðtogaráð ESB (e. European Council) samþykkir einróma, sameiginlegar varnir (TEU 42 gr.). Lissabon sáttmálinn kveður hvorki á um að her ESB verði stofnaður né að herskylda verði komið á. Jafnframt eru sett margskonar skilyrði fyrir þróun sameiginlegrar varnarmálastefnu, m.a. að slík stefna skuli ekki stangast á við stefnu þeirra ríkja sem eru aðilar að NATO (TEU 42(2)). Hafa ber í huga að Lissabon sáttmáli hefur þurft að taka tillit til aðildarríkja með ólíkar forsögur í öryggis- og varnamálum. Af 27 ríkjum eru 21 aðilar að NATO. Af hinum 6 ríkjum hafa 5 þeirra (Austurríki, Finnland, Írland, Malta og Svíþjóð) lýst sér sem hlutlausum. Kýpur stendur utan NATO vegna andstöðu Tyrkja.

Ráðherraráðið fer með æðsta vald í öryggis- og varnamálum. Leiðtogaráðið markar grundvallaratriði stefnunnar með einróma samþykktum, en utanríkisráðherraráðið ber ábyrgð á framkvæmd hennar og nánari útfærslu. Utanríkisráðherrar taka allar formlegar ákvarðanir um varnarmál, þar á meðal aðgerðir á sviði hættuástandsstjórnunar. Varnarmálaráðherrar fara hins vegar með fjárlög heima fyrir á sviði hermála og leggja drög að ákvörðunum ráðherraráðsins á óformlegum fundum sínum sem haldnir eru í tengslum við utanríkisráðherrafundina. Komið hefur verið á fót Evrópskri varnarmálastofnun (EDA), sem er opin öllum aðildarríkjum og er ætlað að stuðla að þróun og samræmingu á hergögnum. Aðild að ESB felur ekki sjálfkrafa í sér aðild að EDA. Til eru aðildarríki ESB svo sem Írland sem taka ekki þátt í EDA. ESB aðild gefur hins vegar viðkomandi ríki rétt til aðildar. Ríki sem utan ESB standa geta hins vegar fengið samstarfssamning við stofnunina s.n. Administrative Arrangement, sem gefur m.a. rétt til þátttöku í fundum stofnunarinnar. Noregur er eina ríkið nú utan ESB sem hefur slíkan samstarfssamning og Sviss býður staðfestingar á sínum.

Framkvæmdastjórnin og Evrópuþingið hafa takmarkaða aðkomu að stefnunni. Evrópuþingið hefur ráðgefandi hlutverk að einhverju marki. Haft er samráð við framkvæmdastjórnina, sem hefur yfir að ráða miklum fjármunum til uppbyggingarstarfs, efnahagsaðstoðar o.fl. við verulefnaval og ákvarðanatöku.

Viðbragðslið og friðargæslulið

ESB hefur stefnt að því að setja á fót sameiginlegt viðbragðslið aðildarríkjanna til að bregðast við óvæntum aðstæðum í öryggismálum. Ekki er um fastan her að ræða heldur um getu til að leggja til allt að 60 þúsund manna herlið samsett af herdeildum ýmissa aðildarríkja til að sinna verkefnum í um eitt ár. Hægt væri að senda það til verkefna með um tveggja mánaða fyrirvara, en aðildarríkin leggðu bæði til mannskap og búnað. Borgaralegan liðsafla, lögreglusveitir og réttarfarssérfræðinga (s.s. lögfræðinga og dómara), auk hættumatsteymis, er hægt að senda á vettvang innan nokkurra klukkustunda. Um 2000 manna lið er til taks til mar núðaraðgerða eða vegna almannavarna/björgunaraðgerða og neyðaraðstoðar.

Til að efla getu sína á sviði hættuástandsstjórnunar hefur ESB sett sér ný meginmarkmið fyrir árið 2010, bæði varðandi herafla aðildarríkjanna og borgaralegrar hættuástandsstjórnunar. Þessum markmiðum er ætlað að sjá til þess að aðildarríkin geti brugðist hraðar við með næglegum fjölda vel þjálfðra sérfræðinga eða hermanna, með samhæfingu og upplýsingasöfnun. Söfnun upplýsinga um borgarlega sérfræðinga sem hafa nauðsynlega

þekkingu og hægt er að kalla til hefur staðið yfir um nokkurn tíma, en um er að ræða m.a. sérfræðinga á sviði löggæslu, réttarfars, stjórnsýslu, sjúkrahjálpar, almannavarna o.þ.h. Ísland hefur lagt til upplýsingar um sérfræðinga sem hægt væri að leggja til í verkefni af þessu tagi ef lallað yrði eftir slíku.

Öryggis- og varnarmál voru eitt af megináhersluatriðum Frakklands á formennskutímabili þeirra seinni hluta árs 2008. Á leiðtogafundi Evrópusambandsins í Brussel í desember 2008 samþykktu leiðtogarnir að setja nýjan drifkraft í öryggis- og varnarmálastefnu sambandsins sem byggð væri á sameiginlegri greiningu á nýjum hættum og styrkingu aðgerðargetu til að bregðast við þeim hættum. Samþykktu leiðtogarnir m.a. að styrkja aðgerðargetu á sviði hernaðarlegrar hættuástandsstjórnunar og styrkja samstarf ESB við NATO og Sameinuðu þjóðirnar sem og að gera ESB kleift að skipa stærra hlutverk á alþjóðavettvangi í baráttunni við hryðjuverk, gegn útbreiðslu gjöreyðingarvopna, gegn skipulagðri glæpastarfsemi og töluuglæpum.

Náttur um friðargæslu

Þátttaka bandalagsins í aðgerðum byggir á sameiginlegu varnar- og öryggisstefnu ESB (Common Security and Defence Policy, ESDP). Um er að ræða annars vegar hernaðarlegar aðgerðir (Military Crisis Management Operations) og borgaralegar aðgerðir (Civilian Crisis Management Missions).

Evrópusambandið byggir friðargæslustarf sitt að miklu leyti á aðferðafræði Sameinuðu þjóðanna, þar sem ákvarðanir um verkefni og aðgerðir eru teknar af ráðinu, en framkvæmdin er síðan á höndum afmarkaðra svæðisbundinna verkefnishópa. Á aðferðafræði ESB og SP er sátt sem áður mikilvægur munur þar sem öll aðildarríki ESB sitja í ráðinu (ólíkt öryggisráði SP) og ákvarðanir ESB ráðsins eru teknar einróma. ESB hefur starfrækt um 20 slík friðargæslu- og uppbyggingarverkefni víða um heim, bæði hernaðarleg og til borgaralegrar uppbyggingar.

Grunn fjármögnun borgaralegra verkefna kemur úr sameiginlegum sjóðum ESB. Starfsmenn, liðsafl og búnaður er almennt lagður til af einstökum aðildarríkjum sem bera laura- og flutningskostnað. ESB greiðir dagpeninga og annan kostnað af verkefninu á staðnum. Ekki er skylda til að taka þátt í verkefni, heldur gefa ríkin skuldbindingar eða yfirýsingar fyrir hvert einstakt verkefni og tilgreina þátttöku sína á ráðstefnum þar um. Ef verkefni telst vera hernaðalegs eðlis (e. operating expenditure for operations having military or defence implications) er kostnaði skipt milli aðildarríkja samkvæmt þjóðarframleiðslu (Atlanta mechanism). Ef aðildarríki situr hjá samkvæmt 31. gr. þegar ráðið samþykkir ákvörðun um hernaðalegt verkefni er viðkomandi ríki ekki skylt til að bera kostnað af því verkefni.

Þegar ákvörðun hefur verið tekin um aðgerðir ESB eða verkefni, er boðað til fundar þar sem óskað er skuldbindinga um framlög til verkefnisins í formi mannskaps og/eða búnaðar. Almennt eru langir listar af stöðum innan verkefna sem ríkin geta lagt til fólk í og valferlið fer í gegn um ESB, en þjóðirnar kosta starfsmennina, borgaralegu sérfræðingana sem til starfa fara, útvega þeim þann búnað sem þeir þurfa en gera jafnframt samning um þátttöku í verkefninu við ESB og greiða þann grunnkostnað sem felst í aðstöðu o.fl. með þátttöku í verkefninu. Sem dæmi má nefna að Ísland greiddi um 25 þúsund evrur árlega í EUPM – Bosnía, uppbyggingu á lögregluliði og var með um tvo friðargæsluliða starfandi í verkefninu á ári.

Hernaðarlegar aðgerðir skulu vera í fullu samstarfi við Sameinuðu þjóðirnar og hafa að markmiði að gæta friðar á grundvelli vopnahlés eða friðarsamkomulags. Dæmi um þetta er evrópskur herafli í Bosnía og þátttaka í Chad og Kongó. Einnig leggja Evrópusambandsríkin til ærlið í stærri aðgerðir eins og Afganistan, en þá sem einstök aðildarríki NATO og þátttakendur í ISAF (International Security Assistance Force).

Borgarlegar aðgerðir eru mun fleiri, en hluti þeirra er einnig staðsettur í sömu ríkjum og hernaðaraðgerðirnar, til dæmis lögregluuppbygging í Bosnía og Kongó. Borgarleg verkefni felst í sér réttarfarisuppbyggingu, lögregluþjálfun, uppbyggingu eftirlits og landamæravörslu.

Á grundvelli Berlín-plús samkomulagsins við NATO er gert ráð fyrir samlegðaráhrifum og samstarfi milli þessara fjölþjóðlegu samtaka í aðgerðum á vettvangi. Meðal annars gerir samkomulagið ESB kleift að nota herafla NATO undir vissum kringumstæðum.

Á meðfylgjandi korti má sjá staðsetningu verkefna sem eru á vegum ESB, bæði þau sem eru í gangi og þau sem er lokið. Ísland var þátttakandi í EUPM í Bosnía, fram til maí 2009.

Spurningar sem hafa vaknað varðandi áhrif Lissabon sáttmála á utanríkis- og varnastefnu aðildarríkja ESB

Ein og kunnugt er hefur Lissabon sáttmálinn vakið miklar deilur innan nokkurra aðildarríkja ESB. Voru gagnrýnisraddir á Írlandi einna hávæstar og urðu til þess að Írland krafðist skýringar á túlkun sáttmálans, meðal annars varðandi utanríkis- og varnamál, eftir að sátt nálinn var felldur í þjóðaratkvæðagreiðslu.

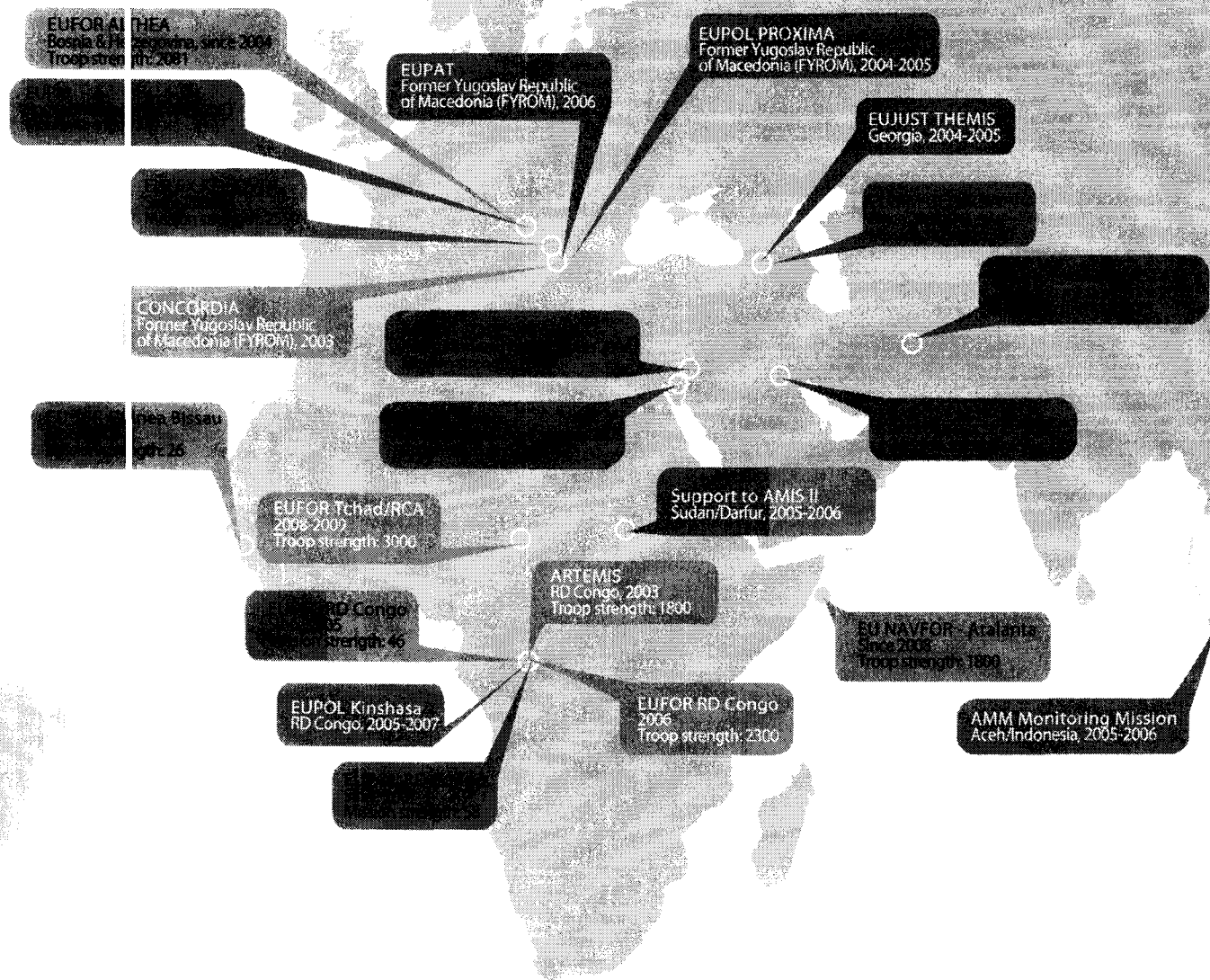
Leiðtogafundur ESB sem haldinn var 18.-19. júní 2009 tók ákvörðun um lagalega bindandi texta sem skýrir túlkun sáttmálans á ýmsum sviðum. Yfirlýsingin um öryggis- og varnamál (sjá viðhengi 3) tekur á eftirfarandi atriðum:

- Tekið er fram að sameiginlega öryggis- og varnamálastefnan taki ekki fram fyrir (e. prejudice) öryggis- og varnamálastefnu hvers ríkis.
- Ítrekað er að ákvörðun um að þróa sameiginlega varnir verður að taka einróma og í samræmi við stjórnaskrá hvers ríkis.
- Ítrekað er að hvert aðildarríki ákveði hvort það taki þátt í fastri samvinnu (e. permanent structured cooperation) á sviði varnamála eða í evrópskri varnamálastofnun.
- Skýrt er tekið fram að Lissabon sáttmálinn gerir ekki ráð fyrir samevrópskum her né herskyldu af neinu tagi.
- Hvert aðildarríki ákveður í samræmi við réttarreglur sínar hvort tekið verði þátt í hernaðaraðgerðum.

Overview of the missions and operations of the European Union June 2009

Civilian missions: / finished missions

Military operations: continuing operations / finished operations

"The figures mentioned include international and local staff"

SECTION B

TAXATION

Nothing in the Treaty of Lisbon makes any change of any kind, for any Member State, to the extent or operation of the competence of the European Union in relation to taxation.

SECTION C

SECURITY AND DEFENCE

The Union's action on the international scene is guided by the principles of democracy, the rule of law, the universality and indivisibility of human rights and fundamental freedoms, respect for human dignity, the principles of equality and solidarity, and respect for the principles of the United Nations Charter and international law.

The Union's common security and defence policy is an integral part of the common foreign and security policy and provides the Union with an operational capacity to undertake missions outside the Union for peace-keeping, conflict prevention and strengthening international security in accordance with the principles of the United Nations Charter.

It does not prejudice the security and defence policy of each Member State, including Ireland, or the obligations of any Member State.

The Treaty of Lisbon does not affect or prejudice Ireland's traditional policy of military neutrality.

It will be for Member States - including Ireland, acting in a spirit of solidarity and without prejudice to its traditional policy of military neutrality - to determine the nature of aid or assistance to be provided to a Member State which is the object of a terrorist attack or the victim of armed aggression on its territory.

Any decision to move to a common defence will require a unanimous decision of the European Council. It would be a matter for the Member States, including Ireland, to decide, in accordance with the provisions of the Treaty of Lisbon and with their respective constitutional requirements, whether or not to adopt a common defence.

Nothing in this Section affects or prejudices the position or policy of any other Member State on security and defence.

It is also a matter for each Member State to decide, in accordance with the provisions of the Treaty of Lisbon and any domestic legal requirements, whether to participate in permanent structured cooperation or the European Defence Agency.

The Treaty of Lisbon does not provide for the creation of a European army or for conscription to any military formation.

It does not affect the right of Ireland or any other Member State to determine the nature and volume of its defence and security expenditure and the nature of its defence capabilities.

It will be a matter for Ireland or any other Member State, to decide, in accordance with any domestic legal requirements, whether or not to participate in any military operation.

SECTION D

FINAL PROVISIONS

This decision shall take effect on the same date as the Treaty of Lisbon.

Fjármál ESB

Útgjöld Evrópusambandsins eru fjármögnuð með beinum framlögum aðildarríkja sem skiptast hlutfallslega milli þeirra eftir umsömdum reglum, sem taka mið af tollum, gjöldum á sykurframleiðslu, virðisauka og vergum þjóðartekjum.

Tekjur ESB (Framlög aðildarríkja)

Tekjur ESB voru árið 2008 um 1% af heildarþjóðartekjum aðildarríkja ESB. Fimm megin tekjustofnar ESB ráða framlagi hvers ríkis, þ.e.

- 1) Hlutfall af vergum þjóðartekjum (0,644%) – 68,1% af tekjum ESB
- 2) Hlutfall af stofni til virðisaukaskatts (0,3311%) – 16,1% af tekjum ESB
- 3) Hlutfall af innheimtum tollum (75%) – 13,8% af tekjum ESB
- 4) Hlutfall af innheimtum tollum á innfluttar landbúnaðarvörur (75%) – 1,5% af tekjum
- 5) Gjald á sykurframleiðslu – 0,5% af tekjum

Til viðmiðunar má geta þess að 1% af áætluðum vergum þjóðartekjum á Íslandi árið 2008 eru tæpir 12 milljarðar, en tæpir 14 milljarðar sé tekið mið af spá fyrir árið 2009.

Útgjöld ESB

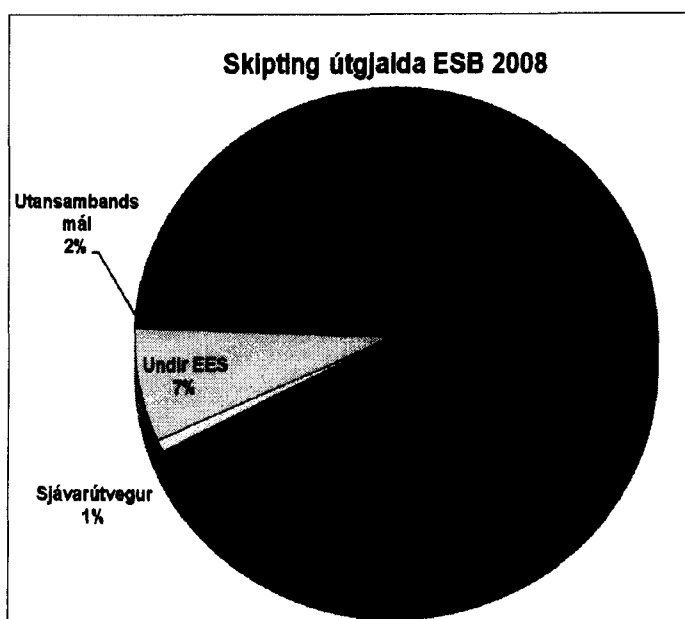
Um 6% af útgjöldum ESB renna til reksturs stofnana sambandsins. Um 45% renna til landbúnaðar í aðildarríkjunum, 1% til ríkisstyrkja í sjávarútvegi og 39% til uppbyggingasjóða. Um 7% fara í málefni sem Ísland tekur nú þegar þátt í skv. EES samningnum og afgangurinn rennur til utansambandsmála, t.d. þróunarsamvinnu, mannúðarmála og varnar og öryggismála.

Nettó framlög aðildarríkja

Greiðs ur hvers aðildarríkis til ESB að frádreginni heildarfjárhæð styrkja sem koma til baka úr sjóðum ESB til verkefna í aðildarríkinu, er kallað nettó framlag aðildarríkis. Í ljósi þess að samstarf ESB ríkja snýst að mörgu leyti um samtryggingu, þá er nettóframlag velstæðra ríkja almennt hærra en þeirra er lakar standa.

Annars þykir mega vísa í skýrslu Evrópunefndar forsætisráðherra frá 2007, bls. 85-89 sem enn stendur fyrir sínu að því er varðar fjárfrahlög og það sem kann að koma til baka úr sjóðum ESB sem m.a. er háð niðurstöðum aðildarviðræðna líkt og kemur fram í skýrslunni.

Rétt er að geta þess að sá sérstaki kostnaður sem í dag fellur til vegna EES samningsins mun falla niður.

Nefndasvið Alþingis
Utanríkismálanefnd
b/t Sigrúnar Brynju Einarsdóttur
nefndarritara
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 19. júní 2009.

54. mál

Efni: Tillögur til þingsályktunar um aðildarumsókn að Evrópusambandinu (38 og 54. mál).

Viðskiptaráð þakkar nefndinni fyrir það tækifæri að fá að veita umsögn um ofangreindar tillögur sem fela í sér að aðildarumsókn að Evrópusambandinu (ESB) verði undirbúin og send sambandinu.

Viðskiptaráð Íslands fagnar því að aðildarumsókn að ESB sé nú á dagskrá Alþingis og er sérstaklega ánægjulegt að sjá viðleitni í átt að umfangsmiklu samstarfi við ýmsa aðila í því ferli. Viðskiptaráð hefur áður bent á þá efnahagslegu kosti sem fylgja aðild að myntbandalagi Evrópu og ESB og hvatt til þess, sem hluta af opinni umræðu um lausn efnahagsvandans, að þeir kostir séu skoðaðir til hlítar með aðildarumsókn. Að því sögðu er hins vegar ljóst að halda verður til haga sérstökum íslenskum hagsmunum líkt og fjallað var um í ályktun stjórnar Viðskiptaráðs frá því í desember, en hún hljóðaði svo:

„Í ljósi þeirrar stöðu sem nú er uppi í efnahagsmálum þjóðarinnar er mikilvægt að opin umræða um lausnir á efnahagsvandnum eigi sér stað og að þar verði tilteknir valkostir ekki útilokaðir. Í þessu sambandi verður ekki hjá því litið að raunverulegir efnahagslegir kostir fylgja aðild að myntbandalagi Evrópu og Evrópusambandinu (ESB). Þeir kostir verða ekki skoðaðir til hlítar nema með aðildarumsókn. Því mælist stjórn Viðskiptaráðs Íslands til þess að þegar í stað verði skilgreind samningsmarkmið og að sótt verði um aðild að ESB í kjölfarið. Þannig verði kostir aðildar kannaðir um leið og sérstökum íslenskum hagsmunum, einkum þeim sem lúta að nýtingu og stjórnun auðlinda, verður skilyrðislaust haldið til haga. Stjórn Viðskiptaráðs Íslands tekur afstöðu til aðildarsamnings þegar hann liggur fyrir.“

Viðskiptaráð býður fram krafta sinni í þeirri vinnu sem framundan er og mun í þeim efnum gæta hagsmuna allra aðildarfélaga ráðsins, en innan þess eru, líkt og almennt, skiptar skoðanir um ágæti eiginlegrar aðildar. Málefnavinna ráðsins undanfarin tvö ár getur nýst vel við undirbúning aðildarviðræðna, en ráðið hefur ígrundað og kortlagt eins og unnt er ferli aðildarviðræðna, helstu álitamál fyrir Ísland og áhrif hugsanlegrar aðildar á helstu atvinnuvegi. Hluta þessarar vinnu má finna í skýrslu ráðsins frá Viðskiptaþingi 2008 *Íslenska krónan: byrði eða blóraböggul* og skýrslu ráðsins frá síðasta Viðskiptaþingi *Endurreisn hagkerfisins: horft til framtíðar*. Báðar skýrslurnar eru aðgengilegar á vef ráðsins. Að auki átti ráðið fulltrúa í tvíhöfðanefnd fyrri ríkisstjórnar og tók þar þátt í undirbúningi skýrslu nefndarinnar dags. 17. apríl og skilaði séráliti ásamt fleiri aðilum (sjá bls. 58 í skýrslu).

Þó umfjöllunarefni ofangreindra tillagna til þingsályktunar sé hið sama, þ.e. (möguleg) umsókn um aðild að ESB að undangengnu víðtæku samráði þar sem tilteknum íslenskum hagsmunum skal haldið til haga, þá hafa þær að geyma talsvert ólíka nálgun á efnið.

Hvað tillögu stjórnarandstöðunnar varðar (54. mál) þá tekur Viðskiptaráð undir það sjónarmið flutningsmanna tillögunnar að vandaður málalímbúnaður stuðli að víðtækari sátt um málið í þjóðfélaginu. Afar mikilvægt er að reynt sé að skapa sem víðtækasta sátt um aðildarumsókn, þó ekki sé einhugur í

afstöðu til endanlegrar aðildar. Hins vegar telur Viðskiptaráð að gerð vegvísis um öll álitamál og nauðsynlegar ráðstafanir vegna málsins sé að miklu leyti óþörf. Ástæðan fyrir þeirri afstöðu ráðsins er sú að fjallað er ítarlega um þessi mál í viðamikilli skýrslu sem unnin var á vegum forsætisráðuneytisins árið 2007 um samstarf Íslands á vettvangi EES og Schengen og álitafni varðandi hugsanlega aðild að ESB (Tengsl Íslands og Evrópusambandsins). Í henni er farið yfir samningaviðræður, aðild að stofnunum ESB, kostnað við aðild, aðild að myntbandalaginu, vænt áhrif á sjávarútveg og landbúnað o.fl., en lítið hefur breyst í ranni ESB síðan þessi skýrsla var unnin. Að auki er ferli aðildarviðræðna þegar fastmótað og því skiptir litlu að afstaða sé tekin til þess, nema hvað varðar hin sérstöku samningsmarkmið.

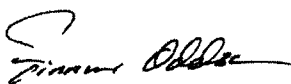
Þessi samningsmarkmið munu mynda þann ramma sem viðræðunefndin mun vinna eftir og því mikilvægt að sem flestir komi að undirbúningu þeirra. Að öðru leyti telur Viðskiptaráð óþarft að skilyrða frekar það umboð sem nefndinni verður falið, líkt og tillagan nefnir, enda er það þjóðarinnar að taka endanlega ákvörðun og óeðlilegt að ákvörðunarvald hennar taki ekki til málsins í heild.

Hvað tillögu ríkisstjórnarinnar varðar (38. mál) þá vantar töluvert uppá að áhersla sé lögð á gegnsæi og upplýsingagjöf. Íslenskur almenningur á skýlausan rétt á því að gagnsæi sé í forgrunni og því þarf skýr rammi um upplýsingagjöf að vera til staðar. Í þessu leiti er tillaga stjórnarandstöðunnar betur ígrunduð, að áður nefndum tvíverknaði frátöldum. Að mati ráðsins skiptir miklu að þær upplýsingar sem fyrrgreind skýrsla forsætisráðuneytisins inniheldur og aðrar séu gerðar aðgengilegri. Ráð væri að draga saman helstu niðurstöður skýrslunnar og teikna upp ferli aðildarviðræðna, þetta ásamt öðrum gögnum yrði svo gert aðgengilegt á sérstakri vefiðu sem helguð væri málefnum. Hvað ferli aðildarviðræðna varðar vísar undirritaður sérstaklega til ofangreindra skýrslna Viðskiptaráðs, en þar má finna skýra útlistan á ferlinu. (Íslenska krónan: byrði eða blóraböggull, bls. 71-72).

Það er ljóst að ein af stærstu ákvörðunum sem Íslendingar standa frammi fyrir á næstu misserum er með hvaða hætti Evrópusamstarfið verður þróað. Því fylgja ýmis skilyrði að ganga inn í ESB en endanlegt fyrirkomulag samstarfsins veltur á niðurstöðu aðildarviðræðna. Hingað til hafa helstu álitamálin snúið að áhrifum aðildar á sjávarútveg og landbúnað auk þess sem fullveldissjónarmið vega þungt hjá sumum. Það vill þó oft gleymast að ræða ýmsa aðra þætti sem myndu fylgja aðild. Meðal þess helsta eru áhrif á trúverðugleika landsins og breytt pólitísk staða í samfélagi þjóða, m.a. með þátttöku í stofnanaumhverfi sambandsins og auknum áhrifum Íslands á stefnu sambandsins.

Þó skiptar skoðanir séu almennt uppi um ágæti eiginlegrar aðildar ætti lítið að vera því til fyrirstöðu að sótt sé um aðild. Þar skiptir mestu að þjóðinni sé veitt tækifæri til að taka afstöðu til aðildar en að auki skiptir miklu að almenn umræða um aðild sé sem fyrst sett í formlegt ferli svo stjórnvöld geti hugað að öðrum mjög svo knýjandi málaflokkum.

Virðingarfyllst,

Finnur Oddsson
Framkvæmdastjóri Viðskiptaráðs